

Gender-gerelateerde taalverschillen. Kan er anno 2021 nog sprake zijn van taalverschillen tussen mannen en vrouwen?

Auteur : Le Boulengé, Ofelia

Promoteur(s) : Rasier, Laurent

Faculté : Faculté de Philosophie et Lettres

Diplôme : Master en langues et lettres modernes, orientation germaniques, à finalité didactique

Année académique : 2020-2021

URI/URL : <http://hdl.handle.net/2268.2/12345>

Avertissement à l'attention des usagers :

Tous les documents placés en accès ouvert sur le site le site MatheO sont protégés par le droit d'auteur. Conformément aux principes énoncés par la "Budapest Open Access Initiative"(BOAI, 2002), l'utilisateur du site peut lire, télécharger, copier, transmettre, imprimer, chercher ou faire un lien vers le texte intégral de ces documents, les disséquer pour les indexer, s'en servir de données pour un logiciel, ou s'en servir à toute autre fin légale (ou prévue par la réglementation relative au droit d'auteur). Toute utilisation du document à des fins commerciales est strictement interdite.

Par ailleurs, l'utilisateur s'engage à respecter les droits moraux de l'auteur, principalement le droit à l'intégrité de l'oeuvre et le droit de paternité et ce dans toute utilisation que l'utilisateur entreprend. Ainsi, à titre d'exemple, lorsqu'il reproduira un document par extrait ou dans son intégralité, l'utilisateur citera de manière complète les sources telles que mentionnées ci-dessus. Toute utilisation non explicitement autorisée ci-avant (telle que par exemple, la modification du document ou son résumé) nécessite l'autorisation préalable et expresse des auteurs ou de leurs ayants droit.

Gender-gerelateerde taalverschillen

**Kan er anno 2021 nog sprake zijn van taalverschillen tussen
mannen en vrouwen?**

Travail de fin d'études présenté par **LE BOULENGÉ Ofelia**
en vue de l'obtention du grade de
Master en Langues et Lettres modernes, orientation germaniques,
à finalité didactique.

Promoteur : Pr. Laurent RASIER

DANKWOORD

Ten eerste wil ik mijn promotor Laurent Rasier bedanken omdat hij aanvaard heeft mij te volgen in het avontuur van deze masterscriptie. Bedankt dat u me meer ideeën hebt gegeven, dat u me tijdens mijn hele masteropleiding hebt gesteund. Ik wil ook Prof. Julien Perrez bedanken voor de artikelen die hij me gestuurd heeft en voor alles wat hij mij gedurende vier jaar heeft onderwezen. Ik wil hem ook bedanken omdat hij in mij interesse heeft opgewekt voor linguïstiek.

Daarna wil ik de deelnemers van mijn onderzoek bedanken die zich werkelijk bij elke taken hebben ingezet. Mijn scriptie was onmogelijk zonder hen.

Dank aan mijn zussen, Laurane en Océane, die me tijdens mijn studies de weg naar succes hebben gewezen.

Tenslotte wil ik vooral mijn moeder bedanken omdat ze altijd in me geloofd heeft. Ze heeft mijn studies betaald en heeft mij gesteund tijdens de moeilijke dagen en jaren. Zij heeft mij verplicht mijn studies voort te zetten, hoewel ik daar geen zin meer in had.

Table des matières

1.	Inleiding	6
2.	Theoretisch kader	8
	2.1. Gender versus sekse.....	8
	2.1.1. Evolutie van de plaats van vrouwen in de maatschappij en in linguïstische onderzoeken	9
	2.2. Taal en communicatie: Definities en principes	13
	2.3. Sociolinguïstiek: Taal en gender	14
	2.3.1. Mannentaal en vrouwentaal	15
	2.3.2. Taalverschillen tussen mannen en vrouwen: redenen	16
3.	Historisch overzicht	17
	3.1. Interesse voor sekse-gerelateerde taalverschillen.....	17
	3.1.1. De deficietbenadering	20
	3.1.2. De dominantiebenadering	20
	3.1.3. De verschillenbenadering	21
	3.1.4. De dynamische benadering	22
	3.2. Sekse-gerelateerde taalverschillen: cultureel of biologisch bepaald?	22
4.	Voormalige onderzoeken en bestaande literatuur over het onderwerp	24
	4.1. Standaardtaal, standaarduitspraak en standaardvormen	24
	4.1.1. Standaardtaal: definitie	24
	4.1.2. Taalgebruik	25
	4.1.3. Taalattitude	28
	4.2. Mannelijke dominantie in gesprekken.....	29
	4.2.1. Gesprekken en turn-taking: definities en principes	29
	4.3. Lexicon	43
	4.3.1. Minimale antwoorden	44
	4.3.2. Adjectieven en bijwoorden	45
	4.3.3. Hedges	46
	4.3.4. Vragen	48
	4.4. Samenvatting	50
5.	Onderzoeksvragen en hypotheses	51
	5.1. Onderzoeksvraag 1: Mannelijke dominantie in gesprekken.....	51
	5.1.1. Taalhoeveelheid en turn-taking	51
	5.1.2. Overlappingsen, onderbrekingen en stiltes	51

5.1.3.	Aandacht, stiltes en pauzes aan het begin van beurten	53
5.2.	Onderzoeksvraag 2: groepseffect	53
5.3.	Onderzoeksvraag 3: bewustzijn taal en gender	53
6.	Methode	55
6.1.	Deelnemers	55
6.2.	Experimentele setup	55
6.2.1.	Taak 1: Gesprek tussen twee deelnemers	56
6.2.2.	Taak 2: gesprekken tussen vijf deelnemers	57
6.2.3.	Taak 3: vragenlijst	57
6.3.	Codering van de gegevens	58
6.3.1.	Transcriptie	58
6.3.2.	Analyses van de transcripties	59
7.	Resultaten	66
7.1.	Gesprekken per twee	66
7.1.1.	Taalhoeveelheid en turn-taking	66
7.1.2.	Overlappingsen	67
7.1.3.	Onderbrekingen	68
7.1.4.	Stiltes en pauzes	70
7.1.5.	Aandacht	72
7.2.	Gesprekken per vijf	73
7.2.1.	Taalhoeveelheid en turn-taking	73
7.2.2.	Overlappingsen	74
7.2.3.	Onderbrekingen	75
7.2.4.	Stiltes en pauzes	77
7.2.5.	Aandacht	78
7.3.	Vragenlijst	80
7.3.1.	Vraag 1 en subvraag: Mannen en vrouwen spreken anders	80
7.3.2.	Vraag 2 en subvragen: overlappingsen	81
7.3.3.	Vraag 3 en subvragen: onderbrekingen	83
7.3.4.	Vraag 4 en subvragen stiltes	85
8.	Discussie van de resultaten van het onderzoek	86
8.1.	Onderzoeksvraag 1: Mannelijke dominantie in gesprekken	86
8.1.1.	Taalhoeveelheid en turn-taking	86
8.1.2.	Overlappingsen, onderbrekingen, stiltes en pauzes	87
8.1.3.	Aandacht	91

8.2.	Onderzoeksvraag 2: groepseffect	91
8.3.	Onderzoeksvraag 3: bewustzijn taal en gender	94
9.	Beperkingen en vooruitzichten	96
10.	Conclusie	98
Bibliografie		101
Appendix 1: bericht op Facebook		106
Appendix 2: Consentformulier		107
Appendix 3:		110
Appendix 4: Vragenlijst.....		112
Appendix 5: Transcripties van de gesprekken per twee.....		115
Appendix 6: Transcripties van de gesprekken per vijf.....		184
Appendix 7: Gegevensbank gesprekken per twee.....		217
Appendix 8: Gegevensbank gesprekken per vijf.....		218
Appendix 9: Standaardafwijking (gesprekken per vijf).....		220
Appendix 10: Gegevensbank vragenlijst.....		222

1. Inleiding

Welke vrouw heeft nooit tegen zichzelf gezegd dat ze niet wist wat een man dacht, terwijl zij met hem aan 't praten was? Welke man heeft zich niet afgevraagd of een vrouw hem het tegenovergestelde vertelde van wat ze werkelijk dacht? Taalgebruik verschilt van persoon tot persoon, aangezien elke persoon een eigen persoonlijkheid heeft en dus uniek is. Echter wordt in de volksmond gezegd dat vrouwen en mannen anders spreken. Deze gedachte werd bijzonder wijdverbreid na de publicatie van het boek *Mannen komen van Mars en vrouwen komen van Venus* van John Gray in 1992. Dit beroemde boek is eigenlijk niet het eerste werk dat over dit onderwerp is verschenen. Reeds aan het begin van de twintigste eeuw werden door onder andere Jespersen (1922, in Arnold 2008) en van Ginneken (1915, in Brouwer 1990) onderzoeken gedaan naar dialecten uit de hele wereld. Maar in de jaren zestig onderzocht Labov (1960, in Mussely 2008) de relatie tussen taal en gender, wat de geboorte van een nieuwe taalwetenschap aankondigde: de sociolinguïstiek. In de jaren zeventig begonnen vrouwen steeds meer voor hun gelijkheid met mannen te vechten. Dankzij de feministische bewegingen van de jaren zeventig kreeg het thema van het taalgebruik van mannen en vrouwen veel meer aandacht van sociolinguïsten. Sinds 1975 is het onderzoek naar de verschillen tussen het taalgebruik van vrouwen en mannen blijven toenemen. Sindsdien boeken vrouwen gestaag vooruitgang in de gelijkheidsstrijd met mannen. Aangezien de positie van de vrouw in de samenleving steeds beter wordt, is het doel van deze studie na te gaan of de verschillen die in eerdere studies vermeld worden anno 2021 nog steeds relevant zijn en of er nog steeds sprake kan zijn van taalverschillen tussen mannen en vrouwen.

Dit onderwerp werd gekozen naar aanleiding van een cursus die ik in het kader van mijn Master 1 heb gevolgd. Tijdens deze cursus werden de verschillen in het gebruik van dialecten, Standaardnederlands en tussentaal tussen mannen en vrouwen besproken. Toen ontstond het idee om na te gaan of er nog andere taalverschillen zijn tussen mannen en vrouwen. Na enig onderzoek over dit onderwerp werden veel verschillende meningen uit verschillende perioden gevonden en werd mijn nieuwsgierigheid naar dit onderwerp gewekt.

Voor deze scriptie werd besloten een comparatieve studie uit te voeren van het taalgedrag van mannen en vrouwen. Ik zal m.n. onderzoeken hoe mannen en vrouwen met enkele interactieve features van gesprekken (i.c. turn-taking strategieën, overlappingsen, onderbrekingen, stiltes en pauzes) omgaan, met als doel de eventuele verschillen tussen de twee genders te ontdekken. Hier is in de vakliteratuur nog relatief weinig informatie over

voorhanden. In een maatschappelijke context waar steeds meer aandacht geschonken wordt aan gender-gerelateerde issues heeft dit scriptie-onderwerp ook een belangrijke sociale dimensie.

Deze masterscriptie wordt als volgt onderverdeeld: hoofdstuk 2 geeft een overzicht van enkele theoretische begrippen. In het derde onderdeel wordt een historisch overzicht gegeven van de voormalige studies over dit onderwerp. Hoofdstuk 3 brengt de voormalige resultaten over dit onderwerp samen. In hoofdstuk 4 worden de onderzoeksmethode, de deelnemers en de codering van de gegevens toegelicht. In het vijfde onderdeel worden de resultaten van het onderzoek voorgesteld. In het zesde hoofdstuk worden de resultaten in verband gebracht met de voormalige studies, de hypothesen en onderzoeksvragen. Vervolgens worden de beperkingen van deze studie besproken. Ten slotte worden in het laatste hoofdstuk conclusies over de centrale onderzoeksvraag getrokken.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden een aantal theoretische begrippen onder de loep genomen. Eerst worden de verschillen tussen de termen ‘seks’ en ‘gender’ toegelicht (2.1). Daarna wordt overgegaan naar de evolutie van de positie van de vrouw in de maatschappij en in wetenschappelijke onderzoeken (2.1.1.). In paragraaf 2.2. zal het begrip ‘taal’ onder de loep worden genomen en gedefinieerd worden. Ten laatste wordt in paragraaf 2.3. overgegaan naar de linguïstische dimensie, d.i. de relatie tussen taal en gender met specifieke aandacht voor ‘mannentaal’ en ‘vrouwentaal’ en de mogelijke redenen voor dergelijke verschillen.

2.1. Gender versus seks

Een belangrijk onderscheid dat moet worden gemaakt, betreft het paar gender en seks, ook geslacht genoemd. Over het algemeen ‘[gender and sex] appear to be simple, straightforward descriptors of some of the most basic characteristics of the humans’ (Pryzgoda & Chrisler 2000: 553). Deze twee begrippen worden meestal als synoniemen beschouwd in de maatschappij, maar in feite bestaat er een verschil tussen beide (Pryzgoda & Chrisler 2000: 554). Het onderscheid tussen seks en gender verscheen in de jaren 1950 en ’60 (Esplen & Jolly 2006: 2).

Seks is ‘de soortnaam voor het geheel van fysieke eigenschappen dat maakt of een (dierlijk) levend wezen vrouwelijk (V) of mannelijk (M) is’ (Sassen 1980-1981: 83). Dit woord verwijst naar het ‘natuurlijk[e] onderscheid tussen mannelijke en vrouwelijke wezens, m.n. tussen mannen en vrouwen’ (Van Dale z.d.) dus ‘the biological aspects of being male and female’ (Pryzgoda & Chrisler 2000: 554). Seks is dus vast en gebaseerd op de natuur (Goldstein 2003, in Esplen & Jolly 2006: 2). Volgens Sartre (in Houdebine-Gravaud 1995: 390) “la division des sexes est la division la plus fondamentale, la plus profondément inscrite au coeur de l’humain”. Seks vormt een fundamentele basis voor de differentiatie van normen, rollen en verwachtingen in de samenleving. Deze vormen op hun beurt gender, d.i. ‘the social construction of sex’ (Eckert 1989: 246).

Het begrip gender werd in het midden van de negentiende eeuw ‘in de sociale en medische terminologie geïntroduceerd’ (Mussely 2008: 14). Gender verwijst naar het ‘geheel van sociale en culturele kenmerken van een seks’, het ‘geslacht waarvan je het gevoel hebt deel uit te maken’ maar ook naar het ‘geheel van seksgerelateerde eigenschappen, gedragingen en voorkeuren’ (Van Dale z.d.). Pryzgoda & Chrisler (2000: 553) voegen hieraan toe dat ‘gender typically refers only to behavioral, social, and psychological characteristics of men and women.’ ‘Gender is not something we are born with, and not something we *have*, but something

we *do*' (West & Zimmerman 1987, in Koopman 2013: 33). Het is dus geen vast gegeven maar eerder een variabel en fluctuerend begrip, gebaseerd op cultuur en waarvan de uitdrukkingsvormen aangeleerd worden (Goldstein 2003, in Esplen & Jolly 2006: 2, Koopman 2013: 34). Gender zou volgens sommige onderzoekers 'pas na de geboorte' verworven worden (De Cuypere 2001, in Mussely 2008: 15), terwijl andere van mening zijn dat het al voor de geboorte in de hersenen bepaald is (Swaab, in Koopman 2013: 34). Volgens Poole (1646, in Karlsson 2007: 6) is '[t]he masculine gender [...] more worthy than the feminine'.

Niettemin vallen de begrippen 'seks' en 'gender' meestal samen (Koopman 2013: 33). Gender is meestal gebonden aan de seks van een mens (Koopman 2013: 33) en wordt vaak door personen aangewend om zijn dan wel haar seks 'extra te benadrukken' (Koopman 2013: 34). 'Het onderscheid tussen seks en gender [is] arbitrair en kunstmatig [...], voor zover het [...] een duidelijke grens [beoogt] te trekken tussen biologie en cultuur' (Thienpont 2004, in Mussely 2008: 16). Beide zijn sociale constructies (Butler 1990, 1993; Bem 1993; Nicholson 1994, in Mussely 2008: 53).

2.1.1. Evolutie van de plaats van vrouwen in de maatschappij en in linguïstische onderzoeken

Genderongelijkheden zouden volgens Kaufman & Bohner (2014, in Cnossen 2015: 1) door taal worden veroorzaakt en behouden. Omdat de sekseverschillen in interactiegedrag als een symptoom van de ongelijke positie van vrouwen en mannen in onze samenleving kunnen worden gezien (Gerritsen & Boves 1995: 211), lijkt het belangrijk aandacht te besteden aan de evolutie van de positie van de vrouw in de samenleving maar ook in wetenschappelijke disciplines zoals de dialectologie en de sociolinguïstiek.

2.1.1.1. Evolutie van de positie van de vrouw in de maatschappij

Unicef heeft in 2006 (in Cnossen 2015: 1) aangekondigd dat de toegang van vrouwen tot 'middelen, mogelijkheden en politieke macht' in meerdere landen van de wereld gedepriveerd wordt. Heel wat vrouwen hebben minder rechten en kansen dan mannen (Cnossen 2015: 1). Tegenwoordig zijn vrouwen en mannen in zes landen ter wereld helemaal gelijk voor de wet, o.m. in België (Baert 2019). In Art. 10 van de Belgische Grondwet van 1830 (2021: 9) staat dat '[d]e Belgen [...] gelijk zijn voor de wet. [...] De gelijkheid van vrouwen en mannen is gewaarborgd'. Volgens het Artikel 2 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens kan geen onderscheid worden gemaakt in de toekenning van rechten of vrijheden op basis van het geslacht (Cnossen 2015: 1). Er is dus vooruitgang geboekt op het gebied van gelijkheid in wet en arbeidsvoorwaarden (Coates 1991: 9).

Toch is de realiteit niet altijd zo geweest en wordt de gelijkheid ook niet altijd gerespecteerd. Volgens Coates (1991: 10) verliest een gebied aan status als een vrouw succesvol wordt op dit gebied. Sommige vrouwen neigen dus karakteristieken uit het taalgebruik van mannen over te nemen zoals krachttermen, het gebruik van non-standaard accenten, enz. Coates denkt dat dit problematisch is omdat vrouwen zich volgens de mannelijke waarden herdefiniëren en hierdoor geen eigen bevredigende identiteit kunnen hebben.

Smith (in Karlsson 2007: 6) is van mening dat de ondergeschikte rol van de vrouw in de maatschappij te wijten is aan de levensstijl en de organisatie van de maatschappij die al 500 jaar West-Europa domineren en typeren. Bij de Germanen stonden de vrouwen onder het gezag van mannen en werden ze gelijkgesteld aan kinderen en slaven (Boland 2010: 9). Van de dertiende tot de achttiende eeuw waren ongehuwde vrouwen tamelijk vrij en hadden ze ongeveer dezelfde rechten als mannen (Gilissen 1962: 255). Er waren toch enige belangrijke uitzonderingen (p. 256). In de late Middeleeuwen stonden gehuwde vrouwen ‘onder het gezag van [hun] man’ (Boland 2009: 9) en stonden ze dus niet helemaal op voet van gelijkheid met hun echtgenoot (Gilissen 1962: 256). Ze konden geen geld verdienen noch sparen, niets kopen noch verkopen zonder de toestemming van hun man (Boland 2010: 9; Gilissen 1962: 256). De man had ook verplichtingen tegenover zijn vrouw, bijvoorbeeld trouw, maar toch waren die verplichtingen minder talrijk dan die van de vrouw ten opzichte van haar man (Boland 2010: 9). De vrouw moest namelijk haar man gehoorzamen, met hem wonen en hem trouw blijven. Anders kon zij door haar echtgenoot geslagen worden.

In de achttiende eeuw waren vrouwen slecht en weinig opgeleid en werden hun geschriften uitgelachen (Coates 1991: 27). Vrouwen hadden toen in tegenstelling tot mannen weinig toegang tot de alfabetisering en die werd vooral aan vrouwen uit de hogere klassen en middenklassen verleend (p.26).

Aan het begin van de negentiende eeuw heerste er over het algemeen een (zeer) negatief beeld van de vrouw: ze werd als gevoelig, kuis en simpel van geest aangezien (Brouwer 1990: 40). Toen was de vrouw nog aan haar echtgenoot ondergeschikt (Boland 2010: 10). De status van de gehuwde vrouw was dus helemaal niet veranderd en bleef voor een lange tijd onveranderd (p.10, 16). Tijdens deze eeuw waren alleen de vrouwen uit de midden- en hogere klassen geletterd (Karlsson 2007: 6). Voor het einde van de negentiende eeuw werden vrouwen niet in alle vormen van het hoger onderwijs toegelaten, die verder gingen dan de alfabetisering (ibid). In 1876 kregen Belgische vrouwen toegang tot de universiteit (Gevaert 2017: 17). Een voorbeeld hiervan is Marie Popelin die de eerste vrouw is geweest die aan de Universiteit van Brussel rechten heeft kunnen studeren (Jacques 2013: 7). Aan het einde van de negentiende

eeuw in 1892 kwam het feminisme in België stilaan van de grond (Ibid.). Dit markeert het begin van de eerste emancipatiegolf van Belgische vrouwen (Schandevyl 2008: 16). Dit feminisme heeft van de negentiende eeuw tot 1960 gestreden voor gelijkheid tussen vrouwen en mannen in het onderwijs, in de familie, in de maatschappij, enz. (Plateau & Voorzitster 2001: 7). Aan het einde van de negentiende eeuw veranderden de sociale en de economische toestand van de gehuwde vrouwen een beetje (Boland 2010: 16).

In de twintigste eeuw werden vrouwen talig als minderwaardig beschouwd (Koopman 2013: 7). Van Ginneken (1915, in Koopman 2013: 7) zei bijvoorbeeld van het taalgebruik van vrouwen dat het te simplistisch is (geen lange zin, weinig relatiefzinnen, enz.). Het taalgebruik van mannen daarentegen werd als zeer complex gezien ('Chinese doosjes'¹) (Gerritsen & Boves 1995: 205). Tijdens deze eeuw zijn meerdere wetten uitgevaardigd voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen (Boland 2010: 16). Aan het begin van deze eeuw kregen vrouwen de mogelijkheid om een eigen spaarboekje te openen en om een deel van hun bezit te beheren zonder de toestemming van hun man (ibid.). Ze konden ook beroepen uitoefenen (b.v. advocaat) die vroeger alleen voor mannen bestemd waren (Plateau & Voorzitster 2001: 7). In 1921 mochten zij zich kandidaat voor de politiek stellen en in de jaren 1948 mochten zij stemmen (Marien & Erzeel 2015: 1). Ondanks de veranderingen van de wet in 1932 qua rechten en verplichtingen van de echtgenoten werden de vrouwen nog niet aan hun man gelijkgesteld. Toen mochten gehuwde vrouwen een beroep uitoefenen voor zover hun man zijn toestemming gaf (Boland 2010: 17). De wet van 30 april 1958 kende aan de gehuwde vrouwen volledig handelingsbekwaamheid toe (p.33). Deze wet stelt ook dat mannen en vrouwen in het huwelijk wettelijk gelijk zijn (p.32). Vrouwen konden dus een baan uitoefenen zonder de toestemming van hun mannen. De echtgenoten moesten toch samenwonen, elkaar trouw zijn, elkaar helpen en bijstaan (p.31).

De opkomst van de neo-feministen in de jaren zeventig van vorige eeuw veroorzaakte een 'massale collectieve bewustwording van de werkelijke ongelijkheden tussen mannen en vrouwen' (Plateau & Voorzitster 2001: 8). Dat is het begin van de tweede emancipatiegolf (Gerritsen & Boves 1995: 206). De feministen van de jaren zeventig van vorige eeuw hekelden de onderdrukking en uitbating van vrouwen, hoewel ze in de maatschappij normaal dezelfde rechten als mannen hebben (Plateau & Voorzitster 2001: 7). Zij streefden niet meer naar gelijkheid omdat mannen en vrouwen voor de wet helemaal gelijk waren (p.9). Zij klaagden

¹ Met 'Chinese doosjes' bedoelt Van Ginneken (1928, in Gerritsen & Boves 1995: 205) 'een doos met daarin weer een doos'. Hiermee wordt dus bedoeld dat ondergeschikte zinnen vaak door mannen worden gebruikt en dat om het verband tussen de zinnen aan te geven, gebruiken ze voegwoorden.

erover dat vrouwen naast hun beroep nog thuis moesten werken. Zij eisten dat de huishoudelijke taken tussen hen en hun echtgenoot zouden worden verdeeld (p.8). Feministen wilden dus de wereld en het leven veranderen om de relaties tussen mannen en vrouwen te transformeren. Zij begonnen ook het seksisme² – aanwezig o.a. in het onderwijs – te bekritisieren en deze kritieken breidden zich steeds meer uit. Thema's zoals verkrachtingen, seksueel misbruik, recht tot abortus, discriminatie in het onderwijs, ongelijkheid in loon enz. verschenen (pp. 8-9). Genderstudies ontstonden ook onder invloed van de neo-feministen (p. 9). In de jaren 1974 ontstond de 'eerste nationale Stem-Vrouw-campagne' die de 'aanwezigheid van vrouwen [trachtte] te vergroten' (Marien & Erzeel 2015: 1). De Europese Gemeenschap vaardigde in 1975 de 'gelijkheid van loon voor gelijk werk', in 1976 de 'gelijkheid van behandeling in tewerkstelling' en in 1978 'gelijkstelling in de sociale zekerheid' uit (Plateau & Voorzitster 2001: 9). Negen procent van de Kamerleden waren vrouwen in de jaren 1988 (Marien & Erzeel 2015: 1). De vrouwenorganisaties eisen sinds 1990 de pariteit in de politieke partijen (p.2). In de jaren 1994 ontstond de 'eerste genderquotawetten voor kieslijsten' en in 2002 de pariteitswetten' (p.2).

Sinds 2002 hebben nog heel wat veranderingen ten gunste van vrouwen het licht gezien. De gelijkheid tussen vrouwen en mannen is sinds de jaren 2000 een belangrijk aandachtspunt van grote ondernemingen geworden (Pochic 2018: 42). Tegenwoordig lijken feministische ideeën aan terrein te winnen in de vrouwenpers, in de zakenpers en de zakenwereld (ibid.). Ik heb ervoor gekozen me op de bovengenoemde tijdperken – d.i. voor de jaren tachtig van vorige eeuw – te concentreren omdat zij voor mij de belangrijkste zijn in de evolutie van de positie van de vrouw in de maatschappij.

2.1.1.2. Vertegenwoordiging van vrouwen in linguïstische en sociolinguïstische onderzoeken voor de 21ste eeuw

Hoewel in veel studies informanten van beide seksen werden opgenomen, waren er voor en in de negentiende eeuw geen linguïstische studies die zich alleen op vrouwen richtten en werden er slechts studies naar mannelijke sprekers verricht (Coates 1991: 6). Bovendien richtte de linguïstiek zich op minderheidsgroepen voor de studie van standaardtaalgebruik en subvariëteiten, terwijl vrouwen niet als een minderheidsgroep werden gezien. Vrouwen werden daarom niet in aanmerking genomen voor deze studies. Sommige dialectologen zoals Gilliéron (in Coates 1991: 42) waren van mening dat vrouwen niet conservatief zijn t.o.v. het dialect. Het

² Volgens RoSa (2015: 4) is *seksisme* 'een term die wordt gebruikt om aan te geven dat er een ongefundeerd onderscheid wordt gemaakt op grond van sekse en/of gender'. Een voorbeeld van seksisme tegenwoordig is 'het bestaan van loonkloof' tussen mannen en vrouwen (RoSa 2015: 4).

taalgebruik van mannen zou namelijk meer gelijkenis vertonen met het zuivere dialect. Mannen zouden dus interessanter zijn voor de studie van dialecten.

Sociale klassen hebben ook een belangrijke invloed op het taalgebruik van mensen (Brouwer & Gerritsen 1980, in Gerritsen & Boves 1995: 212). Toch wordt het taalgebruik van mannen meestal onderzocht en geanalyseerd omdat de sociale klasse van vrouwen toen nog problematisch was, hoewel de meeste een beroep uitoefenden (Brouwer & Gerritsen 1980, in Gerritsen & Boves 1995: 212). In 1995 hadden vrouwen nog meestal een lager inkomen dan hun partner met wie zij wonen (ibid.). Als sociale groep waren vrouwen in de twintigste eeuw ook verschillend van mannen (verschillende positie in de maatschappij) (Coates 1991: 12). Ze kunnen als onderdrukt en gemarginaliseerd worden gezien (Breakwell 1979, in Coates 1991: 12). Dit zou dus de ondervertegenwoordiging van vrouwen in sociolinguïstische studies verklaren.

2.2. Taal en communicatie: Definities en principes

Gender zou het gedrag van mensen beïnvloeden en hun taalgebruik bepalen (Arnold 2008: 34). Omdat ‘gender en taal [...] onlosmakelijk met elkaar verbonden [zijn]’ (Naezer 2007: 1), lijkt het dus belangrijk het begrip ‘taal’ te definiëren. Taal wordt in het Van Dale-woordenboek gedefinieerd als:

‘het op basis van een universeel, aangeboren vermogen gevormde geheel van tekens en regels om deze tot betekenisdragende elementen te combineren waarvan de mens gebruikmaakt om zijn gedachten te articuleren, zijn wereld te ordenen en te communiceren’ (Van Dale z.d.).

Plato (in Rasier 2020) definieert taal als volgt: ‘Taal is een vorm van actie, en woorden zijn de instrumenten om die acties uit te voeren.’ Volgens Darwin (in Van de Velde 2020) ontstond taal niet alleen om informatie over te dragen maar ook om paringsgedrag in de hand te werken. Taal is een sociaal middel om mee te communiceren (RoSa 2015: 3). Jespersen (1924) is van mening dat ‘de essentie van taal [...] de menselijke activiteit [is] – activiteit van de kant van het individu om te zorgen dat hij begrepen wordt, en activiteit van de ander om te begrijpen wat de eerste in gedachten heeft’. Communicatie ontstaat tussen twee instanties, namelijk de spreker en de luisteraar die even belangrijk zijn (Jespersen 1924, in Rasier 2020). Van de Velde (2020) voegt hieraan toe dat ‘taal [...] ontzettend complex is, eigenlijk nodeloos complex.’ Een verklaring daarvoor is dat ‘de gedachten die je ermee [met taal] wilt uitdrukken ook vaak complex zijn’ (Van de Velde 2021: 1). Taal maakt het mogelijk onze eigen identiteit te scheppen (Bailly 2009: 101). Taal reflecteert normen en stereotypen in de maatschappij en geeft bijgevolg informatie over de samenleving waarin we ons in bevinden (RoSa 2015: 3). Volgens Berends (2012: 33) ‘[bepaalt t]aal [...] hoe we denken en hoe we denken bepaalt ons taalgebruik’.

2.3. Sociolinguïstiek: Taal en gender

Koopman (2013: 8) definieert taal- en genderstudies als ‘studies in het veld van de sociolinguïstiek, waarbij de relatie tussen taalgebruik en sekse onderzocht wordt’. De sociolinguïstiek interesseert zich zowel voor de stilistische als de sociale variaties (Coates 1991: 4). Dat is dus ‘the study of language in its social context [...] the study of linguistic variation’ (Coates 1991: 4).

Als er gevraagd wordt of vrouwen en mannen anders spreken, dan wordt geïmpliceerd dat de sprekers in twee groepen moeten worden verdeeld, namelijk mannen en vrouwen (Coates 1991: 3). Brouwer (1990: 39) bevestigt in zijn werk dat ‘vrouwentaal’ en ‘mannentaal’ niet als twee elkaar uitsluitende verschijnselen moeten worden beschouwd. Anders zouden mannen en vrouwen niet in staat zijn met elkaar te praten en te communiceren. Vrouwen en mannen zouden bijgevolg uit een homogene groep afkomstig zijn (Speer 2005, in Arnold 2008: 35). Ze hebben volgens meerdere linguïsten (o.a. Janssens & Marynissen 2011: 219-220) geen eigen taalvariëteit of taalvormen. De verschillen tussen het taalgebruik van vrouwen en van mannen zijn gradueel (p.220) en moeten bijgevolg als een vorm van taal worden opgevat (Jespersen 1922 en Labov 1972, in Angevaere 1978: 121).

Volgens sommige taalkundigen bestaan er toch verschillen tussen de taal van mannen en die van vrouwen (Naezer 2007: 1, Coates 1991: 3, Berends 2012: 33). Mannen en vrouwen zouden heel vaak op een verschillende manier spreken (Lakoff 1975, Tannen 1992, 1993, 1994, West & Zimmerman 1975, Stenstrom 1993, in Abdelrahim 2006: 22). In de samenleving bestaat zelfs het idee dat vrouwen uit Venus en mannen uit Mars afkomstig zouden zijn en dat de verschillen tussen het taalgebruik van beide genders dus groot zouden zijn (Naezer 2007: 1). Vrouwen zouden volgens dit geloof andere dingen bedoelen dan wat ze echt zeggen (ibid.)³. Volgens Lakoff (in Pillon 1978: 37-38) bestaat er zelfs een vrouwentaal, d.i. een taal waarin het lexicon, de syntaxis en de prosodie zeer verschillend zijn van de spraak van mannen.

De verschillende talen van vrouwen en mannen moeten volgens Angevaere (1978: 121) als verschillende dialecten⁴ worden beschouwd en moeten dan ook als gradueel worden gezien, d.i. ‘de ene sekse gebruikt een bepaalde taalvorm vaker of minder vaak dan de andere’ (Brouwer 1990: 39). Mannen en vrouwen zouden uit twee verschillende subculturen afkomstig zijn die qua interacties hun eigen regels hebben (Tannen 1990, in Arnold 2008: 34). Volgens Tannen

³ Voorbeelden daarvan zijn in Naezer, Marijke (2007). ‘Vrouwentaal/Mannentaal, wat is normaal?’ terug te vinden.

⁴ Normaal verwijst de term dialect op streekgebonden taalvariëteiten ‘die ontstaan zijn doordat leden van zo’n regio of klasse veel vaker met elkaar [...] communiceren’ (Angevaere 1978: 121). Angevaere (1978: 121) beschouwt mannentaal en vrouwentaal als dialecten omdat ze wegens het vrije verkeer tussen de seksen veroorzaakt worden. Taalverschillen tussen seksen kunnen dus niet gemakkelijk op communicatieve barrières teruggevoerd worden.

(ibid.) zouden mannen en vrouwen verschillende genderlects spreken, wat een negatieve impact op hun communicatie zou hebben. Andere onderzoekers hebben zelfs voorgesteld dat vrouwen een eigen taalgebruik hebben (West & Zimmerman 2000: 189-190).

Chambers (2003, in Koopman 2013: 18) onderscheidt twee typen variabiliteit, nl. sekse-gebaseerde en gender-gebaseerde variatie. In het eerste type variabiliteit vloeien de verschillen in taalgebruik voort uit biologische, fysiologische en neurologische factoren (ibid.). Daartoe worden bijvoorbeeld verschillen gerekend in de fonetiek zoals het gebruik van niet-standaardtaal door mannen (Gordon & Heath 1998: 425). In de tweede categorie gaan verschillen in genderrollen gepaard met verschillen in taalgedrag (Chambers 2003, in Koopman 2013: 18). Gender is in de sociolinguïstiek een ‘continuous variable’, een persoon kan in mindere of meerdere mate vrouwelijke of mannelijke eigenschappen bezitten en deze naar de buitenwereld uiten’ (Graddol & Swann, 1989; Talbot, 1998, in Mussely 2008: 51).

2.3.1. Mannentaal en vrouwentaal

Mannentaal is de taal die door mannen wordt gesproken. In de zeventiende eeuw gold het taalgebruik van mannen als norm (Karlsson 2007: 6). Bij Naezer (2007: 4) valt bijvoorbeeld te lezen dat deze taal ‘tot norm [werd] verheven’. Sommige interpretaties gaan ervan uit dat zelfs bij Jespersen (1922, in Angevaere 1978: 119) de mannentaal als *de* taal beschouwd wordt, dus de norm waarvan vrouwen soms afwijken. Goed spreken is volgens sommige onderzoekers en linguïsten mogelijk op voorwaarde dat je je aan de regels van de mannentaal houdt (Trubetzkoy 1970, in Aebischer 1979, 50). In *Van Dale groot woordenboek van de Nederlandse taal* (in Brouwer 1990: 42) wordt mannentaal gedefinieerd als ‘krachtige, flinke taal’. Deze soort taal wordt als gedistingeerd beschouwd vanwege de superioriteit van mannen over vrouwen (Pons de Vincent 2014: 2).

In tegenstelling tot mannentaal geeft het Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal (z.d.) geen definitie voor het woord vrouwentaal, hoewel het woord wel vermeld wordt. Vrouwentaal is de taal die gesproken wordt door vrouwen. Deze wordt ook vrouwenpraat en vrouwenspraak genoemd wat een pejoratieve bijklank heeft (Naezer 2007: 4). Vrouwenpraat i.p.v. vrouwentaal is een ‘afspiegeling en bevestiging van de negatieve waardering van vrouwelijke taal’ (Naezer 2007: 4). Van Ginneken (1913, in Bossaert 2009: 19) noemt vrouwentaal in zijn hoofdstuk *Vrouwentaal* ‘de praatzucht van vrouwen’. Dat type taal wordt in wetenschappelijk onderzoek niet alleen als een afwijking van de norm beschouwd (Naezer 2007: 4, Karlsson 2007: 6) maar ook als een minder natuurlijke taalvariëteit (Trubetzkoy 1970, in Aebischer 1979: 50). Toch is vrouwentaal volgens Jespersen (1922), van Ginneken (1913), Lakoff (1975) en Key (1975) verfijnder en correcter dan mannentaal (in

Schenk-van Witsen 1981: 61). Het feit dat vrouwenpraat gedefinieerd wordt, maar vrouwentaal slechts vermeld wordt, en omgekeerd dat mannentaal gedefinieerd wordt en mannenpraat slechts vermeld wordt, is een voorbeeld van seksisme die zit in de manier waarop het lexicon van een taal gestructureerd wordt.

2.3.2. Taalverschillen tussen mannen en vrouwen: redenen

Er werden verschillende redenen voor de taalverschillen tussen mannen en vrouwen aangevoerd. Volgens Arnold (2008: 34) hebben de taalverschillen te maken met de verschillende relaties van mannen en vrouwen tot hun spraak. Volgens Aangevaere (1978: 121) zouden de verschillen wegens het beroep ontstaan. Ze kunnen ook het resultaat zijn van de maatschappelijke ongelijkheid tussen mannen en vrouwen (Wardhaug 1986 in Mussely 2008).

Talbot (1998, in Abdelrahim 2006: 9) denkt dat ons aangeboren geslacht ons taalgebruik en de taal beïnvloedt die over ons wordt gebruikt. Om in de echte wereld te kunnen functioneren, moet het kind volgens Coates (1993, in Abdelrahim 2006: 19) geleerd hebben wanneer te praten, wanneer te zwijgen, waarover en hoe daarover te praten in verschillende omstandigheden. Meisjes en jongens leren in hun kinderjaren zich te identificeren met de ene of de andere groep. Zij laten zien dat zij tot de groep behoren door gedragingen te vertonen. Volgens Tannen (1995, in Abdelrahim 2006: 19) zijn de patronen waaruit de linguïstische stijl is opgebouwd verschillend naargelang van het gender. De term ‘linguïstische stijl’ verwijst naar ‘a set of culturally learned signals by which we do not only communicate with each other what we mean, but also to interpret what others mean, and evaluate one another as people’ (Ibid.). Van kindsbeen af besteden meisjes met hun kleine groep vriendinnen veel tijd aan praten en gebruiken ze dus taal om te laten zien hoe dicht ze bij elkaar staan (ibid.). Ze leren ook dat zelfverzekerdheid hen impopulair zal maken bij hun leeftijdsgenoten. Bij jongens is het heel verschillend omdat ze in grote groepen spelen en omdat er een leider is in de groep (Abdelrahim 2006: 19-20). Ze gebruiken dus taal om hun status en macht te tonen (p. 20). De verschillen in de manier waarop vrouwen en mannen spreken, worden dus van jongs af aan bepaald en hun gesprekken kunnen op interculturele communicatie lijken.

Tannen (1992, in Abdelrahim 2006: 16) stelt dat mannen en vrouwen dus anders spreken omdat ze anders gesocialiseerd worden. Mannen zien gesprekken als een middel om informatie over te brengen en zijn daarom geneigd direct te zijn. Vrouwen daarentegen gebruiken taal om met andere mensen in contact te komen en om zich met iemand verwant te voelen. De ongelijkheden tussen vrouwen en mannen zijn dus in taal terug te vinden (Li 2020: 19).

3. Historisch overzicht

3.1. Interesse voor sekse-gerelateerde taalverschillen

Volgens Coates (1991: 15) hebben onderwerpsverschillen tussen mannen en vrouwen altijd veel mensen geïnteresseerd. Het verschil tussen mannentaal en vrouwentaal wordt dus al lang besproken (Karlsson 2007: 6). Meningen over het taalgebruik van vrouwen zijn al terug te vinden bij Sophocles die dacht dat een goede vrouw een vrouw die zweeg was (Kaplan 1976, in Karlsson 2007:6). Van Ginneken (1913, in Koopman 2013: 7) mening over vrouwentaal was in 1915 helemaal negatief: '[m]et haar eng bewustzijn, hangt het samen, dat de vrouw niet houdt van lange zinnen of ingewikkelde syntactische constructies. Zelfs de relatiefzin is haar soms te veel'. Vrouwen lezen sneller omdat ze 'elke bewering onmiddellijk en zonder inspectie door [laten] "to fill the vacant chambers of the mind"' (Angevaere 1978: 120). Het taalgebruik van vrouwen werd dus niet zo enthousiast genomen (Gerritsen & Boves 1995: 203). In de maatschappij ontstonden dus taalrijke overtuigingen over taalverschillen tussen mannen en vrouwen (Coates 1991: 15). Volgens Koopman (2013: 7) zijn de onderzoeken meer dan honderden jaren oud en ontstonden in een veelheid aan talen in de wereld (Li 2014: 53). In de zestiende eeuw bijvoorbeeld was het verband tussen taalgebruik en sekse al een belangrijk onderwerp (Wilson, in Koopman 2013: 7). Onderzoeken naar het taalgebruik van vrouwen in het Nederlands zijn al terug te vinden in 1599 met Visscher (Gerritsen & Boves 1995: 203). Hier gaat aandacht worden besteed aan de opkomst van de onderzoeken en de verzameling van taalgegevens.

Volgens Brouwer (in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 106) kunnen de taalgegevens door verschillende typen wetenschappers worden verzameld. Dialectologen en antropologen zijn experts die met vonden en onderzoeken werken. Dan zijn er ook taalkundigen die de taalverschijnselen beschrijven op basis van hun eigen ideeën en kennis over taal. Hun methode heet introspectie. Een andere categorie van taalkundigen bestaat uit sociolinguïsten zoals Freed & Greenwood die de taal als maatschappelijk en cultureel verschijnsel bestuderen. Zij houden dus rekening met verschillende factoren zoals gender, leeftijd, sociale status, enz.

Tijdens de eerste emancipatiegolf van 1890 tot ca. 1930 vonden antropologen dat er in niet-westerse maatschappijen veel verschillen waren tussen het taalgebruik van vrouwen en mannen (Gerritsen & Boves 1995: 197). Hier kunnen we aan Sapir denken die in 1929 (in Gerritsen & Boves 1995: 198) aandacht besteedde aan de mannelijke vormen in een dialect van Californië en aan Haas die onderzoek naar het Koasati gedaan heeft. Zelfs dialectologen wisten

dat er in het taalgebruik sekseverschillen waren (p.202). In 1915 besteedden Van Ginneken en Jespersen aandacht aan de taal van vrouwen (Brouwer 1990: 40). Van Ginneken is een van de linguïsten die de meeste aandacht heeft besteed aan sekseverschillen in taalgebruik (Gerritsen & Boves 1995: 203). Jespersen heeft in 1922 een van de eerste onderzoeken naar de link tussen gender en taal uitgevoerd en daar verslag van uitgebracht in zijn hoofdstuk 'The Woman' (Arnold 2008: 33). Hij was van mening dat het taalgedrag van vrouwen anders was omdat ze beperkter van geest zouden zijn dan mannen (Gerritsen & Boves 1995: 205). Van Ginneken (1913) en Jespersen (1922) waren er dus van overtuigd dat de verschillen in het taalgebruik tussen vrouwen en mannen het gevolg waren van de aard van de vrouwen (Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 112). De stellingen over vrouwen- en mannentaal werden op basis van Van Ginneken's en Jespersen's intuïtie gedaan en bleken dus niet uit gedegen onderzoeken (Brouwer 1990: 39, Gerritsen & Boves 1995: 206). Cameron (in Arnold 2008: 33) zei zelfs van Jespersen's mededelingen dat ze een 'scientific account of an already assumed female inferiority' zijn. Zijn bevindingen zijn dus de resultaten van seksistische stereotypen (ibid).

Voor 1963 werd er dus veel geschreven over en onderzoek gedaan naar sekseverschillen in taalgebruik, d.i. taal en gender (Gerritsen & Boves 1995: 196). Volgens Brouwer (1990: 39) heeft dat te maken met de opkomst van de sociolinguïstiek. De grondlegger van die wetenschappelijke discipline is William Labov (1960, in Mussely 2008: 54) die onderzoek heeft gedaan naar de relatie tussen taal en gender. Sociolinguïstische studies werden aanvankelijk als feministische studies gezien (Angevaere 1978: 119, Karlsson 2007: 3). Dit onderwerp werd veel onderzocht en in de jaren 1960 is het met de opkomst van de feministische beweging een legitiem taalkundig onderwerp binnen de sociolinguïstiek geworden (Mussely 2008: 54). Zimmerman, West & Quéré (2000: 185) daarentegen zijn van mening dat de relatie tussen taal en gender alleen maar in 1970 een echt onderzoeksdomein is geworden. Aan het begin van de jaren 1970 hebben Labov, Trudgill & Ammon (in Schenk-van Witsen 1981: 60) namelijk het gender van de sprekers als onafhankelijke variabele geïntroduceerd. Sinds deze jaren is het aantal linguïstische studies en publicaties over gender sterk toegenomen (Brouwer 1990: 40). Dit domein heeft zich veel uitgebreid en werd in die tijd in verschillende wetenschappelijke disciplines, incl. de geschiedschrijving en de aardrijkskunde, besproken (West, Zimmerman & Quéré 2000: 186).

Met de tweede emancipatiegolf in de jaren zestig, de vrouwenbeweging en het toenemende bewustzijn dat vrouwen gediscrimineerd werden, kwamen de sekseverschillen in het taalgebruik en dus de belangstelling voor vrouwentaal opnieuw centraal te staan (Gerritsen & Boves 1995: 206, ten Cate 1977-1978: 1). Volgens Aebischer (1979: 49, 59) en Brouwer

(1990: 40) is de belangstelling voor de relatie tussen taal en sekse vanaf 1975 vooral toegenomen dankzij belangrijke publicaties zoals de boeken *Language and woman's place* van Lakoff, *Male/female language* van Key en *Language and sex: difference and dominance* van Thorne. Lakoff is een van de eerste geweest die over taal en gender geschreven heeft (Abdelrahim 2006: 17). Haar werk wordt namelijk als het 'beginpunt van de taal- en genderstudies beschouwd (Koopman 2013: 8). Zij is dus een van de meest invloedrijke auteurs op dit gebied geweest (Aebischer 1979: 52). Keys, Lakoffs en Thornes bevindingen waren op hun intuïtie en 'op incidentele observaties van het taalgebruik van kennissen' gebaseerd (Brouwer 1990: 40). Hoewel Lakoffs hypothesen op Jespersen geïnspireerd zijn, heeft ze oorzaken gezocht voor het bestaan van vrouwentaal (Aebischer 1979: 52). De verschillen tussen vrouwen en mannen zouden het gevolg zijn van hun opvoeding en hun sociale positie in de maatschappij (Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 112).

Na Lakoffs werk zijn er veel onderzoeken uitgevoerd met als doel Lakoffs hypothese te verifiëren (Aebischer 1979: 53, Gerritsen & Boves 1995: 208). Een groot aantal onderzoekers hebben haar werk bekritiseerd omdat ze zich alleen maar op haar intuïtie baseert (Dubois en Crouch 1976, in Aebischer 1979:53), terwijl andere het eens zijn met haar resultaten (Hartman 1978 en Key 1975, in Aebischer 1979: 53-54). Aan het begin van de jaren 1980 bezagen sommige linguïsten zoals Bolinger (in Li 2014: 54) sekseverschillen in het taalgebruik als een vorm van taalseksisme⁵. Als gevolg van het einde van de feministische golf aan het einde van de twintigste eeuw nam het aantal studies van seksverschillen in het taalgebruik af (Romaine 2003, in Bevelander 2011: 9, Arnold 2008: 35). Aan het einde van de vorige eeuw meenden Gerritsen & Boves (1995: 206) dat de commentaren over de sekseverschillen in het taalgebruik overdreven waren. Freed & Greenwood (1996: 1-2) waren zelfs van mening dat vele veronderstellingen over vrouwen- en mannentaal die voor 1990 ontstonden, heroverwogen moesten worden. Tegenwoordig maken gespreksanalyses deel uit van taal- en genderstudies en vormen daarvoor een belangrijk instrument (Li 2014: 53)⁶. Over het algemeen merkt men echter

⁵ Gerritsen & Boves (1995: 226-238) definiëren *taalseksisme* als een 'discriminatie van de man of de vrouw in de taal'. Vrouwen worden in de praktijk meer gediscrimineerd dan mannen. Twee typen van taalseksismen kunnen onderscheiden worden: *seksismen via de taal* en *seksismen in de taal*. Het eerste type vinden we bijvoorbeeld terug in 'talen waarin naar vrouwelijke wezens met mannelijke vormen wordt verwezen' (Gerritsen & Boves 1995: 227). *Seksismen in de taal* zijn in het Nederlands vooral bij voornaamwoorden en beroepsnamen terug te vinden. Met het tweede type seksisme wordt bedoeld 'dat men vrouwen op een andere manier aanspreekt dan mannen of over hen op een andere manier praat dan over mannen' (ibid.). De meeste seksismen van deze categorie zijn afkomstig 'uit een tijd dat er nog een zeer strikte rolverdeling was tussen vrouwen en mannen' (ibid.).

⁶ Volgens Li (2014: 53) worden gespreksanalyses beschouwd als een invloedrijke tak in het moderne gebied van taal en gender, omdat 'it has broadened its scope into a variety of formal and informal settings, and connected gender with conversational features, such as the amount of talk and turns'.

dat de studies die aan dit thema gewijd worden, toch iets minder taalrijk zijn dan in de jaren 1970.

Volgens Bailly (2009: 100) bevestigen sommige studies de theorie van een seksuatie van de taal en tonen aan dat taalverschijnselen inderdaad vaker kunnen voorkomen in de spraak van vrouwen dan mannen en omgekeerd.

Een belangrijke ontdekking in gender- en taalstudies werd door Cameron (in Karlsson 2007: 3) gedaan die drie categorieën van onderzoeken rond dit thema van elkaar onderscheidt, namelijk deficiet, dominantie en verschillen. Coates (1986, in Koopman 2013: 8) voegt hier een vierde categorie aan toe, namelijk de dynamische verschillen. Deze stromingen zouden betrekking hebben op de redenen voor de verschillen tussen de manier waarop mannen en vrouwen spreken en hoe de linguïsten het taalgebruik van vrouwen bekijken (Karlsson 2007: 3). Deze stromingen kunnen met elkaar interageren (Coates 1986, in Koopman 2013: 15).

3.1.1. De deficietbenadering

Deze benadering ontstond rond 1970 met het feminisme (Mussely 2008: 66). Deze benadering heeft dus zowel een feministische als een antifeministische basis (Bucholtz 2004, in Mussely 2008: 66). Jespersen is de eerste taalkundige geweest die het idee van de deficietbenadering heeft verdedigd (Koopman 2013: 9). Dit idee kwam daarna aan bod in Lakoffs werk. De term ‘deficietbenadering’ ‘stands for a conviction about female’s lack in language’ (Karlsson 2007: 3). Deze benadering ondersteunt dus het idee dat vrouwen ondergeschikt zijn aan mannen (Koopman 2013: 9, Lakoff 2004, in Mussely 2008: 66). Dit zou terug te vinden zijn in alles wat het gebrek aan zelfvertrouwen van vrouwen, emotionele uitingen, aarzeling, onzekerheid, enz. weerspiegelt (Koopman 2013: 10, Holmes 1992, 2001, in Mussely 2008: 66). In deze benadering wordt de taal van de vrouw als ‘zwak, niet assertief en [...] onvolledig ten opzichte van mannen’ gezien (de Valk 2020: 4). Mannentaal wordt volgens deze benadering als de norm gezien (Mussely 2008: 67).

3.1.2. De dominantiebenadering

Koopman (2013: 10) noemt deze beweging een tegenbeweging van de deficietbenadering. Het verwijst naar ‘men’s power and dominance of women’ (Karlsson 2007: 3). Vrouwen zouden bijgevolg een onderdrukte groep zijn tegenover mannen die als de dominante groep worden bekeken (de Valk 2020: 4, Coates 1991: 12). Deze benadering is in de kring van radicaal feministische bewegingen aan het licht gekomen (Mussely 2008: 68). Volgens deze benadering gebruiken mannen hun macht en hun hogere sociale status om vrouwen te domineren (Van Han 2014: 94) en om promotie te maken (Koopman 2013: 11). Daarom is mannentaal dominant

over vrouwentaal (Van Han 2014: 94). De mannelijke dominantie en dus de ondergeschikte positie van vrouwen in de maatschappij wordt weerspiegeld in hun respectievelijke taalgedrag en –gebruik (Talbot 1998, in Mussely 2008: 68, Coates 1991: 12). Taal is dus een machtig instrument dat mannen in staat stelt hun macht uit te drukken (Van Han 2014: 94). Mannen worden daarom geacht de belangrijkste rol te spelen bij het vaststellen van sociale normen, wat tot ongelijk gedrag en ongelijke behandeling van mannen en vrouwen leidt. Ongelijkheden tussen mannen en vrouwen zouden dus in taal worden geproduceerd en gereproduceerd (Arnold 2008: 34). Deze verschillen kunnen ‘als reacties op de dominantie-subordinatie verhouding tussen beide geslachten geïnterpreteerd’ worden (Coates 1998, in Mussely 2008: 68).

De dominantiebenadering weerspiegelt dus de dominante positie van mannen in de samenleving via hun interactie met vrouwen (Van Han 2014: 96). In deze benadering worden onderzoeken naar het bepalen van de topic van gesprekken en naar onderbrekingen in gesprekken uitgevoerd (Koopman 2013: 11). Volgens Koopman (p. 11-12) zijn de resultaten die door de onderzoekers van deze benadering zijn gevonden niet objectief omdat ze laten zien dat mannen meer macht hebben en vrouwen mooi en lief zijn. De resultaten van dergelijke onderzoeken laten dus zien wat de onderzoekers verwachten te zien.

3.1.3. De verschillenbenadering

Volgens Cameron (1992, in Karlsson 2007: 3) berust deze benadering op de gedachte dat de taalverschillen tussen mannen en vrouwen in verschillende (sub)culturen hun oorsprong zouden vinden. Mannen en vrouwen zouden namelijk tot verschillende subculturen behoren (Coates 1991: 12).

‘De verschillenbenadering benadrukt de verschillende subculturen waarin mannen en vrouwen opgroeien in de samenleving, en die grotendeels verantwoordelijk zijn voor de verschillende taaluitingen die mannen en vrouwen doen’ (Koopman 2013: 12).

De verschillenbenadering verklaart dus waarom mannen en vrouwen die in verschillende culturen geboren worden anders leren te communiceren en te socialiseren (Van Han 2014: 94). Dit verschil volgt hen hun leven lang. Volgens Talbot (1998, in Van Han 2014, 94) ‘the different model depends on a ‘two cultures’ account of male and female socialization’. Sinds de vroegste kinderjaren zouden meisjes en jongens volgens Tannen (1991, 2007, in Mussely 2008: 99) in verschillende werelden en dus culturen opgroeien: de mannelijke en de vrouwelijke wereld. ‘Mannen benaderen de wereld [...] vanuit een individueel standpunt’ en ze vechten voor de kracht, terwijl vrouwen ‘het leven vanuit een zekere verbondenheid met de rest van de wereld [ervaren]’ (Tannen 1991, 2007, in Mussely 2008: 99). De verschillen worden behouden als ze ouder worden (ibid.) en hun biologisch verschil is in het taalgebruik van mannen en vrouwen terug te vinden (Koopman 2013: 12). De linguïstische verschillen tussen mannen en vrouwen

zouden dus de verschillende subculturen weerspiegelen (Coates 1991: 12). Omdat vrouwen op een empathische wijze tegen de wereld aankijken wordt het taalgebruik van vrouwen in deze benadering als uniek beschouwd (Koopman 2013: 12). Volgens Tannen (in Koopman 2013: 13) moeten genderverschillen dus als ethnische verschillen worden aangepakt. Tannen (1991, 2007, in Mussely 2008: 99) denkt dus dat er nooit sprake kan zijn van ware communicatie tussen mannen en vrouwen.

Onderzoeken in de verschillenbenadering besteden aandacht aan de spreekstrategieën van vrouwen (Koopman 2013: 12) en richten zich op de verschillende differentiatiegebieden tussen de gesprekstijlen van vrouwen en mannen (Van Han 2014: 94). Taalkundigen van deze benadering spreken van ‘mannentaal’ en ‘vrouwentaal’ (Coates 1991: 12).

3.1.4. De dynamische benadering

In de dynamische benadering wordt ‘geslacht [...] gezien als een dynamisch begrip’ (de Valk 2020: 3). Het gaat hier om een tamelijk nieuwe benadering. Volgens deze stroming is gender een keus (Koopman 2013: 14) en het gender van geboorte wordt dus hier niet in aanmerking genomen, maar wel de identiteit van de persoon (de Valk 2020: 3). In deze benadering wordt de nadruk op de dynamische aspecten van interacties gelegd (Koopman 2013: 14).

3.2. Sekse-gerelateerde taalverschillen: cultureel of biologisch bepaald?

In de sociolinguïstische literatuur worden genderverschillen en sekseverschillen van elkaar onderscheiden (Gerritsen & Boves 1995: 195). Genderverschillen verwijzen naar de ‘verschil[en] in gedragingen, opvattingen, prestaties, kansen tussen personen voor zover dat bepaald wordt door hun gender’ (Van Dale z.d.). Die verschillen worden dus ‘door psychologische, sociale en/of culturele factoren [...] bepaald’ (Gerritsen & Boves 1995: 195). Met sekseverschillen daarentegen bedoelt men alle verschillen ‘tussen individuen [die] bepaald word[en] door hun sekse’ (Van Dale z.d.), dus door ‘biologische factoren’ (Gerritsen & Boves 1995: 195).

In de loop der jaren zijn de meningen over sekseverschillen in het taalgebruik veranderd. Voor de jaren 1960 – d.i. voor de tweede emancipatiegolf – waren de onderzoekers, onder wie Jespersen (1921) en van Ginneken (1913), ervan overtuigd dat alle taalverschillen tussen mannen en vrouwen biologisch bepaald werden (Gerritsen & Boves 1995: 215). Volgens Jespersen (1921, in Gerritsen & Boves 1995: 216) zouden deze verschillen het gevolg zijn van een verschil in karakter en van hun ‘enger bewustzijn’.

Tijdens de tweede emancipatiegolf veranderden de meningen over de sekseverschillen in het taalgebruik: ze werden slechts als culturele verschillen beschouwd (Gerritsen & Boves

1995: 217). Lakoff (1973, in Gerritsen & Boves 1995: 217) meende dat de taalverschillen tussen mannen en vrouwen het resultaat waren van hun verschillende opvoeding en peergroep maar ook van de positie van de vrouw in de maatschappij, d.i. van sociaal-culturele verschillen tussen mannen en vrouwen. Volgens de linguïsten uit de periode van de tweede emancipatiegolf zouden de sociaal-culturele factoren de biologisch bepaalde verschillen versterken (p. 218).

Na de vrouwenemancipatie (d.i. in de jaren tachtig) konden de verschillen in taalgebruik en -gedrag zowel als biologisch dan wel sociaal-cultureel van aard gezien worden (Koopman 2013: 47, Gerritsen & Boves 1995: 222). Met biologisch wordt bedoeld dat de verschillen in de hersenen en in de hormoonhuishouding liggen (Gerritsen & Boves 1995: 222). Chambers (2003, in Koopman 2013: 47-48) meent dat sommige verschillen cultureel bepaald zijn zoals die in het lexicon en in het taalgedrag en dat andere biologisch bepaald zijn zoals de stemhoogte. Sommige onderzoekers denken dat het feit dat vrouwen onzekerheid tonen in hun taalgebruik en minder interrumpen het gevolg is van biologische factoren, namelijk de geslachtshormonen (Gerritsen & Boves 1995: 224-225). In de verschillenbenadering zijn de linguïsten van mening dat de verschillen biologisch bepaald zijn, terwijl de deficietbenadering de verschillen als aangeleerd en dus cultureel bepaald ziet (Koopman 2013: 48).

In de jaren tachtig waren veel mensen tegen het idee dat de taalverschillen het gevolg konden zijn van biologische verschillen, maar nu wordt die gedachte steeds meer geaccepteerd omdat onderzoeken dit resultaat zelf aangetoond hebben (Gerritsen & Boves 1995: 225). Als de verschillen tussen vrouwen en mannen slechts sociaal-cultureel bepaald zouden zijn, dan zouden ze verdwijnen met het streven naar gelijkheid tussen mannen en vrouwen door de regering, maar toch zijn sommige verschillen zoals de stemhoogte nog aanwezig (p. 222). Nu moet de wetenschap uitmaken welke verschillen in taalgedrag en -gebruik tussen mannen en vrouwen aan biologische dan wel sociaal-culturele factoren toe te schrijven zijn (p. 227). Een deel van de verschillen zit dus in de DNA, andere krijgen we uit de samenleving (Koopman 2013: 2). Volgens Best (2001, in Cnossen 2015: 5) wordt het gedrag aangeleerd en niet biologisch bepaald. In de 21ste eeuw heeft Koopman (2013: 51) bewezen dat de verschillen zowel aangeboren als aangeleerd zijn.

4. Voormalige onderzoeken en bestaande literatuur over het onderwerp

Door de jaren heen zijn steeds meer taalkundigen en sociolinguïsten geïnteresseerd geraakt in sekse-gerelateerde taalverschillen. Zij hebben gevonden dat de taalverschillen tussen de twee genders in verschillende domeinen terug te vinden zijn zoals in de fonologie met de toonhoogte, de intonatie, de luidheid waarmee gesproken wordt, in de morfologie, in het lexicon, enz. Deze verschillen zouden ook overal in de maatschappij aanwezig zijn, zelfs in het onderwijs (Carvalho 2019: 54). Berends (2012: 33) zegt dat ‘via het onderwijs de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen via de taal van de leraar en de taal in schoolboeken [wordt] gereproduceerd’.

De onderzoekers hebben dus belangstelling getoond voor de verschillende domeinen waarin de taalverschillen tussen mannen en vrouwen kunnen worden achterhaald. Enkele conclusies van deze wetenschappers worden in de volgende paragrafen op een rijtje gezet.

4.1. Standaardtaal, standaarduitspraak en standaardvormen

4.1.1. Standaardtaal: definitie

Janssens & Marynissen (2011: 177) definiëren standaardtaal als ‘de variëteit die in principe door alle leden van de gemeenschap, in het gehele taalgebied en in alle domeinen en situaties gebruikt kan worden.’ De standaardtaal is dus de ‘taalvorm die als model of norm geldt’ (Van Dale z.d.). Finegan (2011, in Cambier 2014: 9) zegt dat dit type taal ‘est une variété linguistique utilisée dans le discours public, par exemple lors des discours politiques, des lectures universitaires et des émissions de radio’. Een taalvariëteit wordt onderworpen aan een standaardiseringsproces en wordt gecodificeerd in grammatica's, woordenboeken en andere naslagwerken om een standaardtaal te worden. ‘Spelling, uitspraak, grammatica en woordenschat van de standaardtaal zijn [dus] geüniformeerd en vastgelegd’ (Janssens & Marynissen 2011: 177). De variëteit die een standaardiseringsproces ondergaat is meestal het sociolect dat door politici en in het handelscentrum gesproken wordt (Finegan 2011, in Cambier 2014). Dat is dus de variëteit met de hoogste maatschappelijke status (Janssens & Marynissen 2011). Een standaardtaal ontstaat omdat het nodig is dat alle inwoners van een land elkaar kunnen verstaan (Finegan 2011, in Cambier 2014). Het herziene Taalunieverdrag (in Vandekerckhove 2019: 4, 9) erkent vier nationale variëteiten, nl. Belgisch Nederlands, Nederlands Nederlands, Surinaams Nederlands en Caraïbisch Nederlands.

4.1.2. Taalgebruik

Uit de verschillende onderzoeken naar het verschil tussen de taal van vrouwen en die van mannen, zijn verschillende interessante bevindingen naar voren gekomen. Een eerste verschil is op fonetisch gebied te vinden, nl. in de uitspraak.

In de vroege twintigste eeuw beweerde Kloeke (in Gerritsen & Boves 1995: 205) dat vrouwen hun taalgebruik aan het Standaardnederlands aanpassen. In 1922 bevestigde Jespersen (in Schenk-van Witsen 1983: 455) het idee dat vrouwen meer standaardtaal, meer beschaafd en netter spreken en pas later, in 1975 werd dit ook door de feministische onderzoekster Lakoff bevestigd (in Schenk-Van Witsen 1983: 455). Meerdere sociolinguïsten (Brouwer & Schenk-van Witsen, in Brouwer 1990: 41; Labov 1990 en 2001, in Koopman 2013: 16) hebben aangetoond dat de standaardtaal, de betere articulatie en de verzorgde uitspraak meer bij vrouwen met een hoger en een lager opleidingsniveau voorkomen. Mannen daarentegen gebruiken vaker vormen uit het sociale of stadsdialect. Volgens Brouwer & Post (in ten Cate 1977-78: 23) zijn het vooral mannen uit de lagere klassen die niet-standaard spreken. Dit fenomeen wordt in verschillende landen waargenomen: zowel in Engeland en de Verenigde Staten door Wolfram (1969, in Cambier 2014: 11) en Trudgill & Labov (1972, 1974, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 126), in Australië en Canada (Brouwer 1990: 41), als in Nederland (Brouwer & Post 1976, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 128). Brouwer & Schenk-van Witsen (in Brouwer 1990: 41-42) hebben toch aangetoond dat mannen die kinderen hebben en mannen met een werkende vrouw ook standaardtaal spreken. Maar ze zijn het er mee eens dat de sekse van de spreker het taalgebruik het meest beïnvloedt (Brouwer 1990: 42).

Schenk-van Witsen & Brouwer (1983, in Schenk-van Witsen 1983: 455) voegen een belangrijk element aan de standaarduitspraak toe: de sociale klasse. Vrouwen zouden gevoelig zijn voor het feit dat taalgebruik naargelang van de sociale klasse varieert en zouden daarom de voorkeur geven aan prestigieuze of gewaardeerde varianten die hen onderscheiden van mannen uit hun sociale klasse en vrouwen uit de lagere klassen (Bailly, 2009: 100). Vrouwen (vooral uit de lagere middenklasse) van dezelfde sociale klasse, leeftijd en opleiding als de mannen zouden de meest correcte manier van spreken gebruiken (Thorne, Henley, 1995, in Karlsson, 2007: 9, Labov, Trudgill & Ammon, in Schenk-van Witsen 1981: 60). De uitspraak van vrouwen – vooral uit de lagere middenklasse – zou dichterbij de standaardtaal en –uitspraak en dus ook dichterbij de ‘niet-gestigmatiseerde taalvormen’ staan (Schenk-van Witsen & Brouwer 1983, in Schenk-van Witsen 1983: 455). Deze uitspraak zou een manier zijn om zich

van de arbeidersklasse en dus van de vrouwen uit de lagere klassen en van de mannen uit hun sociale klasse te onderscheiden (Schenk-van Witsen 1983: 457, Labov, in Mussely 2008: 55). Ze zouden dus de neiging hebben om zich te conformeren aan een goede uitspraak, een beter lexicon, een betere grammatica en dus aan de standaard van het Algemeen Nederlands (AN) (Bailly, 2009: 100).

Janssens & Marynissen (2011: 220-221) en Gerritsen & Boves (1995: 211) maken een onderscheid tussen twee soorten vrouwen: vrouwen die in grote steden wonen en vrouwen die op het platteland wonen. De eersten gebruiken vaker woorden uit het AN en AN-vormen die als prestige-vormen worden beschouwd, terwijl de mannen vaker dialect spreken (Brouwer 1989, in Gerritsen & Boves 1995: 211-212). Op het platteland gebruiken vrouwen integendeel authentieke dialectvarianten (Gerritsen 1985, in Gerritsen & Boves 1995: 212). Op het platteland spreken mannen dus minder dialect dan vrouwen. Dit zou komen doordat zij ‘in de besloten omgeving van de lokale gemeenschap’ zijn opgegroeid (Gerritsen 1985, in Gerritsen & Boves 1995: 212). Vrouwen zijn daarentegen geïsoleerd en hebben dus veel minder contact met het AN. Vrouwen gebruiken daar ook geen standaardtaal omdat ze prestige hebben (p.221). Het verschil tussen het platteland en de stad is toch aan het verdwijnen dankzij de technische vooruitgangen zoals de moderne vervoers- en communicatiemiddelen (Janssens & Marynissen 2011: 221).

Volgens Labov (1991, in Cambier 2014: 15) beïnvloedt de stabiliteit van de sociolinguïstische variabelen (sociale positie, leeftijd, enz.) het taalgebruik van mensen. In situaties waar sociolinguïstische variabelen zoals leeftijd, sociale klasse, enz. stabiel zijn, zijn vrouwen meer conservatief en gebruiken ze daardoor vaker standaardvarianten om een hogere sociale positie te hebben. In dergelijke contexten zijn mannen eerder geneigd substandaardvariëteiten te gebruiken. In situaties waar de sociolinguïstische variabelen onstabiel zijn, gebruiken vrouwen vernieuwende linguïstische vormen. Vrouwen zijn gevoeliger voor het sociale prestige. Daarom zouden ze zowel vernieuwende vormen als standaardtaal gebruiken.

4.1.2.1. Verklaringen voor het gebruik van standaardtaal door vrouwen

Er kunnen verschillende verklaringen worden aangevoerd voor het gebruik van standaardtaal en -uitspraak bij vrouwen uit de steden. Volgens Brouwer (1990: 41) zijn er verklaringen die elkaar deels tegenspreken. Vrouwen voeden meestal de kinderen op (Labov 1972, in Schenk-van Witsen 1983: 460, Brouwer 1990: 41). Ze ‘zouden [dus] netter spreken omdat ze [...] opgroeien met het idee dat ze het goede voorbeeld moeten geven’ (Brouwer, 1990: 42) en zij

‘willen dat hun kinderen het beter hebben dan zichzelf’ (Brouwer 1990, in Gerritsen & Boves 1995: 219-220).

Ten tweede zou het volgens Wardhaugh (1986, 2002, in Mussely 2008: 56) het gevolg zijn van de sociale posities die in de maatschappij worden ingevuld en vooral de zwakke positie van de vrouw (Trudgill 1972, 1974, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 127). In de twintigste eeuw oefenden vrouwen meestal geen betaald werk uit en hadden zij dus een onzekere sociale positie (Brouwer 1990: 41). Ze werden als gevolg hiervan op grond van hun gedrag beoordeeld (Gerritsen e.a. 1978, in Cambier 2014: 13). Hun taalgebruik was hun enige manier om zich te onderscheiden (Janssens & Marynissen 2011: 220), hun status kenbaar te maken (Brouwer, 1990: 41, Gerritsen & Boves 1995: 219), een hogere sociale positie te verwerven en meer respect te krijgen (Chambers & Trudgill 1998, in Cambier 2014: 13). Zij richtten hun taalgebruik naar de personen met een hogere status en dus naar mannen die machtsposities invullen in de maatschappij en naar de ‘normen van de hogere klassen’ (Wardhaugh 1986, 2002, in Mussely 2008: 56). Vrouwen zijn dus status-gevoeliger dan mannen (Trudgill 1972, 1974, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 127). Volgens Janssens & Marynissen (2011: 221) kunnen vrouwen zich tegenwoordig het gebruik van niet-standaardtaalvormen veroorloven omdat taal voor hen niet meer de enige mogelijkheid is om status in de maatschappij te laten zien of te verwerven.

Een andere mogelijke reden is hun onzekere positie op de arbeidsmarkt als ze een beroep hebben (Brouwer 1990: 41). Dit is wat Ammon (1973, in ten Cate 1977-1978: 23) de sociaalpsychologische onzekerheid van de vrouw noemt. Op de arbeidsmarkt zijn de prestatienormen voor vrouwen hoger dan die voor mannen, waardoor ze dialecten vermijden. Vrouwen die een baan hebben in de stad moeten standaardtaal spreken omdat het van hen vereist wordt in tegenstelling tot mannen (Gerritsen & Boves 1995: 216). Volgens Eckert (1998, in Cambier 2014: 13) is het vooral wegens hun *white-collar* baan waarin ze absoluut de standaardtaal moeten spreken.

Chambers (2003 in Koopman 2013: 16) heeft een andere verklaring: de op sekse gebaseerde variabiliteit, d.i. het feit dat vrouwen meer contacten hebben, meer activiteiten doen en ‘hun contacten [hebben in] een breder sociaal spectrum’. Ze bevinden zich dus vaker in formele situaties met onbekende mensen dan mannen. Vrouwen zijn dus socialer dan mannen en leiden minder aan groepsdruk, daarom gebruiken ze de standaardvariant.

Trudgill & Chambers (1998, in Cambier 2014: 13-14) beweren ook dat mannen niet-standaardvormen gebruiken wegens het covert prestige, d.i. het prestige als we deel willen uitmaken van een demografische groep. Dat is dus hier ook het gevolg van de groepsdruk.

Vrouwen zijn daarentegen op zoek naar *overt prestige*, d.i. prestige buiten specifieke groepen dat een hogere sociale positie toestaat. Deze vorm van prestige ontstaat door het gebruik van de standaardtaal. Mannen en vrouwen zijn dus op zoek naar verschillende prestigevormen en moeten daarvoor andere taalvarianten spreken.

Een laatste verklaring die door Trudgill (1972, 1974, in Cambier 2014: 14) werd voorgesteld, heeft te maken met de *roughness* en *toughness* karakteristieken die de normen zijn voor mannen. Mannen besteden weinig aandacht aan de standaardtaal, terwijl vrouwen daar veel aandacht aan besteden. Mannen verkiezen namelijk tussentaal⁷ omdat ze met mannelijkheid geassocieerd wordt. Vrouwen daarentegen dienen elegant, gevoelig en beschaafd te zijn. Mannen en vrouwen verkiezen dus verschillende normen die zich in de taalvormen weerspiegelen.

4.1.3. Taalattitude

Taalattitude verwijst naar ‘hoe sprekers over hun eigen taalgebruik denken en hoe ze in het algemeen over taalvariëteiten oordelen en over de sprekers ervan’ (Brouwer 1990: 42).

Volgens Schenk-van Witsen (1983: 458-459) wordt er geëist dat vrouwen anders spreken dan mannen en daarom is het volgens vrouwen en mannen normaal dat zij een ander taalgebruik aanwenden. Uit Brouwer & Schenk-van Witsens onderzoek (in Brouwer 1990: 42) en Trudgills onderzoek (1972, 1974, in Coates 1991: 72) bleek dat vrouwen hun eigen taalgebruik anders evalueren: ze zeggen dat ze meer standaardtaal en meer standaardvormen gebruiken. Toch is dat in de werkelijkheid niet altijd het geval (Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 126, Trudgill 1972, 1974, in Coates 1991: 72). Ze willen dus behoren tot de groep waarin standaardtaal wordt gesproken omdat ze gevoeliger zijn voor het prestige van de standaardtaal (Gerritsen & Boves 1995: 220, Trudgill 1972, 1974, in Coates 1991: 73). Mannen daarentegen zeggen dat zij niet-standaardvormen vaker gebruiken, hoewel zij in feite standaardvormen gebruiken (Trudgill 1972, 1974, in Coates 1991: 73).

Sociolectsprekers worden beschouwd als mensen met een lagere sociale status dan degenen die standaardtaal spreken (Schenk-van Witsen & Brouwer, in Brouwer 1990: 42). Substandaardvariëteiten en -vormen worden bij vrouwen negatief gezien en beoordeeld (Gerritsen & Boves 1995: 220, Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 126). Niettemin hebben deze variëteiten bij mannen een verborgen prestige en worden ze met een groep personen

⁷ Volgens Janssens & Marynissen (2011: 196) is *tussentaal* ‘een verzamelnaam voor allerlei taalvarianten en –variëteiten ergens tussen dialect of regiolect in standaardtaal in.’ Meer informatie over tussentaal in Janssens & Marynissen (2011). ‘Het Nederlands vroeger en nu’.

geassocieerd waarvan ze deel willen uitmaken en die ze bewonderen (Gerritsen & Boves 1995: 220). Volgens Trudgill (1972, 1974, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 127) worden niet-standaardtalige vormen geassocieerd met mannelijkheid en stoerheid: 'nonstandard speaking may indicate virtues of masculinity and toughness for a male' (ten Cate 1977-178: 23). Mannen hechten dus veel waarde aan de niet-standaardtaal van mensen uit de arbeidersklasse (Trudgill 1972, in Oliviera z.d.: 4).

In tegenstelling tot mannen letten de meeste vrouwen op hun taalgebruik en houden ze niet van uitspraak- en grammaticafouten (Schenk-van Witsen 1983: 459). Ze storen zich meer aan taalfouten dan mannen (Berends 2012: 33). Hoewel vrouwen de fouten van mannen verbeteren, verwachten ze helemaal niet dat ze zich op een sierlijke manier uitdrukken (Schenk-van Witsen 1983: 459). Ze hebben ook een veel negatiever beeld van hun eigen niet-standaard taalgebruik dan mannen (Gerritsen e.a. 1978, in Cambier 2014: 12).

Brouwer (1990: 42) heeft ook ontdekt dat de beoordeling ook anders is naargelang van de sekse van de spreker. Vrouwen die dialect spreken worden negatiever gezien dan mannen die dezelfde taalvariant hanteren. Standaardtaal wordt meestal geassocieerd met vrouwen en dialecten met mannen. Het taalgebruik van mensen wordt dus beïnvloedt door de opvattingen over de sociale rollen. Volgens Bailly (2009: 101) fungeren stereotypen als referentienormen. De sekseverschillen in uitspraak hangen volgens Labov (1972, in Schenk-van Witsen 1983: 460) dus samen 'met wat sociaal meer gepast is voor de ene sekse of voor de andere.'

4.2. Mannelijke dominantie in gesprekken

Een ander verschil tussen mannen en vrouwen dat door verschillende onderzoekers en sociolinguïsten geïdentificeerd werd, betreft de dominantie in gesprekken die door verschillende fenomenen kan worden veroorzaakt. Uit Spenders (1980, in Arnold 2008: 34) onderzoek bleek dat mannen taal gebruiken om vrouwen te domineren. De dominantie gebeurt onder andere door turn-taking, de aandacht van de sprekers en de onderwerpen, de beurtwisselingen, de onderbrekingen, de overlappingsen en de stiltes in gesprekken.

Volgens Brown (1993, in Xu 2009: 7) als 'a speaker is described as dominating conversation, it usually means that he or she is in some way breaking the underlying rules of the turn-taking model – one speaker speaks at a time, and speaker change recurs'.

4.2.1. Gesprekken en turn-taking: definities en principes

Volgens Monnet (1998: 9) en Graddol & Swann (1989, in Xu 2009: 5) kan een gesprek als een gestructureerde activiteit worden beschouwd door zijn openingen, aaneenschakelingen en afsluitingen. Een gesprek moet door de deelnemers worden geleid (Monnet 1998: 10).

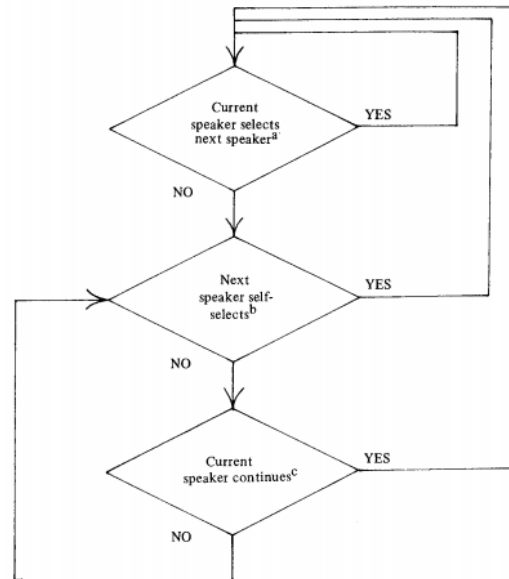
Gesprekken zijn volgens sommige taalkundigen geen spontane, triviale en onbewuste activiteiten (Monnet 1998: 9, Xu 2009: 5). Een gesprek is ook een fundamentele vorm van communicatie en sociale interactie die banden tussen mensen tot stand brengt en onderhoudt (Monnet 1989: 10). Sprekers gebruiken gesprekken om informatie door te geven, om contact met elkaar te hebben, om te chatten, enz. (Abdelrahim 2006: 2). Een dialoog wordt dus meestal gezien als een plaats van delen en uitwisselen van informatie om wederzijds begrip te bevorderen, waarbij van de ene partner niet wordt verwacht dat hij langer praat dan de andere (Monnet 1998: 10). Volgens Bakhtine (in Bailly 2009: 101) zou een gesprek een ontmoetingsplaats zijn van een oneindig aantal eerdere discoursen, die door individuen werden geproduceerd en die in de samenleving worden overgedragen. Uit die eerdere gesprekken worden elementen overgenomen die de mensen in staat stellen om door anderen te worden herkend als leden van de ene of de andere groep.

Volgens Xu (2009: 1) zijn gesprekken een noodzaak van het dagelijks leven. Het taalgebruik van de deelnemers aan een gesprek toont hun manier van denken en weerspiegelt dus de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen. In gesprekken bestaan dus machtsverhoudingen (Monnet 1998: 9). Stenstorm (1994, in Xu 2009: 1) stelt dat een ‘spoken interaction is a joint, here-and-now social activity which is governed by two main principles: speakers take turns and speakers cooperate’.

Voor het slagen van een interactie moeten er minstens twee personen zijn die aan elkaar constante wederzijdse aandacht moeten tonen (West, Zimmerman & Quéré 2000: 195) en één spreker spreekt per keer (Xu 2009: 1, Sacks 1974, in Abdelrahim 2006: 19). Een andere conditie vooraf is dat de deelnemers aan het gesprek zich aan bepaalde regels moeten houden, zoals wat er gezegd moet worden en wanneer het gepast is, hoe men zich tot het beurtwisselingsstelsel moet verhouden, enz. (Xu 2009: 5).

Beurtwisseling (ook *turn-taking* genoemd) zou een van de fundamentele fenomenen zijn in een gesprek (Coulthard 1985, in Abdelrahim 2006: 8). Ze gebeurt als ‘one participant A to another participant B; another participant B begins to talk and then stops’ (Levinson 2001, in Li 2014: 55). Sprekers en toehoorders wisselen dus van rol af om hun toespraak te beginnen (Coulthard 1985, in Abdelrahim 2006: 8). Een ‘turn consists of not merely the temporal duration of an utterance but of the right (and obligation) to speak which is allocated to a particular speaker’ (Sacks e.a. 1974, in Oliviera z.d.: 10). Dat is dus ‘everything the current speaker says before the next speaker takes over’ (Brown 1993, in Xu 2009: 7). Volgens Sacks model (Sacks, Schegloff & Jefferson 1974, in Monnet 1998: 10) zou het spreekstelsel zo worden georganiseerd dat niemand tegelijk spreekt en dat de gesprekspartners elkaar afwisselen. In het algemeen proberen

de deelnemers dus vloeiende afwisselingen te houden om het gesprek te laten lopen (Xu 2009: 1). Hieronder staat een schema van hoe beurtwisseling volgens Sacks model normaal gebeurt in een gesprek:

Figuur 1: Flow diagram of the “decision” process in Sacks’ *e.a.* (1974) model of turn-taking in naturally occurring conversation, in Zimmerman & West (1975: 110)

De verdeling van de interventies onder de sprekers wordt door normen en conventies beheerst die bepalen wie spreekt, wanneer en hoe lang (Abdelrahim 2006: 1). Zij is dus niet willekeurig. De spreker kan ofwel een andere persoon kiezen door hem een vraag te stellen of door zijn naam te uiten en dan wordt de ander verplicht te spreken ofwel de beurt andere personen vrij laten spreken (Coates 1991: 98, Sacks, Schegloff & Jefferson 1974, in Abdelrahim 2006: 8). Als niemand de beurt neemt, kan de spreker opnieuw spreken (Sacks, Schegloff & Jefferson 1974, in Abdelrahim 2006: 8).

Het ideale gesprek gebeurt dus als iemand luistert terwijl de ander spreekt en dus als er geen overlapping, stilte of interruptie is (Monnet 1998: 10, Oliviera z.d.: 12). Als de luisteraar niet luistert, zal er een soort miscommunicatie ontstaan tussen de twee sprekers (Abdelrahim 2006:1). Dat is dus een algemene regel van het beurtwisselingsysteem. In de Westerse cultuur mogen we niet spreken als de andere niet klaar is (Koopman 2013: 23). Sacks model zou dus voor elke deelnemer en elk gesprek gelden (Monnet 1998: 10). Dankzij semantische en syntactische aanwijzingen zouden mensen die aan een gesprek deelnemen, geneigd zijn het einde van een beurt te anticiperen en snelle en soepele overgangen te laten ontstaan (West en Zimmerman 1975, in Coates 1991: 98, Graddol & Swann 1989, in Xu 2009:7). Luisteraars moeten er zich dus van bewust zijn dat de huidige spreker het eind van zijn beurt nadert en dat er legitiem een nieuwe beurt kan beginnen. Dit komt doordat de duur tussen twee spreekrondes

vaak zeer kort is (Graddol & Swann 1989, in Xu 2009: 7). Toch zijn er beurten die heel kort zijn met alleen één woord en beurten die daarentegen heel lang zijn zoals een monoloog (Stenstrom 1994, in Abdelrahim 2006: 8).

Aangezien de regels voor turn-taking naargelang van de cultuur variëren, kunnen ze voor problemen zorgen bij niet-moedertaalsprekers (Abdelrahim 2006: 9). In beurten kunnen stiltes, pauzes, interrupties, valse starts en herhalingen die aarzeling uitdrukken plaats vinden. Met de beurtafnemning kan men het risico lopen onderbroken, overlapt, enz. te worden.

4.2.1.1. **Overlappen, onderbrekingen, stiltes en pauzes**

4.2.1.1.1. Overlappen

4.2.1.1.1.1. *Definitie*

Volgens West & Zimmerman (1975: 114) is een overlapping een ‘instance [...] of simultaneous speech where a speaker other than the current speaker begins to speak at or very close to a possible transition place in a current speaker’s utterance’. Dat is dus een geval van ‘slight over-anticipation by the next speaker’, dat wil zeggen dat de volgende spreker helemaal aan het einde van de beurt begint te spreken en een deel van het laatste woord of het hele woord overlapt (Karlsson 2007:14 en West & Zimmerman 1975, in Coates 1991: 99). Meerdere personen spreken dus tegelijkertijd (Tannen 1990, in Koopman 2013: 23). Dit zou het gevolg zijn van een instellingsfout tussen de beurten (Monnet 1998: 14) maar ook van het gebruik van minimale antwoorden (West & Zimmerman 1975, in Xu 2009: 8). De overlapping wordt dus door de beperkingen van het Sacks turn-take-systeem veroorzaakt (West, Zimmerman & Quéré 2000: 203). Een gesprek zonder overlapping waarin informatie wordt ontvangen en waaraan sprekers deelnemen, zou geen levendig of spontaan persoonlijk gesprek zijn. Heel vaak respecteren de sprekers dus de één-per-beurt regel niet en dit maakt het gesprek levendig (Xu 2009: 8).

4.2.1.1.1.2. *Overlappen in gesprekken*

In niet-gemengde gesprekken zijn overlappen veel frequenter dan in gemengde gesprekken (Monnet 1998: 14). In gesprekken onder vrouwen komt het vaker voor dat ze door elkaar praten dan in gesprekken onder mannen (Tannen 1990, in Koopman 2013: 24). Overlappen zijn in gesprekken tussen mannen en vrouwen frequenter bij mannen dan bij vrouwen (West & Zimmerman 1975, in Coates 1991: 99, Rosenblum 1986, in Xu 2009: 2). Als een vrouw aan het woord is, wordt ze dus veel vaker door een man overlapt dan het tegenovergestelde (Janssens & Marynissen 2011: 220). Soms zijn er zelfs geen eigen overlappen door vrouwen zoals in West & Zimmermans onderzoek (1975, in Coates 1991: 99). Dat vrouwen geen overlappen in het gesprek gebruiken, suggereert dat vrouwen willen wachten totdat mannen

met hun beurt klaar zijn en dus de beurt van mannen niet willen schenden (Abdelrahim 2006: 38).

4.2.1.1.1.3. *Waarneming*

Volgens Tannen (1990, in Koopman 2013: 24) kan een overlapping als negatief of positief ervaren worden, al naargelang of het nu coöperatief is of niet. Een overlapping is coöperatief als bijvoorbeeld ‘beide sprekers elkaar aanvullen, zonder elkaar te ergeren’ (Koopman 2013: 24). Als mensen tegelijkertijd spreken, maar niet het gevoel hebben dat zij het recht van spreken verliezen, dan wordt er gesproken van overlapping zonder interruptie (p. 23). Als de sprekers het gevoel hebben dat zij niet volledig vrij kunnen spreken dan is de overlapping niet coöperatief en wordt die dus als negatief ervaren (p. 24). Een overlapping zou vaak een ondersteunende conversatiestrategie zijn die de beurt van een spreker versterkt (Tannen 1994, in Abdelrahim 2006: 38).

Voor vrouwen zijn overlappingen niet irritant in contactgerichte situaties (Tannen 1990, in Koopman 2013: 24). Zij praten door elkaar ‘om contact te maken, om gedeelde kennis te tonen, niet [...] om per se het woord te hebben’ (Coates 1986, in Koopman 2013: 23). Mannen daarentegen zouden zich ergeren aan de coöperatieve overlappingen van vrouwen omdat ze overlappingen zien als een verlies van het recht om hun mening te uiten (Tannen 1990, in Koopman 2013: 24).

4.2.1.1.2. Onderbrekingen/interrupties

4.2.1.1.2.1. *Definitie*

Onderbrekingen zijn ‘violations of the turn-taking rules of conversation’ (West & Zimmerman 1975, in Coates 1991: 99) en worden dus als een schending van de regels voor het voeren van een gesprek gedefinieerd (Karlsson 2007: 14, West, Zimmerman & Quéré 2000: 203). De volgende spreker begint te spreken terwijl de huidige spreker (nog) aan het woord is en zich ervan bewust is dat de spreker nog niet klaar is (West & Zimmerman 1975, in Xu 2009: 8, 12, West, Zimmerman & Quéré 2000: 203). De spreker neemt dus de beurt over, terwijl de andere spreker nog aan het spreken is (Xu 2009: 1). De onderbreking is de diepste indringer in de interne structuur van de uitspraken van de spreker (West, Zimmerman & Quéré 2000: 203) en wordt soms gezien als een ‘evil intention to cut the flow of the current speaker’s speech’ (Xu 2009: 8). Dat is dus het ‘ontnemen van iemands spreekrecht’ (Tannen 1990, Koopman 2013: 23) en ‘wordt beschouwd als een ernstiger geweldpleging dan overlappingen’ (Brouwer 1979: 138). Interrupties doorbreken volgens West en Zimmerman (1975, in Xu 2009: 12) de

symmetrie van het turn-taking systeem en ze worden dan ook geïnterpreteerd als een poging om macht uit te oefenen en de interactie te domineren en te controleren.

4.2.1.1.2.2. Onderbrekingen in gesprekken

De meningen van de onderzoekers over onderbrekingen verschillen. Het lijkt in de eerste plaats belangrijk te vermelden dat onderbrekingen zelden voorkomen in gesprekken tussen personen van hetzelfde geslacht (Zimmerman & West 1975, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 204). En als ze zich voordoen, worden ze symmetrisch verdeeld tussen de sprekers (ibid.). In niet-gemengde gesprekken onderbreken mannen elkaar zeldzaam (Zimmerman & West 1975, in Coates 1991: 100). Er wordt namelijk meer geïnterrupteerd in gesprekken onder vrouwen (Kalčík, in Koopman 2013: 24), maar ze storen daar zich weinig aan zolang de sfeer maar coöperatief blijft (Coates 1986, in Koopman 2013: 23). Volgens Bailly (2010: 4) zijn er in meerdere studies situaties gevonden waarin vrouwen mannen onderbreken en waarin vrouwen elkaar evenveel onderbreken als mannen elkaar onderbreken. Niettemin interrupteren vrouwen minder in informatiegerichte situaties (Edelsky, in Koopman 2013: 24). Interrupties gebeuren veel vaker in gemengde gesprekken en worden zelfs als systematisch beschouwd (Monnet 1998: 14).

Een stereotypische zin zegt ‘dat vrouwen te veel praten en dat zij mannen in de rede vallen’ (Tannen 1991, 2007, in Mussely 2008: 103). Veel studies hebben echter het idee ontkracht dat de onderbreking een vrouwelijke strategie zou zijn (Bailly 2009: 101, Mussely 2008: 103). Volgens sommige onderzoeken onderbreken mannen in gemengde gesprekken vooral vrouwen vaker (o.a. Van Alphen 1990: 16, Brouwer 1990: 41), ongeacht of ze nu de andere persoon kennen of niet (Naezer 2007: 3, van Alphen 1990: 16). Het merendeel van de onderbrekingen in gemengde gesprekken wordt namelijk door mannen veroorzaakt (West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 139), gebeuren in de meeste conversaties (West en Zimmerman 1975, in Coates 1991: 100) en gebeuren vooral als de mannen de topic goed kennen (Xu 2009: 9). Ongeacht haar sociale en professionele status blijft een vrouw een vrouw en wordt ze dus altijd meer geïnterrupteerd door mannen (West 1984, in Monnet 1998: 15). In tegenstelling tot mannen wachten vrouwen tot een man klaar is en zijn ze geneigd de beurt van een man niet te overtreden (West & Zimmerman 1975, in Xu 2009: 9). Broadbridge (2003: 13) heeft aangetoond dat vrouwen in gemengde gesprekken elkaar veel onderbreken maar dat ze mannen bijna niet onderbreken. Mannen worden dan ook over het algemeen zelden onderbroken (Van Alphen 1990: 16).

In gemengde gesprekken gebruiken vrouwen en mannen bijgevolg andere strategieën: vrouwen coöpereren meer en wachten op hun beurt, terwijl mannen onderbreken om te kunnen praten of om de richting van het gesprek te controleren (Xu 2009: 13 en Rosenblum 1986, in Xu 2009: 2). Mannen zijn dus meer op concurrentie gericht. Mannen proberen vrouwen te domineren en het gesprek te beheersen door hun spreekbeurt te beperken, hun actieve deelname aan de ontwikkeling van hun gespreksthema's te ontnemen en hen zo het zwijgen op te leggen (Spender 1980, in Arnold 2008: 34; West 1974, in Karlsson 2007: 14). Vrouwen proberen andere sprekers niet te onderbreken, terwijl mannen onderbreken om het woord te nemen of om de topic van het gesprek te controleren (Rosenblum 1986, in Xu 2009: 2).

In Zimmermans onderzoek (1977, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 204) gebruiken mannen onderbrekingen als straf tegen de vrouwelijke sprekers en om het thema te omzeilen dat ze proberen te ontwikkelen. Ze hebben de neiging om vrouwens spreekrecht te schenden en de zin en dus de beurt van vrouwen af te ronden (West 1974, in Karlsson 2007: 14, West & Zimmerman 1975, in Xu 2009: 9). Hoewel Xu (2009: 13) denkt dat als de deelnemers aan het gesprek gelijk zijn, ze dan gelijke rechten voor het spreken moeten hebben, weigeren mannen volgens Zimmerman, West & Quéré (2000: 205) vrouwen gelijke rechten te geven om ten volle gebruik te maken van hun spreekbeurten en om hun thema te ontwikkelen. Dit is in het bijzonder het geval bij vaders die hun kinderen (vooral de meisjes) meer onderbreken dan moeders (van Alphen, Coates 2004, in Xu 2009: 10). Toch interrumpen de moeders hun dochters ook vaker dan hun zonen (Abdelrahim 2006: 24).

Tannen (1990, in Naezer 2007: 2) heeft aangetoond dat als woorden en uitdrukkingen zoals 'jaja', 'hmm' en 'vind ik ook' als vormen van interruptie beschouwd worden en het gesprek op contact en solidariteit gericht is, vrouwen dan evenveel interrumpen als mannen. De gespreksdoelen spelen dus een rol bij onderbrekingen.

4.2.1.1.2.3. Redenen

Volgens Stenstrom (1994, in Xu 2009: 8) zijn er drie verschillende redenen voor interrupties. De eerste is dat spreker B de indruk heeft dat A niets meer te zeggen heeft. Een tweede oorzaak is dat B het gevoel heeft dat hij of zij goed geïnformeerd is en A de topic niet meer hoeft uit te breiden. Het laatste geval van interruptie is als B iets wil zeggen over een bepaald stuk informatie voordat het te laat is. Dit kan dus tot concurrentiegerichte discussie leiden. Dat zou een negatieve impact hebben op het communicatiemodel. Tannen (1992, in Xu 2009: 11) denkt dat onderbrekingen deels door verschillende conversatiestijlen kunnen worden veroorzaakt.

Xu (2009: 13) heeft aangetoond dat interrupties al naargelang van de bedoeling van de sprekers op vier verschillende manieren kunnen werken. Ten eerste worden onderbrekingen

gebruikt om het woord te krijgen. Volgens Xu (2009: 13) laten ze de ontkenning van gelijke toegang tot een gesprek zien. Interrupties zijn de meest voor de hand liggende taalkundige strategie om dominantie te bereiken omdat een onderbreking een manier is om iemands spreekrecht te ontnemen (pp. 8-9). Ze kunnen dus worden gezien als een vorm van wedstrijd om het woord te nemen (Beattie, in Xu 2009: 12). Ten tweede zijn onderbrekingen een manier om het gespreksonderwerp te controleren. Veel onderzoekers zoals West & Zimmerman (in Monnet 1998: 4) zijn van mening dat onderbrekingen gebruikt worden om gesprekken te domineren. Mannen zouden geneigd zijn concurrerend te zijn en hun dominantie te tonen door te onderbreken om het onderwerp te controleren of om een onderwerp op verschillende manieren te ontwikkelen (Xu 2009: 14).

Toch hebben veel studies aangetoond dat het idee dat interrupties alleen maar gebruikt worden om het gesprek te controleren en te domineren, te simplistisch is (Xu 2009: 12). Interrupties zouden namelijk in specifieke contexten en in bepaalde omstandigheden een manier zijn om steun aan iemand te tonen, bijvoorbeeld als iemand zich in een zwakke positie bevindt. Onderbrekingen als steun zouden vooral bij mannen en mannelijke jongeren terug te vinden zijn (p. 12, 14). Het is dus in dit geval een teken van samenwerking en niet van dominantie.

Ten slotte zijn onderbrekingen een manier om neutrale bedoelingen te tonen. Goldberg (1990, in Xu 2009: 14-15) en andere onderzoekers hebben erop gewezen dat er onderbrekingen zijn die niet noodzakelijk ondersteunend zijn, noch duidelijk storend zijn en dus neutraal bedoeld zijn. In dit geval kunnen onderbrekingen worden gebruikt omdat er een probleem is in het communicatieproces of wegens een slechte timing (pp. 14-15). Tannen (1990) en Coates (1989) zijn van mening dat onderbrekingen in bepaalde contexten als een manier kunnen worden gezien om betrokkenheid en nabijheid in een gesprek te tonen (Xu 2009: 12).

Onderbrekingen moeten absoluut worden geïnterpreteerd naargelang van de context waarin ze geproduceerd worden omdat de bedoeling en de impact kunnen variëren (Xu 2009: 12). Dit gebeurt omdat '[a]ll interaction is a joint production and every utterance can be potentially ambiguous and even have many meanings at once' (Xu 2009: 13). Interrupties worden dus volgens de individuele rechten en plichten anders ervaren en geïnterpreteerd (Tannen 1992, in Xu 2009: 13).

4.2.1.1.2.4. Waarneming

Meerdere sociolinguïsten vermoeden dat een onderbreking niet op dezelfde manier zou worden waargenomen indien die nu door een vrouw of een man wordt geproduceerd (Koopman 2013: 11). Wanneer een vrouw een man onderbreekt, doorbreekt ze verschillende spraakregels omdat zij aan hem ondergeschikt is en ze dus als onbeschoft wordt gepercipieerd (LaFrance 1992, in

Koopman 2013: 11). Een onderbreking door een man daarentegen wordt gezien als een vorm van dominantie (Spender 1980, Arnold 2008: 34, Tannen 1990, in Koopman 2013: 11). Mannen vinden het lastig als een vrouw hen onderbreekt (Tannen 1990, in Koopman 2013: 11). Vrouwen daarentegen klagen niet expliciet wanneer ze worden onderbroken en zwijgen liever (Van Alphen 1990: 16, West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 140, Monnet 1998: 16). Ze verdedigen dus meestal hun spreekrecht niet (West 1983, in Monnet 1998: 19).

Nadat ze een persoon hebben onderbroken, zetten mannen hun toespraak voort (West 1983, in Monnet 1998: 19). Ze besteden ook geen aandacht meer aan het onderwerp van de persoon die onderbroken werd. Na een interruptie stoppen vrouwen met praten, waardoor mannen de sprekers worden en hun woorden laten primeren.

4.2.1.1.3. Stiltes en pauzes

Stilte is de 'afwezigheid van geluid of beweging' (Van Dale z.d.) en zou vaak worden gebruikt na een interruptie (West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 139). Stiltes kunnen ook gebeuren als geen spreker gekozen wordt om het woord te nemen (West & Zimmerman 1975: 117). Volgens Oliviera (z.d.: 12) kan een spreker die door de huidige spreker gekozen wordt om het woord te nemen, pauzeren of zwijgen voordat hij/zij begint te spreken. Volgens Stenstrom (1993, in Abdelrahim 2006: 11) zijn stiltes en pauzes ook een manier om de beurt te houden. Stilte zou ook synoniem zijn met gehoorzaamheid (Coates 1991: 33).

Stiltes zouden vooral in gemengde gesprekken voorkomen (West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 139, Monnet 1998: 15). In gesprekken onder vrouwen en in gesprekken onder mannen worden de stiltes symmetrisch verdeeld (West & Zimmerman 1975: 118, Monnet 1998: 15). In gemengde gesprekken worden vrouwen daarentegen vaker geïnterrupteerd en overlapt en gebruiken ze dus vaker stiltes als pauze voordat ze opnieuw spreken (West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 140). Ze zouden ook stil blijven na minimale antwoorden (West & Zimmerman, in Monnet 1998: 16). Stiltes zouden ook een gevolg zijn van de 'interactief shitwork'⁸ van vrouwen in gesprekken (Spender 1980, in Monnet 1998: 17). In gemengde gesprekken pauzeren vrouwen dus veel langer dan in niet-gemengde gesprekken (Monnet 1998: 16, West & Zimmerman 1975: 118). Ze pauzeren ook vaker omdat zij niet weten wat mannen denken. Dat komt doordat mannen traag reageren en minimale antwoorden als 'mm' produceren op wat vrouwen zeggen (West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 140).

⁸ Informatie over dit fenomeen is in het onderdeel 4.2.1.3.1. terug te vinden.

Er is dus een correlatie tussen overlappingsen, minimale antwoorden en onderbrekingen (West & Zimmerman 1975: 121). Als vrouwen mannen onderbreken, volgt integendeel geen stilte bij mannen (p. 118).

Volgens Schenk-van Witsen (1995: 385) worden stiltes en pauzes anders beschouwd indien ze bij mannen of vrouwen voorkomen. Bij mannen wordt zwijgen als een teken van aandacht beschouwd, terwijl stilte bij vrouwen als een teken van bitsheid gezien wordt (ibid.). Silverman & Zimmer (1978, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 123-124) beschouwen de pauzes van mannen als een teken van bedachtzaamheid en die van vrouwen als een teken van onzekerheid. Volgens Sattel (1983, in Abdelrahim 2006: 34) gebruiken mannen stilte door om hun dominantie te tonen. Stiltes van vrouwen in gesprekken leiden volgens Monnet (1998: 33) tot hun onzichtbaarheid in de wereld.

4.2.1.2. **Taalhoeveelheid**

Taalhoeveelheid (ook ‘amount of talk’ in het Engels) is ‘how much a speaker speaks in a conversation’ (Li 2014: 54). Dat zou beïnvloed worden door de persoon met wie we spreken en wat we doen (Cameron & Coates 1985, in Oliviera z.d.: 2). Het aantal woorden die een persoon uitspreekt wordt ook beïnvloed door de kennis van het gespreksonderwerp (Cameron & Coates, in Oliviera z.d.: 9). Fishman (1978, in Abdelrahim 2006: 25) suggereert dat er ongelijkheden bestaan tussen beide genders in gesprekken. Het doel van het ‘amount of talk’ is dus te bepalen welke gender meer praat (Li 2015: 54).

Volgens een groot aantal onderzoekers praten vrouwen veel meer dan mannen (Li 2014: 54, Brouwer 1990: 40, Jespersen 1922, in Arnold 2008: 33) en sommige studies hebben zelfs aangetoond dat zij veel meer woorden uiten dan mannen (Pons de Vincent 2014: 1, Fransisco 1991, in Abdelrahim 2006: 33). Ze zouden drie keer zoveel praten als mannen (Brizendine 1994, in Oliviera z.d.: 2). Zelfs in de samenleving bestaat het cliché dat vrouwen veel meer praten dan mannen (Coates 1991: 31, 97, 103, West, Zimmerman & Quéré 2000: 186, Monnet 1998: 11, Abdelrahim 2006: 17). Dit stereotype betreffend het taalverschil tussen mannen en vrouwen zou het meest verspreid zijn in de samenleving (Monnet 1998: 11). Een verklaring daarvoor is dat de maatschappij voorschrijft dat meisjes en vrouwen weinig praten en als zij dus de voorgeschreven grenzen overschrijden, worden zij als praatziek⁹ gezien (Spender 1985, in Abdelrahim 2006: 17). Coates (199: 33) zegt dat de ideale vrouw een stille vrouw is.

⁹ Volgens Aebischer (1985, in Lamothe 1990: 168) ‘cette attitude qui consiste à tenir les caractéristiques d’un groupe humain donné, de quelque nature qu’elles soient, pour des conséquences de ses caractéristiques physiques ou biologiques est raciste.’ Dat mensen zeggen dat vrouwen praatziek zijn, kan dus als racistisch worden bekeken (Ibid.).

Vrouwen moeten zwijgen, terwijl mannen mogen spreken (p. 103). Vrouwen worden als spraakzaam beoordeeld in vergelijking met de spreektijd van zwijgende vrouwen, maar niet met die van mannen (Spender 1980, in Monnet 1998: 11). Er wordt dus van vrouwen verwacht dat ze stil blijven en als ze praten of evenveel praten als mannen, worden ze als praatziek beschouwd (Spender 1980, in Coates 1991: 34, 103, Monnet 1998: 12). Het idee dat vrouwen stil moeten zijn, was al tijdens de Renaissance verspreid (Coates 1991: 33). Een andere oorzaak voor dit cliché is dat de samenleving de indruk heeft dat vrouwen alleen maar over nietszeggende en negatief geëvalueerde onderwerpen praten (Coates 1991: 103, Spender 1985, in Abdelrahim 2006: 17).

Volgens Brouwer (1990: 41) heeft geen enkel onderzoek aangetoond dat vrouwen meer praten dan mannen. Onderzoeken hebben namelijk aangetoond dat mannen meer en vaker spreken dan vrouwen in gemengde gesprekken en tijdens vergaderingen (Brouwer 1990: 41, West, Zimmerman & Quéré 2000: 201, Gerritsen & Boves 1995: 210, Aries 1976, in Abdelrahim 2006: 20, enz.). Li (2014: 54) heeft met zijn onderzoek over *Desperate Housewives* ook aangetoond dat mannen in gesprekken tussen hen en vrouwen veel meer tijd praten dan vrouwen. Swacker (1975, in Abdelrahim 2006: 40) wijst erop dat mannen veel langer praten dan vrouwen. Volgens Pellegrini (1980, in Abdelrahim 2006: 33 en in Coates 1991: 101) zouden mannelijke sprekers met een grote kennis van het onderwerp het gesprek domineren. Vrouwen die het onderwerp niet goed kennen, hebben a contrario de neiging om minder te praten en om minimale antwoorden¹⁰ en andere linguïstische strategieën te gebruiken (Leet-Pellegrini 1980, in Coates 1991: 101). Zelfs in homoseksuele paren zouden mannen meer praten dan homoseksuele vrouwen in hun paren (Strodtbeck 1951, in Monnet 1998: 11). Over het algemeen komen mannen dus veel vaker aan het woord dan vrouwen en spreken ze ook veel langer (Janssens & Marynissen 2011: 220, Van Alphen 1990: 16).

Eakins & Eakins (1976, in Monnet 1998: 12) hebben aangetoond dat de praatziekste vrouw veel minder tijd praat dan de minst praatzieke man. Mannen claimen spreektijd voor minstens drie beurten (Van Alphen 1990: 16). Vrouwen spreken dus veel minder dan mannen in een beurt (Li 2014: 55).

Graddol en Swann (1989, in Monnet 1998: 12-13) hebben dit fenomeen, d.i. het feit dat mannen meer praten dan vrouwen ook in scholen geobserveerd, waar jongens meer praten dan meisjes. De langste interacties tussen een leerkracht en een leerling zouden vooral met jongens plaatsvinden. Uit Sadker & Sadkers onderzoek (in Monnet 1998: 13) bleek dat jongens drie

¹⁰ Meer informatie over minimale antwoorden is in het onderdeel 4.3.1. terug te vinden.

keer langer praten dan meisjes. Langer praten zou volgens Monnet een manier zijn om macht en invloed te hebben in een gesprek.

4.2.1.3. **Aandacht en onderwerpen**

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de verschillende typen onderwerpen die naargelang van het gender worden besproken, op de aandacht en de bepaling van het onderwerp.

4.2.1.3.1. Bepaling van het onderwerp

In gesprekken onder mannen en onder vrouwen wordt de controle over de gespreksonderwerpen door de deelnemers verdeeld (Abdelrahim 2006: 33). In gemengde gesprekken zijn de door vrouwen geïnitieerde onderwerpen niet even succesvol als de onderwerpen die door mannen worden geïntroduceerd (p. 34). In dergelijke gesprekken wordt het onderwerp van het gesprek in de meeste gevallen door mannen bepaald (Brouwer 1990: 41, Fasold 1990, in Koopman 2013: 11, Spender 1980, in Arnold 2008: 34). De gespreksonderwerpen van mannen worden ook vaker voortgezet dan die van vrouwen (Gerritsen & Boves 1995: 210). Het succespercentage van de door mannen geïnitieerde onderwerpen is dus ook veel hoger dan dat van vrouwen (Fishman 1983, in Xu 2009: 6). Mannen spreken meer dan vrouwen en hebben niet dezelfde gevoeligheid voor andere sprekers als vrouwen. Mannen gebruiken de weinige spreektijd die ze hebben, niet om de toespraak van een autoritaire vrouw aan te moedigen (Spender 1989, in Karlsson 2007: 15) en geven daarom een minimum aan antwoorden op onderwerpen die door vrouwen worden geïnitieerd (West 1974, in Karlsson 2007: 14). Fishman (1983, in Xu 2009: 6) zegt dat mannen de neiging hebben oncoöperatieve strategieën toe te passen om de spreker te ondermijnen. Dergelijke strategieën zijn ook een manier om de dominantie van mannen te versterken door o.a. minimale antwoorden, zwijgen, onverschilligheid, ongeduld en onachtzaamheid te tonen.

In tegenstelling tot mannen wordt van vrouwen verwacht dat ze in een gesprek hun best doen om het gesprek soepel te laten verlopen (Fishman 1977, in Brouwer 1990: 41, Karlsson 2007: 15). Ze moeten dus de neiging hebben om het gespreksonderwerp van mannen te ondersteunen en te ontwikkelen (Fishman 1977, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 197, Fishman 1983, in Xu 2009: 6). Vrouwen verrichten dus de routinematige, onzichtbare taken die het gesprek voeden, terwijl ze mannen hun onderwerpen laten ontwikkelen ten koste van hun eigen topic (Fishman 1977, in Karlsson 2007: 14, Fishman 1983, in Xu 2009: 7). Dit noemt Fishman (1997, in Brouwer 1990: 41) 'interactief shitwork'. Vaak slagen vrouwen er niet in een gesprek op gang te brengen over een onderwerp dat zij zelf kiezen (Fishman 1983, in Abdelrahim 2006: 39). Pogingen van vrouwen om een gespreksonderwerp in te voeren, hebben

bijgevolg een beperkt succes (Fishman 1977, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 197). Uit Fransiscos' onderzoek (1991, in Abdelrahim 2006: 33) bleek daarentegen dat vrouwen meer onderwerpen introduceren dan mannen omdat de onderwerpen van vrouwen niet door mannen worden geaccepteerd.

4.2.1.3.2. Aandacht

Mannen reageren trager of niet op vragen (Janssen & Marynissen 2011: 220, Fishman 1983, in Abdelrahim 2006: 39) en op uitingen van vrouwen (Fishman 1977, in Brouwer 1990). Mannen geven ook minimale reacties op onderwerpen die door vrouwen worden geïnitieerd (West 1974, in Karlsson 2013). Meerdere vertraagde minimale antwoorden kunnen tot het einde van een gespreksonderwerp leiden (West & Zimmerman 1975, in Monnet 1998: 18). Dergelijke mechanismen zijn dus een manier om gespreksonderwerpen te controleren (Monnet 1998: 18). Daarom hebben vrouwen zo weinig succes met hun onderwerp (Fishman 1977, in Brouwer 1990).

Het maakt niet uit wat mannen te zeggen hebben. Naar hen wordt altijd geluisterd (West, Zimmerman & Quéré 2000: 198). Vrouwen zijn namelijk goede luisteraars en concentreren zich op de interesses van mannen (Brouwer 1990: 41, Gerritsen & Boves 1995: 210). Door het gebruik van non-verbaal gedrag als knikken, glimlachen, de man aankijken en kleine woorden zoals *ja*, *wat leuk*, *hmmm* laten vrouwen veel vaker zien dat ze naar hun gesprekspartner luisteren (Janssens & Marynissen 2011: 220). Daarom wordt het onderwerp meestal door mannen ingevoerd (Brouwer 1990: 41, West, Zimmerman & Quéré 2000: 198). Een andere verklaring daarvoor is dat herhaalde onderbrekingen door een wisseling van het gespreksonderwerp wordt gevolgd (West en Zimmerman 1975, in Monnet 1998: 18). Vrouwen produceren dus het gesprek en mannen controleren en leiden het (Monnet 1998: 9).

4.2.1.3.3. Type onderwerpen

Wat de types onderwerpen betreft, zegt Harding (1975, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 189) dat er in de jaren zeventig van de vorige eeuw geloofd werd dat de gespreksonderwerpen naargelang van de sekse werden getypeerd. Mensen geloofden dat de gesprekken van vrouwen op mensen en op het persoonlijk leven waren gericht, terwijl die van mannen over instrumentele onderwerpen gingen.

Brouwer (in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 130-131) onderscheidt vijf onderwerpen namelijk *huishouden*, *familie en personen*, *sport en auto's*, *politiek* en *ten slotte beroep*. Gerritsen & de Jong (in Schenk-van Witsen 1981: 62) noemen daarentegen zeven

soorten gespreksonderwerpen. Vijf van de onderwerpen die door Gerritsen & de Jong (in Schenk-van Witsen 1981: 62) genoemd worden, zijn vergelijkbaar met die van Brouwer. De twee andere onderwerpen die zich onderscheiden van die van Brouwer zijn *onderwijs* en *ziekte*. Mannen en vrouwen zouden over andere onderwerpen praten. Vrouwen zouden namelijk onder elkaar meer over het huis, het huishouden, de opvoeding en de familie praten, terwijl mannen duidelijk meer over sport, auto's en politiek bezig zouden zijn (Schenk-van Witsen 1981: 73, Brouwer, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 131). Meisjes en jongens daarentegen spreken bijna evenveel over sport (Schenk-van Witsen 1981: 74). In Brouwers onderzoek (in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 131) zijn het vooral oudere mannen die over politiek praten. Deakins (1989, in Mussley 2008: 104) heeft gevonden dat vrouwen vooral over mensen, gezondheid en gewichtscontrole spreken. Er wordt bij mannen meer over beroep gesproken maar toch spreken sommige vrouwen ook over beroep. Die vrouwen zijn ofwel buitenshuis werkende vrouwen die over hun werk praten ofwel vrouwen die over het werk van hun echtgenoot praten. Jongens aan het begin van hun carrière spreken over hun opleiding, terwijl meisjes het over ontmoetingen hebben (Schenk-van Witsen 1981: 74). Het verschil qua onderwerp weerspiegelt volgens Schenk-van Witsen (p. 73) de rollen van mannen en vrouwen in de maatschappij: vrouwen voeden de kinderen op en mannen werken buitenshuis, interesseren zich voor politiek en affaires.

Mannen spreken ook minder over hun gevoelens en triviale zaken dan vrouwen (Tannen 1991, in Koopman 2013: 14). In tegenstelling daarmee spreken ze vaker over informatieve onderwerpen (ibid.). Onderwerpen die dus als nietszeggend of onbelangrijk worden beschouwd zijn onderwerpen die door vrouwen worden ingevoerd (Abdelrahim 2006: 18). Aries (in Abdelrahim 2006: 20) daarentegen is van mening dat mannen meer over zichzelf en hun gevoelens praten dan vrouwen. In situaties van interviews gelooft Schenk-van Witsen (1981: 73) toch dat de interviewer door de gestelde vragen een invloed kan hebben op het gedrag van de deelnemers en op het gespreksonderwerp. Toch stellen Deakins (1989, in Mussely 2008: 104) en Lange (1998, in Mussely 2008: 104) vast dat vrouwen en meisjes zich volkomen aan de onderwerpen van mannen aanpassen als zij met mannen en jongens spreken. Conversaties tussen mannen en vrouwen lijken dus volgens Tannen (1991, 2007, in Mussely 2008: 104) meer mannenconversaties.

4.2.1.4. **Voorlopige conclusie**

Mannen spreken veel meer en veel langer dan vrouwen in een beurt maar ook in een gesprek in het algemeen (Brouwer 1990: 41, West, Zimmerman & Quéré 2000: 201, Gerritsen & Boves 1995: 210, enz.). Mannen komen ook vaker aan het woord dan vrouwen (Janssens &

Marynissen 2011: 220, Van Alphen 1990: 16). In gemengde gesprekken interrumpieren mannen vrouwen vaker dan het tegenovergestelde (West & Zimmerman 1975, in Zimmerman, West & Quéré 2000: 204 en in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 139). Overlappen zijn ook frequenter bij mannen dan bij vrouwen (West & Zimmerman 1975, in Coates 1991: 99, Rosenblum 1986, in Xu 2009: 2, Gerritsen & Boves 1995: 209). Maar vrouwen onderbreken evenveel als mannen wanneer minimale antwoorden als interrupties worden beschouwd (Tannen 1990, in Naezer 2007: 2). Mannen evalueren ook overlappen op een negatievere manier dan vrouwen (Tannen 1990, in Koopman 2013: 24). Stiltes komen vooral bij vrouwen in gemengde gesprekken voor (Monnet 1998: 16, West & Zimmerman 1975: 118). Mannen reageren ook trager op uitingen en vragen van vrouwen (Fishman 1977, in Brouwer 1990, Janssen & Marynissen 2011: 220, Fishman 1983, in Abdelrahim 2006: 39). Mannen bepalen meestal het onderwerp van het gesprek (Brouwer 1990: 41, Fasold 1990, in Koopman 2013: 11, Spender 1980, in Arnold 2008: 34, Abdelrahim 2006: 33) en hun onderwerpen krijgen veel meer succes dan die van vrouwen (Fishman 1983, in Xu 2009: 6).

4.3. Lexicon

Jespersen (1928, in Gerritsen & Boves 1995: 205) en Cambridge (1754, in Coates 1991: 16) beweren dat er een verschil is tussen het woordgebruik van vrouwen en dat van mannen. In de achttiende eeuw introduceerden vrouwen vergankelijke woorden en werden ze dus als boosdoeners gezien omdat linguïstische veranderingen toen werden betreurd (Coates 1991: 16-17). In de twintigste eeuw veranderden de meningen over linguïstische veranderingen (p. 17). Innovatie in taal werd als creatief gezien en het toevoegen van nieuwe woorden werd aan mannen toegeschreven (Jespersen 1922, in Coates 1991: 17). Jespersen (1922, in Brouwer, Gerritsen, Haan en Post 1979: 107) was van mening dat de vrouwen over een ‘veel kleinere woordenvoorraad’ beschikten dan mannen. Mannelijke schrijvers van ‘The World’ gingen ook akkoord met het feit dat vrouwen over een beperkte en inhoudsloze woordenvoorraad beschikten (Coates 1991: 18). Mannen zouden archaïsmen of neologismen gebruiken en willen altijd nieuwe woorden kennen (Logeman 1928, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 107, Jespersen 1922, in Coates 1991: 16). Woorden en uitdrukkingen die mannen aanwenden, worden volgens Van Ginneken als een gruwel beschouwd voor vrouwen (Brouwer 1990: 39). Vanwege hun gevoelige karakter zouden vrouwen verfijndere woorden gebruiken dan die van mannen (Jespersen 1922, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 108-109). Ze zouden ook een dagelijkse woordenschat gebruiken en dat zou het gevolg zijn van hun gebrek aan technische opvoeding (pp. 107-108). Ze zouden ook een meer betrokken woordenschat

gebruiken, terwijl mannen een meer informerende woordenschat zouden bezigen (Keune 2012, in Koopman 2013: 19). Vrouwen zouden zich op hun ‘nabije omgeving, ‘het konkrete’ richten, terwijl mannen zich op ‘het abstrakte’ zouden richten (Jespersen 1922 en Van Ginneken 1913, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 108). Het gebruik van abstractere woorden door mannen zou door de sociale klasse worden beïnvloed (Schenk-van Witsen 1981: 75). Vrouwen gebruiken dus woorden die nauwelijks door mannen worden aangewend (ten Cate 1977-1978: 21). Chambers (2003, in Koopman 2013: 19) is van mening dat de verschillen in mobiliteit het gevolg zijn van dergelijke verschillen. Volgens Mussely (2008: 87) gebruiken vrouwen woorden die hun onzeker communicatief gedrag uitdrukken.

Volgens Jespersen (Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 108) is de taal in het algemeen eleganter dankzij vrouwen. De lexicale verschillen zijn bijvoorbeeld de krachttermen en obscene woorden die bij vrouwen weinig voorkomen omdat ze gevoelig zijn (Koopman 2013: 19, Brouwer 1990: 39), het grotere kleurenvocabulary van vrouwen (Lakoff 1973, in ten Cate 1977-1978: 21). Charmante uitdrukkingen worden meestal door vrouwen uitgesproken (Jespersen 1922 en Logeman 1928, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 110).

West, Zimmerman & Quéré (2000: 190) hebben daarentegen geen verschil gevonden in lexicale keuzes. In verschillende sociale groepen gebruiken de verschillende genders soms verschillende woorden (ibid.). Vrouwen kunnen bijvoorbeeld woorden gebruiken die als mannelijk worden gezien om serieus te worden genomen (Lakoff 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 113). Slechts een klein aantal woorden kan als typisch vrouwelijk worden bestempeld (ten Cate 1977-1978: 28). De verschillen tussen de mannen- en vrouwentaal zijn dus zeer klein. De woorden die als typisch vrouwelijk worden beschouwd, zijn steeds meer in de mode.

4.3.1. Minimale antwoorden

Bij minimale antwoorden rekent men de uitingen ‘hmm’, ‘mm’, ‘mhm’, ‘ja’ of het knikken (Monnet 1998: 16). Deze antwoorden worden in gesprekken gebruikt om te laten zien dat de persoon naar de spreker luistert en hem ondersteunt (Van Alphen 1990: 16) en dat hij dus verder kan praten (Monnet 1998: 16). Minimale antwoorden hebben een verschillende betekenis bij een man dan bij een vrouw (Van Alphen 1990: 16). Bij mannen betekent ‘mhm’ dat ze het met de ander eens zijn, terwijl het bij vrouwen betekent dat ze naar de ander luisteren (Van Alphen 1990: 16). Minimale antwoorden bij vrouwen tonen dus een constante aandacht, hun interesse voor de spreker en het gesprek (Monnet 1998: 16). Minimale antwoorden worden door mannen met vertraging gebruikt (ibid.). Vrouwen hebben daardoor de indruk dat mannen nooit naar hen

luisteren, terwijl mannen de indruk hebben dat vrouwen ‘onvoorspelbare wezens zijn’ (Van Alphen 1990: 16).

Uit Fishmans interviews (1978, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 197) bleek dat minimale antwoorden door mannen worden geproduceerd, waarna ze het thema van het gesprek veranderen. Boves & Gerritsen (1995: 209) gaan ermee akkoord dat mannen vaker minimale antwoorden geven. Volgens Janssens & Marynissen (2011: 220) fungeert ‘mmm’ vooral als reactie op vragen. Het gebruik van vertraagde minimale antwoorden door mannen zou volgens Monnet (1998: 16) een manier zijn om vrouwen te domineren omdat zij vaak na zulke antwoorden zwijgen. Uit Hirschmans onderzoeken (1973, 1974, in Abdelrahim 2006: 35) bleek dat vrouwen – vooral in niet-gemengde gesprekken - veel meer minimale antwoorden gebruiken dan mannen. Een onderzoek uit New Zeeland (in Abdelrahim 2006: 25) heeft ook aangetoond dat vrouwen vier keer meer minimale antwoorden als positieve feedback gebruiken dan mannen. Leet-Pellegrini (1980, in Coates 1991: 101) heeft bewezen dat vrouwen die de topic van een gesprek niet goed kennen minimale antwoorden gebruiken. Meerdere onderzoekers (Strodtbeck en Mann 1956, Fishman 1980, Zimmermann en West 1975, in Coates 1991: 102) zijn het ermee eens dat vrouwen meer minimale antwoorden en op gepaste momenten gebruiken.

4.3.2. Adjectieven en bijwoorden

Vrouwen verschillen van mannen door hun gebruik van sommige lege adjectieven zoals *pretty*, *nice*, *devine*, *charming*, *cute* (Jespersen 1922 en Lakoff 1975, in Coates 1991: 18). Het taalgebruik van mannen en vrouwen verschilt vooral door hun gebruik van bijwoorden (Jespersen 1922, in Coates 1991: 18). Dat is ‘a distinctive trait: the fondness of women for hyperbole will very often lead the fashion with regard to adverbs of intensity, and these are very often used with disregard of their proper meaning’ (Jespersen 1922, in Coates 1991: 18-19). Toch is er geen bewijs dat bijwoorden vooral door vrouwen worden gebruikt (Coates 1991: 19).

4.3.2.1. Versterkingswoorden

Jespersen (1922), Lakoff (1972) en Key (1972) waren van mening dat vrouwen niet precies genoeg spreken en dat zou het gevolg zijn van hun over-gebruik van versterkingswoorden zoals *zo*, ... (in Karlsson 2007: 10). Jespersen (1922, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 110) noemt andere versterkingswoorden die vooral door vrouwen worden gebruikt zoals ‘verschrikkelijk’, ‘vreselijk’, ‘reusachtig’, enz. Deze woorden zouden hun oorspronkelijke betekenis hebben verloren. Lakoff (in Mussely 2008: 87) beschouwt dat ‘zo’ een hedging device is en dat het soms ook door mannen wordt gebruikt (Lakoff 1975, in Coates 1991: 19).

Vrouwen hebben een voorkeur voor het kleine bijwoord *zo* in combinatie met een adjectief (Jespersen 1922, in Coates 1991: 19, Lakoff 1972, in Arnold 2008: 34). Toch heeft Jespersen dit fenomeen, d.i. het feit dat vrouwen meer versterkers gebruiken, echter niet bewezen en heeft hij dit vanuit zijn intuïtie en vooroordelen geponeerd (Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 110). Logeman (1928, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 111) daarentegen was van mening dat het overgebruik van sommige versterkers zoals ‘kolossaal’ door vrouwen het overgebruik door mannen veroorzaakt. In de jaren 1970 waren de linguïsten er ook van overtuigd dat vrouwen veel meer versterkingswoorden gebruikten dan mannen (West, Zimmerman & Quéré 2000: 189). Zelfs Abdelrahim (2006: 18) en Mussely (2008: 87) hebben aangetoond dat vrouwen meer versterkers gebruiken. Volgens Spender (1980, in Karlsson 2007: 10) zijn deze resultaten niet objectief en worden deze woorden anders geclassificeerd naargelang van de sekse van de sprekers. Lakoff (1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 113) zegt dat ‘zo’ een manier is om zich voorzichtig uit te drukken en om een uiting af te zwakken. Dit woord maakt het voor vrouwen mogelijk ‘hun expliciete mening makkelijk achterwege [te] laten en hun persoonlijk standpunt omtrent een kwestie [te] reduceren’ (Lakoff 2004, in Mussely 2008: 87).

4.3.3. Hedges

Hedges zoals *misschien, ik denk, wellicht, niet zeker, beetje, ongeveer, wel, enz.* zouden een manier zijn om zich voorzichtig uit te drukken (de Valk 2020: 4). Volgens meerdere linguïsten zouden deze uitdrukkingen en woorden een ‘female hedging device’¹¹ zijn en zouden ze worden geïnterpreteerd als een ‘marker of both insecurity and of powerlessness’ (Greenwood & Freed 1996: 4). Volgens Mussely (2008: 86) kunnen hedges dus worden gedefinieerd als ‘het reduceren van de kracht van een uiting door middel van de introductie van kleine woordjes’. Crismore, Markkanen & Steffensen (1993, in de Valk 2020: 4) definiëren hedges als ‘woorden die twijfel over de waarheid aangeven, waarmee ze vaak onzekerheid aanduiden’. Holmes (in Karlsson 2007: 11) heeft integendeel aangetoond dat hedges zowel onzekerheid als zekerheid kunnen aangeven. Ze kunnen verschillende functies uitoefenen zoals ‘beleefdheid aangeven, [...] meer acceptatie van de boodschap of onzekerheid over de waarheid uitdrukken’ (de Valk 2020: 4).

Key (1975, in Abdelrahim 2006: 21), Lakoff (1972, in Arnold 2008: 34), Preisler (1986, in Karlsson 2007: 11), O’Barr en Athins (1980, in Abdelrahim 2006: 18), Swacker (1975, in

¹¹ Met *hedging device* wordt bedoeld ‘words that convey the sense that the speaker is uncertain about what he (or she) is saying, or cannot vouch for the accuracy of the statement’ (Lakoff 2004, in Mussely 2008: 86).

Abdelrahim 2006: 40) en Holmes (1984, in Abdelrahim 2006: 18) wijzen erop dat vrouwen meer hedges gebruiken dan mannen. Ze gebruiken graag uitdrukkingen die onzekerheid en aarzeling aangeven (Arnold 2008: 34). Dit zou toe te schrijven zijn aan het feit dat ‘women are socialised to believe that asserting themselves strongly is not nice or ladylike, or even feminine’ (Lakoff, in Karlsson 2007: 10-11). Janssens & Marynissen (2011: 220) voegen hier ook aan toe dat vrouwen bijwoorden als *wel* en *misschien* die hun onzeker taakgedrag laten zien, vaker gebruiken dan mannen om hun beweringen af te zwakken. Lakoff (2004, in Mussely 2008: 86) is van mening dat hedges de ongelijke positie van vrouwen in de maatschappij laten zien.

Volgens Coates (1993, in Karlsson 2007: 11) gebruiken mannen minder hedges omdat zij het onderwerp van het gesprek kiezen. Freed & Greenwood (1996: 5) daarentegen hebben gevonden dat hedges in (bijna) dezelfde mate door vrouwen en mannen worden gebruikt. Hirschman (1974, in Abdelrahim 2006: 35) daarentegen heeft gevonden dat mannen bijna twee keer zoveel ‘ik denk’ gebruiken dan vrouwen. ‘Ik denk’ zou geen goed teken van collaboratief gedrag zijn maar wel een teken van beleefdheid (Hirschman 1973, 1974, in Pillon 1987: 40-41).

Volgens Freed & Greenwood (1996: 6) draagt de hedge ‘you know’ (in het Engels) bij tot de gezamenlijke productie van een gesprek en vormt dan ook een middel om de wederzijdse betrokkenheid bij een gesprek te versterken, zowel als uitdrukking van de zekerheid als van de onzekerheid van de spreker. ‘Weet je’ worden door de spreker gebruikt om er zeker van te zijn dat de aangesprokene naar hem luistert en hem begrijpt (Fishman 1980, in Coates 1991: 102). Deze uitdrukkingen zijn dus een ‘attention-getting device’ (ibid.). Het feit dat een spreker ‘weet je’ meer gebruikt dan de andere kan ook op een grotere betrokkenheid of inspanning van de ene spreker ten opzichte van de andere wijzen, of een persoonlijke gespreksstijl van een spreker tonen (Freed & Greenwood 1996: 6). Freed & Greenwood (1996: 6, 10) hebben gevonden dat deze uitdrukking zowel door vrouwelijke als mannelijke sprekers wordt gebruikt om nauw contact met elkaar te houden. Holmes (1987, in Abdelrahim 2006: 36) heeft aangetoond dat ‘weet je’ al naargelang van de discursieve functie niet in dezelfde mate door beide genders wordt gebruikt. Vrouwen wenden ‘weet je’ vaker aan wanneer het zekerheid uitdrukt, terwijl mannen deze hedge eerder als een teken van onzekerheid gebruiken (ibid.). Dat vrouwen aan de hand van zulke woorden aarzelend antwoorden op vragen o.a. omdat ze onzeker zijn (Lakoff, Gerritsen & Boves 1995: 207-208), wordt dus door Holmes’ onderzoek ontkend. Volgens Fishman (1978, 1980, in Freed & Greenwood 1996: 6, 1980, in Coates 1991: 102) wordt ‘weet je’ vooral door vrouwen gebruikt en is het een taalkundig signaal van de interpersoonlijke onmacht van vrouwen. Het overgebruik daarvan door vrouwen wijst zowel op hun

ondergeschiktheid in gesprekken als op de moeite die ze hebben om het gesprek voor te zetten (Fishman 1980, in Freed & Greenwood 1996: 4).

De uitdrukkingen ‘you know’ (in het Engels) en ‘weet je’ worden door vrouwen vooral onmiddellijk voor of na een pauze gebruikt als zij een antwoord van mannen verwachten (Fishman 1980, in Coates 1991: 102.). Vrouwen gebruiken volgens Fishman (1980, in Coates 1991: 102) deze uitdrukkingen als ze het onderwerp van het gesprek proberen voor te zetten. Dat laat dus de moeite zien van vrouwen om een gesprek voort te brengen (Coates 1991: 102). Vrouwen gebruiken dus deze uitdrukkingen vaker omdat mannen hun beurt niet nemen (Fishman 1980, in Coates 1991: 102). Deze uitdrukkingen laten dus ook zien dat er een ‘malfunction in turn-taking’ is (Coates 1991: 102).

4.3.4. Vragen

Volgens sommige linguïsten (Lakoff 1975, in Freed & Greenwood 1996: 10, Maltz & Borker 1982, in Abdelrahim 2006: 21, enz.) stellen vrouwen in gemengde gesprekken veel meer vragen dan mannen omdat ze ‘actiever betrokken [zijn] bij het in stand houden van gesprekken’ (Van Alphen 1990: 16). Volgens Coates (1991: 106) stellen vrouwen meer vragen omdat zij geen probleem hebben om informatie te vragen. Ze formuleren vragen in plaats van asserties (Brouwer 1990: 40). Ze gebruiken ook vragen zodat mannen op hun topic reageren, maar ook als verzekering dat zij beluisterd worden (Fishman, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 196 en West, Zimmerman & Quéré 2000: 198). Naezer (2007: 3) voegt hieraan toe dat vrouwen vragen stellen om een mooi gesprek op te bouwen en dus niet alleen om informatie te krijgen.

Vragen kunnen dus verschillende functies vervullen. Zoals hierboven vermeld, kunnen ze gebruikt worden om collaboratie in een gesprek aan te brengen (Koopman 2013: 22). Ze kunnen ook door een persoon gesteld worden, zodat hij/zij door de andere niet als wijsneus wordt beschouwd (p. 22). Dat zou dus een teken van onzekerheid zijn maar dat is niet altijd het geval (Coates 1986, in Koopman 2013: 23). Omdat overtuigende sprekers ook vragen stellen, vindt Coates (1986, in Koopman 2013: 22) in tegenstelling tot Lakoff niet dat vragen een minder assertieve houding suggereren.

Vragen worden op verschillende manieren geïnterpreteerd naargelang van het gender van het individu. Ze worden door vrouwen gezien als een onderdeel van het onderhouden van een gesprek, terwijl mannen ze zien als een verzoek om informatie te krijgen (Maltz & Borker 1982, in Abdelrahim 2006: 21). Vragen stellen wordt vaak gezien als een onderdeel van de coöperatieve spreekstijl van vrouwen en als een middel om te kunnen praten (Tannen 1990, in Freed & Greenwood 1996: 10). Wegens onvoldoende data aanvaarden veel onderzoekers de hypothese dat vrouwen meer vragen stellen dan mannen (Freed & Greenwood 1996: 11).

Volgens Freed & Greenwood (1996: 11) bestaan er zes verschillende types vragen: ja-nee vragen, vraagwoordvragen, declaratieve zinnen met een stijgende intonatie aan het einde, tag-vragen, w-vragen gevolgd door een zin met een stijgende intonatie aan het einde en vragen met vragende woorden zoals *hoe* (Freed & Greenwood 1996: 11). Hiligsmann (2005: 174-180) daarentegen noemt negen types vraagzinnen: ja/nee-vragen, mededelende vraagzinnen, vraagwoordvragen, keuzevragen, aanhangselvragen, echovragen, retorische vragen, elliptische vragen en vraagzinnen in de indirecte rede.

4.3.4.1. **Tag-vragen**

Een andere manier om zich voorzichtig uit te drukken, gebeurt aan de hand van tag-vragen (Lakoff 1975, in Coates 1991: 103, Arnold 2008: 34). Een tag-vraag (ook ‘aanhangselvraag’) is wat Lakoff (1973: 54) een vraag om bevestiging noemt. Dat is ‘een korte vraagzin die onmiddellijk op een mededelende zin volgt’ (Hiligsmann 2005: 178). Dat is dus ‘midway between an outright statement and a yes-no question’ (Dubois & Crouch 1975: 291). Dergelijke vragen worden aangewend ‘when the speaker is stating a claim, but lacks full confidence in the truth of that claim’ (Lakoff 1973: 54). Dat zijn dus bijvoorbeeld ‘hè’, ‘toch’, ‘vind je niet’ (Brouwer, Gerritsen, Haan en van der Post 1979, 117). Deze vragen worden legitiem gebruikt als een antwoord verwacht wordt zoals bij ‘Hier is het warm, vind je niet?’ (Lakoff 1973, 1975, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 194). Ze zijn dus legitiem als de spreker ‘onzeker is over het waarheidsgehalte van de uitdrukking’ (Mussely 2008: 85). Dit type vragen vermindert volgens Lakoff (1975, in Coates 1991: 103) de kracht van asserties en wordt meestal door vrouwen gebruikt als *hedging device* (Key 1975, in Abdelrahim 2006: 21, Fishman 1978, 1980, in Freed & Greenwood 1996: 10). Janssens & Marynissen (2011: 220) denken ook dat woorden als *toch*, *hè* en modale hulpwerkwoorden als *kunnen* een manier zijn om beweringen af te zwakken. Dergelijke woorden zouden dus het onzekere taalgedrag van vrouwen tonen (Ibid.). Volgens Lakoff (1973, 1975, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 194) kunnen tag-vragen ook voorkomen als de spreker zijn mening probeert te bevestigen. Als de spreker ‘een eventueel konflikt met de hoorder uit de weg [probeert te] gaan’, kan hij ook gebruik maken van dergelijke vragen (Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979, 117).

Deze vragen worden stereotiep geassocieerd met de conversatiestijl van vrouwen (Siegler & Siegler 1976, O’Barr & Atkins 1980; Jones 1980, in Coates 1991: 104). Ze zijn ‘een belangrijke indicator voor vrouwentaal’ (Mussely 2008: 85), maar dat betekent niet dat vrouwen meer tag-vragen aanwenden (Coates 1991: 104). Zulke vragen worden geïnterpreteerd als een teken van onzekerheid en sociale machteloosheid (Freed & Greenwood 1996: 10). Lakoff, die als eerste zei dat tag-vragen door vrouwen worden gebruikt, heeft daar geen

statistisch bewijsmateriaal voor verschaft (Coates 1991: 103). Andere onderzoekers (Cameron, Mc Alinden, O’leary 1998, Holmes 1986, in Abdelrahim 2006: 18) gaan ook akkoord met Lakoffs assertie dat vrouwen meer tag-vragen gebruiken dan mannen. Dubois & Crouch (1975, in Coates 1991: 104, 121) en Bauman & Johnson (in West, Zimmerman & Quéré 2000: 194-195) hebben niettemin aangetoond dat alle tag-vragen die in hun onderzoek uitgedrukt werden, door mannen werden geproduceerd. Deze onderzoekers hebben nochtans geen aandacht besteed aan de verschillende functies van tag-vragen die door Lakoff werden onderscheiden.

4.4. Samenvatting

De meeste informatie in dit onderdeel dateert van de twintigste eeuw. ‘Eerder onderzoek over sekse en taal was altijd een uitdrukking van de tijdsgeest.’ (Van Oostendorp 1999: 319). Regeringen streven op alle gebieden naar steeds meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Vrouwen hebben dus nu steeds meer rechten en er wordt steeds meer vooruitgang geboekt wat de positie van de vrouw in de maatschappij betreft. Dit kan bijvoorbeeld opgemerkt worden met Kamala Harris die op de 20 januari 2021 de eerste vicepresidente van de Verenigde Staten is geworden, Sophie Wilmès die de eerste vrouwelijke premier werd in België van maart 2020 tot oktober 2020 en Ursula von der Leyen die sinds december 2019 hoofd van de Europese Commissie is. Volgens Schenk-van Witsen (1995: 385) zijn de stereotypen tegenover vrouwen en de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen steeds aanwezig, hoewel de tijden veranderen. Stereotypen dringen zich op en worden heel vroeg aangeleerd (Ibid.). Ze worden in taal en in gesprekken overgebracht (Houdebine-Gravaud 1995: 385). Volgens Arnold (2008: 34) is het de taal die vrouwen verhindert macht te verwerven. Freed & Greenwood (1996: 2) vertellen ons integendeel dat een aantal van de veronderstellingen en conclusies over mannen- en vrouwentaal voor de jaren negentig moeten worden heroverwogen. Taal weerspiegelt de maatschappij (Ibid.). Het gebruik van taal zou dus veranderen omdat de maatschappij ook verandert (Karlsson 2007: 4). Aangezien taal een afspiegeling is van de veranderde maatschappij, kan er dan in 2021 nog sprake zijn van gender-gerelateerde taalverschillen?

5. Onderzoeksvragen en hypotheses

De bedoeling van dit onderzoek is om na te gaan of er *tegenwoordig nog sprake kan zijn van taalverschillen tussen mannen en vrouwen in het Nederlands*. Om een antwoord te vinden op deze centrale onderzoeksvraag en dus om te verifiëren of dergelijke verschillen nog van toepassing zijn, worden verschillende hypotheses en onderzoeksvragen gesteld.

5.1. Onderzoeksvraag 1: Mannelijke dominantie in gesprekken

De eerste onderzoeksvraag heeft betrekking op de dominantie van mannen over vrouwen in gesprekken (Spender 1980, in Arnold 2008: 34). De dominantie kan op verschillende gebieden worden geobserveerd, bv. turn-taking, overlappingsen, onderbrekingen, stiltes, taalhoeveelheid, aandacht voor het onderwerp. Het doel van deze onderzoeksvraag is na te gaan of mannen de zonet genoemde dimensies van taal en van de interactie manipuleren om de gesprekken te beheersen.

5.1.1. **Taalhoeveelheid en turn-taking**

Eerdere studies (Van Alphen 1990: 16, Brouwer 1990: 41, West, Zimmerman & Quéré 2000: 201, enz.) hebben aangetoond dat mannen en jongens in gemengde gesprekken de beurt langer nemen dan vrouwen en meisjes en zelfs dat vrouwen veel minder spreken dan mannen in een beurt. Volgens Pellegrini (1980, in Abdelrahim 2006: 33) zou dat vooral gebeuren als mannen het onderwerp goed beheersen. Op basis hiervan wordt verwacht dat vrouwen veel minder zullen spreken in gemengde gesprekken en dat mannen het woord meestal gaan hebben (H1).

5.1.2. **Overlappingsen, onderbrekingen en stiltes**

5.1.2.1. Overlappingsen

Volgens Monnet (1998: 14) zijn overlappingsen in gemengde gesprekken minder frequent dan in niet-gemengde gesprekken. In gemengde gesprekken zouden overlappingsen over het algemeen door mannen worden veroorzaakt (West & Zimmerman 1975, in Coates 1991: 99, Rosenblum 1986, in Xu 2009: 2, Gerritsen & Boves 1995: 209). Tannen (1990, in Koopman 2013: 24) heeft aangegeven dat overlappingsen ook anders worden geïnterpreteerd naargelang van het gender. Mannen zouden ze beschouwen als een verlies van het recht van spreken en er zich aan ergeren als zij door vrouwen worden overlapt.

De tweede hypothese poneert dan dat mannen in gemengde gesprekken veel meer overlappingsen gebruiken dan vrouwen (H2). Daarnaast wordt in een derde hypothese verwacht dat mannen overlappingsen negatiever evalueren dan vrouwen (H3).

5.1.2.2. Onderbrekingen

Tal van onderzoekers (Van Alphen 1990: 16, Brouwer 1990: 41; Oliviera z.d.: 3, Gerritsen & Boves 1995: 209, Monnet 1998: 14) hebben aangetoond dat interrupties in gemengde gesprekken systematisch gebeuren en vooral door mannen worden veroorzaakt. Vooral vrouwen zijn hier ongeacht hun sociale status het slachtoffer van (Monnet 1998: 14). In Zimmermans onderzoek (1977, in West, Zimmerman & Quéré 2000: 204) gebruiken mannen onderbrekingen als straf om vrouwelijke sprekers af te snijden en de thema's die ze probeerden te ontwikkelen te omzeilen. Interrupties gebeuren volgens Xu (2009: 9) als de mannelijke sprekers de topic goed kennen. Mannen onderbreken om het woord te nemen of het gesprek te controleren (p. 13). Vrouwen wachten daarentegen op hun beurt (p.13). Mannen proberen vrouwen te domineren en het gesprek te beheersen door hun spreekbeurt te beperken en hen zo het zwijgen op te leggen (Spender 1980, in Arnold 2008: 34; West 1974, in Karlsson 2007: 14).

De vierde hypothese postuleert dan ook dat vrouwen in gemengde gesprekken vooral door mannen worden geïnterrupteerd. Uitgaande van de resultaten van eerdere onderzoeken wordt verwacht dat vrouwen op hun beurt wachten (H4).

Eerdere onderzoeken (Van Alphen 1990: 16, West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 140) hebben bewezen dat vrouwen er niet expliciet over klagen als ze worden onderbroken en liever zwijgen. Ze worden daar echter weinig door gestoord zolang de sfeer coöperatief is (Coates 1986, in Koopman 2013: 23). Op grond van de resultaten van eerdere studies wordt in de vijfde hypothese verwacht dat vrouwen na een interruptie stil blijven en hun gesprekspartner hun beurt laten afronden (H5).

Aangezien vrouwen een onderschikte sociale positie hebben ten opzichte van mannen worden zij als onbeschoft beschouwd, wanneer zij mannen onderbreken (LaFrance 1992, in Koopman 2013: 11). Een onderbreking door een man zou daarentegen worden gezien als een vorm van dominantie (Spender 1980, Arnold 2008: 34, Tannen 1990, in Koopman 2013: 11). Mannen zouden het lastig vinden als een vrouw hen onderbreekt (Tannen 1990, in Koopman). De zesde hypothese in deze scriptie poneert dat mannen interrupties anders evalueren naargelang van het geslacht van de onderbreker (H6).

5.1.2.3. Stiltes en pauzes binnen beurten

Stiltes zijn zeer frequent in gemengde gesprekken (West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 139, Monnet 1998: 15). Vrouwen zouden vaker en langer pauzeren – vooral in gemengde gesprekken – omdat ze niet weten wat mannen denken (West & Zimmerman 1975: 118, Monnet 1998: 16). Dit is het gevolg van de vertraagde reactie van mannen op de uitingen van vrouwen (West & Zimmerman 1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan

& Post 1979: 140). De zevende hypothese in deze scriptie poneert dat stiltes en pauzes vaker bij vrouwen zullen voorkomen en dat ze langer zullen zijn dan die van mannen (H7).

Onze hypothesen gaan verder met de manier waarop stiltes en pauzes binnen een beurt worden geïnterpreteerd. De stiltes van mannen zouden als een teken van bedachtzaamheid worden gezien (Silverman & Zimmer 1978, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979: 123-124), terwijl de stiltes van vrouwen onzekerheid zouden weerspiegelen (ibid.). Stiltes en pauzes zouden dus anders beschouwd worden naargelang van het geslacht van de persoon die pauzeert (Schenk-van Witsen 1995: 385) (H8).

5.1.3. Aandacht, stiltes en pauzes aan het begin van beurten

Verschillende sociolinguïsten (Janssens & Marynissen 2011: 220, Fishman 1977, in Brouwer 1990) denken dat mannen trager reageren op vragen en uitingen van vrouwen. Mannen worden volgens West, Zimmerman & Quéré (2000: 198) altijd beluisterd en dit blijkt uit het gebruik door vrouwen van knikken, glimlachen, het gebruik van *ja*, *wat leuk*, *hmm* (Janssens & Marynissen 2001: 220). Met hypothese negen nemen we aan dat mannen trager op uitingen reageren die door vrouwen worden uitgesproken (H9).

5.2. Onderzoeksvraag 2: groepseffect

De tweede onderzoeksvraag gaat in op het groepseffect. Groepen oefenen een invloed, die in de richting van tegenstrijdige affecten gaat, op een individu uit (Moll 2002: 105). Freud (1921, in Moll 2002: 106) zei dat ‘dans la vie psychique de l’individu pris isolément, l’autre intervient très régulièrement en tant que modèle, soutien et adversaire’. Wanneer individuen zich in een groep bevinden, kunnen ze bepaalde referentiepunten verliezen (Dardenne 2019, in Croufer 2019). Deze referentiepunten ontstaan in de individuen zelf en door de situatie waarin de individuen zichzelf bevinden. Soms kan de groep waarin de individu zich bevindt deze referentiepunten doen afbrokkelen en de individuen van de groep kunnen zich op een extravagante, overdreven manier gedragen. Groepen kunnen dus het gedrag van mensen beïnvloeden. De vraag luidt als volgt: ‘Zullen individuen wiens geslacht in de groep numeriek superieur is, elkaar beïnvloeden en zo hun gebruik van de dimensies van taal en interactie verhogen?’ De verwachte resultaten zijn dat het geslacht dat in numerieke superioriteit is de dimensies van taal en van de interactie (onderbrekingen, overlappingsen, beurten, pauzes en stiltes) zal manipuleren om de gesprekken te domineren (H10).

5.3. Onderzoeksvraag 3: bewustzijn taal en gender

Uit Musselys onderzoek (2008: 143) blijkt dat mannen en vrouwen er zich sterk van bewust zijn dat er taalverschillen zijn tussen mannen en vrouwen. Mensen zijn er toch minder van

overtuigd dat er een typisch vrouwelijk en mannelijk taalgebruik bestaat. De vraag die hier gesteld wordt is: 'Zijn mannen en vrouwen er zich van bewust dat er taalverschillen zijn tussen mannelijke en vrouwelijke sprekers?' Uitgaande van Musselys resultaten verwachten we in hypothese 11 dat beide genders er zich van bewust zullen zijn dat er verschillen zijn tussen hun respectievelijke taalgebruik.

6. Methode

Om een antwoord op de onderzoeksvragen te kunnen geven en dus om de hypothesen te toetsen, werd een kwantitatief onderzoek uitgevoerd. In dit hoofdstuk zal aandacht worden besteed aan de methodologische keuzes die in dit onderzoek gemaakt werden. Ten eerste worden de deelnemers voorgesteld (6.1.). Vervolgens zal de werkwijze worden beschreven (6.2). Ten slotte zal besproken worden hoe de gegevens gecodeerd en geanalyseerd werden (6.3.).

6.1. Deelnemers

De proefpersonen hebben op vrijwillige basis deelgenomen aan het onderzoek. Toch moesten ze aan enkele criteria voldoen. Aangezien het onderzoek betrekking heeft op mannen- en vrouwentaal, waren er informanten van beide seksen nodig, dus zowel mannen als vrouwen. Een ander belangrijk criterium waar ze aan moesten voldoen, was de gesproken taal. Het onderzoek richtte zich op de taalverschillen tussen mannen en vrouwen in het Nederlands, daarom waren Nederlandstaligen nodig. De deelnemers werden op verschillende manieren gevonden. Sommige informanten heb ik aan de hand van Nederlandstalige vrienden gevonden. Andere waren collega's van mensen uit mijn familie. Ik heb ook participanten op Facebook gevonden dankzij een bericht die ik gepost had (appendix 1). In totaal namen tien personen deel – vrouwen en mannen in evenwicht.

Voordat de deelnemers aan het experiment begonnen, werd hen gevraagd een vragenlijst in te vullen die betrekking had op hun geslacht, leeftijd, woonplaats en werk of studie. Van alle deelnemers kwamen er 7 uit Vlaanderen, één uit de Provincie van Luik maar was uit Nederland afkomstig, één kwam uit Amsterdam in Nederland en één woonde in Wallonië. De gekozen deelnemers waren van verschillende leeftijden. De proefpersonen hadden een leeftijd tussen de 23 en 59 jaar.

Voor het begin van de gesprekken werd aan de deelnemers gevraagd hun toestemming te geven om tijdens het gesprek opgenomen te worden en om hun opnames te gebruiken voor mijn scriptie. Het online informatie- en consentformulier (appendix 2) is gebaseerd op dat van de Valk (2020: 28-29).

6.2. Experimentele setup

Om te zien hoe de verschillende genders met elkaar spreken, werd een gesprek gevoerd met als thema 'Genderstereotypen: wat denkt u daarvan?'. De keuze voor dit thema werd gemaakt omdat het actueel is. Jongeren streven naar steeds meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Iedereen heeft zijn mening over genderstereotypen en de plaats van vrouwen in de maatschappij. Het doel was dus dat iedereen ongeacht de leeftijd zijn mening kon geven over dit onderwerp en zich dus vrij voelde om daarover te kunnen praten.

Het onderzoek was een driedelig onderzoek dat uit drie typen activiteiten bestonden. Deze zullen hieronder uitgelegd worden.

6.2.1. Taak 1: Gesprek tussen twee deelnemers

Ten eerste werden vijf gesprekken gevoerd tussen twee personen – een vrouw en een man. De groepen werden op basis van hun beschikbaarheid gevormd. Om de beschikbaarheid van de deelnemers te kennen, werd een Doodle gemaakt met verschillende datums en tijdstippen. De deelnemers werden uitgenodigd de tijdstippen te kiezen die hen het best uitkwamen.

Tabel 1 – Gesprekken tussen een vrouw en een man

Gr.	Gender	Vrouwen	Mannen	Totaal
	Groep i	1	1	2
	Groep ii	1	1	2
	Groep iii	1	1	2
	Groep iv	1	1	2
	Groep v	1	1	2
	Totaal	5	5	10

Alle gesprekken per twee vonden op het videoconferentieplatform Google Meet plaats wegens de omstandigheden en de gezondheidsvoorschriften in België (Covid-19). Dit programma werd gekozen omdat het gratis en gemakkelijk te gebruiken is. De deelnemers hebben een email ontvangen met de link naar het gesprek. De discussies per twee werden met een dictafoon Olympus VN-731PC opgenomen op 12 april 2021 om 19 uur, op 13 april om 15 uur, op 16 april om 18 uur en om 20 uur en op zaterdag om 19 uur. De gesprekken duurden gemiddeld 30 minuten 39 secondes – het langste duurde 35 minuten en het kortste 27 minuten en 9 seconden.

Tijdens het eerste deel van het onderzoek – de gesprekken tussen een man en een vrouw – stelde ik het thema van het gesprek voor. Om de atmosfeer te ontspannen vroeg ik ze om zichzelf snel voor te stellen. Daarna gaf ik minsten vijf verschillende stereotypen over vrouwen en mannen (bv. ‘vrouwen zijn slechte chauffeurs’) en toonde ik drie verschillende beelden met stereotypen (zie appendix 3). Deze beelden heb ik op *Google Images* gevonden. Er werd aan de deelnemers gevraagd daar hun mening over te geven en daarover te debatteren. Aan het einde van het gesprek werd aan sommige groepen gevraagd hun mening te geven over genderstereotypen in het algemeen. Mijn rol tijdens de gesprekken was dus om de discussie te begeleiden als het te veel van het thema afweek, stereotypen te geven, beelden te tonen en vragen te stellen. Om het taalgebruik van de proefpersonen niet te beïnvloeden, werd er expliciet vermeld dat hij/zij niets van het onderwerp van het onderzoek konden afweten. De deelnemers wisten dus helemaal niet waarover dit onderzoek ging.

6.2.2. Taak 2: gesprekken tussen vijf deelnemers

Een week later werden gesprekken in groepen van vijf gevoerd – een groep met drie vrouwen en twee mannen en een groep met twee vrouwen en drie mannen. Met deze groepen wilde ik ten eerste zien of het groepseffect een impact op de strategieën en het taalgebruik van de deelnemers zou hebben. In tabel 3 wordt de verdeling van de proefpersonen weergegeven per geslacht.

Tabel 2 – Samenstelling van de groepen tussen vijf participanten.

Gr. \ Gender	Vrouwen	Mannen	Totaal
Groep i	2	3	5
Groep ii	3	2	5
Totaal	5	5	10

Het tweede deel van het onderzoek – d.i. gesprekken per vijf – werd met dezelfde dictafoon opgenomen op 22 april 2021 om 20 uur en op 23 april 2021 om 19 uur. Het gesprek van de eerste groep vond op het videoconferentieplatform Teams plaats wegens technische problemen met Google Meet. Het gesprek per vijf van de tweede groep daarentegen vond op Google Meet plaats. Het gesprek van de tweede groep is met vijf deelnemers begonnen – twee mannen en drie vrouwen, maar wegens technische problemen met de internetverbinding heeft een van de vrouwelijke deelnemers het gesprek moeten verlaten. Het eerste gesprek duurde 34 minuten 11 secondes en het tweede 32 minuten 48 secondes.

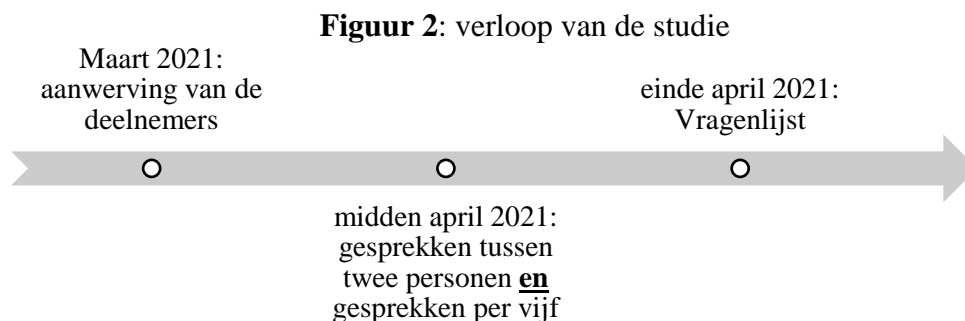
Tijdens het tweede deel van het onderzoek was het principe hetzelfde als tijdens het eerste deel van mijn onderzoek. De deelnemers moesten zich snel voorstellen (naam, voornaam en leeftijd). Daarna werd hen gevraagd hun mening over genderstereotypen te geven. Voor de gesprekken per vijf werden tien genderstereotypen gekozen waarvan zes gingen om stereotypen over mannen. Dan moesten de deelnemers daarop reageren en op wat de andere deelnemers zeiden.

6.2.3. Taak 3: vragenlijst

Het laatste deel van het onderzoek was een enquête waarin de deelnemers hun mening over hun taalgebruik moesten geven. Na de gesprekken werd aan alle deelnemers gevraagd een vragenlijst in te vullen. De enquête (zie appendix 4) bevat 8 verschillende hoofdvragen en vijf sub-vragen waarin de deelnemers hun mening moesten geven. Voor sommige vragen werd een klein aantal antwoordmogelijkheden gegeven waaruit de ondervraagden konden kiezen. Antwoordschalen werden voor deze enquête gebruikt. Een voorbeeld van een antwoordschaal die hier werd gebruikt, is de antwoordschaal van Likert ‘sterk mee oneens, oneens, eens, sterk mee eens’. Een andere antwoordschaal was ‘Ja, nee, ander antwoord’. Op vragen zoals ‘Hoe

interpreteert u overlappings?’ moesten de deelnemers hun mening in de vorm van een korte tekst geven. Deze gegevens werden anoniem verzameld.

De antwoorden van de ondervraagden en de gesprekken vormen de basis voor de dataset die gebruikt zal worden in de analyse van de onderzoeksvragen.

6.3. Codering van de gegevens

6.3.1. Transcriptie

Voor de transcriptie werd het computerprogramma *Childes* gebruikt. De transcripties waren letterlijke transcripties waarin de taalfouten, de herhalingen, non-verbale gedragingen, enz. getranscribeerd werden. De gebruikte transcriptieconventies in deze studie zijn die van Jacob (2007: 50), van Noordegraaf, Schep & Koole (2018: 6) en die van Oliviera (z.d.: 19). Hieronder staat een tabel met de gebruikte symbolen.

Tabel 3 – verklaring van de transcriptiesymbolen

Symbolen	Betekenis
[]	Overlappende uiting
&	Na een overlapping stopt de persoon niet met spreken
woord=	Snelle aaneensluiting: de uiting wordt zonder pauze direct gevolgd door een uiting van de gesprekspartner
	De uiting volgt zonder pauze direct op een uiting van de gesprekspartner
(.)	Stilte van minder dan een seconde
(1.2)	Stilte met een duur van het aantal aangegeven seconden, binnen een uiting van eenzelfde spreker, tussen de beurten van twee opeenvolgende sprekers
//	Interruptie (de eerste spreker stopt met spreken)
//[Interruptie (de eerste spreker stopt niet met spreken)
(())	Non-verbaal gedrag
(...)	Onverstaanbaar
(woord)	Mogelijke interpretatie van een onduidelijke uitspraak

Slechts onderbrekingen die na minder dan één seconde gebeurden, werden als onderbrekingen getranscribeerd. De andere werden niet als onderbrekingen beschouwd. Het gelach terwijl een informant aan het woord is, werd als een overlapping beschouwd. Als een respondent begint te spreken terwijl de andere nog aan het lachen is, werd dat ook als een vorm van overlapping

beschouwd. De transcripties van de gesprekken per twee zijn in appendix 5 terug te vinden en die van de gesprekken per vijf in appendix 6.

6.3.2. Analyses van de transcripties

6.3.2.1. Gesprekken per twee

Om te bepalen welk gender langer spraak in elke groep maar ook over het algemeen werd het aantal woorden naargelang van het geslacht en van de groep geteld. De gevonden gegevens werden daarna in een tabel verzameld. Tabel 6 geeft de codering van het aantal woorden naargelang van de groep en van het geslacht.

Tabel 4– Codering van het aantal woorden naargelang van het gesprek door een groep

Groepen \ Gender	Aantal woorden	
	Man	Vrouw
Groep i	2457	1580
Groep ii
Groep iii
Groep iv
Groep v
Totaal

Het aantal beurten naargelang van de groep van het gesprek en het geslacht van de informant werd vastgesteld op basis van het aantal keer dat de informant aan het woord kwam. Als de respondent overlapt werd en zijn beurt toch afrondde (gemarkeerd door & in de transcriptie) werd dit als één beurt beschouwd en niet als twee. Als voorbeeld hiervan:

*V: //Maar ik [vraag af]&

*J: [ja]

*V: &of dat dat ook niet

*V uitingen worden als één beurt beschouwd. Het aantal beurt naargelang van het geslacht en de groep werd daarna in een gelijksoortige tabel als die van het aantal woorden opgenomen.

Om het aantal onderbrekingen, overlappingsen en stiltes binnen een beurt van elke deelnemer te bepalen, werden alle gesprekken aandachtig geanalyseerd. Elke onderbrekingen, stiltes binnen beurten en overlappingsen werden geteld en daarna in tabellen geclassificeerd naargelang van het geslacht en de groep van de deelnemer die overlapt of onderbroken had. Er werd één rij per groep gebruikt en het aantal onderbrekingen of overlappingsen naargelang van het geslacht werden in de kolommen gespreid. Tabel 5 illustreert hoe de gegevens voor onderbrekingen voor een groep gecodeerd werd. Een gelijksoortige tabel werd voor de codering van overlappingsen en voor de codering van het aantal pauzes en stiltes binnen beurten gebruikt.

Tabel 5 – Codering van het aantal onderbrekingen in gesprekken per twee naargelang van het geslacht door de groep i

Groep \ Gender	Aantal onderbrekingen	
	Man	Vrouw
Groep i	9	31
Groep ii
Groep iii
Groep iv
Groep v
Totaal

Tijdens de gesprekken per twee werd ook naar het aantal onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden gekeken. Alle onderbrekingen in deze vorm werden geteld en in een tabel zoals tabel 6 opgenomen.

Tabel 6– Codering van de onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden naargelang van het geslacht van de onderbreker voor groep i

Groepen \ Gender	Aantal onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden	
	Man	Vrouw
Groep i	1	23
Groep ii
Groep iii
Groep iv
Groep v
Totaal

Om te bepalen of vrouwen stil blijven na een onderbreking en hun gesprekspartner hun beurt laten beëindigen, werd naar het aantal ondergaande onderbrekingen gekeken en het aantal keer dat vrouwen en mannen stil blijven of de andere hun beurt laten afronden, nadat zij onderbroken werden. De gevonden resultaten werden in een tabel opgenomen. Een voorbeeld daarvan is in tabel 7 terug te vinden.

Tabel 7 – Codering van het aantal ondergaande onderbrekingen en het aantal stiltes na ondergaande onderbrekingen voor groep i.

Gr. \ Gender	Aantal ondergaande onderbrekingen		Aantal keer stopt met praten na een onderbreking	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Groep i	31	9	14	8
Groep ii
Groep iii
Groep iv
Groep v
Totaal

Om de duur van de pauzes en stiltes binnen beurten langer dan één seconde te bepalen, werden de gesprekken geanalyseerd. De duur van elke pauze of stilte van meer dan één seconde werd in een Exceltabel opgenomen en gerangschikt naargelang van het geslacht en de groep van de deelnemer die de pauzes had geproduceerd. De gemiddelde duur van elke pauzes langer dan één seconde werd ook voor elke deelnemer berekend aan de hand van Excel. De standaardafwijking werd ook met Excel berekend ($\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n |xi-\mu|^2}{n}}$). Om het aantal pauzes langer dan één seconde naargelang van het geslacht en de groep te bepalen, werden elke pauzes binnen beurten geteld en in een tabel geïmporteerd. Tabel 8 geeft een voorbeeld van de manier waarop de gegevens voor de pauzes en stiltes langer dan één seconde werden gecodeerd.

Tabel 8 – Codering van het aantal pauzes en stiltes langer dan één seconde, duur ervan en gemiddelde duur ervan naargelang van het geslacht door de eerste groep

Gr. Gender	Aantal pauzes en stiltes (+1 sec.)		Gemiddelde pauzes en stiltes (in sec.)	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	22	29	1,326	1,814
Groep ii
Groep iii
Groep iv
Groep v
Totaal
Standaardafwijking	-	-

Hetzelfde principe werd gebruikt voor de reactietijd van de deelnemers en de duur ervan. Werden als reactietijd beschouwd alle pauzes langer dan één seconde tussen het einde van een beurt en het begin van het volgende beurt.

Ten slotte werden alle resultaten in een databank opgenomen in het Excel-programma. Appendix 7 verzamelt de gegevens van de gesprekken per twee.

6.3.2.2. Gesprekken per vijf

Om de verkregen resultaten te kunnen vergelijken, werd voor elke groep een gemiddelde berekend. Omdat er een probleem is geweest met de internetverbinding van een van de vrouwelijke deelnemers van de tweede groep (zij moest na 14 minuten het gesprek verlaten), zullen de resultaten van de vrouwen van deze groep verdeeld worden. Eerst gaan we een gemiddelde rekenen met de resultaten van de drie vrouwen (tot 14 minuten) en daarna gaat een gemiddelde worden berekend met de resultaten van de twee vrouwen die in het gesprek nog aanwezig waren (vanaf 14 minuten).

De codering van de gegevens voor het aantal beurten en het gemiddelde aantal beurten naargelang van het geslacht werd gemaakt op basis van het aantal beurten van elke deelnemer van elke groep. Deze individuele gegevens werden in een Exceltabel gecodeerd. Daarna werden een gemiddelde en de standaardafwijking (met Excel) berekend voor elk gender en elk groep. De gegevens werden gecodeerd zoals in tabel 9.

Tabel 9 – Codering van het gemiddelde aantal beurten en de standaardafwijking ervan volgens het gender voor groep i

Gr. \ Gender	Gemiddeld aantal beurten		Standaardafwijking aantal beurten	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	70,33	66	31,94	26
Groep ii

Wat de codering van het aantal woorden betreft, werd hetzelfde principe toegepast als dat voor het gemiddelde aantal beurten.

Om het aantal onderbrekingen, overlappings van elke deelnemer te bepalen, werden alle gesprekken geanalyseerd. Alle onderbrekingen en overlappings werden geteld en daarna in Exceltabellen geclassificeerd. Drie criteria werden voor de opname van de resultaten in elke tabel in aanmerking genomen: de groep van het gesprek van de deelnemer, het geslacht van de deelnemer en het geslacht van de informant die onderbroken/overlapt werd. Een gemiddelde voor het totale aantal overlappings naargelang van het geslacht van de deelnemer die onderbroken/ overlapt werd voor elk gender (mannen en vrouwen) door Excel berekend omdat in de ene groep meer vrouwen aanwezig waren en in de andere meer mannen. Een grafiek werd daarna op basis van de tabellen opgemaakt.

Om het aantal pauzes en stiltes binnen beurten vast te stellen, werd hetzelfde principe gebruikt als voor de gesprekken per twee. Wat de codering betreft, werd een gemiddelde berekend naargelang van het geslacht want de eerste groep bevatte meer mannen dan vrouwen. Er werd een tabel met verschillende kolommen werd opgemaakt. Zoals tabel 10 het laat zien, gingen twee kolommen over het gemiddelde het gemiddelde aantal pauzes en stiltes langer dan één seconde, terwijl de twee andere kolommen betrekking hadden op de standaardafwijking.

Tabel 10 – Codering van het gemiddelde aantal pauzes en stiltes binnen beurten en het gemiddelde aantal pauzes en stiltes per beurt naargelang van het geslacht voor groep i

Gr. \ Gender	Gemiddeld aantal stiltes		Standaardafwijking	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	85,67	61	58,31	29,7
Groep ii

Vervolgens werd voor elke groep gekeken naar de totale duur van en de gemiddelde totale duur van de pauzes en stiltes langer dan één seconde binnen de beurten naargelang van het geslacht. Een voorbeeld van deze codering is in tabel 11 terug te vinden.

Tabel 11 – Codering van de gemiddelde duur van de pauzes en stiltes (in secondes)

Gr. Gender	Duur van de pauzes en stiltes (+ 1 sec.) (in secondes)		Gemiddelde duur van de pauzes en stiltes (+ 1 sec) (in secondes)	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	65,392	55,013	1,453	1,897
Groep ii

Daarna werd gekeken naar het aantal reactietijden langer dan één seconde op uitingen van mannen en het aantal reactietijden op uitingen van vrouwen naargelang van het geslacht van de deelnemer die reageert. De resultaten voor elke respondenten werden in een Exceltabel gezet. Een gemiddelde werd voor elk geslacht van elke groep berekend en in een tabel opgenomen. Hetzelfde principe werd aangewend voor de codering van de gemiddelde duur van de reactietijd langer dan één seconde. De tabellen 12 en 13 laten zien hoe deze gegevens werden geclassificeerd.

Tabel 12 – Codering van het gemiddelde aantal reactietijd (+1 sec.) op uitingen van vrouwen en op uitingen van mannen naargelang van het geslacht voor groep i

	Gemiddeld aantal reactietijd (+1 sec.) op uitingen van mannen		Gemiddeld aantal reactietijd (+1 sec.) op uitingen van vrouwen	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	4,33	5	6,67	3
Groep ii

Tabel 13 – Codering van de gemiddelde duur reactietijd (+1 sec.) op uitingen van vrouwen en op uitingen van mannen naargelang van het geslacht voor groep i

	Gemiddelde duur reactietijd (+1 sec.) op uitingen van mannen (in sec.)		Gemiddelde duur reactietijd (+1 sec.) op uitingen van vrouwen (in sec.)	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	7,687	11,568	18,201	6,768
Groep ii

De resultaten van elke deelnemer werden in een databank opgenomen in het Excel-programma. Appendix 8 verzamelt de gegevens van de gesprekken per vijf.

6.3.2.3. Vragenlijst

In dit onderzoek wordt triangulatie gebruikt, d.i. het combineren van kwantitatieve en kwalitatieve dataverzamelingen (Hendrikx 2019). Dit gebeurt met open vragen waarop de respondenten in enkele woorden moesten antwoorden. Alle antwoorden en vragen werden in

een Exceltabel opgenomen. Deze tabel vormt een databank die in appendix 10 terug te vinden is.

6.3.2.3.1. Vraag 1 en sub-vraag: taalgebruik van vrouwen en mannen

Voor de eerste vraag ‘mannen en vrouwen spreken anders’ werd de grafiek van het programma ‘Google Survey’ gebruikt.

Voor de sub-vraag ‘Als u het eens bent met de vorige vraag, wat is dan het belangrijkste verschil tussen het taalgebruik van de man en het taalgebruik van de vrouw?’ werden de antwoorden verwerkt om homogenere categorieën te krijgen en dus om statistieken te kunnen maken.

6.3.2.3.2. Vragen over overlappingsen

Op de vraag ‘Waarom overlappen mensen elkaar?’ moesten de respondenten een antwoord in enkele woorden geven. Voor de formulering van statistieken werden de antwoorden geclassificeerd in categorieën op basis van hun nabijheid met elkaar (bv. in plaats van ‘omdat de stelling van een andere persoon een reactie of idee uitlokt die wij willen delen’, ‘Om inhoudelijk in te spelen op elkaar en verder te gaan in het onderwerp of om te bevestigen wat de ander zegt’ werd een algemenere stelling aangewend, d.w.z. ‘als reactie op wat de andere persoon zegt’).

De antwoorden op de vraag ‘Vindt u dat overlappingsen negatief zijn?’ werden in een Exceltabel opgenomen naargelang van het geslacht van de respondenten en een grafiek werd gegenereerd. De resultaten werden daarna in een grafiek voorgesteld.

Om gemakkelijker statistieken te verkrijgen met betrekking tot de antwoorden op de vraag ‘Wat is u indruk wanneer iemand u overlapt?’ werden de antwoorden van de deelnemers verwerkt om homogenere categorieën te hebben. De categorieën werden daarna in een tabel opgenomen en het aantal gelijke antwoorden werd geteld. Deze werden daarna geclassificeerd naargelang van het geslacht van de respondenten. Zeven categorieën werden voor deze vraag in aanmerking genomen: manier om mij te kleineren, storend/ambetant/irritant, respectloos/onbeleefd, grappig, kwader trouw, niet erg/kan gebeuren en de laatste categorie was dat de overlappingsen goed/bevestigend waren.

6.3.2.3.3. Vragen en sub-vragen over onderbrekingen

Er werden drie verschillende verklaringen voor onderbrekingen voorgesteld in de vraag ‘Waarom onderbreekt u mensen?’ Een ander mogelijk antwoord was ‘Andere’ en daarin moesten de respondenten hun mening schrijven. Deze vraag was een meerkeuzevraag. De

antwoorden werden in een Exceltabel opgenomen en geclassificeerd naargelang van het geslacht van de respondenten.

Voor de vraag ‘Voelt u hetzelfde gevoel als u door een man of een vrouw wordt onderbroken?’ waren twee antwoorden mogelijk – ja of nee. Voor deze vraag zal de grafiek van de website Google Survey worden gebruikt. Als het antwoord op deze vraag ‘nee’ was, moesten de deelnemers hun gevoel uitleggen wanneer ze door een man worden onderbroken en hun gevoel wanneer ze door een vrouw worden onderbroken. Slechts één respondent heeft deze vraag beantwoord.

6.3.2.3.4. Vraag en sub-vragen over stiltes

Voor de vraag ‘Interpreteert u stiltes van mannen anders dan stiltes van vrouwen?’ werd dezelfde dataverzamelmethode gebruikt als die voor de vragen op onderbrekingen. Als het antwoord op deze vraag ‘nee’ was, moesten de deelnemers vertellen hoe zij de stiltes van vrouwen en die van mannen interpreteren. Omdat niemand deze sub-vragen beantwoord heeft, wordt geen classificatie gemaakt.

7. Resultaten

Voor de verwerking van de gegevens werd besloten om de resultaten in Exceltabellen op te nemen. De deelnemers werden geclassificeerd naargelang van het geslacht. Het doel hiervan was mogelijke verschillen tussen de twee onderzochte groepen, d.i. mannen en vrouwen, te ontdekken. Wat de gesprekken betreft, werden ze eerst getranscribeerd en daarna werden de resultaten in tabellen gecodeerd en soms in grafieken opgenomen. Qua vragenlijst werden de antwoorden op de verschillende vragen in Exceltabellen gecodificeerd en daarna in grafieken geïnsereerd. De resultaten in verband met de gesprekken en de vragen worden hier uiteengezet en geïllustreerd met grafieken en tabellen.

7.1. Gesprekken per twee

7.1.1. **Taalhoeveelheid en turn-taking**

Hieronder wordt het aantal beurten naargelang van het geslacht en de groep van het gesprek voorgesteld (zie tabel 14). Tabel 15 laat het totale aantal woorden zien dat elke deelnemer tijdens het gesprek uitgesproken heeft. Deze twee tabellen worden gebruikt om de eerste hypothese te controleren: in gemengde gesprekken hebben mannen meestal het woord en spreken vrouwen veel minder dan mannen.

Tabel 14 – Aantal beurten in elke groep naargelang van het gender

Groepen \ Gender	Aantal beurten	
	Man	Vrouw
Groep i	97	113
Groep ii	82	86
Groep iii	109	105
Groep iv	180	206
Groep v	99	119
Totaal	567	629

Tabel 15– Aantal woorden in elke groep naargelang van het geslacht

Groepen \ Gender	Aantal woorden	
	Man	Vrouw
Groep i	2457	1580
Groep ii	2271	2063
Groep iii	1291	2185
Groep iv	1772	1759
Groep v	2848	1585
Totaal	10639	9172

Tabel 14 laat zien dat vrouwen en mannen in alle gesprekken per twee 1196 keer aan het woord zijn gekomen (respectievelijk 567 beurten voor mannen en 629 beurten voor vrouwen). Er kan

opgemerkt worden dat de verdeling tussen de beurten van mannen en vrouwen niet gelijk is en dat de vrouwen over het algemeen vaker aan het woord zijn gekomen dan mannen. Er kan dus niet bevestigd worden dat mannen meestal het woord hebben.

Wat het aantal woorden betreft, kan worden geobserveerd dat mannen meer woorden hebben geuit dan vrouwen (vergelijk: 10639 woorden bij mannen en 9172 bij vrouwen). In verhouding tot het aantal beurten hebben mannen gemiddeld ook meer woorden per beurt geuit (mannen: $10639/567 = 18,76$ woorden per beurt en vrouwen: $9172/629 = 14,58$ woorden per beurt). De resultaten stemmen dus met onze hypothese overeen: vrouwen praten minder dan mannen.

7.1.2. Overlappen

De tweede hypothese poneert dat mannen in gemengde gesprekken veel meer overlappen gebruiken dan vrouwen. Om deze hypothese te verifiëren, presenteert tabel 16 het totale aantal overlappen tijdens de vijf gesprekken per twee naargelang van het geslacht.

Tabel 16 – Aantal overlappen naargelang van het geslacht

Groep \ Gender	Aantal overlappen	
	Man	Vrouw
Groep i	40	30
Groep ii	24	24
Groep iii	43	22
Groep iv	52	63
Groep v	27	47
Totaal	186	186

De overlappen waar ik zelf voor verantwoordelijk was, werden hier niet meegeteld. Hier is een voorbeeld van overlappen die tijdens het gesprek van groep 4 werden geproduceerd (zie appendix 5 voor andere voorbeelden):

*C: =Dat is waar. Als een kind als een jongetje valt, hebben wel (.) ja
dat is [juist]

*ED: [Ja] (.) en als hij wil wenen dan zeggen we ja jongetjes wenen [niet]

*C: [Ja] ja=

In de gesprekken tussen twee deelnemers, d.w.z. een man en een vrouw, werden 372 overlappen vastgesteld (vergelijk 186 bij mannen tegenover 186 bij vrouwen). Mannen en vrouwen pleegden dus in totaal evenveel overlappen. Wanneer we echter het aantal overlappen vergelijken met het totale aantal spreekbeurten, zien we dat overlappen frequenter zijn bij mannen ($567/186 = 1$ overlapping elke 3,05 beurten) dan bij vrouwen ($629/186 = 1$ overlapping elke 3,38 beurten). Dit bevestigt dus de verwachte resultaten: mannen overlappen meer dan vrouwen.

7.1.3. Onderbrekingen

De vierde hypothese in dit onderzoek is dat vrouwen in gemengde gesprekken vooral door mannen worden geïnterrupteerd. In tabel 17 wordt het aantal onderbrekingen weergegeven dat in gesprekken per twee – een man en een vrouw – geproduceerd werd. Hieronder staat een voorbeeld van een onderbreking die tijdens het gesprek van groep iii plaatsvond (zie appendix 5 voor andere voorbeelden):

*A: &graaismaai ((lacht)). Daar heeft ze geen probleem mee

*E: //Ah maar ja ja. Maar dat is hier geen fotootje van hè dat mannen altijd hè zo als het slaafje (.) um het gras afmaait.

Tabel 17– Aantal onderbrekingen naargelang van het geslacht in de vijf gesprekken per twee

Groep \ Gender	Aantal onderbrekingen	
	Man	Vrouw
Groep i	9	31
Groep ii	13	18
Groep iii	16	26
Groep iv	50	56
Groep v	16	36
Totaal	104	167

Ondanks het feit dat mannen en vrouwen even talrijk zijn – vijf mannen en vijf vrouwen – kan een verschil worden geobserveerd, nl. de meerderheid van de onderbrekingen werd door vrouwen geproduceerd. De onderbrekingen van vrouwen zijn ook frequenter dan die van mannen (vergelijk: $629/167 = 1$ overlapping elke 3,77 beurten voor vrouwen, tegenover $567/104 = 1$ elke 5,45 beurten voor mannen). Vrouwen interrumpen dus verhoudingsgewijs meer dan mannen. Dit ontkracht onze hypothese, d.i. vrouwen wachten op hun beurt, terwijl mannen hen interrumpen.

Om te verifiëren hoeveel onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden voorkwamen, werd tabel 18 opgesteld en daarin werden dergelijke onderbrekingen opgenomen. Hier is een voorbeeld van dergelijke onderbrekingen uit het gesprek van groep i:

* J: //nee daar ben ik volledig mee akkoord. [...] Umm en ik denk niet dat dat ooit umm de (.) aanstoot kan geven om iemand te gaan verkrachten.

*V: //Mhm.

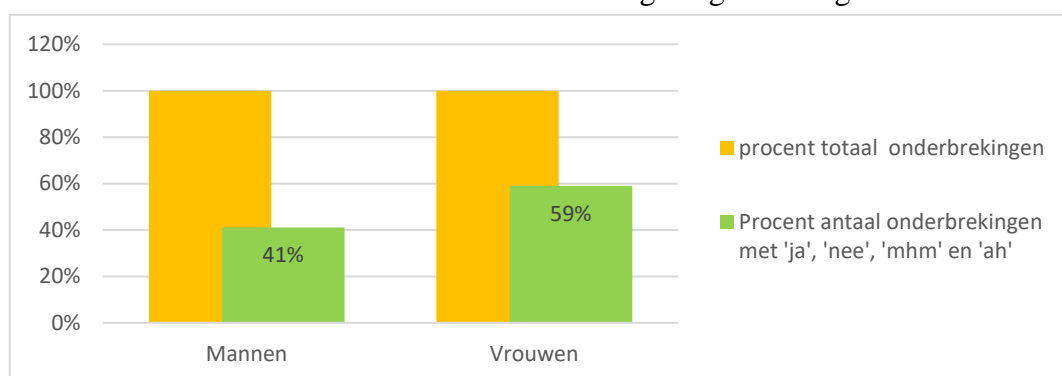
Tabel 18 toont het aantal interrupties in de vorm van minimale antwoorden naargelang van het geslacht van de onderbreker en in figuur 3 wordt het aantal onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden vergeleken met het totale aantal onderbrekingen. In deze figuur wordt het totale aantal onderbrekingen per geslacht als referentie gebruikt. Het vertegenwoordigt derhalve 100%, d.w.z. het maximaal mogelijke aantal onderbreking. Het percentage

onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden werd bepaald op basis van het totale aantal onderbrekingen per geslacht (43/104 voor mannen en 99/167 voor vrouwen).

Tabel 18– onderbrekingen met de vorm van ‘mhm’, ‘ja’ of ‘nee’, ‘ah’ naargelang van het gender van de onderbreker

Groepen \ Gender	Aantal onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden	
	Man	Vrouw
Groep i	1	23
Groep ii	5	14
Groep iii	10	16
Groep iv	20	27
Groep v	7	19
Totaal	43	99

Figuur 3 – Vergelijking van het percentage van onderbrekingen en het aantal onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden naargelang van het geslacht.

Uit de gegevens blijkt dat de onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden slechts een minderheid van de onderbrekingen van mannen uitmaken (41%). Vrouwelijke onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden daarentegen representeren in de discussies per twee – een man en een vrouw – een meerderheid van de onderbrekingen (59%). Vrouwen onderbreken dus vaker met minimale antwoorden. Dit bekrachtigt het idee dat wanneer we minimale antwoorden als onderbrekingen beschouwen, vrouwen meer onderbreken dan mannen.

Om te bepalen of vrouwen na een onderbreking echt stil blijven (laten hun gesprekspartner hun beurt afdoen) zoals in hypothese 5 verwacht wordt, werd tabel 19 gecreëerd. In deze tabel worden het aantal ondergaande onderbrekingen naargelang van het geslacht opgenomen en het aantal keer dat de deelnemer de andere persoon laat spreken na een ondergaande onderbreking. Een voorbeeld van stilte na een onderbreking is in het gesprek van groep iv terug te vinden:

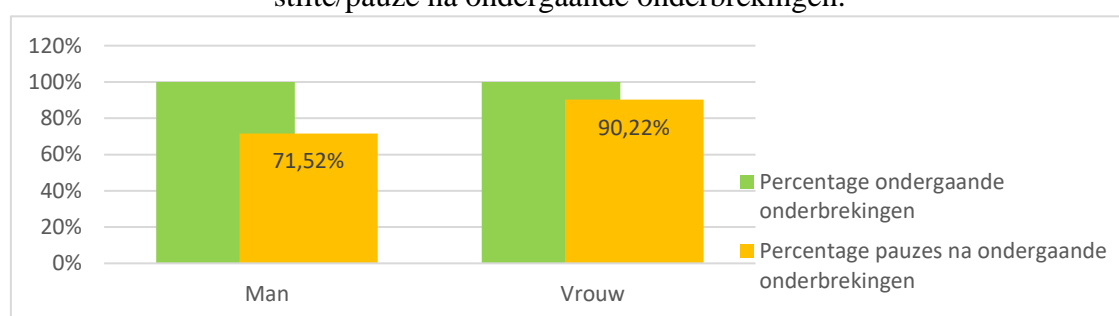
- *C: [nee nee nee] maar het is toch zo denk ik dat umm...
- *ED: (.)//Ja de vrouw doet zo [zorg voor het eten en de man komt]&
- *C: [ja ja ja]
- *ED: &thuis hè

Figuur 4 toont het percentage ondergaande onderbrekingen (100%) vergeleken met het percentage stilte na ondergaande onderbrekingen. Het percentage van de stiltes na een onderbreking werd bepaald op basis van het aantal onderbrekingen (113/158 voor mannen en 83/92 voor vrouwen).

Tabel 19 – Aantal onderbrekingen en aantal stilte na een ondergaande onderbreking naargelang van het geslacht

	Aantal ondergaande onderbrekingen		Aantal keer stopt met praten na een ondergaande onderbreking	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Groep i	31	9	14	8
Groep ii	18	10	12	11
Groep iii	21	15	16	10
Groep iv	53	51	44	42
Groep v	35	16	27	12
Totaal	158	92	113	83

Figuur 4- Percentage ondergaande onderbrekingen in vergelijking met het percentage van stilte/pauze na ondergaande onderbrekingen.

Uit de figuur 4 en tabel 19 blijkt dat mannen (71,5%) en vrouwen (90,22%) over het algemeen stil blijven na een onderbreking. De resultaten bekrachtigen dus de vijfde hypothese: vrouwen blijven stil na een interruptie en laten hun gesprekspartner hun beurt afronden. Wat onverwacht is, is dat mannen over het algemeen ook stil blijven na een onderbreking.

7.1.4. Stiltes en pauzes

De zevende hypothese poneert dat stiltes en pauzes vaker bij vrouwen voorkomen. In tabel 20 wordt het aantal pauzes en stiltes van mannen en vrouwen binnen beurten in gesprekken per twee opgenomen. Hier staat een voorbeeld van stiltes binnen beurten dat in groep v werd geobserveerd:

*F: [het is het is aan het evolueren] het is aan het evolueren dus. Nu merk ik ook bij (.) bij jongeren (1.38) nu (ben ik verast), bij mijn zonen bijvoorbeeld mijn jongste die kookt allé die kookt echt wel graag (.) en mijn oudste die kan dat dus niet hè dus umm dat is (...) gemak allé dat is gemak zeker.

Tabel 20 – Aantal stiltes en pauzes binnen een beurt in gesprekken per twee naargelang van de sekse van de deelnemers

		Aantal stiltes en pauzes binnen beurten	
Groepen	Gender	Man	Vrouw
Groep 1		152	109
Groep ii		62	73
Groep iii		130	169
Groep iv		124	136
Groep v		204	82
Totaal		672	569

In totaal produceerden mannen meer pauzes en stiltes dan vrouwen. Dit betekent dat de meerderheid van de stiltes en pauzes binnen beurten in gesprekken per twee door mannen werd geproduceerd. De pauzes en stiltes van mannen zijn ook frequenter dan die van vrouwen ($567/672 =$ een pauze elke 0,84 beurt bij mannen en $629/569 =$ een pauze elke 1,11 beurt bij vrouwen). Omdat pauzes en stiltes frequenter bij mannen voorkomen, ontkrachten de resultaten de veronderstelling dat stiltes bij vrouwen vaker terug te vinden zouden zijn.

In tabel 21 worden het aantal pauzes en stiltes langer dan één seconde opgenomen naargelang van het geslacht van de deelnemer. In deze tabel wordt ook de gemiddelde duur van de pauzes en stiltes langer dan één seconde binnen een beurt naargelang van het gender opgenomen. Hieronder staat een voorbeeld uit groep ii (meer voorbeelden zijn in appendix 5 te vinden):

* AN: (.) Ja maar dat zij dat is ja dan precies (1.068). Minder... minder met connectie tot wetenschap

Deze tabel werd gebruikt om te verifiëren of de stiltes van vrouwen echt langer zijn dan die van mannen.

Tabel 21 – Pauzes langer dan één seconde binnen een beurt: aantal, duur en gemiddelde naargelang van het geslacht van de deelnemer

		Aantal pauzes en stiltes (+1 sec.)		Gemiddelde duur van de pauzes en stiltes (in sec.)	
Gr.	Gender	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i		22	29	1,326	1,814
Groep ii		16	17	1,406	1,338
Groep iii		7	15	1,628	1,374
Groep iv		16	29	1,882	1,579
Groep v		27	9	1,408	1,903
Totaal		88	99	1,53	1,602
Standaardafwijking		-	-	0,23	0,25

Als we rekening houden met het aantal beurten van mannen en dat van vrouwen, zijn de pauzes en stiltes langer dan één seconde frequenter bij vrouwen dan bij mannen (vrouwen: $629/99 =$

een pauze (+1 sec.) elke 6,35 beurten; mannen: $567/88 =$ een elke 6,44 beurten). Vrouwen pauzeren ook gemiddeld langer dan mannen (vergelijk: 1,53 seconden = mannen en gemiddeld 1,602 seconden = vrouwen). De lage standaardafwijking zowel bij mannen als bij vrouwen toont dat de deelnemers over het algemeen even lange pauzes deden. Hier wordt dus bekrachtigd dat de pauzes en stiltes van vrouwen langer zijn dan die van mannen.

7.1.5. Aandacht

Met de negende hypothese willen we onderzoeken of mannen werkelijk trager reageren op uitingen van vrouwen. Tabel 22 toont de reactietijd van mannen en vrouwen op uitingen die door het andere gender worden uitgesproken en dus de duur van de pauzes en stiltes tussen het einde van een beurt en het begin van de volgende.

Tabel 22– Verdeling van het aantal reactietijden langer dan één seconde en de gemiddelde duur daarvan.

Gr	Gender	Aantal reactietijd (+1 sec)		Gemiddelde duur van de reactietijd (+1 sec)	
		Man	Vrouw	Man	Vrouw
	Groep i	23	29	2,06	2,32
	Groep ii	17	9	2,336	1,885
	Groep iii	12	7	1,505	1,284
	Groep iv	16	19	2,177	1,545
	Groep v	17	17	1,981	1,483
	Totaal	85	81	2,012	1,703
	Standaardafwijking	-	-	0,31	0,41

Hieronder is een voorbeeld van reactietijden uit groep v die in de tabel 23 worden opgenomen:

- *F: //(.) dat klopt [dat]
- *K: [dus] ik ben daar ook zeker niet mee akkoord.
- *F: (1.98) Oké.
- *K: (2.185) Voilà we [zijn dan allemaal eens]

Uit deze tabel blijkt dat vrouwen over het algemeen sneller reageren op uitingen van hun gesprekspartner dan andersom. Mannen hebben dus de neiging om meer dan een seconde te wachten voordat ze reageren op de uiting van vrouwen. Mannen wachten langer (gemiddeld 2,012 secondes) om op eerdere uitingen te reageren dan vrouwen (gemiddeld 1,703 secondes). De spreiding rond het gemiddelde is bij beide geslachten niet significant anders (respectievelijk: een standaardafwijking 0,41 secondes voor vrouwen en 0,31 secondes voor mannen). In het algemeen reageren alle vrouwen even traag op eerdere uitingen. Dit is ook het geval voor mannen. Deze resultaten stemmen met de verwachtingen overeen: mannen reageren trager op uitingen van vrouwen.

7.2. Gesprekken per vijf

Het doel van de gesprekken per vijf was om de tweede onderzoeksvraag te testen die het groepseffect betreft. We willen nagaan of het geslacht dat zich in numerieke overmacht bevindt de dimensies van taal en interacties meer gebruikt dan dat in de minderheid.

7.2.1. **Taalhoeveelheid en turn-taking**

In tabel 23 wordt het aantal beurten en het gemiddelde ervan naargelang van de geslachten opgenomen. Met deze tabel willen we zien of het geslacht in numerieke superioriteit meer aan het woord komt.

Tabel 23 – Gemiddelde aantal beurten naargelang van het geslacht en de standaardafwijking ervan

Gr. Gender	Gemiddeld aantal beurten		Standaardafwijking aantal beurten	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	70,33	66	31,94	26
Groep ii	65,5	68,17	6,5	5,74

Uit de verkregen gegevens blijkt dat mannen in groep i gemiddeld vaker aan het woord komen dan vrouwen. In de tweede groep zijn dat de vrouwen die gemiddeld vaker aan het woord komen. Mannen en vrouwen in groep i hebben de neiging willekeuriger te handelen (met als gevolg een hoge standaardafwijking) dan die in groep ii. De resultaten bevestigen toch het idee dat het geslacht in numerieke overmacht vaker aan het woord komt.

Tabel 24 beoogt inzicht te verkrijgen in het gemiddelde aantal woorden en in de standaardafwijking ervan in groep i en ii. Daarmee willen we zien of het geslacht dat zich in numerieke superioriteit bevindt meer spreekt. De resultaten worden op basis van de geslachten ingedeeld.

Tabel 24– Gemiddelde aantal woorden en standaardafwijking ervan naargelang van het geslacht

Groepen Gender	Gemiddeld aantal woorden		Standaardafwijking aantal woorden	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	1066	796,5	714	120,5
Groep ii	1141,5	921,5	698,5	302,41

De standaardafwijking toont dat in beide groepen mannen en vrouwen de neiging hebben om willekeurig te handelen (hoge standaardafwijking). Als we het gemiddelde aantal woorden met het gemiddelde aantal beurten vergelijken, zien we dat de mannen in groep i gemiddeld meer woorden per beurt uiten ($1066/70,33=15,16$) dan de vrouwen ($796,5/66=12,07$). In groep ii hebben de mannen ook gemiddeld meer woorden ($1141,5/65,5=17,43$) per beurt geuit dan

vrouwen (921,5/69,8=13,2). Omdat de mannen in beide groepen gemiddeld meer spreken dan de vrouwen wordt onze verwachting niet bevestigd.

7.2.2. Overlappen

Figuur 5 toont het gemiddelde aantal overlappen in groep i en ii op uitingen van vrouwen en mannen naargelang van het geslacht. Slechts de overlappen die door de deelnemers werden veroorzaakt, werden in aanmerking genomen. Hier zijn twee voorbeelden van overlappen die in groep i en ii werden geproduceerd (voor andere voorbeelden zie appendix 6):

Groep i: *E: //(.) [Ah ja]

*A: [Zelfs men] zo in vakjes denkt.

*E: (.) [Ja]&

*V: [Mhm]

Groep ii: *AN: (2.055) [Ja]

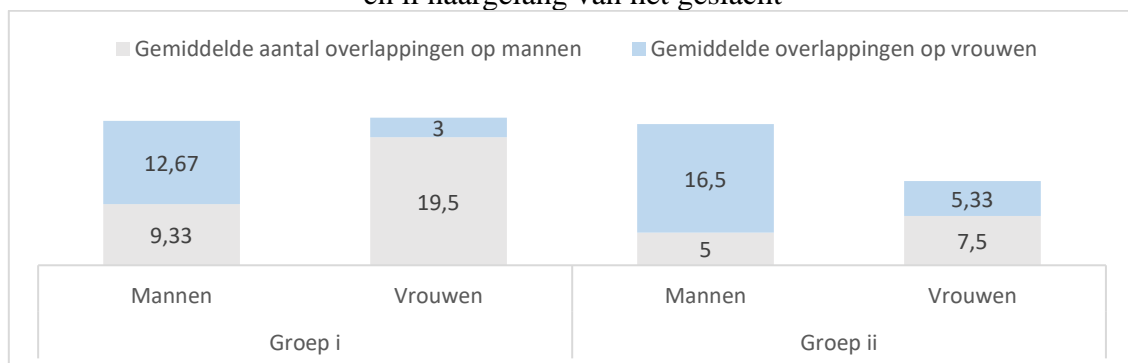
*C: [(Maar)] [(dan) kan je]&

*AL: [dat wordt er (...)]

*C: &kan je niet meer dromen ook hè

Met deze figuur willen we controleren of de informanten in numerieke superioriteit gemiddeld meer overlappen produceren dan die in de minderheid.

Figuur 5 – Gemiddeld aantal overlappen op uitingen van mannen en vrouwen in groep i en ii naargelang van het geslacht

Uit de grafiek blijkt dat de vrouwen in de eerste groep gemiddeld iets meer hebben overlapt dan de mannen (vergelijk: gemiddeld 22 overlappen bij mannen en 22,5 bij vrouwen). In groep ii hebben de mannen gemiddeld meer overlapt dan de vrouwen (gemiddeld 21,5 overlappen bij mannen tegenover 12,88 bij vrouwen). Het geslacht dat zich in de minderheid bevindt, overlapt dus meer dan dat in numerieke superioriteit. Dit ontkracht onze hypothese. De vrouwen in groep i en in groep ii overlappen vaker mannen dan ze elkaar overlappen (respectievelijk: groep i = gemiddeld 3 onderbrekingen op uitingen van mannen tegenover gemiddeld 19,5 op uitingen van mannen; groep ii = 7,5 overlappen hebben betrekking op uitingen van mannen). De mannen uit deze groepen overlappen vrouwen vaker dan ze elkaar overlappen. De

standaardafwijking (zie de tabellen 28 en 29 in appendix 9) toont toch dat mannen en vrouwen zich over het algemeen op dezelfde manier gedragen. Vrouwen en mannen, of ze nu in de minderheid of in numerieke overmacht zijn, overlappen dus vaker een gesprekspartner van het andere geslacht.

7.2.3. Onderbrekingen

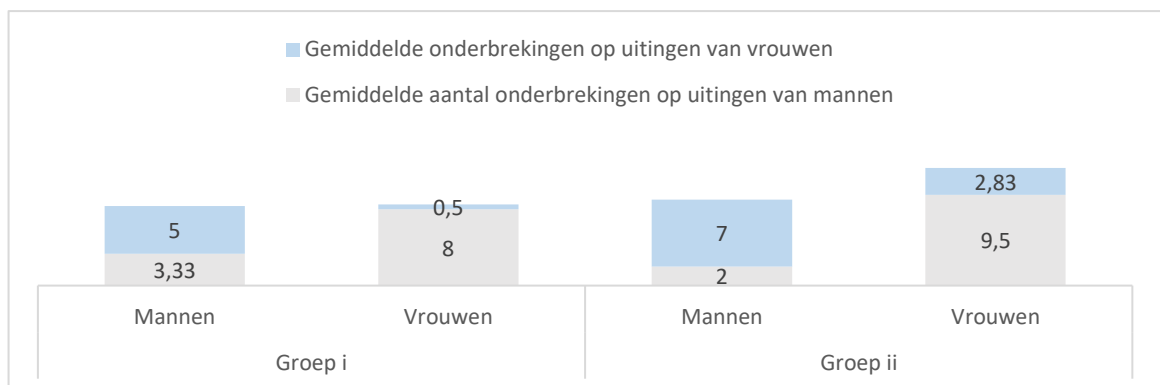
Met figuur 6 willen we zien of het geslacht in de minderheid minder onderbreekt dan dat in numerieke superioriteit. In deze figuur wordt het gemiddelde aantal onderbrekingen op uitingen van mannen en vrouwen in beide groepen voorgesteld. Daarin worden de onderbrekers volgens hun geslacht ingedeeld. Hieronder staat een voorbeeld van onderbrekingen uit groep ii die in figuur 6 worden meegeteld:

*ED: (3.169) Umm Nee ik denk...

*C: (.)//Ja ik vind ook dat er vrouwen zijn ja umm (.) die wel kinderen op de wereld zetten maar die daarom geen moederinstinct hebben. [...]
(.) Dus van...

*AN: (.)//Ja=

Figuur 6 – Gemiddeld aantal onderbrekingen op uitingen van mannen en vrouwen naargelang van het geslacht in de groepen i en ii

Figuur 6 laat zien dat vrouwen in groep i gemiddeld meer onderbreken dan mannen (vergelijk: 8,33 onderbrekingen door mannen en 8,5 onderbrekingen door vrouwen). Dit is ook het geval in groep ii met een gemiddelde van 12,33 onderbrekingen door vrouwen en 9 door mannen. Dit betekent dat vrouwen, of ze nu in de minderheid of in numerieke superioriteit zijn, gemiddeld meer onderbreken dan mannen. Dit stemt dus niet met de verwachtingen overeen.

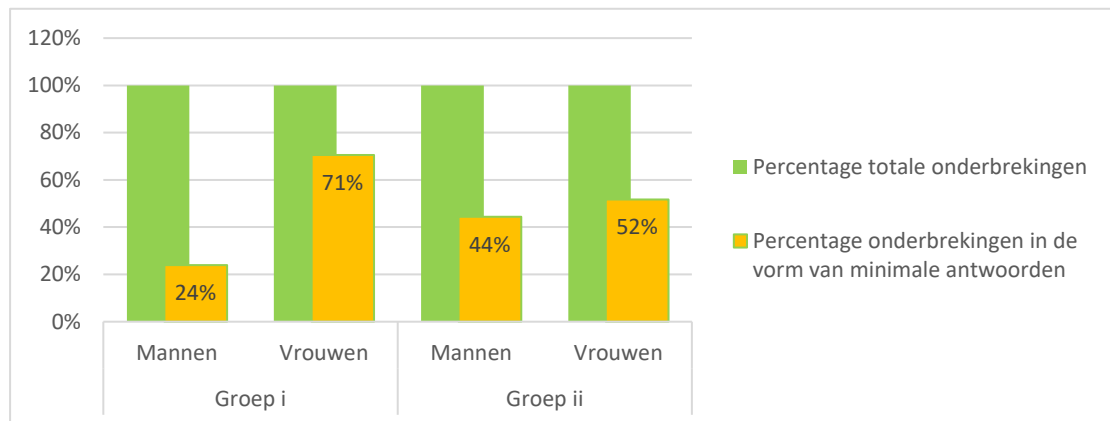
De meeste onderbrekingen door mannen (gemiddeld 5) in groep i hebben betrekking op vrouwen en de meeste onderbrekingen (gemiddeld 8) door vrouwen in deze groep werden tegen mannen verricht. In groep ii was de meerderheid van de onderbrekingen van mannen tegen vrouwen verricht en de meerderheid van de onderbrekingen van vrouwen hebben betrekking op uitingen van mannen. Mannen en vrouwen onderbreken dus gemiddeld vaker sprekers van

het andere geslacht. Toch laat de standaardafwijking (zie tabel 31 in appendix 9) dat mannen en vrouwen in groep i en ii zich over het algemeen op een willekeurige manier gedragen (hoge standaardafwijking).

In figuur 7 wordt het percentage onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden vergeleken met het percentage onderbrekingen naargelang van het geslacht in de groepen i en ii. Hier willen we zien of het geslacht in de minderheid vaker met minimale antwoorden onderbreekt. In het gesprek van groep i bijvoorbeeld heeft *F (mannelijke spreker) *A met een minimaal antwoord onderbroken:

- *A: (.) Daar ben ik persoonlijk niet niet er overtuigd maar
 *F: //Ja
 *A: (.) Ja dat wordt inderdaad gezegd hè

Figuur 7 – Percentage onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden in vergelijking met het percentage onderbrekingen

In groep i hebben vrouwen in totaal 17 keer onderbroken en 12 keer aan de hand van minimale antwoorden (71%). In groep ii hebben vrouwen in totaal 29 keer onderbroken en 15 van deze onderbrekingen hadden de vorm van minimale antwoorden (52%). In beide groepen onderbreken vrouwen dus vaker met minimale antwoorden. Bij mannen vormen onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden slechts een minderheid van hun onderbrekingen (respectievelijk: 24% namelijk 6 onderbrekingen in de vorm van minimale antwoorden op 25 onderbrekingen in groep i en 44% namelijk 8 onderbrekingen met minimale antwoorden op 18 onderbrekingen in groep ii). Vrouwen, of ze nu in de minderheid of in numerieke superioriteit zijn, onderbreken vaker met minimale antwoorden dan mannen. De resultaten stemmen dus niet met onze voorspelling overeen.

7.2.4. Stiltes en pauzes

Tabel 25 laat het gemiddelde aantal stiltes en pauzes binnen de beurten per geslacht zien. Hieronder staan voorbeelden van stiltes binnen beurten uit de gesprekken van de groepen i en ii:

Groep i: * A: (.) Maar man maar maar één één ding tegelijk umm kunnen doen (1.138) en vrouwen kunnen (.) koken en umm naar televisie kijken en/of umm (1.382) of umm ja ik weet niet umm (.) ((lacht)) verschillende zaak tegelijk (.) wat (...) ik weet niet

Groep ii: *AN: (1.584) Ik denk dat heel veel mensen (.) umm (.) af en toe umm buiten hun eigen relatie omgaan en (.) dat dat niet per se het geslacht

Met deze tabel willen we nagaan of het geslacht in de minderheid gemiddeld meer pauzes binnen beurten produceert dan dat in numerieke superioriteit.

Tabel 25 – Gemiddeld aantal stiltes en pauzes binnen beurten in gesprekken per vijf naargelang de sekse van de deelnemer

Gr. \ Gender	Gemiddeld aantal stiltes		Standaardafwijking	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	85,67	61	47,62	21
Groep ii	60	66,83	39	18,56

De standaardafwijking suggereert dat elk mannen zich ongeacht de groep over het algemeen op een willekeurige manier gedraagt. De vrouwen daarentegen gedragen zich over het algemeen op dezelfde manier (lage standaardafwijking). Toch tonen de resultaten dat in de eerste groep mannen gemiddeld meer pauzeerden dan vrouwen en dat hun pauzes en stiltes binnen beurten ook frequenter zijn dan die van vrouwen (respectievelijk 1 pauze elke 0,82 beurt voor mannen, tegenover 1 pauze elke 1,082 beurten voor vrouwen). In groep ii wordt het tegenovergestelde geobserveerd: vrouwen pauzeren gemiddeld meer dan mannen en hun pauzes en stiltes zijn frequenter (mannen: gemiddeld 1 pauze elke 1,091 beurten; vrouwen: gemiddeld elke 1,02 beurten). Omdat het geslacht in de numerieke superioriteit gemiddeld meer pauzeert dan dat in de minderheid, wordt onze veronderstelling ontkracht.

Tabel 26 toont het gemiddelde aantal pauzes en stiltes van meer dan een seconde volgens het geslacht en de gemiddelde duur van elke pauzes en stiltes volgens het geslacht in de gesprekken van de groepen i en ii. Met deze gegevens willen we zien of de pauzes van het geslacht in de minderheid langer zijn dan dat in de numerieke overmacht.

Tabel 26 – Gemiddeld aantal stiltes en pauzes langer dan één seconde en de gemiddelde duur ervan naargelang van het geslacht van de deelnemers in gesprekken per vijf

Gr. Gender	Gemiddelde aantal pauzes en stiltes langer dan één seconde		Gemiddelde duur van elke pauze en stilte (+ 1 sec.)	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	16	14	1,46	1,895
Groep ii	7,5	11,33	1,629	1,056

De resultaten laten zien dat de mannen in groep i gemiddeld meer pauzes van meer dan een seconde maakten dan de vrouwen. Anderzijds zijn de pauzes en stiltes van vrouwen binnen beurten gemiddeld langer dan die van mannen. In groep ii wordt het omgekeerde waargenomen: er worden gemiddelde meer stiltes en pauzes binnen beurten langer dan één secondes bij vrouwen (gemiddeld 11,33) gevonden, maar hun pauzes en stiltes zijn gemiddeld korter (1,056 secondes) dan die van mannen (1,629 secondes). De resultaten kloppen met de verwachte resultaten: in elke groep zijn de pauzes en stiltes langer bij het geslacht dat zich in de minderheid bevindt. Dit wordt ook met de lage standaardafwijkingen van de duur van de pauzes (tabel 32 in appendix 9) bevestigd.

7.2.5. Aandacht

Hieronder staan voorbeelden van reactietijden langer dan één seconde in het gesprek van groep i en ii:

Groep i: *A: (.) Zou de pijngrens van mannen vrouwen (1.026) verschillend zijn?

*E: (2.316) [Nee ik denk dat]&

*F: [Maar het is niet]

*E: &de [pijn is (anders) bij een man]&

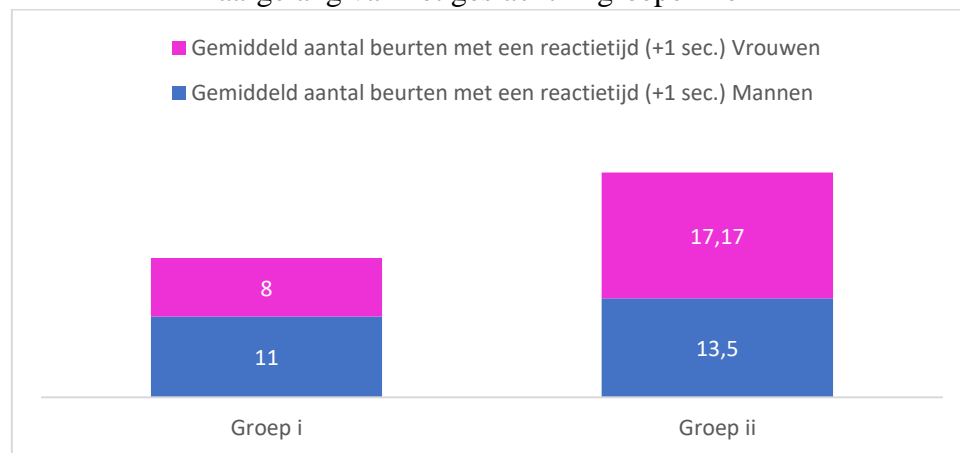
Groep ii: *AL: (1.021) [Ja dat klopt]

*AN: [(de tijd te hebben)] of daten of af en toe de fantasie hebben umm voor iemand de (keffen) geven of (.) en umm iets (niet in de hand)

*K: (2.332) Ja

Met figuur 8 willen we onderzoeken of vertraagde reacties gemiddeld frequenter zijn bij het geslacht in de numerieke superioriteit dan bij het geslacht in de minderheid. Daarvoor geeft deze figuur het gemiddelde aantal beurten met een reactietijd van meer dan één seconde weer (standaardafwijking in de tabel 33 in appendix 9). De resultaten worden verdeeld tussen de mannen en vrouwen van elke groep.

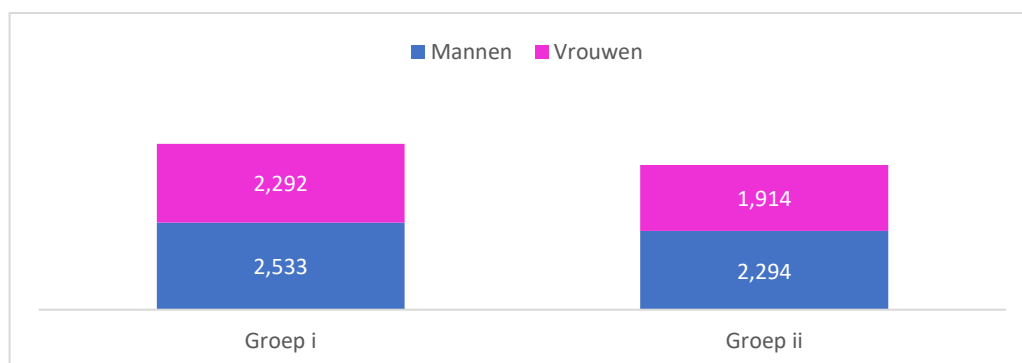
Figuur 8 – Gemiddeld aantal beurten met een reactietijd van meer dan één seconde op naargelang van het geslacht in groepen i en ii

Uit de bovenstaande figuur blijkt dat vertraagde reacties frequenter zijn bij mannen van de eerste groep dan vrouwen (gemiddeld 8 vertraagde reacties voor vrouwen tegenover gemiddeld 11 voor mannen). In groep ii daarentegen werd het tegenovergestelde geobserveerd: vertraagde reacties zijn frequenter bij vrouwen (gemiddeld 17,17 vertraagde reacties bij vrouwen en 13,5 bij mannen). Dit bevestigt het feit dat vertraagde reacties frequenter zijn bij het geslacht in de numerieke overmacht.

Om te weten te komen hoeveel tijd mannen en vrouwen in elke groep gemiddeld nodig hebben om een reactie op een eerdere uitspraak te uiten werd grafiek 9 gebruikt. Met deze gegevens willen we zien of het gender dat zich in de minderheid bevindt, gemiddeld sneller op eerdere uitingen reageert dan dat in numerieke overmacht.

Figuur 9 – Gemiddelde van elke reactietijd (+1 sec.) door mannen en vrouwen in groepen i en ii (in secondes)

Met deze figuur wordt duidelijk dat mannen ongeacht de groep meer tijd nodig hebben om op vorige uitingen te reageren dan vrouwen. Dit is verbazend omdat vertraagde reacties frequenter zijn bij vrouwen dan bij mannen. Dit betekent dat vrouwen ongeacht de groep meer vertraagde reacties gebruiken, maar de vertraagde reacties van mannen zijn langer dan die van vrouwen.

Onze verwachtingen worden dus niet bevestigd: het geslacht in de minderheid reageert niet altijd sneller op eerdere uitingen dan het geslacht in de numerieke overmacht.

In tabel 27 worden de resultaten van figuur 9 nader omschreven. Daarin worden de gemiddelde duur van de reactietijden (+1sec.) op uitingen van mannen en op uitingen van vrouwen opgenomen. Deze gemiddelden worden verdeeld naargelang van het geslacht van de sprekers die trager reageren.

Tabel 27 – Gemiddelde duur van elke reactietijd (+1 sec.) op uitingen van mannen en op uitingen van vrouwen naargelang van het geslacht

	Gemiddelde duur van elke reactietijd (+1 sec.) op uitingen van mannen (in sec.)		Gemiddelde duur van elke reactietijd (+1 sec.) op uitingen van vrouwen (in sec.)	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	1,176	2,292	2,727	2,617
Groep ii	1,964	1,922	2,304	1,833

Mannen in de groepen ii en i nemen gemiddeld meer tijd om te reageren op wat iemand van het andere geslacht gezegd heeft dan op wat iemand van hun eigen geslacht gezegd heeft. In groep i reageren vrouwen gemiddeld sneller op uitingen van mannen dan op uitingen van mannen. Anderzijds reageren vrouwen in groep ii gemiddeld sneller op wat vrouwen zeggen dan op wat hun mannelijke collega's zeggen. Hieruit kunnen we concluderen dat mannen ongeacht de groep sneller reageren op uitingen van mannen dan op die van vrouwen. Dit is niet het geval voor vrouwen.

7.3. Vragenlijst

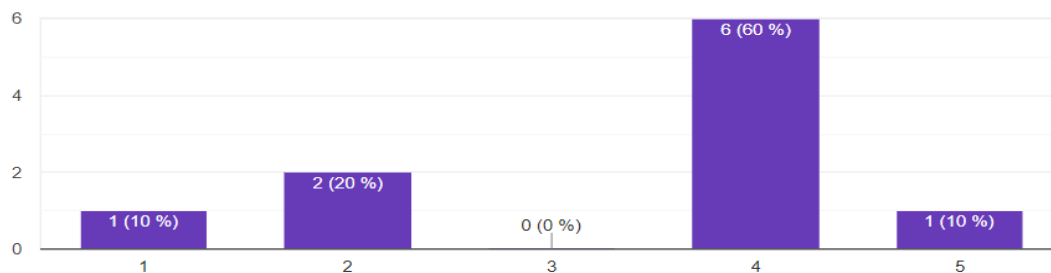
In deze taak moesten de deelnemers hun mening geven over de verschillende vragen die in de vragenlijst werden gesteld. De vragen werden in vier verschillende categorieën ingedeeld. In elke categorie werden verschillende subvragen gesteld.

7.3.1. Vraag 1 en subvraag: Mannen en vrouwen spreken anders

De eerste vraag werd gesteld om een antwoord op de derde onderzoeksvraag te vinden en dus om te weten te komen of de respondenten er zich van bewust zijn dat er taalverschillen zijn tussen mannen en vrouwen. De resultaten op deze vraag worden in figuur 10 opgenomen.

Figuur 10 – Mannen en vrouwen spreken anders

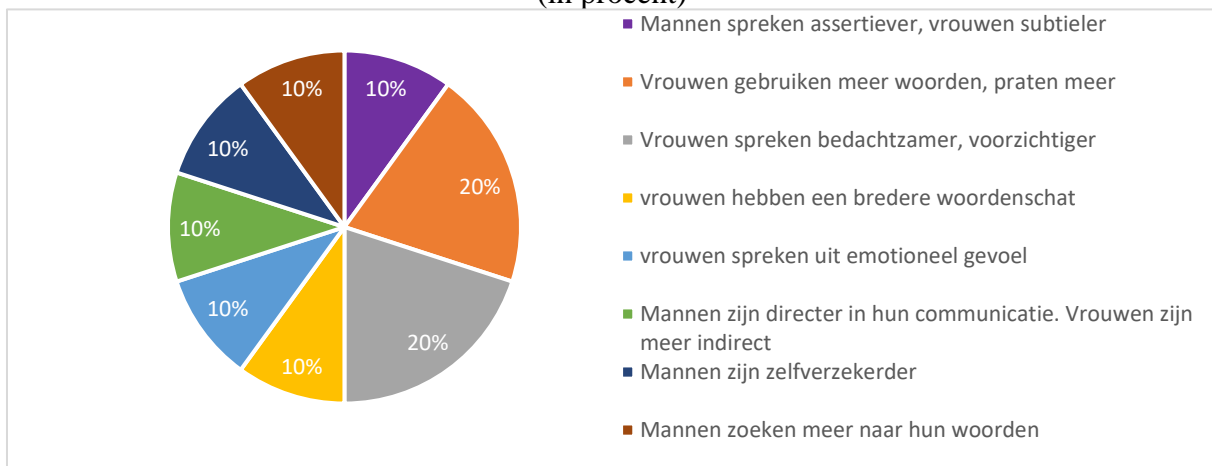
Mannen en vrouwen spreken anders
10 réponses

In de figuur is het onmiddellijk duidelijk dat de meerderheid van de informanten (7 op 10) er zich van bewust is dat er taalverschillen zijn tussen het taalgebruik van mannen en dat van vrouwen. Slechts drie respondenten zijn van mening dat er geen verschil is.

De subvraag in deze categorie peilde naar het belangrijkste verschil tussen het taalgebruik van vrouwen dat van mannen. Op deze vraag verschilden de meningen. Die zijn in figuur 11 terug te vinden.

Figuur 11 – Belangrijkste verschillen tussen het taalgebruik van mannen en dat van vrouwen (in procent)

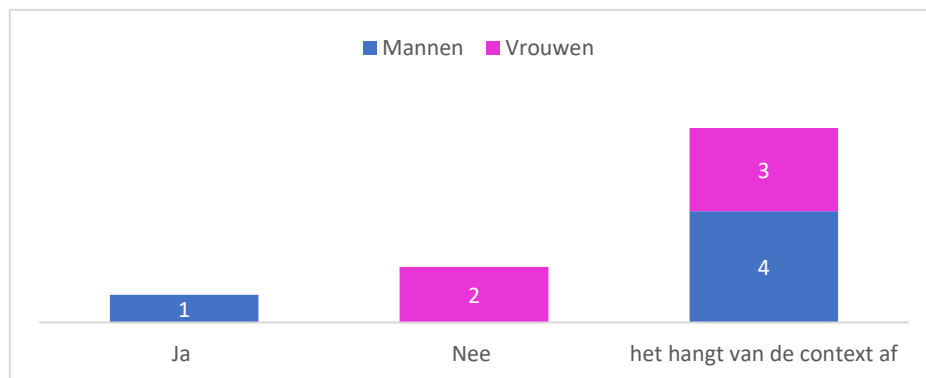
Uit deze figuur blijkt dat de meest frequente antwoorden inhouden dat vrouwen bedachtzamer, voorzichtiger spreken en ook dat vrouwen meer praten. Elk van deze antwoorden werd twee keer verkozen. Alle andere antwoorden in de figuur werden slechts één keer gekozen.

7.3.2. Vraag 2 en subvragen: overlappingsen

Om beter inzicht te verkrijgen in de manier waarop mannen en vrouwen overlappingsen interpreteren, werd de respondenten gevraagd of zij overlappingsen negatief vinden. Deze vraag werd gesteld om hypothese 3 te controleren: mannen evalueren overlappingsen op een

negatievere wijze dan vrouwen. Vier antwoorden waren mogelijk (ja, nee, het hangt van de context af, anders). Één informant heeft ‘anders’ gekozen maar zijn antwoord stemt met ‘het hangt van de context af’ overeen (antwoord: ‘Nee, als het niet als een onderbreking overkomt maar een toevoeging die op een collegiale manier wordt gebracht’) en werd dus in deze categorie meegeteld. Figuur 12 presenteert de antwoorden van de respondenten naargelang van hun geslacht.

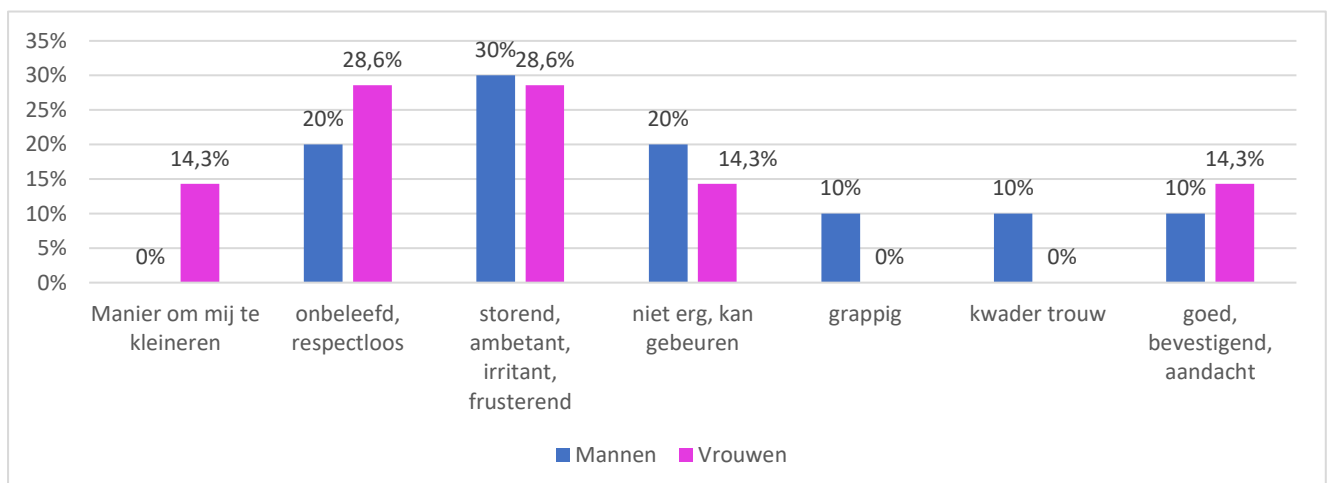
Figuur 12 – Vindt u dat overlappings negatief zijn?

De meerderheid van de respondenten denkt dat overlappings naargelang van de context als negatief of positief kunnen worden ervaren. Een mannelijke respondent vindt dat overlappings altijd negatief zijn, terwijl twee vrouwelijke deelnemers vinden dat overlappings niet negatief zijn.

Om de indruk van mannen en vrouwen te kennen wanneer ze overlapt worden, werd hen gevraagd daar een korte tekst over te schrijven. De resultaten werden naargelang van het geslacht van de respondenten ingedeeld. De resultaten van deze vraag zijn in figuur 13 terug te vinden.

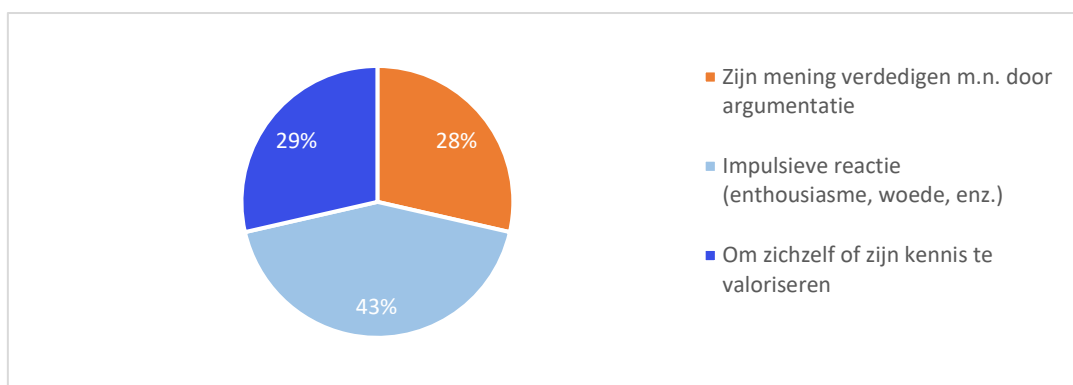
Figuur 13 – Indruk van mannen en vrouwen wanneer ze overlapt worden (in %)

De grafiek maakt duidelijk dat overlappings voor vrouwen vooral als respectloos, onbeleefd, storend en ambetant worden omschreven. 71,5% van de antwoorden van vrouwen laten zien dat zij onderbrekingen als iets negatiefs ervaren. De meeste antwoorden van mannen suggereren dat zij overlappings als iets negatiefs ervaren (60%). 40% van de antwoorden van mannen laten zien dat overlappings als iets niet negatiefs worden beschouwd, terwijl dit bij vrouwen 28,6% van hun antwoorden representeert. De resultaten ontkrachten onze hypothese omdat vrouwen overlappings over het algemeen op een negatievere wijze evalueren dan mannen.

Er werd de respondenten ook gevraagd om mogelijke redenen voor overlappings te noemen. De antwoorden werden in drie categorieën ingedeeld. Sommige antwoorden maakten deel uit van verschillende categorieën. In figuur 14 worden de resultaten op deze vraag opgenomen.

Figuur 14 – Verdeling van de redenen voor overlappings (in %)

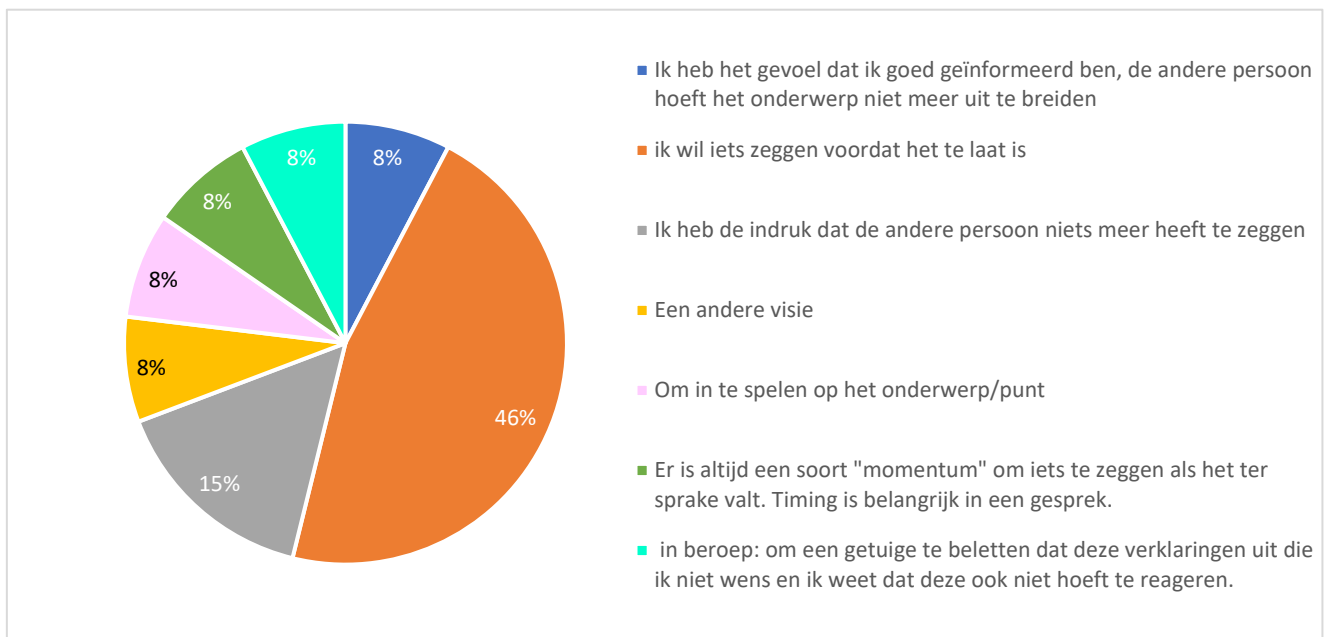

In de meeste gevallen (43%) resulteren overlappings uit een impulsieve reactie zoals enthousiasme, ongeduld, woede, enz. Andere redenen voor overlappings zijn dat de sprekers hun mening willen verdedigen aan de hand o.a. van argumentaties. De laatste reden die ook meermaals gekozen werd (29%), is dat het gebruik van overlappings een manier is om zichzelf of zijn kennis te valoriseren (antwoorden: ‘We vinden het belangrijk om te tonen dat we kennis hebben over het onderwerp’, ‘men [denkt] het beter te weten’).

7.3.3. Vraag 3 en subvragen: onderbrekingen

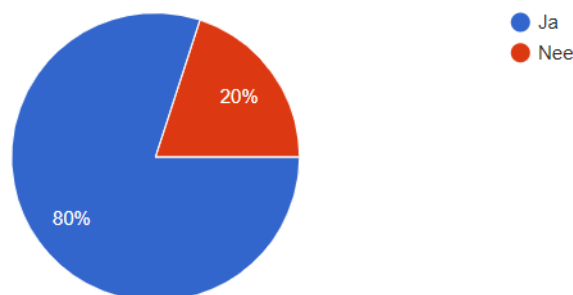
Figuur 15 geeft de mogelijke redenen weer waarom mannen en vrouwen hun gesprekspartner onderbreken. Uit de figuur blijkt dat mensen over het algemeen onderbreken omdat ze iets willen zeggen voordat het te laat is (46%). Bovendien onderbreken 15% van de respondenten omdat ze de indruk hebben dat de andere persoon niets meer te zeggen heeft. Slechts één respondent gebruikt onderbrekingen omdat hij het gevoel heeft dat hij genoeg geïnformeerd is.

Figuur 15 – Reden voor onderbrekingen (in %)

Om beter inzicht te verkrijgen in hoe mannen en vrouwen onderbrekingen door iemand van een ander geslacht evalueren, werd de vraag gesteld of zij hetzelfde gevoel hebben wanneer zij onderbroken worden door een vrouw of door een man. In de figuur 15 worden de gegevens opgenomen.

Figuur 15 – Hebt u hetzelfde gevoel wanneer u door een man of door een vrouw wordt onderbroken? (in %)

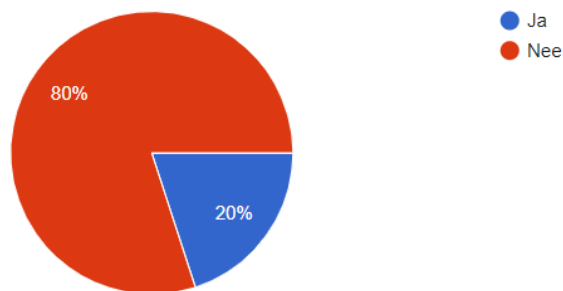
De figuur laat zien dat de meerderheid van de deelnemers hetzelfde gevoel hebben, of de spreker nu een man of een vrouw is. Slechts twee respondenten – een man en een vrouw (zie appendix 10) – vinden dat de onderbrekingen van mannen een ander gevoel uitlokken dan die van vrouwen. De mannelijke informant heeft de subvragen ‘Als u nee hebt gekozen, wat is dan uw gevoel wanneer u door een man wordt onderbroken?’ en ‘Wat is uw gevoel wanneer u door een vrouw wordt onderbroken?’ niet beantwoord. Volgens de vrouwelijke respondent gebeurt het vaker dat mannen haar onderbreken om te herhalen wat ze al heeft gezegd of om iets uit te leggen dat zij al kent. Als een vrouw haar onderbreekt, heeft de vrouwelijke respondent het

gevoel dat zij dat uit enthousiasme doet, om aan het gesprek mee te doen of om haar aan te vullen.

7.3.4. Vraag 4 en subvragen stiltes

Vraag 4 werd gesteld om hypothese 8 te onderzoeken. De vraag betrof de manier waarop de respondenten de stiltes van mannen en vrouwen interpreteren. Het doel was om te weten te komen of zij een verschil maken tussen de stiltes van beide geslachten. De resultaten voor deze vraag staan in figuur 16.

Figuur 16 – ‘Interpreteert u stiltes van mannen anders dan stiltes van vrouwen?’ (in %)

Over het algemeen interpreteren de respondenten de stiltes van vrouwen en die van mannen op dezelfde manier. Slechts twee informanten begrepen de stiltes en pauzes van vrouwen anders dan die van mannen. De twee respondenten in kwestie zijn van het vrouwelijk geslacht.

De subvragen ‘Hoe interpreteert u stiltes van mannen’ en ‘hoe interpreteert u stiltes van vrouwen?’ werden gesteld voor degenen die van mening waren dat de stiltes van vrouwen een andere betekenis hebben dan die van mannen. Hoewel twee deelnemers denken dat stiltes andere bedoelingen hebben naargelang van het geslacht worden deze twee subvragen slechts door één van beide beantwoord. Deze informant is van mening dat de stiltes bij vrouwen betekenen dat ze emotioneler zijn of dat ze iets zeggen dat moeilijk bespreekbaar is. De stiltes van mannen daarentegen interpreteert zij als een vorm van verlegenheid of als een teken dat de persoon iets moeilijks te bespreken heeft.

8. Discussie van de resultaten van het onderzoek

Het doel van het onderzoek was om een antwoord te geven op de centrale onderzoeksvraag *‘Kan er anno 2021 nog sprake zijn van taalverschillen tussen mannen en vrouwen in het Nederlands?’* Met het oog hierop werden verschillende onderzoeksvragen geformuleerd. De eerste die onze aandacht het meest heeft aangetrokken, bestond erin te achterhalen of mannen dimensies van taal en interactie zoals overlappingsen, onderbrekingen gebruiken om gesprekken te controleren. De tweede onderzoeksvraag peilde naar het groepseffect dat het gedrag van individuen beïnvloedt en hun gebruik van de dimensies van taal. Het doel van de laatste onderzoeksvraag was om te ontdekken in hoeverre mannen en vrouwen zich bewust zijn van de taalverschillen tussen hen. De verkregen resultaten van het onderzoek stellen ons in staat een antwoord te leveren op de verschillende subvragen en daardoor ook op de centrale onderzoeksvraag.

8.1. Onderzoeksvraag 1: Mannelijke dominantie in gesprekken

De eerste onderzoeksvraag had als doel te achterhalen of mannen onderbrekingen, overlappingsen, stiltes, taalhoeveelheid, aandacht en beurten hanteren om gesprekken te beheersen. In wat volgt, worden de resultaten met betrekking tot deze dimensies van taal en van de interactie in meer details bediscussieerd.

8.1.1. Taalhoeveelheid en turn-taking

Fishman (1978, in Abdelrahim 2006) is van mening dat er qua aantal woorden verschillen bestaan tussen mannen en vrouwen in gesprekken. Veel onderzoekers zoals Brouwer (1990), West & Zimmerman & Quéré (2000) en Talbot (1998) zeggen dat mannen in gemengde gesprekken meer en vaker praten dan vrouwen. Mannen zouden langer praten dan vrouwen (Swacker 1975), vooral wanneer zij een grote kennis van het onderwerp hebben (Pellegrini 1980). Mannen zouden volgens Janssens & Marynissen (2011) en Van Alphen (1990) ook vaker aan het woord zijn. Onze hypothese werd dus op basis van deze eerdere resultaten geformuleerd: mannen komen vaker aan het woord dan vrouwen. Uit onze resultaten blijkt dat vrouwen vaker aan het woord zijn dan mannen. Dit deel van de hypothese wordt dus niet bevestigd.

Wat het aantal woorden betreft, heeft de analyse van de gesprekken per twee laten zien dat mannen over het algemeen meer woorden uiten dan vrouwen. Brouwer (1990), West, Zimmerman & Quéré (2000), Kiggen (in Naezer 2007) en vele anderen hadden soortgelijke resultaten gevonden. De hypothese wordt dus bevestigd. Volgens Cameron & Coates (in Oliviera z.d.) wordt het aantal woorden die een persoon uitspreekt, beïnvloed door de kennis

van het onderwerp van het gesprek. De meeste genderstereotypen voor de gesprekken per twee waren stereotypen over vrouwen. Indien het aantal woorden werd bepaald door de kennis van het onderwerp, zou men verwachten dat vrouwen meer woorden zouden uitspreken dan mannen, aangezien zij meer door deze stereotypen worden beïnvloed. Dit was echter niet het geval. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat mannen meer dan vrouwen de behoefte voelen zich te rechtvaardigen om te bewijzen dat zij het niet eens zijn met deze stereotypen en zich daardoor te onderscheiden van een deel van de bevolking dat denkt dat deze genderstereotypen waar zijn. Deze hypothese zou in verder onderzoek onder de loep kunnen worden genomen.

Kortom, hypothese 1 wordt slechts gedeeltelijk bewezen. Mannen hebben namelijk meer gesproken dan vrouwen, maar vrouwen zijn vaker aan het woord gekomen dan mannen.

8.1.2. Overlappen, onderbrekingen, stiltes en pauzes

8.1.2.1. Overlappen

West & Zimmerman (1975, in Coates 1991: 99), Rosenblum (1986, in Xu 2009: 2) en Gerritsen & Boves (1995: 209) zeggen dat overlappen in gemengde gesprekken frequenter zijn bij mannen en dat vrouwen die aan het woord zijn meestal door mannen worden overlapt (Janssens & Marynissen 2011: 220). Volgens Abdelrahim (2006: 38) zouden vrouwen soms zelfs geen overlappen gebruiken omdat zij de beurt van mannen niet willen schenden. Het doel van de tweede hypothese was na te gaan of mannen veel meer overlappen zouden gebruiken dan vrouwen. De resultaten van ons onderzoek hebben op het eerste gezicht laten zien dat vrouwen en mannen in gesprekken per twee – een man en een vrouw – evenveel overlappen produceren. Om de resultaten te relativeren, werden ze in perspectief geplaatst met het aantal spreekbeurten voor elk geslacht. De resultaten laten zien dat mannen elke 3,05 beurten hebben overlapt, terwijl dit bij vrouwen elke 3,38 beurten het geval is geweest. We zouden dus kunnen zeggen dat onze resultaten laten zien dat mannen en vrouwen evenveel overlappen realiseren, maar dat de overlappen van mannen frequenter zijn dan die van vrouwen. De resultaten van ons onderzoek stemmen dus met de resultaten van eerdere studies overeen en bekrachtigen bijgevolg de tweede hypothese.

In de derde hypothese werd verwacht dat mannen op een negatievere wijze overlappen evalueren dan vrouwen. Tannen (1990, in Koopman 2013) zegt in dat verband dat vrouwen overlappen in contactgerichte situaties niet irritant vinden. Mannen daarentegen ergeren zich aan de overlappen van vrouwen. De analyse van de resultaten heeft aangetoond dat zowel mannen als vrouwen over het algemeen denken dat overlappen naargelang van de context zowel negatief als positief kunnen worden geïnterpreteerd. Een minderheid van de

vrouwen is van mening dat overlappingsen niet negatief zijn. Toch beschouwt de meerderheid van de respondenten overlappingsen als iets storends, ambetants, respectloos en onbeleefds. De resultaten van de open vragen laten verder zien dat overlappingsen over het algemeen negatiever worden geëvalueerd door de vrouwelijke respondenten dan door de mannelijke. Onze resultaten gaan dus niet in de richting van Tannens bevindingen.

Om te begrijpen waarom mannen en vrouwen overlappingsen gebruiken, werd de vraag direct aan de deelnemers gesteld. Als mogelijke verklaringen noemen ze het feit dat overlappingsen impulsieve reacties zijn en dat zij die gebruiken om hun mening o.a. aan de hand van argumenten naar voren te brengen en daardoor zwaarder te maken. De laatstgenoemde reden is dat zij overlappingsen gebruiken om zichzelf of hun kennis te valoriseren. Deze verklaringen kunnen het gebruik van overlappingsen in de gesprekken voor dit onderzoek verklaren. Het gesprek bestond in een soort debat over genderstereotypen. De meningen en argumenten van de deelnemers en hun reactie op wat hun gesprekspartner zei, waren dus nodig voor een goed verloop van het gesprek.

8.1.2.2. Onderbrekingen

De vierde hypothese poneerde dat vrouwen in gemengde gesprekken vooral door mannen worden geïnterrupteerd. Deze hypothese werd geformuleerd op basis van eerdere studies (o.a. Brouwer 1990, Gerritsen & Boves 1995, West, Zimmerman & Quéré 2000). Volgens de vakliteratuur zou het merendeel van de onderbrekingen door mannen worden geproduceerd, ongeacht of zij nu de vrouw wel of niet kennen (Naezer 2007, West, Zimmerman & Quéré 2000). Deze hypothese wordt door de analyse van de gesprekken per twee – een man en een vrouw – niet bevestigd. In gemengde gesprekken per twee onderbreken vrouwen mannen bijna twee keer zoveel als het tegenovergestelde. In geen van de gesprekken hebben de mannelijke informanten de vrouwelijke deelnemers meer onderbroken. In tegenstelling tot de resultaten van West & Zimmerman (1975, in Xu 2009) tonen onze resultaten dat vrouwen niet geneigd zijn te wachten totdat de man klaar is en dat ze dus zijn beurt overtreden. Onze resultaten stemmen overeen met wat Bailly (2010) vermoede: er zijn onderzoeken waarin vrouwen mannen meer onderbreken.

De analyse van de gesprekken laat ook zien dat de meerderheid van de onderbrekingen van vrouwen de vorm van minimale antwoorden zoals ‘ja’, ‘mhm’, ‘nee’ en ‘ah’ aannemen (59%), terwijl bij mannen slechts een minderheid van de onderbrekingen op die manier geformuleerd wordt (41%). De resultaten bevestigen dus Tannens (1990, in Naezer 2007: 2) mening: indien men woorden en uitdrukkingen zoals ‘ja ja’, ‘mhm’ en ‘nee’ en ‘ah’ als vormen

van interruptie beschouwt dan interromperen vrouwen evenveel als mannen. Tannens conclusie is dus een mogelijke verklaring voor het feit dat vrouwen mannen meer onderbreken.

Uitgaande van het werk van West (1983, in Monnet 1998) verwachtten we in hypothese 5 dat mannen na een onderbreking hun beurt voortzetten, terwijl hun gesprekspartner nog aan het woord is. Vrouwen daarentegen zouden stoppen met praten en hun gesprekspartner hun beurt laten beëindigen. Vrouwen gebruiken dus volgens West & Zimmerman (1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979) stiltes na een onderbreking. Mannen worden bijgevolg de sprekers en laten hun woorden op die van vrouwen primeren. De resultaten van de gesprekken per twee laten evenwel zien dat vrouwen na een interruptie over het algemeen stil blijven en hun gesprekspartner tot het einde van hun beurt laten spreken. Hoewel de meeste door vrouwen ondergaande onderbrekingen door een stilte worden gevolgd (90,22%), laten de mannen in gesprekken per twee meestal ook hun gesprekspartner hun beurt eindigen (71,52%). Volgens Coates (1986, in Broadbridge 2003: 8) '[a]fter [...] interruptions, speakers tend to fall silent. Since most interruptions (according to Zimmermann & West's data) are produced by men in mixed-sex conversations, the speaker who falls silent is usually a woman.' In tegenstelling tot West & Zimmermans resultaten hebben vrouwen in ons onderzoek meer onderbroken dan mannen. Dat kan bijgevolg verklaren waarom mannen meestal stil blijven na een interruptie.

Kortom, de vijfde hypothese wordt deels bevestigd: vrouwen blijven na een onderbreking meestal stil en laten hun gesprekspartner hun beurt beëindigen. Als zij vrouwen interromperen, worden mannen dus meestal de sprekers. Toch kan niet worden bevestigd dat mannen hun beurt altijd voorzetten wanneer zij onderbroken worden.

In tegenstelling tot wat in de zesde hypothese verwacht werd, heeft het geslacht van de onderbreker geen invloed op het gevoel dat de onderbroken man of vrouw daarbij heeft. De resultaten van deze studie komen dan ook niet overeen met eerdere studies (Koopman 2013, LaFrance 1992, in Koopman 2013) waaruit bleek dat onderbrekingen anders gepercipieerd worden naargelang van het geslacht van de onderbreker. Volgens LaFrance (1992, in Koopman 2013) beschouwen mannen vrouwen die hen onderbreken als onbeleefd en vinden ze hun onderbrekingen lastig (Tannen 1990, in Koopman). De onderbrekingen van mannen daarentegen worden volgens Spender (1980, in Arnold 2008) en Tannen (1990, in Koopman 2013) als een vorm van dominantie gezien. Omdat alle mannelijke informanten in ons onderzoek de interrupties van mannen en vrouwen op dezelfde manier evalueren, kunnen LaFrances en Tannens stellingen niet worden bevestigd. Eén van de vrouwelijke informanten evalueert de onderbrekingen van mannen zelfs als iets negatiefs. Ze is van mening dat mannen die gebruiken om iets uit te leggen wat de vrouw al weet of om iets te herhalen wat zij al heeft

gezegd. De onderbrekingen van andere vrouwen daarentegen interpreteert ze niet als iets negatiefs. Vrouwen zouden volgens haar uit enthousiasme onderbreken, om haar aan te vullen of om aan het gesprek mee te doen.

Stenstrom (1994, in Xu 2009) was van mening dat er drie verschillende redenen voor onderbrekingen bestaan. Uit de analyse van de gegevens blijkt dat de respondenten over het algemeen onderbreken omdat ze iets willen zeggen voordat het te laat is. De tweede meest frequente verklaring is dat de respondenten de indruk hebben dat hun gesprekspartner niets meer te zeggen heeft. De verklaring van Stenstorm (1994, in Xu 2009) die het minst werd gekozen is dat zij de indruk hebben dat zij voldoende geïnformeerd zijn en dat hun gesprekspartner de topic dan ook niet meer hoeft uit te breiden. Stenstorms (1994, in Xu 2009) verklaringen worden dus bevestigd. Sommige verklaringen van onze informanten stemmen ook overeen met redenen die door andere onderzoekers werden gegeven. Volgens Goldberg (1990, in Xu 2009) kunnen onderbrekingen het gevolg zijn van een slechte timing in het gesprek. Zoals één van de respondenten zei ‘timing is belangrijk in een gesprek’. Andere verklaringen die in de literatuur nog niet te vinden zijn, maar die door de respondenten werden gegeven, zijn dat ze onderbreken wegens meningsverschillen of om in te spelen op het onderwerp of punt.

8.1.2.3. Stiltes en pauzes

Dit onderzoek heeft ook inzicht verschaft in de verdeling van stiltes en pauzes tussen de deelnemers in gemengde gesprekken. Onze zevende hypothese poneerde dat stiltes en pauzes vaker bij vrouwen voorkomen. Deze hypothese werd geformuleerd op basis van de resultaten van o.a. West & Zimmerman (1975) en Monnet (1998) die laten zien dat vrouwen in gemengde gesprekken geneigd zijn om meer en langere pauzes en stiltes te maken. In dit deel van het onderzoek werden slechts stiltes en pauzes binnen beurten geteld. Stiltes en pauzes aan het begin van een beurt werden als ‘reactietijd’ gerekend en worden in de volgende paragraaf besproken.

Binnen beurten hebben mannen in gesprekken per twee minder pauzes geproduceerd dan vrouwen. Vrouwen hebben ook binnen beurten meer en langere pauzes gerealiseerd dan mannen (vergelijk: een gemiddelde van 1,53 secondes voor mannen en 1,602 secondes voor vrouwen). Hypothese zeven die zei dat stiltes en pauzes vaker bij vrouwen voorkomen, wordt daarom bevestigd. Omdat de pauzes van vrouwen gemiddeld langer zijn dan die van mannen stemmen onze resultaten ook met die van West & Zimmerman (1975) en Monnet (1998) overeen. Een mogelijke verklaring daarvoor is volgens Stenstorms (1993, in Abdelrahim 2006) dat pauzes en stiltes een manier zijn om de beurt te houden. Monnet (1998: 16) beweert dat er

een correlatie is tussen het aantal pauzes binnen beurten en het aantal uitgesproken woorden. Volgens Monnet praten de vrouwen minder dan de mannen omdat ze meer pauzes produceren. Dit kan rechtvaardigen waarom vrouwen in ons onderzoek minder woorden hebben uitgesproken dan mannen.

Hypothese 8 die postuleerde dat stiltes en pauzes anders worden beschouwd naargelang van het geslacht van de persoon die pauzeert, wordt ontkend omdat de meerderheid van de respondenten van mening zijn dat de pauzes en stiltes van mannen op dezelfde manier worden geïnterpreteerd als die van vrouwen. Slechts een minderheid (twee vrouwen) interpreteert de stiltes en pauzes van mannen en vrouwen anders. Volgens Silverman & Zimmer (1978, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979) weerspiegelen de pauzes van mannen onzekerheid en die van mannen bedachtzaamheid. Volgens één van de vrouwelijke respondenten zijn de pauzes en stiltes van vrouwen een teken van emotionaliteit en die van mannen een teken van verlegenheid.

8.1.3. Aandacht

Fishman (1977, 1983) en Janssens & Marynissen (2011) hebben de aandacht van mannen voor de uitingen van vrouwen onderzocht. Ze hebben vastgesteld dat mannen trager reageren op uitingen van vrouwen. We wilden met ons onderzoek nagaan of dit anno 2021 nog steeds het geval is. Om de mate van aandacht van mannen voor de uitingen van vrouwen te bepalen, werd de reactietijd op de vorige uitingen in aanmerking genomen. Met reactietijd bedoelen we de pauzes en stiltes langer dan één seconde aan het begin van een beurt. De resultaten voor de gesprekken per twee laten zien dat mannen trager reageren op de uitingen van vrouwen dan andersom. Mannen wachten vaker en langer dan vrouwen om op eerdere uitingen te reageren (vergelijk: 2,012 seconden voor mannen en 1,703 seconden voor vrouwen). Deze resultaten bevestigen de negende hypothese en stemmen dus met de resultaten van Fishman (1977, 1983) en Janssens & Marynissen (2011) overeen.

8.2. Onderzoeksvraag 2: groepseffect

Het onderzoek heeft ook informatie verschaft over de manier waarop mannen en vrouwen de dimensies van taal gebruiken in gesprekken per vijf waar een geslacht zich in de ene groep in de minderheid bevindt en in de andere groep in numerieke superioriteit. Moll (2002) vermoedt dat groepen een invloed op individuen uitoefenen. Groepen zouden zelfs volgens Dardenne (in Croufer 2019) het gedrag van mensen beïnvloeden. Deze onderzoeksvraag had dus als doel de mogelijke verschillen tussen het linguïstisch gedrag van mannen en vrouwen in groepen in kaart te brengen. Met de gesprekken per vijf wilden we nagaan of de individuen van het geslacht dat

in numerieke superioriteit is, elkaar beïnvloeden, m.n. wat betreft hun gebruik van de dimensies van de taal en de interacties. Onze (op de literatuur gebaseerde) veronderstelling daarbij was dat het geslacht dat in numerieke superioriteit was de dimensies van de taal en van de interactie meer zou gebruiken om het gesprek te beheersen (H10). Daarvoor werden de overlappings, de onderbrekingen, de pauzes en stiltes binnen beurten, de reactietijd, de turn-taking en taalhoeveelheid onder de loep genomen.

Ons eerste doel was na te gaan of vrouwen en mannen in numerieke superioriteit gemiddeld vaker aan het woord zouden komen dan vrouwen en mannen in de minderheid. De resultaten bevestigen dit idee. Mannen daarentegen spraken meer woorden uit dan vrouwen, of ze nu in de minderheid of in numerieke overmacht waren. Deze resultaten komen overeen met de resultaten van eerdere studies zoals die van Brouwer (1990), West, Zimmerman & Quéré (2000), Talbot (1998, in Li 2014) die het idee ondersteunen dat mannen tijdens vergaderingen meer spreken dan vrouwen. Wij hebben gedacht dat deze resultaten een effect konden zijn van de onderwerpen die voor deze discussies gekozen werden. Aangezien de stereotypen voor de gesprekken per vijf eerder op mannen gericht zijn, veronderstellen we dat deze een invloed hebben gehad op het aantal woorden dat mannen hebben uitgesproken. Pellegrini (1980, in Abdelrahim 2006 in Coates 1991) toonde in zijn studie namelijk aan dat mannen met een goede kennis van het gespreksonderwerp de neiging hebben meer te spreken. Onze resultaten kunnen ook rechtvaardigd worden door Schenk-van Witsens verklaring (1981:73): in situaties van interviews kunnen de gestelde vragen door de interviewer een invloed hebben op het gedrag van de sprekers.

Wat de overlappings betreft, is er een verschil tussen mannen en vrouwen naargelang van hun aantal per groep. De vrouwen die in de minderheid zaten, overlaptten gemiddeld meer dan de mannen die in numerieke superioriteit waren. Omgekeerd overlaptten de vrouwen die in numerieke overmacht waren gemiddeld minder dan de mannen in de minderheid. Dit is gedeeltelijk in tegenspraak met de resultaten van West & Zimmerman (1975, in Coates 1991), Gerritsen & Boves (1995) en Rosenblum (1986). Zij hadden namelijk aangetoond dat mannen meer in gemengde gesprekken overlappen dan vrouwen. Er werd in ons onderzoek ook vastgesteld dat mannen en vrouwen, ongeacht de groep, sprekers van het andere geslacht meer overlappen. Dit bevestigt wat Janssens & Marynissen (2011) en West & Zimmerman (1975) stelden: vrouwen worden vaker door mannen overlapt. Er is dus qua gemiddeld aantal overlappings een verschil tussen het geslacht dat zich in de minderheid bevindt en het geslacht dat in numerieke superioriteit is. Maar er is geen verschil tussen de groepen als het gaat om het geslacht dat zij het meest overlappen.

Qua onderbrekingen is er geen verschil gevonden tussen vrouwen in de minderheid en vrouwen in numerieke superioriteit. Ongeacht hun aantal hebben vrouwen gemiddeld meer onderbroken dan mannen. Net als bij de overlappingsen laten de resultaten zien dat mannen vrouwen gemiddeld vaker interrumpen dan zij elkaar onderbreken. Dit stemt overeen met Broadbridges (2003: 10) resultaten. De resultaten laten ook zien dat vrouwen mannen vaker onderbreken dan zij elkaar onderbreken. Dit stemt dus niet met West & Zimmermans (1975, in Broadbridge 2003) resultaten overeen omdat zij aangetoond hebben dat vrouwen mannen niet of bijna niet onderbreken. Bailly (2009) daarentegen is tot onze conclusie gekomen: vrouwen onderbreken mannen meer dan zij elkaar onderbreken. Ongeacht de groep hadden de meeste onderbrekingen van vrouwen de vorm van minimale antwoorden, terwijl minimale antwoorden bij mannen slechts een minderheid van hun onderbrekingen vormt.

Een andere dimensie van taal die in dit onderzoek geobserveerd werd, is het gebruik van pauzes en stiltes binnen beurten. Volgens Monnet (1998) en West & Zimmerman (1975) hebben vrouwen de neiging meer pauzes en stiltes en langere pauzes te maken dan mannen in gemengde gesprekken. Uit de resultaten blijkt echter dat het geslacht dat zich in numerieke overmacht bevindt, in elke groep de meeste pauzes en stiltes binnen beurten maakt. Ze zijn ook degenen die de meeste pauzes van meer dan een seconde maken. Toch worden de langste pauzes binnen beurten geobserveerd bij het geslacht dat zich in de minderheid bevindt. Volgens Stenstrom (1993, in Abdelrahim 2006) zijn pauzes en stiltes een manier om zijn beurt te houden. Dit zou derhalve het gebruik van langere pauzes door de geslachten in de minderheid kunnen verklaren.

Om te testen of er tussen de minderheids- en de meerderheidsgroep een verschil was in het gebruik van taaldimensies om het gesprek te domineren, hebben we ook gekeken naar de gemiddelde tijd die de verschillende genders nodig hadden om op de vorige uitingen te reageren. Deze werden als pauzes en stiltes aan het begin van beurten beschouwd. Pauzes aan het begin van beurten zouden volgens West & Zimmerman (1975) gebeuren als geen spreker gekozen wordt voor de volgende beurt. Maar soms kunnen sprekers pauzeren of zwijgen nadat zij gekozen worden om het woord over te nemen (Oliviera z.d.). Er werd vastgesteld dat het geslacht dat zich in numerieke superioriteit bevindt, in elke groep meer vertraagde reacties op eerdere uitingen gebruikt. Wanneer we daarentegen de reactietijd bekijken, zien we dat mannen, of zij nu in numerieke superioriteit of inferioriteit zijn, gemiddeld langzamer reageren op uitingen van vrouwen dan op die van andere mannen. Deze resultaten bevestigen Fishmans (1983, in Abdelrahim 2006) vondsten, d.i. mannen reageren trager op wat vrouwen zeggen. Dit verschijnsel doet zich bij vrouwen niet voor, want wanneer zij in de minderheid zijn, reageren zij trager op de opmerkingen van de andere vrouwen dan op die van de mannen. Wanneer

vrouwen daarentegen in numerieke superioriteit zijn, zijn hun pauzes langer voordat ze reageren op wat mannen zeggen dan op wat hun vrouwelijke gesprekspartners zeggen.

Hypothese 10 wordt bevestigd wat het gemiddelde aantal beurten betreft. Mannen en vrouwen die in numerieke overmacht zijn, spreken gemiddeld vaker dan mannen en vrouwen die in de minderheid zijn. Een verschil tussen de groepen in numerieke overmacht en die in de minderheid werd ook vastgesteld in verband met het aantal pauzes van meer dan één seconde aan het begin van beurten. De pauzes komen gemiddeld vaker voor bij het numeriek superieure geslacht. Tenslotte reageren vrouwen in numerieke overmacht gemiddeld sneller op uitingen van andere vrouwen dan op die van mannen. Deze hypothese wordt echter slechts gedeeltelijk bevestigd, aangezien mannen en vrouwen in de minderheid meer overlappen dan die in numerieke superioriteit. Wat het gemiddelde aantal onderbrekingen betreft, onderbreken vrouwen ongeacht de groep waartoe zij behoren – minderheid of meerderheid – vaker dan mannen. We kunnen niet concluderen dat er een verschil is. Bovendien overlappen en onderbreken zowel mannen als vrouwen, of zij nu in de minderheid of in numerieke superioriteit zijn, gemiddeld meer sprekers van het andere geslacht. De mannen in beide groepen reageren gemiddeld trager op wat de vrouwen zeggen. Ze spreken ook meer dan de vrouwen. Omdat pauzes en stiltes binnen beurten als een manier kunnen worden gezien om de beurt te houden of het gevolg kunnen zijn van het feit dat we niet weten wat onze gesprekspartners denken (d.i. teken van onzekerheid), kunnen de resultaten met betrekking tot de pauzes en stiltes binnen beurten onze tiende hypothese ofwel bevestigen ofwel ontkrachten omdat ze in beide groepen vaker bij het geslacht in numerieke overmacht voorkomen. Aangezien de langste pauzes binnen beurten gevonden werden bij het geslacht dat zich in de minderheid bevond, kunnen deze resultaten ook in overeenstemming zijn met onze hypothese of deze ontkrachten.

In tegenstelling tot wat Moll (2002) en Dardenne (in Croufer 2019) beweren, oefenen de groepen in onze studie bijna geen invloed uit op de individuen en beïnvloeden ze hun gedrag bijna niet. Het aantal sprekers van hetzelfde geslacht in de groep heeft geen invloed op hun gebruik van strategieën om het gesprek te domineren.

8.3. Onderzoeksvraag 3: bewustzijn taal en gender

Het doel van dit onderzoek was ook om te bepalen of mannen en vrouwen er zich van bewust zijn dat er taalverschillen zijn tussen mannen en vrouwen. Over het algemeen blijkt dat mannen en vrouwen er zich van bewust zijn dat ze anders spreken. Volledigheidshalve werd ook aan de deelnemers gevraagd die het ermee eens waren dat mannen en vrouwen anders spreken, om het

belangrijkste verschil tussen hen te vermelden. De volgende elementen werden genoemd: de assertiviteit van mannen, terwijl vrouwen subtieler zijn; het feit dat vrouwen meer woorden gebruiken en meer praten en bijgevolg soms indirecter in hun communicatie zijn in tegenstelling tot mannen; de zelfverzekerdheid van mannen als ze praten in tegenstelling tot vrouwen die meer uitdrukkingen als 'ik denk dat' of 'volgens mij' gebruiken. Deze verschillen werden ook door Lakoff (1975, in Oliviera z.d.), Holmes (2001, in Oliviera z.d.) en O'Barr & Atkins (1998, in Oliviera z.d.) geciteerd. Een ander verschil is volgens de deelnemers dat mannen trager spreken en meer naar hun woorden moeten zoeken, terwijl vrouwen sneller weten wat ze willen zeggen en een bredere woordenschat hebben. Samenvattend lijkt het dat Musselys resultaten (2008) anno 2021 nog actueel zijn: vrouwen en mannen zijn er zich over het algemeen sterk van bewust dat er taalverschillen zijn tussen hen.

9. Beperkingen en vooruitzichten

Om te beginnen, is het belangrijk de culturele dimensie van dit onderzoek te wijzen. Ondanks de vrijwillige deelname van onze deelnemers, kregen we een meerderheid van Vlaamse informanten. Slechts twee deelnemers waren oorspronkelijk afkomstig uit Nederland. Ten tweede kan op grond van onze zeer beperkte steekproef niet worden gezegd dat de verkregen resultaten representatief zijn voor de gehele populatie. Een grotere steekproef met aandacht voor andere woonplaatsen (min of meer gelijk verspreid over Nederland en Vlaanderen) en dus een vervolgonderzoek is nodig en aangeraden om de resultaten naar de bevolking te kunnen generaliseren. Het zou ook interessant zijn om niet alleen naar de situatie in Nederland en Vlaanderen te kijken, maar ook in andere culturele contexten, zowel westerse als niet-westerse, om te zien of de resultaten van cultuur tot cultuur verschillen. Naargelang van de cultuur en het land van herkomst zijn de maatschappelijke waarden waar het individu mee instemt misschien niet dezelfde. Dit kan dan ook leiden tot verschillen in hun gehechtheid aan genderstereotypen en in hun vermogen om daarover te spreken.

Het thema van de discussie kan ook van invloed zijn geweest op het gedrag van de deelnemers. Dit onderwerp zorgt tegenwoordig voor grote debatten. Sommige deelnemers die zich meer betrokken voelden, hadden misschien meer te zeggen dan andere. Het standpunt van mensen over de genderproblematiek kan leiden tot blokkades in de discussies vanwege de meningsverschillen tussen de informanten. Het zou de moeite waard zijn een vergelijkbare studie uit te voeren met verschillende gespreksonderwerpen om te zien in hoeverre het gespreksonderwerp van invloed kan zijn op het taalgebruik van mannen en vrouwen.

Bovendien kenden sommige deelnemers elkaar (ze waren collega's, burens en zelfs vrienden). Als gevolg hiervan hebben ze zich misschien meer op hun gemak gevoeld dan degenen die elkaar helemaal niet kenden. Dit was met name het geval met groep iv in de gesprekken per twee en voor twee van de informanten in groep i in de gesprekken per vijf. Het was trouwens tijdens het gesprek van de vierde groep dat de grootste aantallen onderbrekingen en overlappingsen werden aangetroffen. Het lijkt ons duidelijk dat we niet op dezelfde manier communiceren met mensen die we kennen als met vreemden.

Vervolgens zat onze experimentele opzet zo in elkaar dat de twee gesprekken bij verschillende deelnemers werden afgenomen. We kunnen dan ook niet uitsluiten dat de geobserveerde verschillen in de gesprekken per vijf toe te schrijven zijn aan de persoonlijkheid van de deelnemers in elke groep en niet aan hun geslacht (dit hebben we opgemerkt met de standaardafwijking die meestal heel hoog was). Om een betrouwbaar effect te observeren, zou

het beter zijn een opzet voor te stellen waarbij het aantal deelnemers tijdens dezelfde discussies verandert. De groepen door elkaar mengen en de gesprekken herhaaldelijk maken zou ook een manier zijn om de nauwkeurigheid en de betrouwbaarheid van de resultaten toe te nemen.

Ten slotte kunnen we de volledige objectiviteit van de codering van de gesprekken niet garanderen, aangezien die door de onderzoekster zelf werd uitgevoerd. Om deze beperking uit de weg te ruimen, zou men in een vervolgonderzoek een beroep moeten doen op een tweede persoon om de data te transcriberen en te coderen. Dit zou het mogelijk maken de resultaten te vergelijken en interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te berekenen om de geldigheid van de codering vast te stellen en deze te corrigeren in geval van onenigheid. Dit zou ook de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroten.

10. Conclusie

Vandaag de dag worden vrouwen in de westerse wereld steeds gelijk aan mannen: politieke gelijkheid, gelijke beloning, gelijkheid van mannen en vrouwen in overheidsdienst, vrouwen aan het hoofd van ondernemingen zoals Proximus, aanvaarding van een koningin in België, enz. Zoals Wardhaug (1986, 2002, in Mussely 2008) en vele anderen hebben aangetoond, waren de verschillen in taalgebruik tussen mannen en vrouwen in de 20e eeuw onder andere het gevolg van hun ondergeschikte positie in de samenleving. Onze scriptie was daarom gericht op het taalgebruik van mannen en vrouwen. Het doel van het onderzoek was om in het licht van de maatschappelijke veranderingen in de positie van de vrouw na te gaan of er *tegenwoordig (anno 2021) nog sprake kan zijn van taalverschillen tussen mannen en vrouwen in het Nederlands*. Uit de literatuur is gebleken dat de taalverschillen tussen vrouwen en mannen vele gebieden betreffen, zoals het gebruik van dialect en standaardtaal (aangetoond door Labov (1990), Brouwer (1990), West, Zimmerman & Quéré (2000)), het lexicon, de mannelijke dominantie in gesprekken. Deze centrale onderzoeksvraag in deze scriptie sluit aan bij de laatstgenoemde dimensie aspect.

Het eerste element dat geanalyseerd werd in verband met de mannelijke dominantie in gesprekken per twee is taalhoeveelheid en de turn-taking. Uit de resultaten bleek dat er op dit gebied een verschil is tussen mannen en vrouwen. Vrouwen spreken vaker dan mannen, maar mannen spreken meer dan vrouwen. In dat verband kunnen we een invloed van het gespreksonderwerp niet uitsluiten. De resultaten van deze studie tonen ook aan dat mannen evenveel overlappingsen gebruiken als vrouwen, maar dat hun overlappingsen in verhouding tot het aantal beurten frequenter zijn dan die van vrouwen. Hier kon dus worden vastgesteld dat mannen overlappingsen gebruiken om het gesprek te domineren. Volgens de sprekers in ons onderzoek gebruiken ze overlappingsen impulsief uit enthousiasme of woede. Ze gebruiken ze ook om hun mening te uiten en om zichzelf of hun kennis te valoriseren. Dit verklaart het gebruik van zulke overlapping tijdens het debat dat voor ons onderzoek georganiseerd werd. Tegen de verwachting in bleek uit de antwoorden op de vragenlijst dat zowel mannen als vrouwen over het algemeen van mening zijn dat overlappingsen naargelang van de context negatief kunnen zijn. Vrouwen omschrijven ze echter in het algemeen meer met negatieve woorden dan mannen. Wat de onderbrekingen betreft, hebben de resultaten laten zien dat vrouwen er in gemengde gesprekken per twee over het algemeen meer gebruik van maken dan mannen, en dat ze meestal de vorm aannemen van minimale antwoorden. Er kan dus niet worden geconcludeerd dat mannen deze strategie gebruiken om het gesprek te domineren. Wij

verwachtten ook dat mannen na een onderbreking door een gesprekspartner zouden blijven praten en dat vrouwen daarentegen stil zouden blijven. De resultaten tonen echter aan dat zowel mannen als vrouwen in gemengde gesprekken per twee hun onderbreker zijn/haar beurt laten afronden. Dit bevestigt het idee dat sprekers na een onderbreking de neiging hebben om te zwijgen en het woord over te laten aan iemand anders. Bovendien kan niet worden geconcludeerd dat mannen en vrouwen over het algemeen de onderbrekingen door mannelijke sprekers anders interpreteren dan die door vrouwelijke gesprekspartners. De aangevoerde verklaringen voor het gebruik van onderbrekingen waren dat de sprekers iets wilden zeggen voordat het te laat was en dat ze dachten dat hun gesprekspartner niets meer te zeggen had.

Het feit dat vrouwen in ons onderzoek meer en langere pauzes en stiltes binnen beurten produceren dan mannen bevestigt een van onze verwachtingen over het overgebruik van pauzes en stiltes door vrouwen. Over het algemeen percipiëren de informanten de pauzes en stiltes van vrouwen echter op dezelfde manier als die van mannen. Een laatste aspect dat van cruciaal belang was in verband met de dominantie van mannen in gemengde gesprekken per twee is de relatief lange reactietijd die mannen nodig hebben om te reageren op uitingen van vrouwen. Wij verwachtten dat mannen op eerdere uitingen trager zouden reageren dan vrouwen. Dit wordt door onze resultaten bevestigd.

Uit al deze resultaten bleek dat sommige dimensies van taal die het mogelijk maken een gesprek te domineren meer door mannen worden gebruikt en dat andere meer bij vrouwen terug te vinden zijn. Als we de pauzes van vrouwen als een uiting van hun onzekerheid beschouwen over wat de man denkt, zoals West & Zimmerman (1975, in Brouwer, Gerritsen, Haan & Post 1979) stellen, dan kunnen we concluderen dat mannen meer dimensies van taal gebruiken om het gesprek te domineren. Als we nu de stiltes binnen beurten als een manier interpreteren om een beurt te behouden, zoals door Stenstrom (1993, in Abdelrahim 2006) vermeld wordt, dan kunnen we niet zeggen dat het ene geslacht meer strategieën gebruikt dan het andere om het gesprek te domineren. Het zou interessant zijn te onderzoeken in hoeverre stiltes en pauzes binnen beurten een teken zijn van onzekerheid bij vrouwen. Hoe dit kan worden verwezenlijkt, blijft niettemin nog onduidelijk.

Met de tweede onderzoeksvraag wilden we nagaan of er in het gebruik van de dimensies van taal en interacties om een gesprek te domineren, verschillen zijn tussen mannen en vrouwen wanneer ze zich in grotere groepen bevinden. We verwachtten dat het numeriek superieure geslacht de dimensies van taal meer zou gebruiken om het gesprek te domineren. Dit was het geval met het aantal beurten en het aantal pauzes van meer dan één seconde aan het begin van een beurt (ook wel 'reactietijd' genoemd). Er werden echter geen verschillen vastgesteld tussen

de minderheids- en meerderheidsgroepen met betrekking tot het geslacht van de persoon die zij het vaakst onderbraken/overlaptten, aangezien elk geslacht het andere geslacht meer onderbrak/overlaptte dan iemand met hetzelfde geslacht. Er werd ook aangetoond dat in beide groepen vrouwen meer onderbreken dan mannen en dat mannen ongeacht de groep langer wachten om op uitingen van vrouwen te reageren dan op die van mannen. Ten slotte pauzeerden mannen en vrouwen in numerieke superioriteit binnen beurten meer dan mannen en vrouwen in de minderheid, maar de pauzes van de laatstgenoemde waren langer dan die van het geslacht in numerieke overmacht.

Aangezien in beide groepen slechts twee strategieën van conversatiedominantie door het numeriek superieure geslacht worden gebruikt, kunnen wij niet concluderen dat het altijd het numeriek superieure geslacht is dat deze dimensies gebruikt. Deze resultaten maken het ook mogelijk de tweede onderzoeksvraag te beantwoorden en te zeggen dat het individu wiens geslacht numeriek superieur is in de groep geen invloed heeft op de andere individuen en hun gebruik van onderbrekingen, overlappingsen, enz.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen we duidelijk concluderen dat er anno 2021 nog steeds verschillen bestaan tussen het taalgebruik van vrouwen en van mannen. Uiteraard waren de meeste deelnemers aan het onderzoek zich bewust van die verschillen. Ze dachten namelijk dat vrouwen veel meer praten dan mannen en een bredere woordenschat hebben, terwijl mannen meer naar hun woorden moeten zoeken. Volgens de informanten spreken vrouwen ook op een bedachtzamere, indirectere en subtielere wijze dan mannen. Ze spreken ook met hun emoties. In een vervolgstudie zou het interessant zijn een van de door de deelnemers genoemde antwoorden te onderzoeken.

Aangezien we tijdens de discussies en de transcripties hebben gemerkt dat het gebruik van ‘umm’ zeer frequent is, zou het ook interessant zijn om een studie te doen naar het gebruik van dit woord in relatie tot het geslacht en de betekenis ervan in de taal. Is het een indicator van dominantie? Een aanwijzing dat je aan de beurt wil blijven? Een teken van onzekerheid?

Bibliografie

- Angevaere, A (1978). 'Sociolinguïstiek met een nieuwe variabele: "seks"', in: *Gramma*, 2, (1978), pp. 119-137. Geraadpleegd van < <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/20403/socimeeen.pdf> >
- Abdelrahim, Naglaa Mohammed (2006). 'Turn-taking Behaviour and Gender Differences in Speech: A Case Study of a Group of Educated Sudanese.' (Masterscriptie, University of Khartoum). Geraadpleegd van < <https://khartoumspace.uofk.edu/handle/123456789/11448> >
- Aebischer, Verena (1979). 'Une trouvaille: le langage des femmes', in : *Langage et société*, nr. 7 (1979), pp. 49-61.
- Baert, Denis (2019). 'Dossier Internationale Vrouwendag. Vrouwen in slechts zes landen gelijk voor de wet (en België is er één van)', in: *Vrt NWS* (8 maart 2019). Geraadpleegd van < <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/03/07/vrouwen-in-slechts-zes-landen-gelijk-voor-de-wet-en-belgie-is-e/> >
- Bailly, Sophie (2009). 'La différence sexuelle dans la langue: imaginaire ou vérité ?', in: Guittienne, L. & Prost, M. (red.), *Homme – Femme : de quel sexe êtes-vous ?*. Nancy: Presses Universitaires de Nancy (2009), p. 99-109.
- Berends, René (2012). 'Mannentaal en vrouwenpraat.', in: *ReneBerends.nl*, 2012, p. 33-35. Geraadpleegd van < <https://www.reneberends.nl/download.php?view.70> >
- Boland, Laure (2009). 'De maritale macht en de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw tot de wet van 30 april 1958.' (Masterscriptie, Universiteit Gent). Geraadpleegd van https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/458/232/RUG01-001458232_2011_0001_AC.pdf
- Bossaert, Sarah (2009). 'Wie voert het hoogste woord? Interactie in het eerste leerjaar basisonderwijs vanuit genderperspectief'. (Doctoratscriptie, Vrije Universiteit Brussel) geraadpleegd van < https://books.google.be/books?hl=fr&lr=&id=W9KeKYIHMjgC&oi=fnd&pg=PA5&dq=de+praatzucht+van+vrouwen&ots=V_iUIEAz8d&sig=LyZoYDWkZNPmP_vieZ_XSVZ5Ois#v=onepage&q=praatzucht%20van%20vrouwen&f=false >
- Broadbridge, James (2003). 'An Investigation into Differences between Women's and Men's Speech'. (Scriptie, University of Birmingham). Geraadpleegd van < <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-artslaw/cels/essays/sociolinguistics/JamesBroadbridgeSociolinguisticsAnInvestigationintoDifferencesbetweenWomensandMensSpeech.pdf> >
- Brouwer, Dédé (1990). 'Feiten en verzinsels over vrouwen- en mannentaal', in: *Onze Taal. Jaargang 59*. Den Haag: Genootschap Onze Taal, p. 39-43.
- Brouwer, D., Gerritsen, M., Haan, D. De, Post, A. Van der & Jong, E. de (1979). 'Vrouwentaal en mannenpraat: Verschillen in taalgebruik en taalgedrag in relatie tot de maatschappelijke rolverdeling'. Amsterdam: Van Genneep.
- Cambier, Ilse (2014). 'Différences homme/femme dans l'application des normes linguistiques en interprétation simultanée. Une étude de corpus' (Masterscriptie, Universiteit Gent). Geraadpleegd van < https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/162/222/RUG01-002162222_2014_0001_AC.pdf >

- Carvalho, Bárbara (2019). 'Les pratiques communicatives en classe : la parole des femmes en milieu scolaire' (Masterscriptie, Université de Neuchâtel). Geraadpleegd van <https://core.ac.uk/download/pdf/232160732.pdf>
- Cnossen, Hester (2015). 'Grammaticaal seksisme. Een onderzoek naar de relatie tussen grammaticaal gender en gendergelijkheid'. (Bachelorscriptie, Universiteit Utrecht). Geraadpleegd van file:///C:/Users/Of%C3%A9lia/Downloads/Bachelorthese_HesterCnossen_Taalwetenschap_4_augustus.pdf
- Coates, Jennifer (1991). 'Women, Men and Language.' London: Longman Group (FE).
- Croufer, Anne-Catherine (2019). 'Assassinat de Valentin Vermeesch: l'effet de groupe peut-il tout expliquer?', in: *RTBF Auvio* (6 mei 2019). Geraadpleegd van https://www.rtbf.be/info/societe/detail_1-effet-de-groupe-peut-il-tout-expliquer?id=10210050
- De Kamer BE (2021). 'Artikel 10'. In: *De Belgische Grondwet*, p. 9. België: Dienst Juridische Zaken en Parlementaire Documentatie van de Kamer van volksvertegenwoordigers, 2021. Geraadpleegd van https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetNL.pdf >
- De Valk, Eline (2020). 'Verskil in onzeker taalgebruik tussen mannen en vrouwen over verschillende generaties' (Bachelorscriptie, Radboud University). Geraadpleegd van <https://theses.ubn.ru.nl/handle/123456789/10027?locale-attribute=en> >
- Dubois, B.L. & Crouch, I. (1975). 'The Question of Tag Questions in Women's Speech: They Don't Really Use More of Them, Do They?', in: *Language in Society* (1975), vol 4., nr. 3, pp. 289-294. Geraadpleegd van https://www.jstor.org/stable/4166832?seq=1#metadata_info_tab_contents >
- Eckert, Penelope (1989). 'The whole woman: Sex and gender differences in variation', in: *Language Variation and Change*, vol. 1, pp. 245-267.
- Freed, A. & Greenwood, A. (1996). 'Men, and Type of Talk: What Makes the Difference?', in: *Language in Society* 25, nr. 1, pp. 1-26.
- Gerritsen, M. & Boves, T. (1995). 'Taal en sekse'. In: *Inleiding in de sociolinguïstiek*. Utrecht: Aula, 1995, p. 195-238.
- Gordon, M. & Heath, J. (1998). 'Seks, Sound Symbolism, and Sociolinguistics. In: *Current Anthropology*, vol. 39, nr. 4, 1998; pp. 421-449.
- Hendriks, Isa, *Seminarie Vreemdetaalverwerving: theorie en praktijk*. Mastercollege Universiteit de Liège, 2019-2020.
- Houdebine-Gravaud, Anne-Marie (1995). 'Des femmes dans la langue et les discours', in: *Cahier des Annales de Normandie*, n. 26, pp. 385-398.
- Janssens, G., Marynissen A. (2011). 'Taalverschillen die samenhangen met sekseverschillen. Het Nederlands vandaag', in: *Het Nederlands vroeger en nu*. Leuven: Uitgeverij Acco, 2011, pp. 177-225.
- Jacques, Catherine (2013). 'Le féminisme en Belgique de la fin du 19e siècle aux années 1970.' In: *Courrier Hebdomadaire du CRISP*, 2009/7, nr. 2012-2013, pp. 5-54.

- Karlsson, Susanne (2007). 'Gender-related differences in language Use'. (Masterscriptie, Luleå University of Technology). Geraadpleegd van < <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1023448/FULLTEXT01.pdf> >
- Koopman, Rianne (2013). 'Gender-specifieke linguistic competence: aangeboren of aangeleerd?' (Scriptie, Utrecht University). Geraadpleegd van < <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/278822> >
- Lakoff, Robin (1973). 'Language and Woman's Place', in: *Language in Society* 2, nr. 1, pp. 45-80.
- Lamothe, Jacqueline (1990). 'Femmes et langages. Représentations sociales d'une différence, Verena Aebischer, 1985, Coll. Sociologie d'aujourd'hui, P.U.P.', in : *Revue québécoise de linguistique* 19, nr. 1, pp. 167-171.
- Li, Jie (2014). 'A Sociolinguistic Study of Language and Gender in *Desperate Housewives*', in: *Theory and Practice in Language Studies* 4, nr. 1, pp. 52-57.
- Marien, S. & Erzeel, S. (2015). 'de Politieke Vertegenwoordiging van Vrouwen in de Belgische Kamer van Volkstegenwoordigers: een Historische Analyse (1971-2014)', in: *Historica* 38 (2), pp. 17-22.
- Moll, Jeanne (2002). 'Les phénomènes de groupe et leur influence sur les apprentissages', in: *Il fait moins noir quand quelqu'un parle - Education et psychanalyse aujourd'hui*. Strasbourg : Académie de Dijon, 2002, pp. 105-116.
- Monnet, Corinne (1998). 'La répartition des tâches entre les femmes et les hommes dans le travail de la conversation.', in: *Nouvelle Questions Féministes* 19, nr. 1 'Langage et oppression des femmes', pp. 9-34.
- Mussely, Mieke (2008). 'Een exploratief onderzoek bij personen met een genderidentiteitsstoornis naar genderspecifieke taalstereotypen' (Masterscriptie). Geraadpleegd van https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/414/339/RUG01-001414339_2010_0001_AC.pdf
- Naezer, Marijke (2007). 'Vrouwentaal-mannentaal: wat is normaal?', in: *Raffia* 19(4), pp. 12-15.
- Oliviera, F. (z.d.). 'Language and Gender: A study case'.
- Plateau, N. & Voorzitster, S. (2001). 'Gelijkheid tussen mannen en vrouwen: een onbeëindigde weg.', in: Federaal Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid (Red.), *Vrouwen en mannen in België, naar een egalitaire samenleving*. Brussel 2001, pp. 7-14.
- Pillon, Agnesa (1987). 'Le sexe du locuteur est-il un facteur de variation linguistique ? Revue critique.', in : *La linguistique* 23, p. 35-48.
- Pochich, Sophie (2018). 'Féminisme de marché et égalité élitiste', in: *Je travaille, donc je suis*, p. 42-52.
- Pons de Vincent, Mélanie (2014). 'La langue des femmes, la langue des hommes : entre différences, sexisme et incompréhension'. Geraadpleegd van <https://scl.hypotheses.org/files/2014/12/La-langue-des-femmes-la-langue-des-hommes.->

[M%C3%A9lanie-Pons-de-Vincent.-2014.pdf?fbclid=IwAR2hbkRC2-ooD3NZ3uGuKshBuwj9kzWaKg4Gb7_8_FwnDck3HamyBv_zFAc](#)

Pryzgoda, J. & Chrisler, J.C. (2000). 'Definitions of Gender and Seks: The Subtleties of Mening', in: *Sex Roles* 43, Nos. 7/8 (2000), pp. 453-569.

Rasier, Laurent, *Seminarie Tekstlinguïstiek en pragmatiek in het Nederlands*. Mastercollege Université de Liège, 2020-2021.

RoSa (2015). 'Leesbrief Taalseksism: Nederlands vanuit een genderperspectief', in: Rosavzw < <https://rosavzw.be/nl/> >

Sassen, Albert (1980). 'Inleidende opmerkingen over 'taal en sekse' in Nederland', in: *Tabu. Jaargang* 11 (1980-1981), pp. 83-85.

Schenk-van Witsen, Rosalien (1983). 'Uitgesproken verschillen: een verklaring van sekseverschillen in het taalgebruik van echtparen', in: *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift* 10, nr. 3 (1983), pp. 455-477.

Schenk-van Witsen, Rosalien (1981). 'Les différences sexuelles dans le français parlé : une étude-pilote des différences lexicales entre hommes et femmes', in : *Langage et société*, nr. 17, 1981, pp. 59-78.

ten Cate, Abraham P. (1977-1978). 'Taal van en over vrouwen', in: *Tabu. Jaargang* 8, pp. 21-31.

Van Alphen, Ingrid. 'Spreekstijlen van vrouwen en mannen. De gevaren van gemengd spreken.', in: *Onze Taal. Jaargang* 59. Den Haag: Genootschap Onze Taal, 1990, pp. 16-18.

Vandekerckhove, Reinhild (2019). 'Visie op taalvariatie en taalvariatiebeleid. Visietekst van de Adviescommissie Taalvariatie in opdracht van het Algemeen Secretariaat van de Taalunie.' Pp. 1-31. Geraadpleegd van <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Visietekst%20taalvariatie%20-%20februari%202019.pdf>

Van Han, Nguyen (2014). 'The relationship between language and gender: a case study in Vietnamese', in: *Global Journal of Interdisciplinary Social Sciences* 3(3), pp. 96-99.

Van Oostendorp, Marc (1999). 'Meisjes- en jongensgesprekken', in: *Onze Taal. Jaargang* 68. Den Haag: Den Haag: Genootschap Onze Taal, 1999, pp. 318-319.

Velde, Freek Van de. [Lichtpuntjes van het Nederlands] (2020). 'Lezing van Dr Freek Van de Velde: Mannentaal en vrouwentaal: een evolutionaire blik' [Video]. YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=7XpnZBaSsD8>

Velde, Freek Van de (2021). 'De rol van taal in seksuele selectie: een evolutionaire kijk op verschillen tussen het taalgebruik van mannen en van vrouwen.' In: *Vierendertigste Conferentie Onderwijs Nederlands*. Ku Leuven, pp. 90-93.

West, C. & Zimmerman, D.H. (1975). 'Sex Roles, interruptions and Silences in Conversation', in: Thorne, B., Henley, N. (red.), *Language and Sex: Difference and Dominance*. Massachusetts: Newbury House Publishers, Inc., pp. 105-129.

West, C., Zimmerman, D.H., Quéré, L. (2000). 'Genre, langage et conversation', in : *Réseaux* 18, n. 103, Le sexe au téléphone, pp. 183-213.

Xu, Youqing (2009). 'Gender Differences in Mixed-Sex Conversation. A Study of Interruptions'. (Masterscriptie, Kristianstad University). Geraadpleegd van <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:303562/FULLTEXT02>

- (z.d.). 'Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal. Dikke Van Dale Online.' Geraadpleegd van <https://pakket67.vandale.nl/?dictionaryId=gwn>

Appendix 1: bericht op Facebook

Ofelia Le Boulengé

5 mars ·

...

Dag allemaal,

In het kader van mijn masterproef ben ik op zoek naar Nederlandstalige mannen en vrouwen, maar ook meisjes en jongens die tijd hebben om deel te nemen aan twee kleine discussies.

Wegens de omstandigheden en de gezondheidsvoorschriften zullen de gesprekken op het videoconferentieplatform Google Meets plaatsvinden.

Als u tijd of interesse hebt (en dus meer informatie wilt), aarzel dan niet om contact met me op te nemen via Facebook of mijn e-mailadres Ofelia.LeBoulengé@student.uliege.be

 Gauthier Debroux

10 commentaires 10 partages

Appendix 2: Consentformulier

Online informatie- en consentformulier

INFORMATIE

U wordt uitgenodigd om mee te doen aan een onderzoek naar communicatie en taal. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Ofelia Le Boulengé, studente aan de Universiteit de Liège. De begeleider van dit onderzoek is Laurent Rasier. Het doel van dit onderzoek moet geheim blijven om de resultaten niet te beïnvloeden.

Wat wordt er van u verwacht?

Meedoen aan het onderzoek houdt in dat u met andere informanten over genderstereotypen (gegeven door de onderzoekster) discussieert en uw mening over die stereotypen geeft. Dit onderzoek is een driedelig onderzoek. Ten eerste zal u met een gesprek per twee beginnen. Daarna zal u aan een gesprek per vijf deelnemen. Na de gesprekken ga ik u vragen om een vragenlijst in te vullen. Voordat u aan de gesprekken deelneemt, had ik graag dat u de onderstaande informatie doorneemt, uw toestemming voor deelname aan het onderzoek geeft en een korte vragenlijst invult. Het eerste online gesprek duurt ongeveer 20 minuten en zal worden opgenomen (alleen audio). Het tweede gesprek gaat ietsje langer duren en zal ook worden opgenomen. U zult tijdens het onderzoek meer uitleg krijgen over wat van u precies verwacht wordt. Uiteraard krijgt u ook de gelegenheid om vragen te stellen over eventuele onduidelijkheden.

Vrijwilligheid

U doet vrijwillig mee aan dit onderzoek. U kunt daarom op elk moment tijdens het onderzoek uw deelname stopzetten en uw toestemming intrekken. U hoeft niet aan te geven waarom u stopt. Dit kunt u doen door een mail te sturen naar de onderzoekster waar u mee in contact bent geweest.

Wat gebeurt er met de gegevens?

De opnames blijven vertrouwelijk. Alleen maar de onderzoekster en de juryleden zullen toegang hebben tot de opnames van de gesprekken. De onderzoeksgegevens die in dit onderzoek verzameld worden, zullen anoniem worden behandeld en alleen voor globale analyses en onderzoeksdoeleinden worden gebruikt, in overeenstemming met *Algemene Verordening Gegevensbescherming* (AVG – UE 2016/679) en de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

TOESTEMMING

Door te klikken op de knop ‘Ik ga akkoord’ verklaart u het volgende:

- Ik heb de bovenstaande informatie gelezen en begrepen.
- Ik heb vragen mogen stellen over het onderzoek.
- Ik neem vrijwillig deel aan het onderzoek
- Ik begrijp dat ik op elk moment tijdens het onderzoek mag stoppen.
- Ik begrijp dat ik niet hoeft uit te leggen waarom ik wil stoppen.
- Ik begrijp hoe de gegevens van het onderzoek bewaard zullen worden en waarvoor ze gebruikt zullen worden, in overeenstemming met de Wet van 30 juli 2018 en de AVG (UE 2016/679).
- Ik geef toestemming om geluidsopnamen van mij te maken voor dit onderzoek.
- Ik geef toestemming om na de gesprekken mijn vragenlijst te gebruiken voor dit onderzoek.
- Ik geef toestemming mijn deelname kenbaar te maken en een korte vragenlijst in te vullen.

Als u niet mee wilt doen aan het onderzoek, dan kunt u op de knop ‘Ik wil niet meedoen’ klikken.

- Ik ga akkoord en ga door naar de vragenlijst
- Ik wil niet mee doen

Geslacht:

- Man
- Vrouw

ACHTERNAAM en voornaam:

Leeftijd:

Woonplaats:

Werk/studies:
Datum en ondertekening:

Appendix 3:

Genderstereotypen van de gesprekken per twee

- Vrouwen zijn slechte chauffeurs
- Mannen verdienen meer geld dan vrouwen
- Echte mannen huilen niet
- Als vrouwen en meisjes met korte rokjes of décolletés verkracht worden dan is het hun schuld.
- Vrouwen moeten de kinderen opvoeden, tijdens hun mannen werken.

Beelden die met de deelnemers werden verdeeld:

Genderstereotypen van de gesprekken per vijf:

- Vrouwen hebben in tegenstelling tot mannen geen richtingsgevoel.
- Vrouwen zijn praatziek
- Alle mannen zijn ontrouw
- Mannen denken alleen/altijd aan seks.
- Mannen zijn vuil
- Vrouwen zijn gevoelig
- Mannen kunnen er niet tegen pijn
- Vrouwen kunnen beter multitasken
- Alle vrouwen hebben een moederinstinct

Appendix 4: Vragenlijst

Onderzoek Ofelia Le Boulengé

Hier is het laatste deel van mijn onderzoek. Daarin wordt verwacht dat u uw mening geeft over de verschillende vragen.

Gender *

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

Mannen en vrouwen spreken anders *

Sterk mee oneens 1 2 3 4 5 Sterk mee eens

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Als u eens bent met de vorige vraag, wat is het belangrijkste verschil tussen het taalgebruik van de man en het taalgebruik van de vrouw?

Réponse longue

Waarom overlappen mensen elkaar? (Overlappingsen: Meerdere personen spreken tegelijkertijd) *

Réponse longue

Vindt u dat overlappingsen negatief zijn?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Het hangt van de context
- ☐ Autre...

Wat is u indruk wanneer iemand u overlapt? *

Réponse longue

Waarom onderbreekt u mensen? *

- ☐ Ik heb het gevoel dat ik goed geïnformeerd ben, de andere persoon hoeft het onderwerp niet meer uit te br...
- ☐ Ik wil iets zeggen voordat het te laat is
- ☐ Ik heb de indruk dat de andere persoon niet meer heeft te zeggen
- ☐ Autre...

Hebt u hetzelfde gevoel wanneer u door een man of door een vrouw wordt onderbroken?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Als u "nee" hebt gekozen, wat is u gevoel als uw door een man wordt onderbroken?

Réponse longue

Als u "nee" hebt gekozen, wat is uw gevoel als u door een vrouw wordt onderbroken?

Réponse longue

Interpreteert u stiltes van mannen anders dan stiltes van vrouwen? *

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Als u "ja" hebt gekozen hoe interpreteert u stiltes van vrouwen?

Réponse longue

Als u "ja" hebt gekozen hoe interpreteert u stiltes van mannen?

Réponse longue

Appendix 5: Transcripties van de gesprekken per twee

Gesprek groep i

@Begin

@Languages: Nederlands

@Participants: ONDERZOEKSTER Narrator, J Male, V Female

@Options: CA

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ONDERZOEKSTER||||Narrator||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|*J|23;|male|||Male||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|*V|23;|female|||Female||

@Media: Gesprek, audio

*ONDERZOEKSTER: Dank u voor uw deelname ((lacht)). Ja ik wil enkele dingen herhalen voordat we het gesprek beginnen. Ten eerste wil ik zeggen dat het gesprek opgenomen zal worden. Umm ((lacht)) en dat ik deze opnames ga gebruiken voor mijn scriptie. Umm en zoals het in het consentformulier staat geschreven, moet ik umm het onderwerp van mijn scriptie geheim laten zodat de resultaten niet beïnvloedt worden. Umm dus het gesprek gaat om genderstereotypen. Umm genderstereotypen zijn umm ja ideeën die in de samenleving zijn dus over hoe mannen en vrouwen zich moeten gedragen en ze zijn overal om ons heen. En dus ja. Ik heb enkele stereotypen gekozen en umm ik wil dat jul. dat u daarop reageert en ook op wat de andere persoon zegt. Dus het is een soort debat, okay? Hebt u vragen? ((lacht)).

* J: ((lacht)) nee.

*ONDERZOEKSTER: okay (lacht) Kunt u uw misschien snel voorstellen? Dus naam, voornaam en leeftijd en werk als u wilt of studie.

*V: (3.761) Umm ik heb een slechte connectie met *J precies.

*ONDERZOEKSTER: Ah!=

*V: Ik zie hem echt

* J: //Oei!

*V: //Ah ja. Oké hij beweegt. Ca va.

*ONDERZOEKSTER: Oké ((lacht)).

*V: (2.16) Euh zal ik beginnen of?=
=Ja jij kan.=

*ONDERZOEKSTER: =Ja jij kan.=

*V: =Umm (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) (1.462) Ik weet niet of ik alles heb gezegd of zo ((lacht)).

*ONDERZOEKSTER: (3.739) Oh ik denk dat *J...

* J: (.) Ah! (.) (DIE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN)

*ONDERZOEKSTER: Goed. Perfect dank u. Goed het eerste umm de eerste stereotiep is dat vrouwen de kinderen moeten opvoeden, tijdens hun echtgenoten werken. (.) Wat denkt u daarover?

*V: (3.990) Ja ik ga daar niet mee akkoord natuurlijk. Ik weet niet wat je daarover denkt *J ((lacht))?

* J: (1.231) Nee, ik ga daar ook niet mee akkoord. Umm ik vind dat ook niet umm één persoon verantwoordelijk moet zijn voor de opvoeding

- van de kinderen. Dat is een taak dat je als ouders alle bijdraagt.(.)
Umm dus ik vind dat beide personen umm daar evenveel moeten toe bijdragen.
- *V: (.) Ja, inderdaad vind ik ook. En umm en hetzelfde vind ik voor wat (1.022) omtrent het werken of zo. Umm (.) ja het opvoeden van kinderen moet gedeeld worden en (.) umm qua werk ook vind ik.
- * J: (1.857) Ja ik vind ook dat beide personen de kans moeten krijgen om te gaan werken. [Umm]&
- *V: [inderdaad]
- * J: &Misschien natuurlijk want er in bepaalde omstandigheden waar er geen redenen kan getroffen worden. Umm als één van de beide personen liever niet wil werken of niet [kan]&
- *V: [Ja]
- * J: &kan werken. Umm maar in normale omstandigheden denk ik umm zeker tegenwoordig dat zowel de man als de vrouw umm moeten kunnen gaan werken en moeten kunnen zorgen voor de kinderen.
- *V: (1.115) Ja ik ga akkoord ((lacht))
- *ONDERZOEKSTER: (1.067) Oké goed. Hebt u andere dingen te zeggen daarover of... gaat u beide akkoord hier?
- *V: (2.832) Mhm nee=
- *ONDERZOEKSTER: =Goed oké. Tweede stereotiep: echte mannen huilen niet.
- * J: (2.321) ((lacht))
- *V: ((lacht)) Ook niet waar. Nee vind ik toch. (.) Umm ik denk ja je mocht je emoties hui.. uiten hoe dat je... (.) hoe dat ze komen egaal of je vrouwen of mannen zijn (.) dat je dat moet inhouden of zo allé. (1.045) Ja heel cliché vind ik.
- * J: (1.161) Ja ik ben akkoord. Umm ik vind ook dat niemand zijn mannelijkheid wordt aangetast als zij huilt (.) om een van de andere reden. Umm ik vind dat iedereen t' recht heeft (.) om zijn emoties te tonen dus nee. Ik vind vind ook een cliché stereotiep.
- *V: (1.765) Ja.
- *ONDERZOEKSTER: ((lacht)) Ok goed. Umm als meisjes of vrouwen die korte rokjes of decolleté dragen, umm verkracht worden dan is het hun schuld.
- * J: (2.323) Nee. Nee. Het is nooit de schuld van de persoon umm die zich op een bepaalde manier kleedt. Dat is altijd de schuld van de verkrachter. En er is geen excuus of geen (.) umm nee er is er is geen excuus of geen reden nee.
- *V: (1.138) Dat vind ik ook. En ik denk dat daar ook (1.066) ja dat het ook kwesties van opvoeding misschien of zo.(.) Umm (.) roh ja dat het echt niks te maken heeft met hoe dat je aankleedt of hoe dat je gedraagt als vrouw maar (.) ja. Eerder mannen die zich moeten inhouden of 'k weet niet. Umm dan als je iets verder wil gaan met de vrouw dan dat je gewoon raakt en ja is ja en nee is nee. Allé zo simpel is dat voor mij maar (.) ja.
- * J: //nee daar ben ik volledig mee akkoord. Umm nee er zijn geen excuses umm zeker niet op vlak van kledij. Umm iedereen heeft het recht umm

- om zich te kleden hoe hij of zij wil. Umm En ik denk niet dat dat ooit umm de (.) aanstoot kan geven om iemand te gaan verkrachten.
- *V: //Mhm.
- *ONDERZOEKSTER: (1) Oké. Goed Umm mannen verdienen meer geld dan vrouwen.
- *V: (2.740) Ok niet waar. Allé (.). Ik zou eerder zeg ja eerder zeggen van (1.510) dat is ook zo een cliché. (.) Maar ik heb ook zo het gevoel dat (.) mannen dan (.) meer zo ja hogere jobs krijgen waar ze dan wel meer betaald zijn. Maar als gewoon dat vrouwen (.) daar ja minder zo'n jobs hebben. Ik weet niet of dat zo heel duidelijk is. (1.207) En dus op zich, ja als een vrouw (1.207) denk ik (.) hetzelfde beroep wilt uitoefenen als een man dat ze dan ook hetzelfde betaald wordt. Allé denk ik toch, maar daar ben ik niet zeker van.
- * J: (.) Het zou sowieso zo moeten zijn maar ik denk dat dat het toeval is. Er is wel altijd een verschil tussen het (.) voor zover ik weet
- *V: //[Mmm]
- * J: [tussen] de loon van een man en een vrouw zelf als zij dezelfde job uitoefenen. Umm en dat is wel natuurlijk niet umm in in ieder bedrijf of in ieder sector umm [even] hard zijn
- *V: [Mhm]
- * J: &hard zijn maar ik denk wel dat er effectief nog een... een verschil zit in de verloning umm.(.) Ik denk wel dat België daar redelijk goed opdoet op dat vlak
- *V: //Ja ik denk [ook]
- * J: [Maar] er is nog altijd wel een verschil. En dat zou niet mogen.
- *V: (.)Mhm.
- * J: (2.346) Zeker niet omdat jou ... jouw vaardigheden of jou... jouw kwaliteit als (.) werknemer bepaald wordt door jouw geslacht maar eerder op vlak van ambitie of umm verantwoordelijkheid of prestaties vind ik.
- *V: (.)Mhm. (.) Ja.
- *ONDERZOEKSTER: (1.764) En hebt u misschien voorbeelden van... umm waar mannen of vrouwen umm niet op dezelfde manier worden betaald of... (.) geen.
- * J: (1.045) Och ik weet niet echt een concreet voorbeeld. Umm (.) Nee ik heb geen concreet voorbeeld maar ik denk wel dat er in zeker de... de (1.045) in privébedrijven dan hebben ze niet zo zeer over overheid, bedrijven zoals scholen of zo
- *V: //[Ja]
- * J: [Maar] ik denk wel dat in privébedrijven dat er wel nog altijd een verschil zit. (.) Umm maar een concreet voorbeeld daar kan ik geen geven. ((lacht))=
- *ONDERZOEKSTER: =Oké. Umm en denkt u dat vrouwen umm evenveel umm worden allé genomen in firma's of zijn... zijn er meer mannen in firma's?
- *V: (2.519) Ik denk... ik denk mannen. (1.324) In de zin van umm. (1.066) Is 't bewust of onbewust ik... ja soit. Umm (.) dat ze

- gemakkelijker mannen nemen omdat ze weten dat ja vrouwen kunnen zwanger worden of als de kinderen ziek worden dan gaan vrouwen sowieso pletsen. (.) En ja weer van die van die clichés (.) en dus denk ik dat daarvoor mannen meer umm (.) ja in zo'n grote bedrijven werken en zo.
- * J: (4.899)Ja ik denk ook meer mannen. Umm maar dat is denk ik ook meer omdat veel mannen voor een (.) technische job kiezen, terwijl misschien vrouwen eerder voor een... (.) een zorgzame job kiezen bijvoorbeeld onderwijs of (.) umm in de gezondheidszorg of zo denk ik want (.) ik denk niet dat dat veel mannen daar werkzaam zijn. (.) Umm
- *V: //Maar ik [vraag af]&
- * J: [ja]
- *V: &of dat dat ook niet (1.184) is omdat er vanaf (1.024) ja heel jong dat ze zo (.) wanneer je aangeleerd wordt dat vrouwen dan eerder in zo'n jobs moeten werken en mannen dan ook weer aan het... (.) ja directeurs moeten worden of zo van die dingen. Dus ik vraag me af of dat daar ook niet mee te maken heeft.
- * J: (1.3) Ja wel het lijkt wel. Dat zou wel een invloed hebben umm. (1.044) Dus misschien ik weet wat van van toepassing is voor dat ik nu ga geven. Maar ook zo het feit daar dan dat meisjes met met poppen spelen of zo
- *V: //Mhm=
- *J: =Umm En jongens eerder niet. Denk ik dat er daar misschien wel in een bepaalde richting (.) allé (1.810) als (1.393) ze (PROBLEMEN MET DE INTERNET VERBINDING) daar wel verschillen. En dus ze worden op een bepaalde richting of een bepaalde weg uitgesteld (PROBLEMEN MET DE INTERNETVERBINDING) op jonge leeftijd.
- *V: //[Mhm]
- * J: [Dat] daar ja. Ik weet niet of dat daar veel mee te maken heeft (...) (PROBLEMEN MET DE INTERNETVERBINDING) van.
- *V: Ja (.). Ja ik denk ja... dat heeft denk ik ook waarschijnlijk een invloed (.) daarop denk ik toch.
- *ONDERZOEKSTER: (.) Ja. En wat denkt u van jongens en meisjes die met poppen spelen. Dus jongens die met poppen spelen en vrouw... umm meisjes die met auto's spelen of dingen zo.
- *V: (2.995) Ik vind dat helemaal oké
- * J: //Ik vind dat op zich (.) cool. (.) Ja als ik later kinderen heb die mogen met alles spelen (.) dat zij willen zolang dat ze umm plezier hebben en umm dat ze flink zijn((lacht))
- *V: ((lacht))
- *ONDERZOEKSTER: ((lacht))
- * J: dan kan dat me echt niet (schuren) met wat voor speelgoed umm (.) zij gaan spelen
- *V: (.) Ja op zich (.) ja. (.) Als ik mij goed herinner als ik klein was, speelde ik ook zo met mijn broer, ja mijn broer speelde met mij met de poppen en zo en het was wel van mama en papa dus

zo weer zo clichéachtig maar hij speelde dan toch wel met poppen en ik speelde daar ook mee met zijn autootjes en hij had zo een mat en op die mat werden er ook zo paarse kastelen en dan mocht ik de paarse kastelen hebben als huis en hij mocht rijden en wij speelden samen met autootjes allé (.) vond ik echt eigenlijk super tof en super fijn om te doen. (.) Dus voor mij ja is ook helemaal oké.

* J: (1.648) Ik denk dat je daar als kind ook zelf niet bij stilstaat
[van]&

*V: [Nee]

* J: &ben ik nu met jongens of met meisjes aan het spelen.

*V: //[Ja]

* J: [Hij] denkt daar niet over na. Umm (.) het neemt gewoon dat het zo leuk lijkt en hij speelt daarmee dus ik vind dat raar dat volwassenen daar op... op de ene of de andere manier toch (.) over nadenken (.) want als kind weet je dat niet. (.) Toch niet op jonge leeftijd. Misschien als ze... ze wat iets ouder wordt

*V: //Mhm=

* J: =Want de omgeving daarop zo reageren, daar wel ieder bij stilstaat.
Maar op jonge leeftijd totaal niet.

*V: (.) En mimetismen ook denk ik. Dat kinderen ook gaan (.) spelen en dingen gaan doen van wat ze thuis zien en meisjes eerder zoals hun mama doen en de jongens eerder zoals hun papa. Ik denk dat dat ook (.) een invloed heeft.

* J: (1.184) Ja

*V: (.) Denk ik

* J: //Inderdaad

*ONDERZOEKSTER: (1.347) Oké goed. Umm vrouwen zijn slechte chauffeurs'.

* J: (.) ((lacht))

*V: Oh dat is niet waar ((lacht)). Dat is echt niet waar ((lacht)).(.)
Ja nee ik vind dat (.) ja. Jij mocht beginnen. ((lacht))

* J: (.) Umm er zullen ongetwijfeld slechte vrouwelijke chauffeurs zijn maar daar [zijn evenveel]&

*V: [ja dat is waar]

* J: &nee er zijn ook even goed slechte mannelijke chauffeurs'. Dus ik denk ook niet dat dat iets te maken heeft met... met je geslacht. Umm (.) eerder op vlak van hoe interesseert bij jezelf autorijden. Sommige vrouwen vinden dat super leuk er zijn daar ook geïnteresseerd in. (.) Umm (.) Ik ken bijvoorbeeld een paar meisjes die veel meer van auto's weten of daar veel meer in geïnteresseerd zijn dan ik zelf ben. (.) Umm dus heeft dat iets met (.) met met het geslacht te maken nee. Maar (.) het is wel zo, een auto is iets technisch en veel jongens zijn wel (technisch aardrijks) dus ik snap wel dat veel jongens daarin geïnteresseerd zijn (.) en misschien al van heel jonge leeftijd het autorijden serieus nemen (.) umm. Dat is misschien daar ergens ja (1.671) toch wel ingedreven

- zijn maar om te zeggen dat vrouwen slechte chauffeurs' zijn, pff dat weet ik niet.
- *V: (1.625) Ja ik ben niet neutraal want ik vind auto supertof ((lacht)). En ik rijd super graag met de auto dus ((lacht)) ja. Maar ik denk inderdaad dat dit te maken heeft met hun interesse (.) en (1.835) roh (.) ja Ik vind dat er geen vaste regel opgepakt moet worden umm (.). Dat het een beetje (.) ja ik denk misschien afhankelijk van je karakter ook of zo. (1.161) Als je meer zo durft een beetje misschien zelf meer vertrouwen in je hebt qua (.) autorijden en zo gaat dat ook vlotter ga uit. (.) 'K weet niet.
- * J: (.) Ja ik denk ook wel. Ik ben ben zeker dat er bepaalde karaktereigenschappen wel invloed hebben op het feit dat ... dat je goed of (.) graag een auto rijdt of [niet]&
- *V: [Mhm]
- * J: &(.) umm bijvoorbeeld inderdaad als je goed umm jouw eigen plan kan trekken en je komt in bijvoorbeeld een gevaarlijke verkeer situatie terecht, heb je mensen die heel snel beginnen te stressen en niet weten wat ze moeten doen. En je hebt mensen die direct weten van 'oké dat is het probleem en dat is de oplossing'. (.) En dat kan misschien wel een invloed spelen op het feit van (.) ben je goede chauffeur of slechte [chauffeur]&
- *V: [Mhm]
- * J: &(.) Umm maar normaal is dat gewoon je karakter en ik denk niet dat er daar umm (.) dingen zijn die je kan toewijzen aan het geslacht.
- *V: (1.091) Ja ik denk ook als je naar de cijfer cijfers kijkt of zo (.) dat vrouwen dan zo meer kleine ongelukjes heeft (1.393) umm dan ja mannen die echt (.) meestal zo perk totaal zijn of echt van die super gevaarlijke dingen doen en [dat ja]
- * J: [Ja inderdaad] (.) Ik denk ik denk dat vrouwen misschien verantwoordelijker zijn achter het stuur en misschien meer de regels gaan volgen en [umm]&
- *V: [ja]
- * J: &(.) veiliger gaan rijden, terwijl daar veel mannen (.) sneller misschien rijden of... of misschien ook op vlak van alcohol drinken achter het... en dan nog achter het stuur kruiven. Denk ik dat mannen misschien daar wel slechtere zijn dan vrouwen. (.) Umm
- *V: //(.) ja [misschien ja]
- * J: [Dus ik denk] sowieso dat er... dat er wel verschillen zijn tussen mannen en vrouwen maar om daar te zeggen dat het ene geslacht (.) slechter een autorijdt. Ik weet het niet.
- *V: (.) Nee
- *ONDERZOEKSTER: (1.253) Oké goed. (.) Umm vrouwen zijn praatziek.
- * J: (1.672) Zijn wat?=
=praatziek. Dus [ze spreken te veel]&
- * J: [Aah praatziek ((lacht))]
- *ONDERZOEKSTER: &Ja=
=Ah ((lacht)).

* J: [Ik had dat]

* ONDERZOEKSTER: [Oh sorry] ik had het niet goed uitgesproken ((lacht))

* V: (2.972) Ik weet dat ik zo veel praat dus ((lacht))

* J: (.) Ja ik weet dat van mezelf ook. Umm (1.881) roh.

* V: (1.207) Weeral denk ik dat dat ook (.) afhangt van je karakter denk ik. Allé (1.788) Als je meer zo'n flapuit zijt ja (.) dan (.) praat je ook meer en als je ja

* J: (.) Plus ik vind... ik vind praatziek (.) is nu wel een heel negatief woord maar umm flapuit zijn er ook een eens maar ze kunnen ook gewoon heel sociaal zijn

* V: //[Ja]

* J: [umm] en dat [liever]&

* V: [Ja]

* J: &(.) een avond met vrienden zeg maar op café zit en en babbelt over van alles en ook wat ten de vroege uurtjes of er kunnen persoon zijn die liever gewoon alleen een zetel (.) zitten netflixen [umm]&

* V: [Mhm]

* J: &dus ja praatziek (.) je kunt ook ja (TECHNISCHE PROBLEMEN MET DE INTERNET VERBINDING) gewoon sociaal zijn en veel babbelen en plezier hebben met mensen umm.

* V: //[Ja]

* J: [Ik denk wel] dat een beetje een stereotiep heerst zo van (.) umm vrouwen die graag (.) roddelen (.) umm of achter het hart babbelen

* V: //Ja=

* J: =Umm en (.) en dat jongens misschien net iets minder doen. (.) Umm (1.277) Maar ja. ((lacht)) Ik denk dat het ook afhangt inderdaad van persoon tot persoon en zeker van (.) vriendengroep tot vriendengroep (TECHNISCHE PROBLEMEN MET DE INTERNET VERBINDING)

* V: (1.160) Ja en ik... Maar ik denk dat ja jongens ook heel goed kunnen roddelen maar wij als vrouwen doen dat ook. (.) Dat zou ik graag doen denk ik. (.) [Umm]

* J: [Ik] denk, ik ben zeker dat de jongens dat goed kunnen, maar ik denk dat (.) wij snel onze interesse in een onderwerp verliezen (.) en als zo

* V: //(.) [Mmh (dat wist ik niet)]

* J: [het hoogtepunt] van het verhaal is aangekomen ik denk dat we dan heel snel gaan overschakelen naar het volgende

* V: // [Ja]

* J: [terwijl] dat vrouwen daar misschien eerder geïnteresseerd zijn in alle sappige details ((lacht)).

* V: ((lacht))

* J: Ik weet het niet.

* V: //Mhm (.) Dat zou wel kunnen ja... ja... (.) Je hebt daar wel goed (.) ((lacht))

ook

*ONDERZOEKSTER: (.) Ok goed ik ga u (.) drie beelden tonen. Dus dat zijn beelden over stereotypen. (.) En umm na elke beeld moet u uw mening geven okay? En ook reageren op wat de andere persoon zegt. Umm. [Wacht]&

* J: [Ja]

*ONDERZOEKSTER: &ik moet dat openen. (IK PROBEER HET EERSTE BEELD MET DE DEELNEMERS TE DELEN--> STILTE VAN (2.066)) Umm ja. (2.601) Ik probeer het (.) te delen. Ja.(1.335) Kunt u het beeld zien?

*V: (.) Het is onklaar met mij dus ... Ah ja. (2.705) Umm.

*ONDERZOEKSTER: (4.714) Ja wat denkt u daarover? (4.807) Oh het was niet deze sorry.

*V: (4.134) Goede vraag.

* J: (2.519) Op de (.) afbeelding (.) umm (.) wil tonen dat ofwel de man (.) wil dat hij of wil tonen dat hij superieur is aan de vrouw

*V: // Mhm [mhm]

* J: [en] (.) omgekeerd. Dat de ene persoon de andere persoon ontbijt op bed moet brengen ((lacht)). Umm (1.405). En

*V: //(.) [Het is]

* J: [Der is] ongetwijfeld een tijd geweest waar de man zich superieur voelden

*V: //[Mhm]

* J: [Umm] maar ik denk dat dat meer en meer en dat is wel positief aan het worden is, van umm allebei (.) samen ontbijt maken om samen op (.) bed op te eten ((lacht)).

*V: (1.544) Ja dat is weer zo (.) extreem vind ik. Dat je niet zo (1.323) ja dat ze niet gelijk zijn (.) want er ofwel één ofwel de andere dan (.) ja superieur moeten zijn, vergeleken met de andere (1.626). Umm [en dan en ja ik denk dat (...)]

* J: [Ja Ik zie ook dat] dat de persoon (.) die in bed zit (.) wel precies en hemd daar heeft met een stropdas (.) [dus]&

*V: [Mhm]

* J: &dat lijkt ook dan wel op dat die persoon (.) umm een carrière heeft, terwijl de andere persoon gewoon een een pyjama, (.) umm (.) de huishoudelijke klusjes moet doen, umm (1.231) en er zijn ongetwijfeld boven de ellebogen zinnen waar het linker afbeelding van toepassing is

*V: //Mhm=

* J: = Umm Maar ik denk dat grotendeels dat zowel niet meer van deze tijd is.

*V: (1.056) En ik heb ook een beetje het gevoel dat als mensen het woord 'feminisme' horen dat ze dan die rechter beeld hebben, terwijl dat eigenlijk niet de bedoeling is (.) en (.) ja het is niet dat (.) één beter is dan de andere of dat één (.) meer verantwoordelijkheden moet hebben of zo dan de andere. Het is gewoon de bedoeling dat (.) mannen en vrouwen ja (.) gelijk zijn eigenlijk.

* J: (2.786) Ja, ja dat is waar.

* ONDERZOEKSTER: (.) [Oké]

* J: [umm]=

* ONDERZOEKSTER: =Ja?

* J: (1.196) Ja

* ONDERZOEKSTER: (.) Nee, nee jij kan praten ((lacht)).

* J: (.) Ah nee ik heb niets meer te zeggen.

* V: ((lacht))

* ONDERZOEKSTER: ((lacht)). Oké goed umm tweed beeld. Umm ik moet ja het beeld delen ((IK PROBEER HET BEELD MET DE DEELNEMERS TE DELEN → NIEMAND PRAAT (5.607)) Kunt u zien?

(PROBLEMEN MET HET DELEN VAN HET BEELD)

* V: (2.880) Umm (1.683) Nee=

* J: = Ik zie het ook niet=

* ONDERZOEKSTER: =[echt]?

* V: [Ik] zie gewoon dat

* ONDERZOEKSTER: (1.974) Umm oké. (1.474) En zo, ook niet?

(PROBLEEM MET HET DELEN VAN HET BEELD)

* V: (3.366) Ik zie gewoon hun presentatie. Ah nu is het weg.

* ONDERZOEKSTER: (.) Ah ja sorry umm. Ik probeer nog umm nog één keer. Umm (.) (PROBLEEM MET HET DELEN VAN EEN BEELD --> NIEMAND PRAAT (8.998)). Gaat het? (1.336) Nog niet?

* V: (.) Ik heb [hetzelfde als (vooraf)]

* J: [Ik zie echt niet jouw] foto

* V: (1.103) [Nee]

* J: [Allé] met jouw gezicht op.

* V: (.) Er staat gewoon jouw presentatie ONDERZOEKSTER.

* ONDERZOEKSTER: Oké [umm het is]&

* V: [...]

* ONDERZOEKSTER: &raar (1.243) Oké oké ik probeer met een ander beeld maar als het ni et gaat... Ik ga op google. Ik ga (.) zoeken umm naar dit beeld.

* J: (3.901) En is het een een foto op Google?=

* ONDERZOEKSTER: =Ja=

* V: =Je mag het misschien [(.)]

* J: [Kan je] de (PROBLEEM MET DE INTERNET VERBINDING) de de de url in het chat sturen? De link.=

* ONDERZOEKSTER: =Ik heb de link niet ((lacht)). (.) Umm [dus ja]

* J: [((lacht))]

* ONDERZOEKSTER: ((lacht)) super goed ((lacht)). Ik ga proberen met een ander beeld. Misschien (1.115) gaat het werken. (1.149) Umm. (.) Wacht.(2.810) Ok die hebben we gemaakt. ((PROBEER OPNIEUW HET BEELD TE DELEN → NIEMAND SPREEKT (8.510)) Ik probeer umm (PROBLEMEN MET HET DELEN --> NIEMAND SPREEKT (6.430)). Of misschien ik ik zoek of ik het in het (.) chat zenden kan. (1.116) Maar (.) ik ben helemaal niet zeker. (2.717) Oké zo. Ik ga umm (.) ja u ziet mijn (.) beel... beeld. En nu?

* V: (3.111) Nee nog wat hetzelfde als er net.=

*ONDERZOEKSTER: =Toch... Ah... (.) Oké oké. Goed. Dan is het niet umm ((lacht)) geen probleem. (.) Umm dus dank u voor uw deelname ((lacht)) sorry. Umm ja [umm]

* J: [Dus zijn]

*ONDERZOEKSTER: Wat blijft? ((IK PROBEER HET PROBLEEM OP TE LOSSEN → STILTE (9.032))). *J? (.) Ik hoor je niet. (.) Wil je [iets zeggen]

* J: [Ah!] (.) Nee.=

*ONDERZOEKSTER: =Ah ik dachte. Sorry

* J: (.) Ik heb... heb je. Nee ik hoor je niet. Heb je iets gevraagd?

*ONDERZOEKSTER: (1.194) (PROBLEEM MET MIJN INTERNET VERBINDING) Umm ja mijn internet gaat niet dus ik kan het beeld niet vinden. Ik weet niet waarom. Maar ik ga met mijn smartphone zoeken (1.103) en mijn smartphone voor de camera umm (1.636) hangen. Wacht. ((ZOEK EEN OPLOSSING VOOR HET PROBLEEM → STILTE (6.501))) Sorry ((lacht)).

*V: (.) Nee het is niet waar=

*ONDERZOEKSTER: =Internet is niet mijn vriend ((lacht)). (ZOEK EEN OPLOSSING VOOR HET PROBLEEM --> STILTE (9.219)) Umm (3.297) Ja (ZOEK EEN OPLOSSING --> STILTE (6.223)) Oké een andere vraag. Umm wat denkt u van ge genderstereotypen over het algemeen?

*V: (5.120) Mmm (3.669). Ik vind dat dat (.) een beetje aan het veranderen is met de mentaliteit en zo. (.) Umm (4.586) Ja (.) stereotypes zijn ook ja (.) stereotypes blijven stereotypes dus 'k weet, ik weet niet of je daar veel over kunt zeggen.

* J: (3.529) Ik denk dat sowieso in in alle stereotiep is misschien wel een klein beetje waarheid zit. Umm maar we moeten kunnen [relativeren]&

*V: [Mhm]

* J: & en dat mag uw idee niet bepalen over een persoon. Umm Ook vind ik we er ergens zwarte humor van kunnen inzien (1.160), umm tenzij dat het natuurlijk te serieus neemt want dat is nooit goed. Umm (.) en (1.324) een stereotiep mag ook niet dienen om een vooroordeel over een bepaalde persoon te hebben umm en dat je echt op kunnen zetten om die persoon te leren kennen. (.) Umm (.) dat het wel belangrijk is. (1.904). En niet alleen op vlak van [het geslacht]

*V: [Ja (ook) niet] (5.375)Maar ik denk dat stereotypen misschien (.) umm (.) te veel invloed hebben op de vooroordelen van de mensen soms en dat dat dat ja te veel invloed heeft

* J: //Ja [ongetwijfeld]

*V: [of dat sommige mensen] dat misschien denken(.) en ook hun openheid ook (.) over bepaalde situaties of bepaalde [mensen]&

* J: [ja]

*V: &in het algemeen

*J: //(.) Ja [ik denk]

*V: [(...)] denk ik

*J: (.) een een stereotiep wordt ook (1.868) te vaak overgenomen als mensen de persoon of situatie niet kennen

*V: // [Mhm]

*J: [en] andere mensen heel
snel al een bepaalde mening klaar, terwijl ze eigenlijk niets van
niets van weten

*V: // [Ja]

*J: [En] dat is natuurlijk het gevaarlijke en het jammere aan stereotypen
dat mensen heel vaak gevoel hebben van 'Ah maar ik weet hoe de
situatie is of ik weet hoe die personen zijn (.) want dit en dat'.
Maar eigenlijk kennen ze totaal niet en dat is natuurlijk (1.045)
het jammere aan stereotypen.

*V: // Ja ja je kan eigenlijk mis zijn over wat dat je denkt
[en over wat]&

*J: [Ja]

*V: &de situatie is (.) en dat is ook heel jammer vind ik.

*J: (1.057) Ja

*V: (1.067) En dat je een beetje verder moet nadenken en een beetje
verder zoeken soms (.) in plaats van (1.672) ja (.) het terugstoppen
soms misschien ook achter stereotiep is. (.) Sommige
mensen [(...)] meer over denk ik]&

*J: [Ik vind ook]

*V: &zo ja [dat is (...) (achter) is]

*J: [het is ook niet erg] als de mensen een bepaald vooroordeel
hebben (.) Umm maar (.) allé zolang ze dat wel kunnen toegeven dat
het vooroordeel mis was

*V: // [Mhm]

*J: [of] er vooroordelen staan om hun meningen te doen veranderen (.)
umm (.) [En kunnen niet]&

*V: [(dat is niet altijd gemakkelijk) denk ik]

*J: &mijn vriend zijn (.) Wat zeg je?

*V: (.) Dat is niet altijd gemakkelijk denk ik

*J: // [Nee natuurlijk niet natuurlijk niet]&

*V: [(...)]

*J: &Maar je kunt niet bevriend zijn of relatie hebben op welke manier
hebben met iemand die blijft vasthangen aan de stereotype (1.184)Umm
(.) Dat [werkt niet volgens mij]

*V: [(...)] (3.077) (Je hebt daar waar) denk ik.

*J: (1.740) Maar dat is daar nog altijd en (.) ik denk veel meer dan wat
wij zelf beseffen

*V: (.) Ja vind ik echt dat dat is heel spijtig denk ik maar (.) ja
(.) op zich

*ONDERZOEKSTER: (1.683) [Oké]

*V: [Het zou] wel (...) meer stereotypisch is dan wat
daar we denken en wat daar we beseffen.

*J: (1.114) Ja (1.068) misschien dat het wel een beetje aan het
verminderen omdat ik heb wel het gevoel dat (.) en dat is wel een
positieve evol evolutie (.) dat mannen en vrouwen meer aan elkaar
toe aan het leven zijn

*V: //(.) [Mhm]

* J: [Dan] bijvoorbeeld dat verander ik dan hoor eens. (.) Umm (.) allé (.) van de generatie van onze grootouders bijvoorbeeld

*V: //[Mhm]

* J: [daar] was een echt heel groot verschil tussen (.) de rol van een man en de rol van een vrouw [umm]&

*V: [Mhm]

* J: &binnen een gezin bijvoorbeeld. (.) Umm (.) Het is misschien als stereotypen bepaald aan het verminderen maar ik denk dat dat heel traag gaat.

*V: (2.845) Ja vind ik ook jammer.

*ONDERZOEKSTER: (3.088) Oké hier is het beeld. Kunt u zien? ((ik toon het beeld → STILTE (2.972))).

* J: ((leest voor)) 'The chef does everything but cook, that's what wives are for' ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: (2.647) (((lacht)))

*V: [Ja.]

*ONDERZOEKSTER: (.) Wat denkt u [daarover?]

* J: (((lacht)))

*V: [Ik denk ook] dat is een beetje hetzelfde meer als die vraag van umm de vrouwen moeten voor de kinderen zorgen en de mannen moeten werken. Voor mij is dat ook zo een beetje hetzelfde als ja en die ook

* J: (1.149) Nee dat [klopt volledig]&

*V: [Dat daar]

* J: &(niet). (1.080) Ik denk inderdaad dat het umm (.) een idee is die (.) dat absurd is en niet altijd allé dat niet klopt (1.044) Um ik heb bijvoorbeeld bij mijn thuis is vooral mijn mijn papa die kookt (.) en dat is enerzijds omdat hij daar meer interesse heeft dan mijn mama. Umm voor mijn mama is koken iets dat moet gebeuren (.) omdat je moet eten, terwijl mijn papa daar wel plezier mee heeft, plus heeft er ook meer tijd voor omdat zijn job zich voornamelijk umm (.) vanaf 's middags afspeelt dus hij heeft tijd tijd om 's ochtends de boodschappen te doen en dan (.) tijd te besteden aan het koken van de maaltijd (.) umm (.). Dus ik denk dat er inderdaad ja er zijn wel meer meerdere van zo'n gevallen. Umm heeft dat iets te maken met overdeling (1.115) Roh misschien wel maar dat is dan puur vanuit praktisch (.) standpunt van mijn ouders (.) En gewoon ook omdat mijn daar plezier mee heeft en mijn mama niet.

*V: //Mhm=

* J: =Umm (1.254) Dus ja

*V: (2.554) Ja ik weet niet of dat dat ook te maken heeft met (.) hoe dat je (.) thuis georganiseerd zijn hoelang ... hoe dat het ziet. (.) Want (.) Allé als ik mijn voorbeeld neem bijvoorbeeld ik ben dan voedvrouw en om ja daar heb je late shifts, daar heb je een nacht soms en dus kun je ook niet altijd zijn thuis om eten klaar te maken

- (.) Als (je kinderen hebt) of zo en gewoon als je ook een man hebt ((lacht)) want die moet ook eten. Umm (.) en dus ik denk dat dat gewoon (.) ja (.) goed verdeeld moet worden tussen beide en misschien de eerste die thuis komt van het werk begint eraan en wie dat tijd heeft of soms wie dat er gewoon zin in heeft dat dat niet echt ja (.) aan een (1.369) geslacht moet pas geplakt worden
- * J: (1.01) Nee ik denk inderdaad dat is ook dat is ook weer hetzelfde. Inderdaad als met de kinderen. Het ene kind is de verantwoordelijkheid van allebei
- *V: //[Mhm]
- * J: [en] zolang er daar goede regeling aangetroffen kan worden umm waarbij het leuk blijft, (.) waarbij beide personen zich zich comfortabel erbij voelen (.) umm maakt dat voor mij niet uit op welke manier umm of wie het umm het meest verantwoordelijk is (.) umm voor het koken (.) umm (.) ja.
- *ONDERZOEKSTER: (3.205) Oké. Het laatste beeld ((Ik toon het beeld aan de deelnemers → STILTE (5.840)))
- * J: ((leest voor)) 'Het doet momenteel aan een vloertest met
- *V: (1.462) ((leest voor-) 'met dweil en
- * J: //(.) en schoonmaakmiddel?
- *ONDERZOEKSTER:(.) [Umm]
- *V: [Ah]
- *ONDERZOEKSTER: (.) Umm 'Ze doet momenteel een vloertest met dweil (.) en schoonmakenmiddel
- * J: ((lacht))
- *ONDERZOEKSTER: schoonmaakmiddel (1.370). Ja en dat zijn wetenschappers.
- *V: (2.286) Ja twee mannen dus=
- *ONDERZOEKSTER: //[ja]=
- *V: [die] wetenschappers. Oké.
- * J: (3.425) Dat is wel een beetje een grove cartoon
- *V: //[ja]
- * J: [om] eens de rol van de vrouw (.) degraderen um (.) en (1.266) en misschien de waarde van van een kuisvrouw niet niet (.) niet goed inschatten (.) umm ik denk dat iedere job wel waarde vol is op zijn of haar manier (.) umm en je kunt wetenschapper zijn, maar heel slecht in je job (.) [terwijl]&
- *V: [Mhm]
- * J: &je kunt (.) umm misschien een job op (.) uitoefenen die misschien minder hoog status heeft bijvoorbeeld als een kuisvrouw of een vuilnisman (.) maar je kunt daar wel heel goed zijn (.) plus je vervul ook een maatschappelijke rol (.) Umm (1.567) dus ja (.) Ik denk dat iedereen moet respect hebben voor de job die een andere persoon uitoefent. Dus natuurlijk makkelijker gezegd dan gedaan. (.) Umm maar (1.196). De... allé zo goed als iedere job dus effectief wel nodig zijn in onze maatschappij en (.) heeft heeft een belangrijke rol te vervullen (TECHNISCHE PROBLEMEN MET DE

INTERNET VERBINDING)

- *V: (.) Mhm (1.164) En ik denk ook dat als je zo een beeld ziet (.) dat het huishouden dan zou negatief (.) beschouwd wordt (.) en dus dat (.) dat dat sowieso voor de vrouw moet zijn om ja het huishouden daar ook met de vrouw. Dus weer al zo een cliché. Maar als je daar altijd zo negatief over praat dan gaan de mannen ook nooit willen doen of willen proberen of zich daarin willen zetten of zo en dat dan ook zo een circulaire ja (1.566) ja also een vicieuze cirkel kan zijn dan dat ook niet (1.915) oké is allé vind ik (1.579) dus ja dat zo negatief beschouwd wordt is iets (.) voor mij negatiefs.
- *ONDERZOEKSTER: (3.471) Oké goed
- * J: //nee nee inderdaad ik vind dat je het helemaal gelijk hebt (.) umm ook (.) die mannen vinden zich misschien te goed om om te kuisen umm (.) maar (.) daaraan doen allé het moet ook gebeuren en ik zou heel blij ik ben heel blij dat de mensen dat willen doen
- *V: //(.) [Mhm]
- * J: [umm]Dus daar moeten we zeker voor hebben
- *V: (1.278) Ja (.) inderdaad
- *ONDERZOEKSTER: (4.005) Oké goed hebt u nog dingen te zeggen daarover of?
- * J: (3.297) Wat is jouw mening ONDERZOEKSTER ((lacht))?
- *ONDERZOEKSTER: ((lacht)) Oh ik [moet umm]&
- *V: [ja]
- *ONDERZOEKSTER: &ik moet objectief blijven (lacht). Het is een onderzoek [over u]&
- * J: [((lacht))]
- *ONDERZOEKSTER: &en niet over mij [((lacht))]
- * J: [ja niet] erg. Ja ja.
- @End

Gesprek groep ii

@Begin

@Languages: nl

@Participants: AN Female, AL Male, ONDERZOEKSTER Narrator

@ID: nl|change_corpus_later|AN||female||Female||

@ID: nl|change_corpus_later|AL||male||Male||

@ID: nl|change_corpus_later|ONDERZOEKSTER||||Narrator||

'@Begin

@Options: Ca

@Media: Gesprek_2, audio

*ONDERZOEKSTER: Goed umm dus dank u voor uw deelname umm en voordat wij beginnen, herhaal ik nog nog één keer dat ik het gesprek opneem en dat ik umm de opname gaat umm ga gebruiken voor mijn scriptie. En umm zoals het in het consentformulier staat geschrij umm geschreven moet mijn umm ja het thema van mijn scriptie geheim blijven zo... zodat de resultaten niet beïnvloed worden. En umm misschien kunt u uw zeel umm zeer snel voorstellen dus bijvoorbeeld umm naam, voornaam, leeftijd en werk.

*AL: (3.06) Ok begint u eerst hè ((lacht)).

*AN: (.) Umm ik?=

*AL: =ja jij mag beginnen.

*AN: //Oh hallo ik ben (deze informatie moet geheim blijven)

*AL: (1.44) Ja interessant.

*AN: (.) Ja=

*AL: Ik ben *AL (deze informatie moet geheim blijven)

*AN: //Ja=

*AL: Ik ben (deze informatie moet geheim blijven)

*AN: //Mhm=

*AL: =(Deze informatie moet geheim blijven)

*AN: (1.02) Ja=

*AL: =(deze informatie moet geheim blijven).

*ONDERZOEKSTER: Oké goed dus het gesprek vandaag gaat om genderstereotypen. Dus genderstereotypen zijn ideeën die over umm die ja bepalen hoe vrouwen of mannen zich moeten gedragen en ze zijn in onze samenleving overal om ons heen umm. Dus voor dit gesprek heb ik enkele umm ja stereotypen gekozen en ik wil dat u daarop reageert maar ook wat op de andere zegt oké dus dat is een soort debat. Ik weet niet of u vragen hebt of niet.

*AL: (2.74) [Nee]

*AN: [Ik heb] hop... hopelijk niet, ik wacht het af
((lacht))=

*ONDERZOEKSTER: Oké [goed]

*AL: [Ja ik] ook [(...)]

*ONDERZOEKSTER: [Oké] dus de eerste stereotiep is dat dat vrouwen de kinderen moeten opvoeden, tijdens de mannen werken.

- * AN: (1.345) Mmm
- * AL: (2.542) Ja (1.076) Begin ik eerst?=
 * AN: =Ja (...) eerst worden mm ((lacht))
- *AL: //Oh ja ja dat is dat is uit de tijd van mijn vader en moeder. Dat is umm dat kostwinnersmodel. Ben ja ik kom uit een klein dorp in Groningen en daar mijn moeder was daar huisvrouw en die zorg voor kinderen en mijn vader werkt buitenhuis. Maar toen ik in de jaren zeventig opgroeide in Loppersum in Noord-Groningen toen zag ik al wel dat het aan het verschuiven was. Maar wel heel voorzichtig zo'n klein dorp in Groningen de meeste waren conservatief enzo daar had men dus umm ja langzaam hangt een beetje het gevoel dat vrouwen misschien ook wel buitenhuis konden werken, maar wel niet meer dan tien uur per week. (1.05) Ja dus nou ik ben 30 jaar weg uit het dorp. Ik weet niet hoe het nu is. Maar ik geloof dat nu wel serieus anders is maar nog steeds lijkt het erop alsof heel vaak umm vrouwen zich (.) bijna gedwongen voelen lijkt het wel om umm om de opvoeding als als eerste daaraan te nemen en dan umm ja de man in de opvoeding dan als als umm als tweede te zien (1.130) [Ja]&
- * AN: [Ja]
- * AL: Ik vind dat raar. Ik vind dat helemaal niet nodig. Bij ons thuis is het ook iets zo. Bij het is geen kostwinnersmodel, maar mij mijn echtgenote die verdient ook wel inkomen. Ik ben umm ik heb een advocaat advocaat hypotheek als bij baantje (1.506). Ik ik denk dat er niet meer van van mijn van deze tijd is. [Dus]
- * AN: [Ja]
- (2.473) Ja eens umm ik denk dat het nog terug te zien is op op veel verschillende plekken en het ligt ongetwijfeld aan de locatie waar je woont. Maar ook in in wetgeving ziet nog wel terug dat vrouwen hebben vooral een zwangerschapsverlof en ook ook daarna in de periode als het kind geboren is en mannen hebben veel minder umm minder verlof en daardoor minder de mogelijkheid om die ook op zich te nemen, terwijl daar vrouwen langer voor hun baan moeten stoppen en dat heeft ook voor mij een bepaalde kans en (...) soms invloed dat stoort in de mensen omdat mensen het beter dat de vrouw ook veel langer meer uit is. (.) Umm dus ik denk dat het nog steeds die rol wel een beetje umm (.) door ook wetgeving die daar ligt gewoon in staand gehouden wordt (.) en en misschien ook wel met met veel sociale umm normen. Ik denk dat het ook nog wel vrouwen zijn zelf ook die umm oordelen over vrouwen die heel veel werken alsof je dan je carrière boven je kinderen kiest of zo (1.022) Umm maar ik ben niet mee eens. Dat is wat volgens mij nog wel gebeurt dus dat ik kan ook een soort van schaamte zo opblikken bij de andere vrouwen. Umm dus ik denk dat het nog niet helemaal umm uitgewast is. Dat dat een stereotiep waar maar zeker minder dan dan vroeger. En mijn ouders die werken allebei gewoon en umm (.) en zeker mijn vader en mijn stiefmoeder die werken precies evenveel en

- die krijgen volgens mij ongeveer (.) gelijk betaald dus in mijn opvoeding heb ik dat inderdaad niet (...) (die moet niet gebeuren)
- * AL: (6.603) Misschien heb je dan ook de perk dat je twee hoog opgeleiden mensen te maken hebt.
- * AN: //Ja ja ((lacht))
- * AL: (.) Wat ik denk dat als ik als ik in mijn advocatenpraktijk mijn cliënten kijk die dan uit de wat (...) buurten komen en heel uit een (...) dan ligt dat vaak toch anders toch hè niet iedereen. Ook die ideeën zijn dan daar wel anders denk ik dat umm maar goed.
- * AN: (.) zeker=
- * ONDERZOEKSTER: =Oké. Echte mannen huilen niet.
- * AN: ((lacht)) umm [mmm]
- * AL: [Dan] ga je eerst ((lacht))
- * AN: ((lacht)) Ja. Nou ik weet niet wat echte mannen dan zijn um ik zou het umm (.) ik zou het heel lastig vinden als ik met iemand zou zijn of dat dan een man of een vrouw is die die niet zou kunnen of mogen huilen umm (.) ik denk dat het juist heel belangrijk is dat je allebei kwetsbaar ook kan zullen maar ik geloof zeker dat dat (.) iets is wat umm (.) wat een beetje geïnternaliseerd is in veel mensen en en en misschien dat ik ook nog wel eens de zin misschien zeg maar niet ze perse tegen de man, maar van mijn (man dan veilig wel) umm dat er zit nergens op umm (1.129). Ik vind dat onzin in elk geval.
- * AL: (2.97) Ja ik denk ook inderdaad dat dat dat als ja nee niet umm (.) ja het is ook gebaseerd kan zijn in het gezicht. Alleen hangt het wel van gewoon af waarom je huilt want ik zie bij de kinderen zie ik wel dat ze vaak huilen niet omdat ze pijn of verdriet hebben maar omdat ze boos zijn
- * AN: //[Mmh]
- * AL: [En] daar heb ik dan wel want ik denk van 'nee huhu huilen (wanneer) je pijn en verdriet hebt en als je boos bent dan is boos. Dan moet je boos zijn'.
- * AN: //[Mhm]
- * AL: [Umm] en misschien dat dat voor voor mannen ook wel een beetje nog (.) meespeelt (.), hoewel het wel moet dat ik merk bij mezelf dat ik ook niet zo heel snel huil maar meer (.) ha... opkrop op momenten ja. Dat ik iets heb daarop je van mezelf kunnen huilen. Maar dat is misschien het internaliseren. Dat zou ook kunnen umm. Of, of misschien ook wel de ja hoe dat ik het zeg umm een soort levens ja ervaring umm (.) dat je een beetje afgestompt raakt als ik zo mag uitdrukken en dat je dat je ja dat je toch de heel tot de ziel toch wat maakt dat je minder snel gaat huilen dan. (.) De laatste keer dat ik gehuild heb dat is toen mijn vader is overleden. Maar ook toe ja (.). Het was meer, al het was meer (.) boosheid dan echt verdriet eigenlijk (.). (Zo van van wat ik zeg. Het was mijn keer.)
- * AN: //Ja=
- * AL: =Maar dat is mijn eigen i (...) uiteraard dat mannen zouden

moeten mogen huilen (doet dat geen discussie). Je huilt omdat het niet anders zou kunnen zijn. Ook gek trouwens dat vrouwen dat dan dat dat dan voor vrouwen niet zo was [gesuggereerd]&

* AN: [Ja]

* AL: &(gekozen).

* AN: (.) Umm ik ik heb... ik denk wel dat ik in het algemeen de vrouwen in mijn omgeving (.) sneller huilen. En of dat nou is omdat vrouwen iets umm meer in contact zijn met hun emoties, of dat dat ook is wat zij mogen doen. Umm I don't know. En en in mijn opvoeding is dat weer anders, want mijn vader is heel emotioneel ((lacht)) man, dus hij huilt heel snel over duizend films of over iets verdrietigs ((lacht)).

* AL: //[[Ah ja ((lacht))]]

* AN: [Of iets moois] dus ((lacht)). Umm dus umm dus ((lacht)) nee ik zeg niet dat het niet zou meer kunnen ((lacht)).

* ONDERZOEKSTER: (1.3) Oké en het feit dat vrouwen umm als gevoelige mensen umm worden gezien. Wat denkt u daarover?

* AN: (1.486) Umm(1.253) Ik [denk]

* AL: [(...)]

* AN: (.) Ik vind het. Ik vind het lastig, want ik zie dat wel (1.3) umm bij veel mensen uit het werk niet ene (been) en het kan met allemaal factoren te maken hebben, maar over het algemeen umm (1.208) zijn de meeste vrouwen waar ik mee omga iets gevoeliger of komen gevoeliger over. Laten we dat sneller zien dan de mannen waar ze mee omgaan (.), iets gevoeliger of komen gevoeliger over, laten dat sneller zien (.) umm dan de mannelijk (.) mijn omgang dus trekken iets sneller aan (.) Umm een mening van een ander of reageren sneller op (.) op inderdaad een film ofzo. Ik heb veel vrouwen vrienden waarmee als ik films kijk dat we gaan huilen. Wat we ook fijn vinden van lekker heffen ((lacht)) dat ik helemaal opga in dat verhaal en dat voor men kan janken ((lacht)). Umm dat heb ik niet zo snel met mijn mannen vrienden. Maar ik weet niet (.) of dat inderdaad ligt aan dat dat het ligt aan de vrouwelijk brein of of je DNA, of dat dat ligt aan (.) aan dat je dat niet in je opvoeding hebt meegekregen of stilletjes zeg maar onbewust in de maatschappij in elkaar zit in de normen die er enorm in heersen.

* AL: (2.367) Ja, ik denk dat ja mannen en vrouwen zijn niet hetzelfde hè dus umm, het het... Het is niet ondenkbaar dat inderdaad vrouwen emotioneler kunnen reageren op bepaalde zaken dan mannen dat doen. En dat mannen misschien veel meer vechthouding zou aannemen en misschien vrouwen meer een vluchthouding hè. Dat dat dat vind ik wat lastige umm maar het feit is wel denk ik als het gaat om umm (.) ja die vluchtigheid, die emotionel ja die emotionaliteit die zouden daar heel anders kunnen zijn. Ah ja dat is wel natuurlijk geen geen geanalyseerd dan want ja ik... er zijn een goed ik ken goede vrouwen die zich heel hard [kunnen opstellen]&

- * AN: [Mhm]
- * AL: &zeker in de advocatuur dan mannen umm af umm (.).
Vrouwen advocaten zijn de eerste die umm die er zijn. (1.345)
((lacht))=
- * ONDERZOEKSTER: Oké=
- * AL: //zo ((lacht)). Is het volstrekt. ((lacht)) Maar nee maar ik ben aan het overdrijven maar. Dus nou ik moet zeggen dat dat gaat om om om deze discussies en en harde opstellingen dan (1.068) vind ik vrouwen ja totaal gedaan dat ze umm allemaal (...) worden ja. Dat weten we als mij verbaal umm (...) ja. ((lacht)). Ik ben ook niet bang ervoor zo. Ik vind het geen probleem dat wordt bij vakken goed als iemand zich zo opstelt. Ja dat kan gebeuren die (.) confrontatie die zit erin maar dus dat betreft hier dat het moeilijk ja (.) Ik denk je zou moet onderdelen wat voor typen vrouw, wat voor type man heb je tegenover je en [wat voor]&
- * AN: [Ja ja]
- * AL: &achtergrond hij heeft en hoe is hij opgegroeid, wat voor ervaring hij heeft als leven meegemaakt.
- * AN: (.) Ja. (1.671) Ja=
- * ONDERZOEKSTER: =Ja oké
- * AL: //Vind ik.=
- * ONDERZOEKSTER: =Umm als meisjes of vrouwen met korte rokjes of decolletés verkracht worden, dan is het hun schuld.
- * AL: (2.042) Zo nou dan ben ik heel anders [daar ((lacht))]
- * AN: [Ja ((lacht))]
- * AL: Rabiate onzin!
- * AN: //[Ja ja]
- * AL: [Rabiate onzin] Dat kan ik echt... Daarmee ben ik zo boos met wat ik (zo) hoor. Moet een keer aan umm ik geloof dat iemand uit Italië die de recht had uit Italië als een keer ik vind het ongelooflijk dat iemand zo de recht heeft mogen wonnen.(.) Maar dat slaat werkelijk op mijn nerven. Dat is echt de (...) van (elkaar).
[Rabiate]&
- * AN: [Mhm]
- * AL: &onzin!
- * AN: (.) Daar kan ik ook echt niet aan toevoegen. Dat is gewoon echt umm (1.114). Dat kan niet, dat kan niet. Dat is iets dat je echt moet (...) kan opvoeden van van de degenen die verkracht en niet van degene die het slachtoffer is.
- * AL: (1.117) Ja precies ja.
- * ONDERZOEKSTER: (2.414) Oké goed. Umm mannen verdienen meer geld dan vrouwen.
- * AN: (1.178) Mmh (.) mmh ((lacht)) (1.719) Op bepaald beroep is het helaas nog (wel) het geval umm voor bepaalde functies ondanks dat de takenpakket gelijk is en de verantwoordelijkheden en de ervaring op het cv. Daar worden verschillende onderzoeken naar gedaan. Umm maar of dat zo zou moeten worden, is dat (is waar) ik niet ben mee

- eens ((lacht)) (.) Ik vind gewoon dat dat gebaseerd moet worden op op
ervaring (.), op op umm jouw opleidingsniveau, de
verantwoordelijkheden die je krijgt, die (takenpakket) en eventueel
inzet dat je dat je extra bonus kan krijgen daar... daarvoor maar
(.) met met geslacht zou dat misschien niet mee hebben te maken.
- * AL: (1:44) Ja ik denk ook (..) de onderzoeken hebben uitgewezen dat het
feitelijk het geval is hè (.). Gelijkbare, vergelijkbare positie,
vergelijkbare (.) inspanningen toch minder verdienen dus ik het
is... en ja dat is dat is ook ja. (.) Is nergens op ge op gebaseerd.
Ik zou niet weten wat voor ervaring ging daarvoor zou dan moeten
bestaan eerst echt. (1.113). Dus nee dat is absoluut umm (1.161).
Dat zou niet moeten mogen (.) Nee. (1.301). Het gebeurt hier (dan)
wel.
- * AN: (.) Ja
- * AL: (.) Of je deze (...) zo is ja.
- * ONDERZOEKSTER: (4.969) Vrouwen zijn slechte chauffeurs'.
- * AN: (.) ((lacht)).
- * AL: ((lacht))
- * AN: ((inademt)) En na... Als ik naar de vrouwen (kijk) umm (1.21)
Wat ik... ik denk echt dat dat totaal onzin is maar ik ben wel
altijd benieuwd naar dit soort dingen want (.) wat wat Alexander zegt
(.) umm ons DNA is echt werkelijk anders onze hormoonhuishouding is
anders en het kan natuurlijk best zijn dat bepaalde dingen effect
hebben op bijvoorbeeld (.) richtingsgevoel of (.) om of het mate van
emotionele umm schommelingen in in of hè de
hormo hormoonschommelingen en dus op jouw emoties. Dus ik geloof
echt wel dat dat er (.) dingen in ons menselijk lichaam (.) van
invloed kunnen zijn op bepaald aspect in het leven en dat dus ook
niet altijd hetzelfde is om maar (.) ik heb nul verstand van hoe je
jouw (genische) huishouding van invloed zou kunnen zijn op jouw harmonie
van (.) van rijden en je en umm (.) en ik denk dus dat het onzin is.
Ik denk dat mannen misschien een (paar wordt)... als je strikt
kijkt ze ook daarin denk ik dat (.) toch de mannelijke vrienden van
mij dat ook leuker vinden om te rijden en dat ik vooral van vrouwen
vrienden hoort dat ze niet van zichzelf zeggen dat ze niet
kunnen inparkeren of iets vergelijkks. Maar ik denk dat dat (.) te
maken heeft dat vrouwen over het algemeen iets onzekerder zijn, dus
iets sneller in de stress gaan raken als het misschien niet meteen
goed gaat en minder opgevoed zijn met computerspelletjes met auto's
((lacht)) en al dat soort dingen dat erbij gepaard gaat. (1.394) Ja.
(.) (...)
- * AL: (1.068) Ja ik denk dat mannen en vrouwen roekeloos zijn als ze
gaming zijn. Het umm... Dat is een beetje een... een ja gevaarlijke
opmerking hoe dat
- * AN: //[Mhm]
- * AL: [hoe dat] het umm persoonlijke ervaringen zijn als hartloper en
fixer. Kom ik umm ben ik regelmatig van de regeringen hier in

België. Ik geloof ook dat ze wel in België heel wat anders zijn dan in Nederland in eerst gezicht. Maar vrouwen ik heb een ja... Ik heb die idee dat mannen vooral en zeker als ze in een BMW, een Audi of een Mercedes zitten, dan is dan verandert er iets hun hart klopt in om zo veel schijnelijk de King of the Road s mee te zijn umm (.). En zie je ook dat ze dat ze umm (.) niet zo zeer dat ze gaan ongelukken. Maar ik ben op de weg gegaan, ik moest net even auto spelen en nog wat sneller gaan rijden. En umm kruispunt kijk ik niet naar rechts umm komt een auto van rechts die heeft voorrang (.), prima geen probleem. Maar er komt een andere auto aan de andere kant die heeft dus voorrang want de type heeft geen hè die van rechts kwam voor mij. Wat doet iemand die zijn vol ram op de weg zodat ik (niet door kan weg) en normaal hoog gesproken mij vrij door moet laten geven omdat die andere vóór moet weg. En dat is gewoon een kwestie van ja een beetje gorilla-gedrag van zo ja ik zit hier met mijn BMW, ik (zeg niet) hoe het moet voor jouw YUNGA en twintig en dat van de andere kant komt uit, wacht op totdat de mens uit is, maar je mag niet voor, ik ga voor dus ik blokkeer de weg voor jouw.

* AN: //(.)[Mhm]

* AL: [Umm] (.) dus ja. Nee ik denk dat umm grosso modo umm de mannen slechtere chauffeurs' zijn alsof ze hetzelfde (moet doen) (.). Roekelozer en meer (aapig) gedrag.

* AN: [(lucht))]

* AL: [(aapig)] gedrag. (1. 114). Zeg ik 't.

* AN: (1.718) Ook sneller als ik kijk naar mijn omgeving ook sneller opgefokt wordt door het gedrag van andere (.) en umm

* AL: //Je gaat te langzaam en rijd ik door en dan umm steunt hij in je koffer weer zie zie ik ook gewoon meteen wanneer ik vijfhonderd meter vanaf van vol rijd

* AN: //Ja ((lucht))

* AL: [oh ja]

* AN: [het is] altijd mannen die zo gaan [kleven op je koffer]

* AL: [(het leukste)]
heel wat mannen en dan nog het (leukste die zie ik altijd) waar ik (hoor) dat zijn een BMW, Audi of Mercedes (hebben) dus...

* AN: ((lucht)) ja.

* AL: ((lucht)) (in Tesla) (...) bak hè

* AN: //Ja=

* AL: =Maar goed zij denken misschien dat het leuk is om te kijken.
Ik zal niet reageren maar ((lucht))

* AN: ((lucht))

* AL: Die zijn er maar drie dus niet van een mag je niet echt (zeuren) dus dat is een beetje jammer maar ja [ik vind leuk dat soort dingen]&

* AN: [Ja ja ja inderdaad]

* AL: &voor je (1.439) Maar ja.

* AN: //[Mhm]

* AL: [Dus].

* AN: (Grappig)

* ONDERZOEKSTER: (4.272) Oké goed. Umm nu ga ik u beelden laten zien. Dat zijn opnieuw beelden over genderstereotypen en het principe is hetzelfde dus u reageert op de beelden [en op wat]&

* AN: [Mhm]

* ONDERZOEKSTER: &en op ja op wat de andere persoon zegt.

* AL: //Mhm

* ONDERZOEKSTER: Het eerste beeld ((ik deel het beeld met hen op het platform Google Meet)). Kunt u het beeld zien?

* AN: (2.09) [Nee]

* AL: [Ik kijk] hè. *ONDERZOEKSTER presenteert nu (1.068) Het is onklaar (3.761). Ja daar ik zie [het]&

* AN: [(ja)]

* AL: &Even mijn bril oppakken.
((PAUZE VAN (6.131) BEIDE LEZEN WAT OP HET BEELD STAAT))

* AN: Maar echt ((lacht))

* AL: (1.114) ((lacht)) Dubbel stereos mhm ja

* AN: (.) Nee wel dat is ook nog een leuke een leuke film umm. Dat is voor mij wel een goede film maar het lijkt maar volgens mij op een Franse film waarbij (.) umm dit is ook echt zo een zo een typische zo een art typische mannenwereld maar een beetje overdreven vind ik wel van hoe de realiteit in... voor Nederland is. Maar umm daar loopt je tegen de (paal) en dan is het omgekeerde wereld waarbij alle alle hoge functies vrouwen zijn en mannen moeten zich schuren overal en ((lacht)) [dat is]&

* AL: [ja]

* AN: &is saai. Misschien zou je dat denken van dit plaatje Umm maar ja ik vind dat umm dat beide beelden ((lacht)) umm. Dat beide kunnen samen ontbijten of zo. ((lacht))

* AL: (.) Maar ja ik vind dat ik vind dat ook dat het ook grappig gedaan dat de serviabiliteit zit achteruit ((lacht)). Het is umm in het ene geval is het umm de vrouw die zich dienstbaar stelt umm hoe dat ik dat zeg... bijna onderdanige umm slaaf ((lacht)). In andere omgekeerd. Ik ik zou ook denken het zou lekker ontbijt samen op bed nemen. Het zou beter

* AN: //Ja maar ik zie niet toe voor (elkaar) met onderdanig gedrag hoefde [(overdrinken)]

* AL: [Nou] precies ik heb dat niet echt gewoon die onderdanigheid [ja achteruit]&

* AN: [Ja]

* AL: &umm... Dat hou ik helemaal niet van [umm (ik)]&

* AN: [nee]

* AL: ik hang op (zich)

* AN: (.) Nee

* AL: //Nee

* AN: //Het ligt dan op dat men een beetje gelijkwaardig ((lacht)).

- * AL: (.) Juist, ja
- * ONDERZOEKSTER: (2.275) Oké. Goed het tweede beeld. Umm...
((Ik deel het beeld met de deelnemers op Google Meet → NIEMAND SPREEKT
(16.533)))
- * AL: Ja dat komt.
((De deelnemers kijken naar het beeld --> STILTE VAN (10.309)))
- * ONDERZOEKSTER: Wat denkt u [daarvan]
- * AN: [Ja]
- * ONDERZOEKSTER: ((lacht))
- * AN: (.) ((lacht)) Ja umm u...
- * AL: //(.) Oh Ik heb nooit.
- * AN: (2.461) Dat gaat volgens mij [over het (...) van mij]
- * AL: [Ik heb nog niet] (.) Ik heb nog niet sorry. Ja? (.) Wat zeg je? Dat je (sorry dat [ik je heb onderbroken maar ik heb])
- * AN: [Nee nee maar ik heb van moet dat ja] um (lacht). Het is zeker een onzin dat de vrouwen degenen zijn die schoon moet maken, maar wel weg ((lacht)). Maar leuk is dat wetenschappelijk gedraaid ja schoonmaken van haar co-werker ((lacht)) gegeven wordt. (.) Umm maar ik ken... ik ken vrouwen juist veel vrouwen die die echt in een lab staan umm al met de labjas en umm ja. (1.672) Umm minder mannen dus ik zie dat in mijne in mijne direct omgeving vind ik vooral vrouwen die ja de... in de niet de schoonmaaksters zijn zeg maar, maar (.) de laboratorium (.) hoe noemen we zoiets de... (1.022) de wetenschappensteller.
- * AL: (2.554) Ja ik vind het moeilijk want dat umm (.) umm ja een standing een heel bizar dat een... dat een dagelijks draai dat wordt gegeven over zo. Moet ik dan daarover zeggen dat goed schoonmaken kunst is
- * AN: //(.) Ja.=
- * AL: =umm zich tussen (...) wel maken dat ik zie dat umm (.) en schoonmaakster zwaar is en goede schoonmaker en schoonmaakster (onder) gedeeld wordt. Maar umm de de gedacht die achter is, neem ik aan het minst geval ook umm ja het dedain over dat vrouwen in de wetenschap niet thuis zouden horen umm ja dat is umm dat is umm al voor lang geleden (.). Ik denk inderdaad ook dat vrouwen ook in de exacte wetenschappen prima uit de... opvoed kunnen. Ik zie helemaal niet waarom het niet zo zou kunnen echt hè.=
- * AN: =Ja eens.
- * AL: (2.462) Dus dat (wordt zelfs wel) feitelijk vaak zo dat (.) vrouwen vaker schoonmaken. Dat vind ik wel bijzonder eigenlijk maar...
- * AN: (.) [Ja als]=
- * AL: [(Ik weet] En dat ze de kleden (onder draagt) aan de (vrouw)
- * AN: (.) Ja maar dat zij dat is ja dan precies (1.068). Minder minder met connectie tot wetenschap
- * AL: (.) Ja precies dat is losse van (...) de co ja

- * ONDERZOEKSTER: (1.440). Oké goed. En het laatste beeld
((Ik deel het beeld met de deelnemers op Google Meet → NIEMAND SPREEKT
(13.235)))
- * AN: ((lacht)).
- * AL: (1.672) hhh (.) Ja.
- * AN: (.) Ja het is net zoiets als umm (.) het enige recht is het
aanrecht (lacht). Umm dit zijn toch een beetje out-dated opvattingen
denk ik. Umm je ziet dat het gaat nog door (zij) bloeien in
bepaalde kringen. (.) Umm (1.208) Maar in... in toevallig bij
mijn... bij mijn vader en stiefmoeder die... die kookt mijn
stiefmoeder ook zeg maar dat is puur omdat zij dat heel erg leuk
vindt en vindt dat mijn vader dat niet kan. (.) En mijn vader is
doet wel andere taken in het huis dus umm (.) Dat heeft daarmee
weinig te doen. (.) Um ja opnieuw umm onzin voor mij misschien
((lacht)).
- * AL: (.) Ja hier is gelijk. Ik kijk umm (.) in het punt eerst dat umm (.)
ik kijk even na bij ons thuis. Ik ik houd niet van koken en... en
mijn vrouw vindt dat wel leuk maar umm maar dat hangt niet van het
feit dat umm even goed regelmatig zou moeten koken ook en umm er zou
geen reden waarom dit niet zou kunnen umm de... ik zou het wel
moeten doen um... de... Nee dat dat... de norm daarachter dat is de
reden waarom we (uit) een stukje ja. (.) Enfin umm (.) Wel onzin
dat er ... goed (vind ik) niet zo klaar van dat kort rokjes verhaal
maar dat is wel iets waarvan je denkt 'Na' (.) Ach ja. (.) Dat is
althans wel ja groepen die dat vinden maar ja het is dan wel een
ander bubbel, een ander [sociaal]&
- * AN: [Ja]
- * AL: &bubbel, maar wel ik zit tegen enfin.
- * AN: (.) Dat denk ik ook ja.
- * ONDERZOEKSTER: (1.857) Oké en umm ik weet niet umm misschien
umm umm Meneer *AL kent u umm de uitdrukking 'C'est un homme à marier'.
Dus dat is een man met wie we ons moeten umm trouwen of iets zo
[en we zeggen]&
- * AL: [Ja ja]
- * ONDERZOEKSTER: &dat van mannen die koken. Dus wat denkt u
daarvan? Denkt u dat [het een oude]&
- * AL: [Pfu]
- * ONDERZOEKSTER: &uitdrukking is die we niet meer moeten gebruiken of?
- * AL: (.) Ja ja dat is de (grap)... dat is een umm (.) een man met wie je
zal je zal moeten trouwen geweten kwaliteit die die heeft en hij
zal koken, zo is een kwaliteit die zou kunnen zijn. (.) Zo moet het
zien hè? =
- * ONDERZOEKSTER: =Ja.
- * AL: (.) Umm (1.718) Och. (.) mmm (1.716) nee (1.254). Ik denk niet het
een belangrijke kwaliteit zou moeten zijn (.) umm het zijn zaken die
in een gezin wat volgens mij alle mannen ook van bedrijven is,
moeten doen. En die taken moet je gewoon verdelen umm nee in

- (verenigheid) en umm als in dit geval umm in ons geval werkt mijn vrouw meer dan ik dus zal ik ook meer omgekeerd wat vaker koken. Allé dat wordt gecompenseerd door het feit dat zij koken leuk vindt (1.022). Maar dat heeft niets te maken met het met het feit dat ik de de kwaliteit moet hebben want die heb ik ook niet echt hè.
- * AN: ((lacht)).
- * AL: Dat zijn frustrerend dat zij het nog niet maakt. Nog steeds.
Dat geldt al dan ja
- * AN: ((lacht)) (.) Ja. (1.022) Ik umm... Wij hebben... Die uitdrukking is niet een officiële uitdrukking maar ik hoor ook bij onze vrienden zeggen als ze... als ze (.) umm als ze één is getroffen als een man goed kan umm kan koken, van 'Ah dat is a keeper!'. Maar dat is meer omdat het net minder vaak voorkomt en dat je dan (.) umm ja misschien toch wel nog van dit idee : 'Oh daar ben ik niet degenen die altijd moet koken of zo.' Umm (.) Maar ja het gaat zo... Het gaat veranderen in het heden want als ik kijk naar mijn naar mijn stiefmoeder en mijn vader dan vindt mijn... vindt mijn stiefmoeder gewoon heel leuk om te koken. Het gaat haar makkelijker af en zo dus dan (.) is het juist handiger dat mijn andere dingen doet die die... dus de (ontbijt) en de afwas en de de dieren eten geven dat soort dingen dat ze dus verdelen op een andere manier omdat hij dat wel leuker vindt. Dus ja hoeft dat niet dat je allebei 50% kookt, als de ene of de andere dat wel leuker vindt.
- * AL: //Goed ja precies=
- * AN: =Als het maar niet zou umm als het maar niet zou moeten omdat je van het ene geslacht bent ((lacht)).
- * AL: (.) Ja. (.) Bedankt.
- * ONDERZOEKSTER: (.) Oké goed [umm en]&
- * AL: [hier is]
- * ONDERZOEKSTER: &wat denkt u over het algemeen van genderstereotypen?
- * AN: (3.251) [Mmm]
- * AL: [Hardnekkig] (.) Moeilijke werkelijkheid.
- * AN: (2.415) Ja ik denk dat dat... ja wat dat kan zijn (.) ook ook bij mensen die daar bewust van zijn en dat niet umm (.) umm die zelf niet die overtuiging hebben van die duidelijke man-vrouw verdeling of oververdeling. (.) Ik denk dat zelfs (.) zoals ons eigen bubbel nog toch vaak een beetje door zijt omdat het zo in het systeem zit n al zo lang in de samenleving is ingebed en umm dus ook in bepaalde wetgevingen waar het nog terug te vinden is (.) umm en en in je persoon en in de gedachten geïnternaliseerd is in bepaalde opzichten dat dat inderdaad heel moeilijk loslaten is en dat daarom gesprekken daarover hebben umm dus dat vond ik toch leuk om jouw mee te doen. Umm (.) altijd goed en belangrijk is.
- * AL: (2.182) Ook zou ik niet verbaasd dat ik ik steeds nog wel gender umm genderstereotyperingen in mijn gedrag, uitlatingen of houding heb [daar]&
- * AN: [Ja]

- * AL: &ben ik niet van bewust. Dat is zo een zwarte zwarte plek.
- * AN: (.) Ja ongetwijfeld in in... net net wat ik net zei dat ik mezelf nog weleens betrapt dat ik zeg : 'Ah (man up weg) wel, terwijl waarom zeg je dan (man) [(up) ja Dat staat ook]&
- * AL: [Mhm Dat bedoel ik]
- * AN: &nergens op of zo is het mannelijk als je als je (.) emoties even (opwekt) ja. (1.254). Dus dus dat iedereen denk ik (inneemt) daarom is het goed omdat ze (.) dat ze dat de batenlijn voeren, denk ik.
- * AL: (1.068) Dus dat zal ik ophouden. Dit [dit in de]&
- * AN: [Ja]
- * AL: &dagelijks. Umm nee ik vind inderdaad dat een dagelijkse umm (.) discussie nooit nooit zal kunnen stoppen. Het zal altijd een... een probleem zal altijd weer een ander verschijnsel doen komen denk ik.
- * AN: //(.) Ja=
- * AL: =Over alles geldt dat natuurlijk ook voor mannelijke sty... stereotypering? Maar goed [dat we daar]&
- * AN: [zeker]
- * AL: &wel gevaarlijke stereotypering hebben gezien ja.=
- * AN: =Ja nee ook dat dat mannen niet zou mogen huilen bijvoorbeeld [dat is]&
- * AL: [Ja juist]
- * AN: &[dat zou nergens (...)]&
- * AL: [Ja ja]
- * AN: &Als je denkt inderdaad naar zo onrealistisch umm lichaamsbeeld of zo umm (.) overdreven gespierd moet zijn en zo dat... dat wordt vaak ook... ook van mannen verlangd. Dat is niet alleen dat het vrouwen lichaam bepaalde eisen moet voldoen volgens of althans dus van de blaadjes online umm
- * AL: //[Ja zeker]
- * AN: [en] de beeldvorming terug te komen.
- * AL: //(.) Ja ik weet [het].
- * AN: [aan] de beide kant op Facebook
- * AL: //Dat is niet voor mij nee ((lacht)). Six-packs ((lacht)). Lang geleden moet zijn (lacht).
- * AN: ((lacht)).
- * AL: Nee maar inderdaad dat... dat speelt zeker een rol. Maar (.) ik geloof toch... dat het dat in dat opzicht de... de omgekeerde een (verenigheid) niet zo sterk is maar
- * AN: //Nee dat denk ik ook niet maar het is ik denk wel goed om dat ook te noemen.
- * AL: (.) Ja (.) [Ja inderdaad]
- * AN: [Mhm]
- * ONDERZOEKSTER: (1.625) Oké goed. Dat was het.
- * AN: ((lacht))
- * ONDERZOEKSTER: Dank u wel umm

* AL: //Graag ja=

* ONDERZOEKSTER: =ik stop de opname. Umm ja.

@End

Gesprek groep iii

@Begin

@Languages: Nederlands

@Option:

@Participants: *E Female, *A Male, *ONDERZOEKSTER Narrator

@ID: Nederlands|change_corpus_later|E||female|||Female|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|A||male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ONDERZOEKSTER ||||Narrator|||

@Media: 210416_0311, audio

*ONDERZOEKSTER: Ja voordat we beginnen wil ik ten eerste herhalen dat ik het gesprek opneem en dat ik umm de ja de opname voor mijn scriptie ga gebruiken.

*E: //Mhm=

*ONDERZOEKSTER: =En zoals het in het consentformulier staat geschreven moet ik umm moet het onderwerp van mijn scriptie geheim blijven om de resultaten niet te beïnvloeden.

*E: //[Ja]=

*ONDERZOEKSTER: [Umm] dus ja kunt u uw misschien snel voorstellen dus naam, voornaam, leeftijd en werk.

*A: (2.420) Aan u de eer *E.=

*E: =Ladies first. Hier [beginnen wel]&

*A: [((lacht))]

*E: &genderdifferentiatie. [Umm]&

*A: [((lacht))]

*E: &goed. Mijn naam (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) (1.104) Umm ik werk daar (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIVEN). Is dat wat jullie willen horen?

*ONDERZOEKSTER: (1.071) Ja ja ((lacht)).

*E: ((lacht))

*A: Oké. (.) En ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN)

*E: //(.) Oh leuk!=

*A: =Voilà. ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: Goed. Umm dus het gesprek vandaag gaat om genderstereotypen. En genderstereotypen zijn ideeën die umm ja over hoe mannen en vrouwen zich moeten gedragen. En [ze zijn]&

*E: [Ja]

*ONDERZOEKSTER: &overal om ons heen umm. En dus daarvoor heb ik ge... umm ja enkele genderstereotypen gekozen en ik wil dat u op deze ge... genderstereotypen reageert en ook op wat de andere persoon zegt. [Dus dat]&

*E: [Mhm]

*ONDERZOEKSTER: &is een soort debat over genderstereotypen.

*E: //Mhm=

*ONDERZOEKSTER: =Hebt u vragen misschien?

*E: (1.347) [Nee]

*A: [Nog] niet. ((lacht))=

*ONDERZOEKSTER: =Oké goed. ((lacht)) Oké de eerste stereotiep is dat vrouwen de kinderen moeten opvoeden tijdens hun echtgenoten werken.

*E: (.) Ohoh [ohoh].

*A: [Tijdens] hun?

*ONDERZOEKSTER: [Echtgenoten]&

*A: [Hun wat]

*ONDERZOEKSTER: &werken. Dus tijdens hun man werken.

*A: (.) Ah ja. Oei...

*E: //[Ja]&

*A: [Ja]

*E: &nee nee

*A: //Nee [((lacht))].

*E: [Nee. Ja] in mij geval ik heb geen man dus ik sta daar alleen voor met drie kinderen dus neen ((lacht))

*A: Nee wij wij hebben altijd gekozen ervoor gekozen om umm om die taken opvoedingstaken te delen. We werken allebei twee umm full time. Dus is het altijd mooi verdeeld geweest umm dat is umm de kinderen naar school of naar de crèche brengen en gaan halen en zo. Umm (.) maar ook andere opvoedingstaken is umm nee ik ben daar totaal umm (.) niet mee eens.

*E: Maar nee nee nee nee (.) nee

*A: //Is dat voldoende of moeten wij dat umm meer uitgebreid umm=

*ONDERZOEKSTER: =Zoals u wilt, het is huw... uw discussie ((lacht))

*A: ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: Ik ben alleen een moderator hier dus

*E: //Ah ja ik denk dat dat is ook gekomen uit een tijd waar de vrouwen nog aan de haard waren en niet werkten en de mannen toen (.) enkel en alleen werkten en dat is dan misschien wel normaal ja allé. (.) Maar als beide (.) werken uit huis werken en en dan denk ik dat dat wel (.) ja een een serieuze taakverdeling umm (.) in functie van... Het kan ook zijn dat de ene dan (.) half tijd werkt dan de andere ongeacht man-vrouw (.) en dat diegenen die minder (.) umm werkt en meer (.) thuis is en meer tijd heeft om (.) umm (.) gezinstaken op zich te nemen. Dat die dat dat dat doet ongeacht of het een man of vrouw is.

*A: (.) Ik denk ook dat de de kinderen om om dat te bekijken vanuit de perspectief (.) van de kinderen dat zij ook (.) evenveel hebben van de aanwezigheid van de vader als van de moeder

*E: //(.) Ja=

*A: =En dus umm ja dat dat umm (.) vanuit die perspectief ook umm (.) ook een evenwicht umm vandaar een evenwicht moet umm moet gegaan&

*E: //(.) Ja=

*A: &=worden.

*E: (.) Dat is waar mhm

*ONDERZOEKSTER: (1.177) Oké goed. (.) Echte mannen huilen niet.

*E: (.) Maar nee.

*A: (.) Oech nee [maar dat]&

- *E: [nee]
- *A: &dat is meer naar mij gericht dan ((lacht)). (.) Nee ik umm ik umm (.) Fin i.i... ik ben daar totaal niet mee eens (.) Umm (.) Het gebeurt umm ik ga niet zeggen vaak maar het gebeurt dat ik huil ja umm (.) en ik vind dat umm (.) ik ben daar niet beschaamd voor en (.) ik vind dat een een normaal normaal verschijnsel (.) en umm ik vind het een beetje 'passé' dat umm (.) dat men zich daarvoor moet schamen of umm of dat dat niet past bij (.) echte mannen. (.) Ja ik denk dat mannen even... evenveel als vrouwen (.) emoties hebben en umm (.) het (.) het recht hebben om dat... dat te uiten zeg maar.
- *E: (.) Ja (.) Ja zeker. Volledig mee eens als vrouwen vind ik het ook maar normaal dat een man ook emoties toont. Ah ik vind dat zelfs mooi (.) dat dat hij allé ja misschien gaan ze dat minder uitgesproken voor maar dat is hè. (.) Dat dat ja allé ik weet het niet. (.) Maar maar maar toch ik vind (.) het het het hoort allé het hoort erbij. Ik vind helemaal niet oké dat (.) ja waarschijnlijk was dat vroeger wel zo van daar ja bijvoorbeeld als man dan: (.) 'Je moet sterk zijn je mag niet en dat daardoor waarschijnlijk mannen van onze generatie (.) minder emoties (.) tonen omdat ze dat aangeleerd zijn maar ik denk (.) in scène van geboorte van (1.071) dat je toont dezelfde emoties hè dus waarom (.) waarom niet uiten? (.) Ik denk ook als vrouw allé (.) als ik daar hoort van mijn vriendinnen ook eigenlijke (.) wij hadden wel van het (.) een teddy bear gehaald van man hè dus die macho's'. (.) Nee dat hoop ik niet. (.) Maar ja [daar zijn]&
- *A: [(nee hè)]
- *E: &misschien vrouwen die willen ook macho's' maar (.) nie... niet voor mij ((lacht)).
- *A: //Mhm. (1.286) Ja ik kan u in... ik kan u daar involgen ja ((lacht)).
- *ONDERZOEKSTER: (.) Oké. Als meisjes of vrouwen korte rokjes umm of décolletés dragen, verkracht worden, dan is het hun schuld.
- *A: (2.088) Ja ((lacht)) (.) Dat is ook umm. (.) Fin ik ik laat u eerst spreken*A.
- *E: (.) Ja (.) Ja dat is ook zoiets dat je dan hoort (.) dat dikwijls in (.) proc (.) procedures juridische procedures naar voren komt en dan dikwijls (.) umm met mensen van van umm islamitische hè overtuigingen omdat daar wel nog steeds (.) zo die norm geldt (.) en dat is dus denk ik ingebakken in die mensen van (1.016) ja met de met met met met de religie en de opvoeding van inderdaad (.) als je dat doet dan dag je uit en dan dan wil je (.), terwijl dat je allé als Europese (.) mensen helemaal niet echt het signaal is dat je wil geven en en dat dat (.) helemaal niet zo is. (.) Dus ik denk dat (.) dat dat soort van uitspraken (.) niet (.) echt voor onze Europeanen is maar eerder voor umm gebruikt wordt in aan en (.) ik kan dan mij misschien ja wel voorstellen dat in religies waar vrouwen echt wel gesluierd zijn en lange rokken en en en (.) als die mannen echt wel zo vrouwen zien (.) met korte rokjes dat zij dat opvatten als

- (.) 'Oh die vrouwen die die vragen daarom. (.) Umm (.) Allé ik ben wel overtuigd van dat ook dikwijls al in procedures bij verkrachtingen als een excuus gebruikt wordt. Van 'ze heeft het ons gevraagd en ze had het wel graag' hè dus dat is een ganse disc... dat is een andere discussie natuurlijk hè want umm (.) maar maar (.) ja absoluut... nee ik denk dat ja meisjes ook goed (.) weet je zij kunnen nog rokjes dragen. Ik niet niet meer ((lacht))
- *A: ((lacht))
- *E: Allé als het zomer is, moet kunnen hè rokjes dat is zo mooi dat zo mooi allé dat moet niet allé natuurlijk dat moet niet hè wat moet je weten wa wat je draagt op welk moment en waar (.) maar ja zeker ga ik niet akkoord. Nee ((lacht))
- *A: (.) Nee nee ik ook niet. Ik hoor de onlines vrouwen umm beweren dat als mannen umm korte rok of décolleté uitdagend vinden (.) dat ze maar niet maar niet moeten kijken dan.
- *E: //Ja [dat is waar]
- *A: [En en] ja ik (.) denk dat vrouwen het recht hebben om om om te dragen wat ze willen. Dat vind ik ook. (.) En umm ik denk dat dat zeker geen umm geen excuus is om umm (.) om verkrachting toe te laten hè. Want hier is sprake van verkrachting in in u stelling (.) en verkrachting is toch iets anders hè. Umm (.) dus het is niet door umm door umm (.) kort (.) gerokt te lopen dat je dat je vraagt om verkracht te worden hè. Dat is umm (.). Dat is een brug te ver hè ((lacht))
- *E: (.) Ja ja (.) Al wel je moet wel allé ik wil daar ook eens pikken (.) onlangs was ik wel gechoqueerd. Ik was naar Brussel gegaan op een ochtend (.) en ik kwam naar een mevrouw tegen, maar ze was roh wel ouder dan mij (.) zestiger zeker. (.) En hier was echt niet te doen die had zo een schijnend ding aan ((toont met haar handen)) daar zag je echt loo... alles door (.) En dan had ik zowel iets van (.) 'oh my god' allé (.). Maar dat heeft dan meer mezelf respe... allé dat is dan een brug te ver [hè dan]&
- *A: [Ja]
- *E: &is op respect en dat je daar een link van kijk als die mevrouw al wel react... negatieve reacties krijgt (.) ja dan (.) dan vraag allé dan dan weet (.) aan mij niet zo zeer maar misschien andere mensen wel (.) nou (.) er zijn toch wel wat grenzen wat wat je waar draagt niet om verkracht te worden dan zeker niet (.) maar om de reacties uit te lokken van... (.) Ja er er is (.) er is toch wel iets (.) je moet niet alles doen hè
- *A: //(.) ((lacht))=
- *E: =op straat. Umm (.) ja en dan zeker niet ja als je hebt zo'n leeftijd dan is dat echt zo allé iets van och m m. Nee dat doe je niet. (.) Der zijn grenzen soit.
- *A: //[Ja ja]
- *E: [Daar is] Daar is niet zeker niet gender. Allé als ik een man zo zal lo... zien lopen zal ik ook iets zijn daarvan. (.) Maar nee dat

- niet. Dat is zo een reactie dat je gaat uitlokken als je zoiets doet. (.) Enfin maar soit&
- *A: //[[Ja]
- *E: &[gezichtjes] hè. (1.422) [Maar ja]&
- *A: [Ik ben akkoord met u ((lacht))]=
- *E: =Ik denk dat be(.)paalde mensen dan in... waar wij dan zo op op die manier echt de (.) dingen die daarover zijn als choquerend (.) zullen er zijn als choquerend ondervinden ook een décolleté en een korte rok. (.) Waar wij eigenlijk (.) de normaalste zaken in de wereld vinden. (.) Dus in die zin is dat wel begrijpelijk hun reactie van (.) ja als je soort er zo (1.254) rondloopt, vraag je daar misschien ook. Allé in hun denkwijze hè. (1.096) Ja. (.) Maar (.) het is zeker niet goed te praten (.) dat dat gebruikt wordt als excuus om te verkrachten. (.) Zeker niet in geen geval ongeacht wie, religie, (.) waar nee.
- *A: (1.496) Nee.
- *ONDERZOEKSTER: (1.022) Oké. (.) Umm (.) mannen verdienen meer geld dan (.) vrouwen.
- *E: (1.416) Is een feit hè eigenlijk mogen het statistisch gezien (.) ja (.) maar als ja. (.) En terwijl daar meisjes (.) terwijl daar meisjes in het school betere punten scoren.
- *A: (1.086) ((lacht)) ja dat [is waar ((lacht))]
- *E: [dat is waar]. Dat dat staat in de dingen en dat is eigenlijk (.) ja ik heb dat al in een andere journaal lezen (.) dat is eigenlijk frap(.)pant (.) en raar. (1.051) Ja en bl... blijkbaar heeft dat verschillende redenen (.) Umm één (.) omdat vrouwen eerder (1.277) moet ik zeggen (.) zich minder verkopen hè (.) minder minder hè umm voorzichtiger zijn (.) v... v... voorzichtiger zijn en minder umm geneigd zijn om (.) grote uitdagingen aan te gaan en eerder zoiets zeggen van oké. En ook (.) meer rekening houden blijkbaar met het gezinsleven dat het nog altijd wel wat combineerbaar moet worden, (.) moet blijven met het gezin en dat ze dan schrik hebben als het voor een hogere functie geldt (.) dat ze daardoor (.) minder tijd hebben voor de kinderen problemen en dat ze daar nooit eerder gelijk zijn wel oké 'ik ben hier goed, ik blijf op mijn niveau en en hier ben ik gerust en geen umm (.) geen verrassingen en (.) blijkbaar zitten daar de redenen
- *A: //(((lacht)))=
- *E: =Ja dus maar in feite (.) het... denk ik dat het de eigen keuzes zijn van de vrouwen want dat zij (.) misschien wel (.) dezelfde kansen hebben (.) dan mannen denk ik toch allé ik geloof er toch in dat jurys umm onpartijdig zijn (.) en in denk dat vrouwen umm mannen meer (1.206) durven en en uitdagingen aangaan en en en en (.) ja daarvoor eigenlijk meer (.) in een gezinsleven dan (.) de (.) kans krijgen dat de vrouwen dan misschien meer zeggen van 'oké man ik (.) ik zal wel wat minder (.) hè meer thuis zijn halftijds gaan werken' en (1.364) Misschien hè allé (kun je daar weten). Dat is nu

- misschien wel wat stereotiep dat als beide hetzelfde niveau hebben is dat (.) Enfin soit.
- *A: (1.351) Umm ik vind wel dat voor gelijke functies (.) umm dan moeten de de de wel gelijk zijn ook
- *E: //(.) Ja=
- *A: =Umm (.) hè dat de mannen misschien of sommige mannen meer meer ambities of umm of hogere functies umm ambiëren dat is een zaak en daar gaat een een bepaalde wet mee gepaard. Maar voor gelijke functies (.) umm daar is geen reden om om een verschil te maken
- *E: //[Nee zeker]
- *A: [En het] systeem het systeem waarin ik functioneer en ik denk u ook dan van in de ambtenarij umm (.) daar mag men geen verschil
- *E: //[Nee nee]
- *A: [umm in een] functie (.) umm voor mannen en vrouwen. Je verdient (.) er zijn barema's' en zo en (.) dus iedereen verdient hetzelfde en ik denk dat umm de (.) umm de overheid heeft daar hun rol in te spelen ook. (.) Umm (.) natuurlijk gaat de overheid dat niet opleggen aan de privé (.) umm maar (.) ja der der zijn misschien umm (.) pogingen te ondernemen (.) om umm (.) het evenwicht (.) dat wel in de ambtenarij aanwezig is om dat ook in de privé te brengen en dat umm dat gelijke functies umm gel... um gelijk geremunereerd worden.
- *E: //(.) Mhm (.) ja ja volledig mee eens.
- *ONDERZOEKSTER: (1.910) Oké (.) Vrouwen zijn slechte chauffeurs'.
- *A: (1.132) Aaah (.) ((lacht))
- *E: [Ik ben een]&
- *A: [dat vi]
- *E: &slecht voorbeeld want ik ben een slechte chauffeur. [Dat is gewoon]&
- *A: [((lacht))]
- *E: &om de logische reden dat ik weinig (.) met de auto rijdt eigenlijk (.) ja. (.) maar dat is ja (.) ik umm [(.) ((lacht))]
- *A: [Dat zijn] de. Dat is een beetje een grote cliché (.) maar
- *E: //(.) ((zucht))
- *A: (.) ik ik denk in in hierin dat er fond van waarheid is. Dat heeft te maken denk ik met umm (.) met (.) hoe dat hoe dat men functioneert (.) en ik ik denk dat de de de mannen in het algemeen (.) en umm (.) misschien een betere umm (1.050) ruimtelijke (.) zicht hebben in in coördinaties ook (.) umm en dat dat daar mee te maken heeft maar maar dat is aangeboren denk ik hè (.) met umm het is een een resultaat van de evoluties ook (.) dat umm het misschien (.) beter (.) of gemakkelijker ligt aan de man, maar het verschil is echt minimaal hè. (.) Maar daar is misschien i... iets van iets van waar en dat umm dat genetica bijna kan (.) kan umm (.) kan bepaald worden (.) [Nee?]
- *E: [Ja] (.) Ja sorry ja ja ja ik ben daarvoor echt umm een slechte (.) persoon omdat want ik heb dat zelf toe. Ik ben niet (.)

- niet zo een goede chauffeur (.) umm (1.131) En het zou wel kunnen in het al allé dat weet ik ja daar zijn er ja goede vrouwelijke chauffeurs' en [dan mijn]&
- *A: [Ja] natuurlijk
- *E: &maar in het algemeen denk ik (.) ja denk ik dat ja wel misschien een (...) kan hebben ja ((lacht)) dat zou kunnen.
- *A: ((lacht))=
- *E: =Allé ik kan me daar ik ik kan daar eigenlijk niet zo ik kan daar weinig hier niks over zeggen als zo zeggen. Ik ga zwijgen
- *A: (.) We zijn bij bijvoorbeeld dat ze een ook in de sport hè in de autosport (.) maar ook (.) er is is geen geen vrouw die daarin actief zijn hè
- *E: //oh ja [nee]
- *A: [in de] rallysport of umm (.) weet ik veel umm moto, umm formul1 ((lacht)) hoor je daar nooit van (.) van vrouwen spreken
- *E: (.) Het zal het zal er zal wel iets van [(...)]&
- *A: [ja]
- *E: &zijn die zit dat [daar].
- *A: [((lacht))].
- *E: ja ja ja ((lacht))
- *ONDERZOEKSTER: (.) En u spreekt van sport en nu umm zijn er meisjes en vrouwen ook die (.) voetbal spelen en op hoge niveau. Wat denkt u daarvan? (.) Want ik heb gehoord dat veel mannen umm (.) tegen dit zijn (.) maar (.) [u]&
- *E: [ja]
- * ONDERZOEKSTER: &(.) beide wat denkt u daarvan? ((lacht))
- *E: (1.179) Och ik vind [dat]
- *A: [Ik vind] dat super=
- *E: //nee ik heb daar niets op tegen hè. Dat is een leuke sport ja het zit ook ingeburgerd in België voetbal (.) dus waarom zouden vrouwen dan niet doen?
- *A: //Ja
- *E: (.) want het is sport ja.
- *A: (1.138) Ja die ploegen die ploegen zijn echt umm in opmars hè (.) in umm (.) basket en voetbal die krijgen ook veel meer media aandacht dan [vroeger]
- *E: [ja] ja ja [ja]
- *A: [umm] maar ook in het wielrennen zie ik dat het laatste jaar dat de (.) die die course van vrouwen zijn (.) krijgen ook meer aandacht maar (.) toch (.) umm j (.) zijn die die die course van de mannen hè umm vaak is dan (.) hè de competitie in parallel zo vrouw-mannen en dat zijn de competities van de mannen die die prime... primetime krijgen op televisie en zo dat dat blijft toch een beetje
- *E: //(.) [ja ja]
- *A: [hè] en in de samenvatting in het nieuws (.) umm zie je eerdere umm mannen competitie dan vrouwen competitie hè dus (.) der

is wel een verschil in (.) in media-aandacht, dat is een beetje jammer

*E: //[nee ja]&

*A: [ja]

*E: Ja ja (.) Ja=

* ONDERZOEKSTER: =Oké (1.369) Oké goed. Ik ga u nu beelden tonen dat zijn opnieuw beelden over genderstereotypen en het principe is hetzelfde dus u reageert op de beelden en op wat de andere persoon zegt. (.) Ik moet umm het beeld delen.

*A: (1.858) Oké

* ONDERZOEKSTER: ((Ik deel het beeld met de deelnemers op Google Meet → NIEMAND SPREEKT (4.429)). Het gaat komen.

*E: Ja ((leest voor)) 'show her it's a man's world

*A: ((lacht)) (1.231) ((leest voor)) 'it's a man's world (1.752) ((leest voor)) 'it's a woman's world'. (.) ((lacht)).

*ONDERZOEKSTER: ((lacht))

*E: ((lacht))

*A: ben Frans bezig het [linker beeld]&

*ONDERZOEKSTER: [het is niks ((lacht))]

*A: &het linker beeld is precies dat dat dus van van de jaren dertig of veertig zo. (.) aan [aan de]&

*E: [ja]

*ONDERZOEKSTER: =ja [precies]

*A: [aan de] tekening gezien.

*E: //(.) Ja ja [ja]

*A: [en de] rechter beeld is een is een karikatuur eigenlijk (.) umm van vandaag (.) waar de situatie omgedraaid is. (.) Hè?

*E: (.) Ja.

*ONDERZOEKSTER: (1.573) [Ja]

*E: [Inderdaad] [ja]

*A: [ja] (.) Het is misschien een beetje zo oud worden hè

*E: (.) In sommige ja bij de feministen misschien hè

*A: ((lacht))

*E: bij de feministen onder ons (.) ik denk dat het nu eerder (.) ja

*A: //Ja [enfin in]&

*E: [(...)]

*A: &in mijn koppel geen een van de twee [situatie umm]

*E: [nee] nee nee (.) [nee het is dan ook dat je]&

*A: [nee ik heb ik heb]

*E: &(dat toch) inderdaad (.) karikaturaal het is niet [de realiteit]

*A: [ja ja]

*E: (.) Misschien dat het vroeger wel (.) de vage foto, de sepia foto wel realiteit was (.) maar umm de [foto van rechts]

*A: [Ja meer en] meer

*E: [Ja]

*A: [Ik zie] wel bij mijn ouders bijvoorbeeld die alle twee umm tachtig voorbij zijn (.) umm daar is een... eerder zo ja dat mijn moeder umm (.) is umm is zo de meid hè ja thuis en umm (.) [ja]&

*E: [ja]

*A: &en springt voor mijn vader. [Maar]&

*E: [ja]

*A: &dat dat was zo toen hè in die [generatie]

*E: [ja ja] het [is daar niet]&

*A: [Ja en]

*E: &en dan ook wel normaal en die die hun ouders waren ook zo en (.) waarschijnlijk ik weet niet heeft jouw mama gewerkt dan buitenhuis.

*A: (.) Heel weinig.

*E: (.) Ah ja [voilà]&

*A: [Ja]

*E: &Dat is zo met... dat is zo echt wel het stramien.

*A: //(.) Ja ja ja ja.

*E: (.) Maar [nu (niet echt)]

*A: [Maar ik vind] het positief dat wij evolueren naar umm (.) naar een evenwicht daarin. (.) Ja.

*E: (.) Zeker dat ja ja.

*ONDERZOEKSTER: (2.391) Oké tweede umm tweed beeld (.) [ja]

*A: [Mhm]

*ONDERZOEKSTER: (.) Ik moet het delen ((Ik deel het beeld met de deelnemers op Google Meet → NIEMAND SPREEKT (3.623)))

*A: Ik ga stoppen met Frans spreken hè.

*ONDERZOEKSTER: (.) ((lacht)) Ja. ((lacht))

*E: Ja dat is heel lastig. Ik heb dat soms ook dat dat zo moeilijk ja een woord naar het [Frans].

*A: [Ben] je ben je Franstalig of umm

*E: //Nee nee maar ja ik spreek ik heb wel veel Franstalige collega's' en daar spreek ik wel Frans [met haar tante]&

*A: [Ah ja oké]

*E: &(.) Ja dus dat is geen probleem hoor (.) Maar (.) ONDERZOEKSTER jij spreekt heel goed Nederlands hè.

*ONDERZOEKSTER: (.) Dank u ((lacht)).

*E: (.) Ja. En je lijkt goed op je tante.

*ONDERZOEKSTER: (.) ((lacht)) Echt?

*E: (.) Ja ja ja ja ja. Ik z... wacht wat is haar naam de mama... de vrouw van (deze naam moet geheim blijven)=

*ONDERZOEKSTER: =(deze naam moet geheim blijven).

*E: (.) (deze naam moet geheim blijven) Ja ja ja ja ja. Ja je lijkt goed op (deze naam moet geheim blijven).

*A: ((lacht))

*E: Vind je dat zelf neen?

*ONDERZOEKSTER: (1.090) Nnnn pff (.) nee

*E: //Ja een beetje. Nee

*ONDERZOEKSTER: ((lacht))

*E: nee nee ja. Ik zie gelijkenissen ja

*ONDERZOEKSTER: ((lacht)) (1.573) Kunt u het beeld [zien]?
 *A: [Hier]
 is ook hè

*E: //(.) Ja.

*A: (.) Is ook hier de cliché hè van de vrouw aan het fornuis. (1.434)
 Umm ja

*E: (1.868) ((leest voor)) The chef [does everything]&

*A: [Dat is ook] passé
 hè.

*E: &that's what wives are for. Oh nee ((lacht))

*A: ((lacht))

*E: ((lacht)) Ah ja nee. Ah dat is echt (niet tevredend) Ja. Nee hè dat is
 passé, ja dat is echt passé (.) Nee

*A: (1.428) Ik kook ook umm niet zo goed als mijn vrouw maar denk ik wel
 evenveel (.) ((lacht)).

*E: (1.027) Ja (1.561) Ja (.) Ja allé ik kan ik (1.201) weet umm (.)
 Misschi... (.) uit het (.) ik denk dat het taakverdeling eigenlijk
 komt (.) eerder door wie is goed in wat (.) en niet zo van ik kook
 iets voor jouw en nanana (.) en dan meestal (.) meestal zijn vrouwen
 beter in koken en mannen bijvoorbeeld beter in grasmaaien of hè (.)
 umm

*A: //Ja

*E: (.) Maar dat mag niet dat je niet meer zo in stereotypen... (.) maar
 ik denk dat ja en het is niet omdat de vrouw altijd kookt dat zij
 dan hè zo een beetje het slaafje is (.) als de man inderdaad altijd
 (.) de tuin doet en de vuilbakken en zo (.) Ik denk [een]&

*A: [((lacht))]

*E: &gezonde gezonde eerlijke taakverdeling in fuctie van (1.091) de
 tijd dat men vrij heeft voor het gezin (.) dat (.) het beste
 evenwicht is hè. (.) Maar ik [umm]

*A: [Ah] mij m m (.) mijn vrouw
 vindt dat dat oké hoor dat ik vuilbakken buiten zet en umm
 [en het]&

*E: [Ja]

*A: &graaismaai ((lacht)). Daar heeft ze geen probleem mee

*E: //Ah maar ja ja. Maar dat is hier geen fotootje van hè dat mannen
 altijd hè zo als het slaafje (.) um het gras afmaait

*A: //(.) Ja ja ((lacht))

*E: Terwijl dat dat ook misschien het het het normaal is maar ja dat
 is eerder in een mannen mannen-time dan allé als je met twee zijt
 eerder iets dat een man eerder l.. (.) liever zal doen

*A: //Mhm=

*E: =Ja (.) in het algemeen

*A: (1.683) Ja het klopt.

*ONDERZOEKSTER: (1.808) Oké. Laatst beeld umm

*A: //Mhm

((Ik deel het beeld met de deelnemers → NIEMAND SPREEKT (15.244)))

*E: Ohoh dat is niet [waar nee nee]&

*A: [((lucht))]

*E: &(…) Dat is een echt (.) m mannen hopen.

*A: (1.033) Ja

*E: ((lucht))

*A: Dat is niet mooi hè.

*E: (.) Neen ((lucht))

*A: ((lucht))

*E: ((lucht)) Ah neen (.) Dat is [(echt) (....)]

*A: [Vrouwen in] de wetenschap ja=

*E: //ja. (.) Ik denk dat weinig vrouwen daar kunnen mee lachen. (.) N. ((lucht)).

*ONDERZOEKSTER: ((lucht)).

*A: (.) Ja dat is een beetje affronterend bijna zo [hè]&

*E: [Mhm]

*A: &deze.

*E: (.) Dat is hier een beetje over hè. Die [andere (waren)]&

*A: [Ja ja]

*E: &een beetje grappig vond ik hè zeker met die (.) die sepia foto en (.) maar deze is echt wel (1.613) Nee

*A: (.) Een beetje beledigend hè=

*E: =Beledigend ja.

*A: (.) Ja (2.379) Mhm (.) Ja zelfs ook vroeger weet je als men plaatst in de tijd van onze ouders is dit ook nog beledigend.

*A: (1.141) Mhm

*ONDERZOEKSTER: (1.409) Denkt u dat vrouwen ook in de wetenschap (.) kunnen werken of? (.) Alleen maar werken. Dus nu denken alle vrouwen of bijna alle. Wat denkt u daarvan? (.) Is het goed, is het slecht, is het...?

*E: (1.062) Zeker ik heb drie dochters die al lang (studeren) wetenschap. Ik heb ook wetenschappen gestudeerd dus (.) Ja niet waarom niet. ((lucht)) [Ja (der is geen) verschil]&

*A: [Ja ja zeker]

*E: &(.) Nee zeker geen verschil waarom niet? (.) Nee dat is totaal (...). (.) In (.) neen (1.962) wetenschap (.) ah veel (.) allé geneeskunde enzovoort. En er is toch denk ik als meer vrouwen dan mannen die (2.263) [(dat doen)]

*A: [Ja ja ja ik] denk dat [umm]&

*E: [Ja]

*A: &dat het heel grote vraag is als in in umm voor umm vrouwen in de wetenschap.

*E: (.) Ja en en en ja. (.) Ja zeker en tandarts en zo ik denk (.) tandarts, geneeskunde, apothekerinnen. En zo ik denk dat er [meer]&

*A: [Ja]

*E: &(.) En dan meer (.) meer (.) m (.) Enfin=
 *A: //[Zelfs]
 *E: [der is] geen verschil.
 *A: (1.288) Zelfs ingenieurs hè ingenieursopleiding. Dat er heel veel vrouwen ook umm
 *E: //(.) Ja [Ja]
 *A: [Bio-ingenieurs] en zo umm ja en en
 *E: //[(.) Ja=
 *A: =is dat daar ook heel heel sterk in denk ik ja?=
 *E: =Ja=
 *A: =Ja.
 *A: (.) Ja. Maar ik heb ik heb ja. (.) Ik denk dat dat wel echt van voor onze tijd is dat er (.) daar een verschil in was denk ik. (.) Allé in mijn [tijd]&
 *A: [Mhm]
 *E: &was al (2.187) Fin soit echt mijn (.) daar was er geen verschil in de studering. (2.084) Verschil mannen en vrouwen ik [denk (dat was)]
 *A: [Nee]
 *E: (.) evenwichtig ja. (.) Nee.
 *ONDERZOEKSTER: (1.724) Oké goed. Ja dat was het ((lacht)). (.) Dank u.
 *A: //Oké.
 *ONDERZOEKSTER: Ja ik stop de opname.

@End

Gesprek groep iv:

@Begin

@Languages: Nederlands

@Participants: C Female, ED Male, ONDERZOEKSTER Narrator

@Options

@ID: Nederlands|change_corpus_later|C||female|||Female|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ED||male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ONDERZOEKSTER|||Narrator|||

@Media: 210416_0312, audio

*ONDERZOEKSTER: Umm ik neem het gesprek op en ik ga de opname umm voor mijn scriptie gebruiken.

*C: (1.161) Ja

*ONDERZOEKSTER: (.) En umm (.) zoals het in het consentformulier staat geschreven moet umm het onderwerp van mijn scriptie geheim blijven (.) om de resultaten niet te beïnvloeden.

*ED: //(.)Mhm=

*C: =Mhm=

*ONDERZOEKSTER: =Dus umm kunt u (.) uw voorstellen alstublieft. (.) Dus naam, voornaam, leeftijd, werk.

*C: (1.143). [Ja ça va].

*ED: [Umm] (.) Allé ja da dames eerste.=

*C: ((lacht))

*ED: ((lacht))

*C: Dat begint dan. ((lacht))

*ED: ((lacht)).

*C: (.) Umm mijn naam is (deze informatie moet geheim blijven) (.) Umm ik ben (deze informatie moet geheim blijven). (.) Umm ik ben (deze informatie moet geheim blijven) (2.160) Voilà.

*ED: (.) En ik ben (deze informatie moet geheim blijven)

*ONDERZOEKSTER: (.) Oké goed. (.) Oké goed dus het gesprek vandaag gaat om genderstereotypen. (.) Dus genderstereotypen zijn ideeën over hoe mannen en vrouwen zich moeten gedragen. (.) En ze zijn overal om ons heen in de samenleving. (.) Dus umm voor dit gesprek heb ik enkele genderstereotypen gekozen. (.) En het doel is dat u op deze stereotypen ge...reageert (.) maar ook op wat de andere persoon zegt. (.) Dus dat is een soort debat over genderstereotypen. (.) Ik weet niet of u vragen hebt.

*C: (1.536) Ja maar als [u]&

*ED: [(...)]

*C: &zegt andere wij zit wel m met wij zitten momenteel maar met twee.=

*ONDERZOEKSTER: =Ja ja vandaag is [het per twee]

*C: [is het dan wij?]

(TOONT DE ANDERE PERSOON EN ZIJ).

*ONDERZOEKSTER: (.) Ja vandaag is het per twee

*C: //Ah zo=

*ONDERZOEKSTER: =en volgende keer (.) per (.) vijf=

*C: =Oké. (.) Dus ik zeg mijn idee en *ED zegt zijn?=
=

*ONDERZOEKSTER: =Nee nee nee nee. Ik zeg wat (.) Oké. Ik ga (.)
genderstereotypen geven (.) dus

*C: //Ja=

*ONDERZOEKSTER: =bijvoorbeeld vrouwen zijn het (.) zwakke geslacht
en u

*C: //Ja=

*ONDERZOEKSTER: =daarop reageren (.) en u kan ook reageren op wat de
andere persoon zegt als u akkoord gaat of helemaal niet of=

*C: //Ah ja

*ED: (.) Mhm

*ONDERZOEKSTER: (.) Is het duidelijker of?

*C: =Ja=

*ED: =[Ja]

*C: [Ja]

*ONDERZOEKSTER: =Oké goed.

*C: //Je hebt wel een goed Nederlands.=

*ONDERZOEKSTER: =Dank u ((lacht))

*C: Ah mai!

*ONDERZOEKSTER: Het [eerste]

*C: [Waar heb] je dat (.) Ja zeg eens.

*ONDERZOEKSTER: (.) Umm de eerste stereotiep is dat vrouwen de kinderen
moeten opvoeden (.), tijdens hun echtgenoten werken. Dus tijdens hun
man werken.

*C: (1.555) Tijdens hun?

*ONDERZOEKSTER: (.) man werken.

*C: (2.653) Weet je wat ze bedoelt?=
=Umm ja wat zij dacht de vrouwen eigenlijk de kinderen opvoeden,
(.) umm terwijl de man ja gaat [werken]

*C: [Ah zo]=

*ONDERZOEKSTER: =Ja precies dank u. ((lacht))

*C: (.) Ja ja ja

*ED: Ik denk ik denk dat dat vooral komt (.) ik denk het is niet altijd
zo maar ik denk het vooral komt (.) omdat umm vrouwen zwangerschap
zullen hebben (.) dus na de [geboorte]&

*C: [Mhm]

*ED: &(.) dan hebben mannen weinig met

*C: //Mhm

*ED: (.) Umm (.) en misschien omdat mannen eigenlijk wat minder

*C: //(.) Ja

*ED: (.) umm maar dat daar komt nu wel veranderingen denk ik=

*C: //Ja (.) men is aan het werken aan umm (.) de gelijkheid van umm (.)
het vaderschaps... umm verlof (.) maar (.) ik denk niet dat men dat dat
helemaal=

*ED: =//[(oh nee nee]

*C: [ja het] is nu het is nu ook heeft (.) trouwens ook niet zo lang

*ED: (.)//[nee]

*C: [het] is umm

*ED: //(.) Ik denk dat een man eigenlijk een paar weken heeft, terwijl
een vrouw=
*C: =//Ja=
*ED: =een paar maand heeft [maar soit]&
*C: [ja]
*ED: &(.) Ik denk dat het daar van daar komt
*C: =//[Ja ja]
*ED: [umm] (.) Maar dat is dat is ja dat is een beetje een cliché
denk ik hè
*C: //had hun (...) hè
*ED: =//Ja ja ja ja.
*C: (2.536) Umm (.) Ja (.) ja
*ONDERZOEKSTER: //(.) Oké=
*C: =//Umm (.) wat moet ik zeggen?=
*ED: =Je was er mee akkoord hè ik [denk]
*C: [Ja] Ja
*ONDERZOEKSTER: (.) Dus=
*C: =//Ik ga daarmee akkoord.=
*ONDERZOEKSTER: =Oké goed oké. (.) Umm echte mannen huilen niet.
*C: (1.887) Ja dat=
*ED: =//Nee dat denk ik niet=
*C: =//nee=
*ED: =nee
*C: (.) Ik had umm (.) daar umm dat ziet niet zo. (1.034) Dat doet
eigenlijk niks ter zaken van (.) het man zijn umm (.) ik vind dat
zelfs het siert een man als een man zijn emoties kan tonen.
(1.016). Begrijp je dat 'sieren'?
*ONDERZOEKSTER: (.) Umm ja ja.
*C: (.) Ah oké.
*ED: (1.951) Maar met kinderen (.) zeggen we wel een jongetjes hè
jongetjes mag niet huilen. (1.196) Dat is echt wat een (...) doet
*C: (2.124) Ja [als]
*ED: [als] het [waar]
*C: [ja] Maar bijvoorbeeld mijn emoties
wel dan [dan]&
*ED: [ja] ja ja=
*C: &=dan niet=
*ED: =//ja ja=
*C: =Dat is waar. Als een kind als een jongetje valt, hebben wel (.) ja
dat is [juist]
*ED: [Ja] (.) en als hij wil wenen dan zeggen we ja jongetjes wenen
[niet]
*C: [Ja] ja=
*ED: =En dan huilen zich telkens en [gaan en]&
*C: [ja]
*ED: &gaan [jullie ver]
*C: [Ja] ja ja ja.

*ONDERZOEKSTER: (1.126) En het [feit vrouwen]&
 *ED: [ja dat]
 *ONDERZOEKSTER: &als gevoeliger worden gezien. Wat denkt u
 daaro... umm daarvan?
 *C: (1.016) Als wat?=
 *ED: =//Umm de vraag niet verstaan hè.=
 *ONDERZOEKSTER: =Ah het feit dat vrouwen als gevoeliger (.) worden
 gezien dus [gevoeliger zijn]
 *ED: [Ah oké] Umm (.) Ik denk wel dat vrouwen emotioneel
 wel intelligenter zijn dus umm meer umm het gevoel kunnen inspelen
 dan mannen eigenlijk umm (.) [Maar ja]&
 *C: [ja]
 *ED: &komt eigenlijk door ja [door het]&
 *C: [ja]
 *ED: &sociaal.
 *C: (.) Ja en (.) door een echt vrouwelijk aspect denk ik
 *ED: //ja
 *C: [umm] (1.799) Ja (1.132) Umm
 *ED: //Maar als ze dan (...) gevoeliger zijn. (.) Ik ken vrouwen die
 helemaal niet [gevoelig zijn]&
 *C: [ja]
 *ED: &((lacht)).
 *C: bijvoorbeeld (.) als ik nu een droevige film zie (.) ja ik ween
 van begin tot eind (.) als mijn zus die ziet (.) ja zij weent niet
 (.) Maar ik zij het grijpt haar ook aan. (.) Zij vindt het ook
 triest maar zij heeft meer controle over haar emoties
 *ONDERZOEKSTER: (2.745) Ja (1.097) Oké (.) Als meisjes of vrouwen met
 korte rokjes of decolletés verkracht worden (.) dan is het hun schuld
 *ED: (1.231) Nee nee (4.916) Nee nee dat daar (.) Nee ja wat wat is kort?
 (.) Hè das dat is (1.312) langer dan een ring ((lacht))
 *C: //Ja
 *ED: ((lacht))
 *C: ((lacht)) Ja luister (.) ik vind (.) bijvoorbeeld nu (1.312) umm (.)
 ja (.) een leraar die voor de klas staat (.) en (.) daar zit zo
 iemand voor hem met een diep decolleté ik zie zelfs (.) ik (.) als
 vrouw, ik heb een collega (.) die draagt dus decolletés tot tot
 daar ja (TOONT) dat (.) dat lijkt u af. (.) En ik vind ja een (.)
 voor een man (.) moet dat toch niet makkelijk zijn want (1.387) dat
 deed dat keurt niet goed niet goed om jou man te verkrachten hè. (.)
 Maar ik vind toch wel ja zo iemand dan in de problemen komt (.) ik
 heb ook voor een stuk (1.109) zo van (.) dat ik zal zeggen ja maar
 (.) kleedt u (.) normaal en dan heb je dat niet voor. (.) Dat
 [vind ik]&
 *ED: [mm]
 *C: &een beetje
 *ED: //nee ik denk verkracht is meer dan een een machtsspel of zo iets hè.
 (.) Umm (.) en ik weet niet of dat kleren want dat (zouden ze) in

(.) de traditionele landen dan niet verstaan. Er staat ook een.

*C: (1.231) Ja waarschijnlijk. Als je z... In India ziet&

*ED: //ja=

*C: &=je (.) want daar wordt verkracht en [daar lopen]&

*ED: [ja]

*C: &ze niet met&

*ED: //ja=

*C: &=met korte rokken. (.) Ja. (1.933) Ja

*ED: //(Het is gelijk dan)

*C: (.) Ja dat is waar.

*ONDERZOEKSTER: (2.623) Oké (1.252) Umm mannen verdienen meer geld dan vrouwen.

*ED: (3.355) Mhm Ja ik weet dat het een discussiepunt is maar ik denk dat dat niet waar is. Dus is niet dat de functie? (.) Umm (1.266) Ik heb vrouwelijke collega's die verdienen even veel als de de mannelijke collega's. (.) Wat wel is het einde van hun loopbaan (.) dat vrouwen minder gewerkt hebben en daardoor eigenlijk umm minder pensioen hebben (.) umm omdat vrouwen dan (.) dus vaak (zorgen) voor de kinderen of deels thuis gewerkt hebben voor de kinderen. (.) Zo is het wel. (.) Maar eigenlijk in de pure uur (.) verloning hè dus van (.) de uurlonen (op de de de maandlonen) denk ik nu dat dat dat waar is.

*C: (1.359) Ja umm kunt jij dat zeggen van je collega's?=&

*ED: =Ja

*C: (.) Ja?

*ED: [Ja]

*C: [Maar] ik niet want er wordt bij ons niet over gesproken. (.) Maar umm (.) als ik nu zie umm (.) bij mijn pension ik heb dus een hele carrière gedaan zonder onderbreking (.) maar dan (.) ja ik kan nu niet vergelijken want ik ben receptioniste/telefoniste en als man bestaat dan nauwelijks

*ED: (.) //[(...)]

*C: [op] misschien in een hotel

*ED: (.) Ja dat gebeurt s[oms]

*C: [hè] (.) Maar ik weet niet. Ik heb toch het vermoeden dat dat minder moet zijn voor een vrouw&

*ED: //Ja?=&

*C: &=als voor een man. Ik vermoed dat (.) maar ik weet dat eigenlijk niet.

*ED: (.) Ja pff ook niet echt (hopelijk) maar als [je als]&

*C: [nee]

*ED: &je kijkt naar ja in (...) (.) maar de lonen die zijn die zijn echt gelijk (voor dezelfde functies. Ze zijn dus gelijk

*C: //Ik (.) heb al gehoord bij ons op het werk dat ze dan meer dan gelijk zijn hè (.) dus dat dat nog veel umm

*ED: //(.)Ja wat misschien is dat dat ja (.) dat je eigenlijk misschien je umm receptioniste hebt van de receptioniste (junior receptioniste dagelijks) (...)

*C: //Mhm=
 *ED: =Maar of er nu man if vrouw is dat denk ik niet.
 *C: (.) Ja k weet [het niet van (...) gelijk hè]
 *ED: [Ik denk dat ze ik denk dat] ik denk dat dat
 wettelijk niet mag (.) hè
 *C: (.) Nee dat denk ik niet nee dat is waar (.) Nee zoals umm (.)
 telefoniste of receptioniste zo. Vroeger dat was een automatische
 vrouw baan. Je moet dat ook in de vacatuur [staan voor]&
 *ED: [Mhm]
 *C: &een man
 *ED: //(.) Ja
 *C: (.) Ja
 *ONDERZOEKSTER: (2.484) En het [feit dat]&
 *C: [hè]
 *ONDERZOEKSTER: &er meer vrouwen zijn als leerkrachten. Wat denkt u
 daarvan?(1.416) Is het waar? Is het niet [waar]?
 *ED: [Ja] (.) Umm
 dat is nu zo. Vandaag is dat zo maar [vroeger]
 *C: [klopt dat?]
 *ED: (.) Ja
 *C: //[(...)]
 *ED: [vroeger] was dat niet hè. (.) Ik herinner mij toen ik naar school
 ging, ik heb maar één juffrouw gehad en de rest waren alle meesters.
 (2.618) En in middelbaar misschien twee... twee juffrouws oh ja maar
 *C: (.) Ja het [klopt zeker]
 *ED: [maar] in het lager onderwijs daar waren allemaal
 mannen.
 *C: //(.) Ja [ik had ook alleen meesters]
 *ED: [maar] nu is er inderdaad (vrouwen). (.) Als je nu (.) in
 het onderwijs dat is een andere (...) heb je één en juist misschien.
 *C: (.) Ah (1.452) Ja ik weet van ook (.) van Nicolas dat dat is toch
 zeer gemengd (.) Enfin
 *ED: //Ah ja maar ik zie dat nu met mijn petekindje
 *C: //Ja?=
 *ED: =Hij heeft er allemaal juffrouws hè
 *C: //Ja?
 *ED: (.) Er zijn veel meer vrouwen in (congruent) dan mannen
 *C: (.) Ah ah (2.286) Oké.
 *ONDERZOEKSTER: (.) Ja. (1.102) Ja ik studeer umm om leerkracht (.) umm
 lerares te worden. (.) En er zijn alleen maar vijf mannen in mijn
 studies dus daarom dacht ik (.) ja (.) Is het
 *ED: //(.) ja?
 *ONDERZOEKSTER: (.) Is het slecht dat er alleen maar vrouwen zijn of?
 (1.411) Wat denkt u [daarvan]
 *ED: [(Ik denk umm)] (.) Ik denk qua voor de
 kinderen zelf qua opvoeding dat het goed is dat ze beide ro rol umm
 umm ook dat [gewoon zien]&

*C: [ja]
 *ED: &hè
 *C: //Ja=
 *ED: =zowel leraars als leraressen daar. (.) Umm (1.393) Ja ik denk dat dat [goed is]&
 *C: [Mhm]
 *ED: &het gemengd is hè
 *C: //Ja dat denk ik ook wel
 *ONDERZOEKSTER: (2.176) Oké ja. (.) Vrouwen zijn slechte chauffeurs.
 *C: (1.335) Ja ik
 *ED: //((lucht)) oh!
 *ONDERZOEKSTER: ((lucht))
 *C: Ik wel
 *ED: ((lucht))
 *C: maar dat wil niet zeggen dat een andere vrouw dat is maar ik zelf wel. Dat zeg ik van mezelf.
 *ED: ((lucht)) (.) Ja dat is inderdaad umm de ach... (.) Er zal wel niet van zijn ja omdat vrouwen (.) en dat dat is wel wat ik merk in het verkeer
 *C: ((lucht))
 *ED: Vrouwen die zitten aan het rijden en die hebben een telefoon in hun handen (.) altijd.
 *C: // (weet je dat?)=
 *ED: =Ja ze mag dan bellen aan de telefoon. (.) Umm (.) terwijl mannen dat minder doen. (.) Of dat zie ik toch niet eigen umm
 *C: //(.) Al wel (.) ik heb deze bij ook een umm een auto gezien met een een dame die was ja aan haar gsm umm&
 *ED: //Ja hè=
 *C: &=aan het smsen (.) maar (.) ja (.) Ik denk dat mannen... dat vrouwen wel een beetje voorzichtiger zijn maar ja. Bijvoorbeeld ik ben dan zo voorzichtig dat ik echt begin slecht te rijden. (.) Ik umm ik heb op de autostraat bijvoorbeeld ach dat ze achter me zit omdat ik niet durf
 *ED: //[(lucht))
 *C: onder te rijden ja dan moet je niet op een autostraat gaan hè (1.126) [ja]
 *ED: [ja] ja ja dat is dan nog een geval&
 *C: //((lucht))=
 *ED: &hè.
 *C: (1.155) ((lucht))=
 *ONDERZOEKSTER: =En denkt u dat alle vrouwen zo zijn of?
 *C: (1.213) Nee hopelijk niet hè. (.) Gelijk ik?
 *ONDERZOEKSTER: (.) Ja ((lucht))
 *C: (.) Nee nee. (.) Ik ben een uitzondering.
 *ED: (.) Ah nee want ik ken daar vrouwen die een zware voet hebben ook die heel
 *C: //Ja=

*ED: =die heel sportief rijden hè weten we
 *C: //Ja ja ja=
 *ED: =Gevaarlijk sportief [rijden]
 *C: [Ja ja] ja.
 *ONDERZOEKSTER: (2.135) Oké goed. Umm ik ga nu (.) drie beelden umm delen (.) en ik wil dat u op elke beeld reageert. (.) Dus dat is hetzelfde principe umm dat zijn beelden over genderstereotypen (.) en u moet alleen op umm deze beelden reageren (.) en wat op de andere persoon zegt oké? (.) Ik deel het. ((Ik deel het beeld met de deelnemers op Google Meet → NIEMAND SPREEKT (3.128)))
 *ED: (...) (2.043) ((leest voor)) Show her it's a man's world ja
 *C: (.) ((leest voor)) show him it's a woman's (.) world
 *ED: (2.334) Ik snap dat [eigenlijk niet]
 *C: [Ik ook] niet. ((lacht)) Umm
 *ONDERZOEKSTER: (.) Moet ik vertalen?
 *C: (.) Ja nee nee
 *ED: //[nee nee]
 *C: [je moet niet] vertalen. Het was van maar de
 *ED: //umm
 *C: de es de essentie versta ik niet.=
 *ED: //Ah maar wacht [zijn zijn]&
 *C: [show her]
 *ED: &dat alle twee iets verschillend op wat in het plateau staat.
 (.) Umm de vrouw (.) bedient de man dus met (.) umm [ja met]&
 *C: [Ah ja ja]
 *ED: &met [met en hè met]&
 *C: [zichtbaar zichtbaar]
 *ED: &eten hè (.) en de man
 *C: //Man
 *ED: //(.) Ik weet niet wat hij
 *C: //Met zo een stolp
 *ED: (.) Wat is dat?=
 *C: =Zo een stolp voor over het eten te (...)
 *ED: //Dus ah oké oké. Ah ja [ja]
 *C: [Ah] nee. (.) Dat is zo een koffiekant
 *ONDERZOEKSTER: (.) Ja
 *C: (.) Ja. (1.057) Koffiekant [ja]
 *ED: [Ja]. (.) Ah nee.
 *ONDERZOEKSTER: (.) Dus dat is een (.) een ad umm ja een artiest heeft een (.) oude reclame umm genomen (.) waar alleen maar mannen waren (.) ja (.) umm (.) getoond en vrouwen waren (.) umm (.) onder hem dus ze waren&
 *ED: //Mhm
 *ONDERZOEKSTER: &(.) minder[waar]&
 *C: [ja]
 *ONDERZOEKSTER: &dig
 *C: //ja (...)

*ED: // [ja]

*ONDERZOEKSTER: [en] hij heeft deze umm reclames (.) umm voor vrouwen gemaakt. (.) Dus (.) geadapteerd zo umm [om]&

*ED: [ja]

*ONDERZOEKSTER: &(.) om de positie tussen beide gelijk te maken. Wat denkt u daarvan?

*ED: (1.649) Wel in 't eerste plaatje dan denk ik eigenlijk het is een man en zijn echtgenote (.) dus een koppel. (1.050) Beide het tweede plaatje denk ik even dat is een vrouw en haar toyboy

*ONDERZOEKSTER: (.) ((lacht))

*ED: Dus de

*C: //Mhm

*ED: de

*C: (((lacht))

*ED: Ja. Hè

*C: //Minnaar ((lacht))

*ED: Ja ja dat is een beetje de toyboy. Zo de (.) [de]

*C: [Ja].

*ED: (2.013) En tot het eerste is dat zo meer een man ja [kop]&

*C: [Ja]=

*ED: =&pel. Dus de vrouw die een man [bedient]&

*C: [Ja]

*ED: &hè

*C: //Ja. (1.231) Umm (1.103) Ja maar dat zit dus ook (.) fel ingeburgerd dat de (.) de vrouw (.) dat moet doen (.) opdienen

*ED: //Ja en toch niet op die manier (((lacht)))

*C: [nee nee nee] maar

het is toch zo denk ik dat umm

*ED: //(.) Ja de vrouw doet zo [zorg voor het eten en de man komt]&

*C: [ja ja ja]

*ED: &thuis hè

*C: //Ja. (.) Maar hij zit wel in bed umm dus het is (.) het ontbijt op bed hè. (.) Ja

*ED: (3.105) Dus ja ja ik ik umm (2.913) Ik vind het tweede eigenlijk (.) seksistischer dan het tweede dan het eerste. (.) Eerst het ziet als een gewoon koppel (.) en het tweede ziet dan ja uit een een (.) erotische

*C: //Ja

*ED: [connotatie ja]

*C: [Ja ja] dat is juist (1.340) Ja.

*ONDERZOEKSTER: (.) Oké (.) Ja. (.) En denkt u dat beide umm (.) ja (.) beide ontbijt moet brengen aan (.) de koppel? Dus (.) moet alleen maar de vrouw (.) ontbijt brengen aan haar man of moet (.) de man ook ontbijt brengen aan (.) aan zijn vrouw?

*ED: (1.510) Ouïe... (.) Als ik daar wil het antwoord ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: ((lacht))

*ED: Ze moet naar beneden komen ((lacht)) want ((lacht)) kijk het staat daar

((lacht))

*C: ((lacht)) Ja luister umm umm zoals ik zei mijn man is overleden umm
(.) die die deed toch wel die dingen en allemaal zo voor mij umm (.)
en ik vond dat (.) bij ons was dat zo 50-50. Bijvoorbeeld de
zaterdag dan umm (.) dat vond ik het plezierig om het om het het
ontbijt klaar te maken en ik zeg: 'ja oké kom ik heb een verrassing,
alles staat klaar'. En de zondag dan deed hij dat deed deed hij dat
omgekeerd. (1.533) En zo jo vond ik dat een fijne wisselwerking.
(1.933) En nu moet ik het zelf zetten=

*ED: //((lacht))=

*C: =En nu eet ik niet meer. ((lacht))

*ED: ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: ((lacht))

*C: ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: (.) Oké (.) tweed beeld
((Ik deel het beeld met de deelnemers → NIEMAND SPREEKT (11.590)))

*ED: ((leest voor)) The chef does [everything]&

*C: [ja]

*ED: &but cook

*C: //Ja [dat is van een Kenwoord (reclame)]&

*ED: [(that's what wives are for)]

*C: &wat (zin kan) maken hè.

*ED: (.) Ja maar dat ik

*C: //Ja maar de reclame is wel erg seksistisch hè (2.124) Maar dat is
[eigenlijk]&

*ED: [ja]

*C: &een reclame voor de Kenwood.

*ED: (2.443) Ja maar dat is dat is een ironie hè dus umm

*C: //ja ja [ja]&

*ED: [ja]

*C: &(.) Ja natuurlijk hè

*ED: (.) Dus umm ja.

*C: (1.056) En dat zij nu op het (klokje) gaat drukken.

*ED: //(.) Nee nee zij is eigenlijk de chef hè (2.485) Hè zij heeft de koks
de koksmuts op.

*C: (.) Ah ja dat is [juist]

*ED: [dus] zij doet (.) alles

*C: //Ah ja [ja]

*ED: [maar] [het]&

*C: [ja]

*ED: &het koken doet dat machine [eigenlijk hè]&

*C: [ja ((lacht))]

*ED: &(.) Umm

*ONDERZOEKSTER: (1.126) Ah ja ik had het niet zo gezien. (.) Ik had
[gezien]&

*C: [ja ik] ook niet

*ONDERZOEKSTER: &umm dat (.) ja de man (.) dirigeert als dus hij is de

baas (.) en dat de vrouwen alleen maar koken moet. (.) Ik had het
[zo begrepen]

*ED: [ja ja]&=

*C: =[maar]

*ED: &[dat dat is] de eerste de eerste indruk maar toen ik dan de
koks koksmuts zag (.) dan ja dan is de vrouw de chef eigenlijk hè.
Dus de

*ONDERZOEKSTER: //Mhm=

*C: =Als je het leest, zou je denken aan de man dat is eigenlijk de
reclame van de robot.

*ONDERZOEKSTER: (.) Ja. (2.093) Mhm (.) En ja denkt u dat vrouwen
moeten koken (.) of dat het (.) beide moet zijn?

*ED: (2.031) Umm ja ik ben singel

*C: //[Ja ik ook hè]

*ED: [maar umm] ik denk beide en ik denk (.) al de bevriende koppels
(1.125) dat zo wel de man als de vrouw kookt [hè]&

*C: [Mhm]

*ED: &(.) dan

*C: (2.490) In het begin dat ik getrouwd was, had ik daar nooit mee. (.)
Met umm als mijn man zei van 'ik zal het eten maken' (.) ja dan ik
mo... ik (.) dat ging niet in mijn hoofd. (.) Dat ging niet. (.)
Maar de laatste jaren vond ik dat toch fijn. (.) Umm (.) dat ik het
dan dat ik dan ben akkoord voordat dus ik binnenkwam en ik rook dat
eten klaar was. (.) Ja dat vond ik toch wel een fijn gevoel hè

*ONDERZOEKSTER: (1.607) Ja

*C: (.) Ja. (.) Tegenwoordig denk ik dat zowel mannen als vrouwen
[koken].

*ED: [Ja]

*ONDERZOEKSTER: (1.231) Mhm. (.) Oké goed. (.) En het laatste beeld.
((Ik deel het beeld met de deelnemers → NIEMAND SPREEKT (9.503)))

*ED: ((Leest voor)) De vrouw in de wetenschap (2.357) ((lacht))

*C: (1.455) ((lacht))

*ED: (1.190) Ja (.) Ja

*C: ((lacht)).

*ED: (.) Een beetje het cliché dat de vrouw de poetsvrouw is hè
[dus umm]

*C: [ja maar] (.) Ja=

*ED: //Maar dat is (.) in (.) ik denk dat dat in de meeste gevallen
wel zo is. De poets voor umm poetsdiensten zijn meestal wel vrouwen.

*C: (.) Ja

*ED: //Umm

*C: //(.) Ik heb hetzelfde bij in Heverlee in umm Leuven daar heb ik
poetsmannen gehad.

*ED: //(.) Ja dat [is waar inderdaad]

*C: [ja die beter] poetsten dan vrouwen hè.

*ED: (.) Maar dat is toch wel vaak umm&

*C: //Ja

*ED: &(.) een [paar vrouwen]&
 *C: [vrouwen]
 *ED: &hè
 *C: (.) Vrouwen=
 *ED: //Maar ik denk dat dat hier vooral gaat om uum (.) de
 *C: //(1.010) Ja [alsof]
 *ED: [de mannen] de mannen zitten in het labo en=
 *C: // [Ja]&
 *ED: [vrouwen]
 *C: &Daar wordt [gezegd]&
 *ED: [en]
 *C: &van zij zijn die [intelligentie en zij]&
 *ED: [ja ja]
 *C: &voeren uit=
 *ED: //Ja
 *C: (.) Ja (2.077) Ja. (1.130) Ik denk dat dat daarmee wel gezegd wil worden
 *ONDERZOEKSTER: (.) En wat denkt u daarvan?
 *ED: (2.125) Umm met met specifiek naar de wetenschap toe ik denk dat er meer vrouwen in in we we in in de wetenschap werken dan mannen.
 *C: (.) Dat is juist. [Maar als]&
 *ED: [Ja]
 *C: &ik zie bij jongens zijn er veel meer vrouwen (.) in de wetenschap dan umm (.) dan mannen. (2.211) Als spreek ik alleen over een... waar ik werk in mijn bedrijf hè
 *ED: (.) Ja ik denk dat het in het algemeen is dat [vrouwen dat umm]
 *C: [denk je?]=
 *ED: =Ja in medische (.) of de farmaceutiek umm farmaceu farma ja (1.003) umm (.) misschien meer in de technische wetenschappen zo dat dat daar allé ik denk dan aan aan umm (.) umm (.) automobiel, in industrie, (ruimtevaarder) vooral. (.) Daar is misschien nog een beetje meer mannen weer hè=
 *C: //Ja (.) Ja maar in de farma waar ik zit zijn [er veel]&
 *ED: [ja ja]
 *C: &vrouwen
 *ONDERZOEKSTER: (2.565) Ja (.) En denkt u dat er beroepen zijn die alleen zijn voor vr... mannen of alleen zijn voor vrouwen bedoeld (.) of?
 *ED: (3.866) Der zullen nog wel een paar zijn want ik denk dat dan in de wet nog nergens gezien dat een vrouw 's nachts die mag werken
 *C: (1.434) Ah ja=
 *ED: //Want dat dat kam misschien ondertussen=
 *C: //[Ah maar]&
 *ED: [in]
 *C: &wel ik ken toch umm een vrouw (.) die ja jaren (.) in de spoed werkt umm=
 *ED: //Ah ja maar dat is dat is een medisch [beroep]&

*C: [m]

*ED: &hè

*C: (.) Aaah ja

*ED: (.) Daar zit ja toch wel meer [en meer vrouwen]&

*C: [ja ja ja]

*ED: &(.) Maar ik [heb]

*C: [dat (dat is wel)] even lang in de

*ED: //Maar ik weet in de luchtvaart (1.23) Ik denk dat in dagschifts had je vrouwen (.) maar in de nachtschift had je nooit vrouwen.

*C: //(.) Aaah

*ED: //En daar was toen, maar ik spreek over de jaren tachtig

*C: //Ja=

*ED: =Umm daar was toen een wetgeving die zei dat vrouwen na (.) x aantal doen.

*C: //(.) Ah ja=

*ED: =niet moet werken umm

*C: //(.) Oké=

*ED: =tenzij hun (gewenste) beroepen [(of zoiets)]

*C: [Ja]

*ONDERZOEKSTER: (4.191) Dat wist ik niet ((lacht))

*C: [((lacht))]

*ED: [Nee maar dat] is dan dan verandert hè nu [hè]&

*C: [ja]

*ED: &dus we spreken al [van veertig jaar geleden hè nu ((lacht))]

*C: [ik geloof umm ja maar ik heb umm] met het opzoeken van gender heb ik dat ook ergens gelezen (.) dat er wel uitzonderingen zijn [hè]

*ED: [Ja in] bepaald beroep [beroepen]&

*C: [ja ja ja]

*ED: &dat vrouwen niet

*C: //[ja]

*ED: [ni ni] niet (.) ja 's nachts mogen [werken eigenlijk]

*C: [ja]

*ONDERZOEKSTER: (1.810) Oké ja.

*C: //(.) Ja ja

*ONDERZOEKSTER: (.) Oké goed. (.) En wat is uw mening over het algemeen van (.) genderstereotypen?

*ED: (3.506) Och ik ken (daar) ik denk dat er zoveel genders zijn tegenwoordig dus er zitten niet (.) alleen maar met twee of drie (.) maar je hebt al die die mogelijke varianten onder tussen. (.) Umm (1.978) En ja (1.231) genderstereotiep (.) ik denk wat duidelijk in dat zijn, is wat typisch mannelijk is umm umm het alfa-mannetje umm die dingen (.) en het typische vrouwelijke umm (.) dat is heel (.) ja

*C: (.)/[Mhm]

*ED: [stereotiep] [zou je]&

*C: [Mhm]

*ED: &kunnen zeggen. (.) Maar al de rest dat ja dat (.) kun je moeilijk nog een stereotiep gedragen tot hè

*C: (.) Ja (1.359) Maar (2.05) Nu heb ik er veel over gelezen en (1.927) maar als ik zie bij mezelf (.) ja (.) ook leeftijdsgebonden. (.) Ik zit nog eigenlijk wel vast met stereotypen. (.) Bijvoorbeeld als ik samen ben met iemand ik kan me niet voorstellen dat de man zit te strijken. (.) Dat kunt dat auto (.) ik vind dat niet niet kunnen

*ED: (.)// Ja [((lucht))]

*C: [ik vind ja] echt?

*ED: //((lucht))=

*C: =Ik vind [nee dat doe ik]&

*ED: [maar dat zal dat zal]

*C: &Ja maar ik [weet dat dat tegenwoordig]&

*ED: [(dat zal je soms) (...)] =

*C: &Ja maar dat weet ik dat er veel mannen strijken (.) Maar ik zal die nooit laten strijken. (.) Dat ik vind dat dat mijn ding is. (.) En dan [denk ik ook]

*ED: [Ah ja in in in het] gezin bedoeld je ja.

*C: (.) Ja en dan denk ik oké umm (.) ik sta daar voor een wasmand maar dan denk ik oké maar hij doet weer wat anders wat ik dan [misschien?]&

*ED: [Mhm]

*C: &(.) Niet umm (.) maar ja dat vind ik toch umm. (.) Koken oké ja dat kan umm (.), kuisen dat kan ook (.) maar bijvoorbeeld ja strijken dat is ik dat zal ik nooit aan mijn man umm vragen om te doen. (1.707) En eigenlijk ja mag de helft van de wasmand gedaan worden door een man ook ((lucht)) (.) [Maar ja]

*ED: [Ik ik ik ken] ik ken vrouwen die zeggen als (.) tegen de man als je wil een hemd aandoen dan moet je het zelf strijken=

*C: //Nee. Dat ah wel. Ik ga u iets zeggen (.) ik hoor dat op het werk ook. (.) Dat gaat het niet bij mij in

*ED: (.)// Ja=

*C: =Sorry (.) Umm (.) daar zegt daar zij (...) zijn vrouw: 'Ah ja ik heb mijn was al gedaan. (.) Ik heb alles al opgezet ja nu op de trap staat nog zijn umm was.' (.) Mij heeft dat gechoqueerd dan ik denk (.) als je strijkt voor u (.) dan strijk je dan voor jou man ook.

*ED: (.) Mhm.

*C: (.) Nee ik kan dat me gewoon niet voorstellen. (.) En dan vind ik d...als vrouw ben je een 'bitch' (.) In mij [ogen ben]&

*ED: [Ja]

*C: &je een bitch.

*ED: (1.375) Ja maar ik ken ik ken ik ken verschillende vrouwen die dat zeggen hè als hun man (.) een man hun hemd wil aandoen dan moet hij het zelf [strijken]

*C: [En wat is] dan liefde?

*ED: (.) Ja [dat dat]&

*C: [((lacht))]
 *ED: &ik weet niet dus hè ((lacht))
 *C: (.) Ja ik weet dat niet.
 *ED: (.) [(Merk je dat wel?)]
 *C: [choqueert] u dat niet?
 *ONDERZOEKSTER: (.) Het feit dat vrouwen zeggen dat (.) umm he de man moet iets zelf doen?
 *ED: (1.125) Ja nee als de als de vrouw zegt (.) tegen haar man als je een hemd wil aandoen hè une chemise
 *ONDERZOEKSTER: //(.) Ja ja
 *ED: (.) Umm dan moet hij het zelf strijken.
 *C: (.) Choqueert u dat niet?
 *ONDERZOEKSTER: (.) Umm pff (.) Na ja oké ik denk dat als de vrouw (.) ook voor haar zelf voor ja voor haarzelf doet dan (.) kan zij umm ook strijk het hemd van haar man strijken (.) Maar (.) umm ja de man kan ook leren te strijken maar ik denk dat als ik (.) het ga doen (.) dan (.) kan ik ja de hem umm het hemd van mijn vriend ook doen (.) Dus ik denk dat (.) het (.) het moet verdeeld worden.
 *ED: (.) Ja ja
 *C: (.) Ja (1.741) Ja het is logisch want tegenwoordig werken mannen en vrouwen dus ja (.) Maar (1.032) dat blijft bij mij vastzitten dat denk ik niet umm
 *ED: //(.) Ja en ik werk geregeld in het buitenland dus umm en ook mijn mannelijke collega's (.) en één van de activiteit die iedereen heeft hè de mannen zowel de (.) vrouwen (.) dat is eigenlijk 's morgens hun ((lacht)) hemd te strijken. (.) Dat dat drukt een beetje in in (...) te krijgen maar dat steek je in een valise umm (.) umm (.) maar dat zijn eigenlijk niet zo [een beetje alle (...)]
 *C: [Ja oké maar dan] dat vind ik nu normaal om dat zij omdat je in het buitenland zijt voor u werk
 *ED: //[(.) Ja=
 *C: =Maar als je als man in (huis) (...) (.) en dat je vrouw zegt: 'ja als je hemd wil aandoet, moet je dat zelf doen'. Hè dat gaat er&
 *ED: //Ja ((lacht))
 *C: &dat gaat voor mij [niet echt]
 *ED: [ik heb dat al] een paar [keer gehoord]
 *C: [ja maar jij]
 doet dan dat [alleen]&
 *ED: [ja]
 *C: &zet [ja]&
 *ED: [ja]
 *C: &en ik ook maar vroeger (.) ik kan me dat niet voorstellen. (.) [Ik]
 *ED: [Maar ik] heb ik het thuis ook nooit gezien hè.
 *C: (.) Uw [papa uw mama]&
 *ED: [ja dus nee nee nee]
 *C: &deed ook [umm]

*ED: [ja ja] ja [ja]

*C: [wel] ik ook. (.) Maar tegenwoordig nee
als ik dat hoor op het werk dat doet ieder zijn strijk. (.) Ik vind
dat ja mij choqueert dat=

*ED: //Ja (.) Ja

*ONDERZOEKSTER: (.) ((lacht))

*C: Voilà

*ONDERZOEKSTER: ((lacht)) Oké ja dat was het. Umm ik stop de opname en
ik.

@End

Gesprek groep v

@Begin

@Languages: Nederlands

@Participants: K Female, F Male, ONDERZOEKSTER Narrator

@Options

@ID: Nederlands|change_corpus_later|K||female|||Female|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|F||male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ONDERZOEKSTER|||Narrator|||

@Media: 210417_0313, audio

*ONDERZOEKSTER: Oké goed (.) Umm dus we g we zullen beginnen. Dank u voor u deelname. (.) Umm en voordat we beginnen, wil ik ten eerste herhalen dat ik het gesprek opneem (.) en dat ik ja deze opname voor mijnscriptie ga gebruiken. [En]&

*F: [Oké]=

*ONDERZOEKER: &=Umm (.) Het onderwerp van mijn scriptie moet geheim blijven om de resultaten niet te beïnvloeden. (1.601) En ja. Kunt u uw misschien snel voorstellen dus naam, voornaam, leeftijd en werk of studie.

*F: Oké. (.) En ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) (1.544) Dus ik ben umm (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) (.) En ik werk voor (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN). (.) Dus ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN). (1.649) Umm is dat voldoende of u heeft u nog [(iets nodigs)?]

*ONDERZOEKSTER: [ja ja het] is goed het is goed.

*K: (.) ((lacht)) (1.746) Hallo ja ik b... ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN). En dat is het [zolang (ik me herinner)]

*ONDERZOEKSTER: [Oké goed]

*K: (.) Ja

*ONDERZOEKER: (.) Goed. Umm dus het gesprek vandaag gaat om genderstereotypen. (.) Dus genderstereotypen zijn ideeën over hoe mannen en vrouwen zich moeten gedragen (.) En dus voor dit gesprek heb ik umm drie ja enkele genderstereotypen gekozen (.) en ik wil dat u op elk genderstereotiep reageert, maar ook op wat de andere persoon zegt. Dus dat is een soort debat over genderstereotypen (1.038) Ik weet niet of u vragen hebt.

*F: (2.282) Nee [(nee)]

*K: [nee ik] zal wel zien ((lacht)).=

*ONDERZOEKSTER: =Oké goed. Umm de eerste stereotiep is dat vrouwen de kinderen moeten opvoeden, (.) terwijl de mannen werken.

*F: (4.033) Ah=

*K: //Mmh. Ja begin maar zo *F. Ik geef de eer aan [je]

*F: [((lacht))]

Ja ik ben umm pff (.) pff (.) Ik weet niet. Ik vind dat al een vrij traditionele opvatting dus umm (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) dus ik denk niet dat dat umm (.) allé umm anno

hhh (.) 2021 nog geldt. (.) Umm (.) Dus ik ben daar eigenlijk niet echt mee akkoord.

Hhh=

*K: //Mhm

*F: (.) Dus ik denk dat het momenteel in de hedendaagse maatschappij allé umm genuanceerder is dan dat. Al hoewel dat in de praktijk denk ik wel moet vaststellen (.) Dat als je het umm puur over opvoeding hebt en over umm umm (.) dat het soms wel meer allé (1.009) op de op de schouders van m... een vrouw het recht komen dan op de schouders van mannen. Hhh Umm ik denk dat uit puur praktisch hè dus umm. (.) Maar ik denk allé dat dat umm dat dat zo zou moeten zijn allé daar ben ik absoluut niet mee akkoord. Hhh (.) Zo (.) Och. Dat is een beetje mijn idee daarover. (.) [Hhhhh]

*K: [Ja] (.) Ja ik denk ja (.) zo zou het moeten zijn, (...) zwaar uitgedrukt (.) maar ik denk wel. Ik heb beroep wel voor de (...) umm ik denk wel dat de vrouw altijd de vrijheid moet hebben om te werken of te studeren of al die dingen te doen. Maar umm ik vind wel dat een vrouw denk ik umm een moederrol dat toch wel niet (.) honderd procent samenvalt met een vaderrol vind ik persoonlijk hè qua (.) ik weet niet qua om(...) die een mama toch wel nog een (.) andere umm soort liefde dat zal (hen geven), maar een soort van affect. Ik heb ook drie kinderen hè dus ik heb drie zonen. Een van vijftien, veertien en zes (.) Hhhh dus ik weet ja van ja sommige dingen niet moet toch ja (vooraf) liever (.) op in mij allé dat is dan weer een beetje cultureel bevat het kan ook wel umm maar dat dat is mijn ervaring daarheen (.) ja maar dat het zo moet zijn

*F: //(.) Nee [nee]&

*K: [Ja]

*F: &ik zeg niet dat het moet zijn hè ik denk [dat iedereen daarvoor zijn recht moet hebben hè dus umm]

*K: [ja ja ja ja stereotypen die] niet waar is hè dat [het umm]

*F: [ja] ah ja dat het [zo ja absoluut zou]&

*K: [(...)]

*F: &moeten zijn en dat het is (existent) [en umm]

*K: [ja] niet

dat dat de vader zeker zijn rol is maar ik zou niet durven zeggen van dat die rollen (.) volledig hetzelfde zouden (.) umm kunnen. Naar mijn mening en die met een [(...)]&

*F: [ja maar]

*K: &gewoon een man of een vrouw umm (.) op dat vlak wel umm anders zijn (.) in gevoeligheid in in hun opvoeding. (.) Denk ik.

*F: (1.423.) Ah nee nee oké ik kom daar bij de aansluit. Ik heb zelf ook twee kinderen dus ik heb twee zonen (.) die zijn wat ouder dan [die van u dus]&

*K: [ja]

*F: &umm [allé die zijn]&
 *K: [ja]
 *F: &ondertussen 21 en 19 dus umm (.) hhhh
 *K: //(.) (ideaal) [of geklap]
 *F: [dus umm] ((lacht)) (1.2) ja dat dat klopt allé
 umm een een een moeder umm allé of een vrouw zou als middel andere
 zaken hè hhh (.) doen dan als vaders dat klopt. Allé dat is (.) ja
 pff duizend pff is allé dat is gewoon ik denk stukken (.) biologisch
 ook bepaald=
 *K: //Ja=
 *F: =Moet ik ook=
 *K: //Ja ja dat denk ik ook wel. (.) Ja.
 *F: (.) Dus umm (1.016) pff maar ja allé ik denk wel (.) pff (.) dat er
 umm allé stellen dat de vrouw het umm allé het moet opnemen allé ik
 denk dat dat niet meer van deze tijd is dus
 *K: (.)//Ja
 *F: (.) want ik denk dat dat umm (insane klopt) hè dus umm.=
 *K: //Ja hè dat is ook waar.
 *ONDERZOEKSTER: (1.457) Oké (.) Echte mannen huilen niet.
 *F: (1.277) Hhhh=
 *K: =Umm
 *F: (1.045) Ja ik vind dat [is ook]&
 *K: [(niet waar)]
 *F: &een traditional hhh ((lacht)) umm fin ((lacht)) ik weet dat niet hè. Ik
 denk dat mannen ook evenveel hun gevoelens kunnen tonen (.) hhh (.)
 umm dan umm dan vrouwen, maar ik denk dat ze dat veel minder doen.
 Allé dus umm (.) pff (.) ik denk ook allé de stelling 'echte mannen
 huilen niet' dat dat dat dus ook niet klopt. Ik denk umm hhhh (.)
 umm als man wij moeten ook wel de mogelijkheid dan op de ene van of
 van de andere de manier u te ventileren allé dat gaat misschien niet
 altijd via op dezelfde manier gebeuren als een vrouw (.) hhh (.) umm
 maar umm (.) ja pff ik denk dat qua hun (gevoelens) is dus umm
 [dat is]&
 *K: [ja]
 *F: &mijn mening daarover hhhh (.) [Dus umm]
 *K: [Ja ik denk wel] (.)
 absoluut (.) umm absoluut met die stelling hè ben ik niet mee
 akkoord. Wat ik denk dat echte mannen juist wel (.) huilen. Ik
 denk dat dat heel belangrijk is om hun emoties te uiten zowel voor
 een vrouw als voor een man
 *F: (1.149) Mhm
 *K: Umm in in (PROBLEEM MET DE
 INTERNETVERBINDING) ons geloof is dat ook wel het (...) die die
 huilt heel veel. (.) En dat is het sterk (...) dat je emotie
 moet je moet je ventileren (...) dat vind ik (.) ik vind dat ja dat
 is een uiting dat strikt is in plaats van het (...) (.) omdat ja
 emoties zijn er dus dus genut om allé pers ik denk dat mijn mijn

persoonlijke mening maar ik moet huilen te (.) theologisch gezien is dat ook (.) emoties krijg je en je moet ze eigenlijk ook uiten egaal of je een man zijt of vrouw. (.) Natuurlijk woedend en zo dat zijn andere dingen, maar huilen mm ja. Ik denk dat dat heel gezond is huilen.

*F: (2.628) Ja

*K: (1.172) [Denk ik]

*F: [Ja allé] dus mij ik huil niet zo vaak ((lacht)) dus umm. Ik kan er niet zomaar allé pff ik weet niet maar dat is allé dat ligt ook [wel (typisch) bij mannelijk]&

*K: [ook (...)]

*F: & dat u sowieso ook wel anders dan umm&

*K: (.) // [Ja]

*F: &[dan vrouwen] (denkt)

*K: (1.538) Ja.

*ONDERZOEKSTER: (1.462) Oké

*K: (.)//Daar kunnen we (...) m als als een man (.) de ze zijn kwets hhh zich kwetsbaar kan opstellen. Het is niet altijd of in elke situatie maar ik vind dat knap als man dat kan.

*F: (1.014) Ja ja ja=

*K: //Vind dat (soms) (.) Ja.

*ONDERZOEKSTER: (2.854) Oké (1.051) Als meisjes of vrouwen met korte rokjes of décolletés (.) verkracht worden, dan is het hun schuld. (ECHO VAN MIJN STELLING)

*F: (3.8) Umm ja daar (ben ik) uiteraard absoluut niet mee akkoord. Umm (.) Ik denk umm dat dat allé het is zo een argument die die af en toe hier naar boven komt umm (1.723) Maar allé (.) pff (.) ik denk dat wij in een vrije maatschappij leven en umm allé dat binnen de grenzen van umm hhh het umm hoe moet ik het zeggen allé dus het is ook (1.120) dus ook binnen de grenzen van umm van de van de red van de redelijkheid umm (.) iedereen mag van mij part doen hij laten wat hij wil (.) zolang dat hij de andere maar respecteert hè (.) dus umm (.) Ik denk dat dat daar een zeer belangrijk principe is umm namelijk (.) allé (.) respect geven als je respect geeft, ga je respect krijgen. (.) En umm (.) allé het is niet omdat men een korte rok aan hebt of zo een décolleté hebt dat het daarom bewijzen (als spreken) misbruiken wil zijt (.) umm dus allé ik ben daar ik ben daar niet mee akkoord.

*K: (1.141) Nee ik ben daar absoluut niet mee akkoord hè een een daad (.) umm is... iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen daden hè wel dus allé (.) dat die persoon er belt g... (.) is zal geen effect moeten hebben op de daad die daarop zal volgen dus

*F: //[nee]

*K: [ik ben] daar zeker niet mee akkoord.

*F: (.) Dat is zeker geen uitlokking ((lacht)) dus umm [sowieso]&

*K: [ja]

*F: &allé vrouwen kleden zich zoals ze willen, denk ik in België en als=

*K: //Mhm=
 *F: =en als zij als zij vinden dat dat umm zo moei wel ja oké dan umm
 (.) uiteraard ja pff hè natuurlijk umm (.) pff enfin met... er zijn
 altijd grenzen hè dus umm
 *K: (1.457) Ja natuurlijk er zijn altijd grenzen hè ja dat is zo maar
 umm het is niet dat het ene het ander zijn verantwoordelijk dat kan
 [eigenlijk]&
 *F: [nee]
 *K: &niet want iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen
 daden dus
 *F: //(.) dat klopt [dat]
 *K: [dus] ik ben daar ook zeker niet mee akkoord.
 *F: (1.98) Oké.
 *K: (2.185) Voilà we [zijn dan allemaal eens]
 *ONDERZOEKSTER: [Oké]
 *K: We zijn eens hè
 *F: ((lacht))
 *ONDERZOEKSTER: ((lacht))
 *F: ((lacht))
 *ONDERZOEKSTER: (.) Mannen verdienen meer geld dan vrouwen.
 *F: (2.659) [Umm]
 *K: [(Ik denk)] (1.328) Ik denk dat dat nog wel zo wat is
 hè. Momenteel is dat niet? Ik ben niet helemaal niet op de hoogte
 maar. (.) Ik denk dat [dat toch nog wel]&
 *F: [Is (...)]
 *K: &umm Is F weet je daarover iets?
 *F: (.) Ik denk dat dat allé pff (.) ik denk dat het eigenlijk (.)
 afhangt een van de sector waar je in zit (.) hè (.) dus umm (.) en
 ik denk dat dat ook samenhangt met de (.) met het feit dat vrouwen
 vaker allé een een opvoeding zullen (...) (meer) allé ook
 nemen dan mannen (.) en daardoor sowieso al allé een (.) een een
 andere status terechtkomen (.) umm waardoor dat eigenlijk (.) allé
 misschien (.) mee een (.) mee een minder allé mee een mindere
 inkomen bezitten allé of die mindere (1.167) allé die minder betaald
 worden. (.) Maar (.) vaak (.) doen vrouwen die part allé die die
 parttime werken of die v... vijfde werken of of umm of halftijds ook
 om die opvoedingsrol te kunnen opnemen. (.) en daardoor verdienen
 zij eigenlijk sowieso wel umm (.) een stuk een stuk minder in de
 praktijk. (.) Maar ik denk allé (.) zie ik allé ik nu werk nu bij de
 overheid dus umm daar is umm dat maakt niet uit of jij een man of
 vrouw zijt hè iedereen verdient evenveel. (1.243) Maar umm (.) ik
 denk als er een ongelijkheid bestaat in de (.) in in in de in de
 vergoeding of in de (wet is), of in de (.) in de inkomens dat dat
 vaak te maken heeft met umm (.) ja met met met (.) het umm ja met de
 de (.) het feit dat men dat men dingen bijneemt umm allé dat men een
 een een een dat men minder participeert (.) in het umm in het
 arbeids umm allé milieu (.) dan dan mannen

- *K: //(.) Ja=
- *F: =Ik denk dat dat daarmee te maken heeft. Maar ik denk niet allé dat bestaat uiteraard nog altijd een loon een loonkloof hè. Dus ik merk ook wel (.) dat umm op echt hoge posities (.) zijn umm zijn de vrouwen (.) umm ondervertegenwoordigd. (.) Allé daar ben ik daar ben ik het wel umm. (.) Bijvoorbeeld umm (.) a allé de de pre de premier nu onze onzere premier dus umm De Croo (.) die maakt umm die maakt daar echt een speelpunt van (.) omdat om dat stuk recht te trekken en allé ik vind dat wel een goed zaak (.) want je ziet echt wel hoek... bijvoorbeeld bij ons in allé (...) waar ik dus werk hhh (.) umm zijn op het hoogste niveau binnen di (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) zijn dus allé zijn er hoofdzakelijk mannen. Dat klopt wel. En hoe komt dat? (...) Dus ik denk dat dat voor een deel ook te maken heeft met de hhhh ja ook met diezelfde allé diezelfde participatie hè. [Dus ik denk]&
- *K: [Ja inderdaad]
- *F: & dat dat toch wel een rol allé (.) dus denk ik maar of er echt een fundamenteel verschil bestaat in betaling dat denk ik niet. (3.396) Dat is een [beetje mijn]&
- *K: [nee]
- *F: &umm mijn [idee].
- *K: [(Dat blijft)] (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) (...) Ja
- *F: *K ik denk dat je moet dat herhalen want umm [je viel daar]&
- *ONDERZOEKSTER: [ja]
- *F: &weg.
- *K: (.) (Nee ik was weg?) Ah wel dat ik eigenlijk niet op de hoogte ben van hoe dat juist is dus dat (heeft) me ook niet direct over het spreken.
- *F: //(.) Mhm.
- *K: (.) Umm ik vind wel bij (.) hogere (ECHO VAN WAT ZE ZEGT) gezicht dat dit dat dat (...) plaats van de hogere positie. (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING). Zo dat die zowat vooral bij mannen nu zijn (in het heden) is dat dan wat nodig is (.) (in de toekomst)?=
- *F: //Ja [maar ik ben niet voor]&
- *K: [(...)]
- *F: &umm maar ik ben ik ben bijvoorbeeld niet voor (dat het moet dat zijn) voorgoed dat of zo (.) allé ik vind dat ik vind dat op zich niet een goed zaak. Ik vind altijd je moet kiezen voor de beste persoon op de beste plaats.
- *K: //(.) Ja
- *F: (.) Is dat natuurlijk [als het toevallig]&
- *K: [ja]
- *F: &een man is (1.004) allé dan is dat een man hè als dat (.) hem [bijvoorbeeld]&
- *K: [Ja]
- *F: &aan het hoofd van van Proximus hè Do Dominique Leroy (houdt) hè (.)

- dus dat was iemand allé die umm (.) [die is dan]&
- *K: [ja]
- *F: &eigenlijk spraken komen met die umm (.) allé met die handeling die ze dan verkocht heeft aan ze. (.) Dat was iemand die zich goed was hè allé die was echt heel goed hè, maar daar was eigenlijk al vrij umm (.) hoe moet ik zeggen pff ja dat was een vrij uitzon... allé niet uitzonder maar dat komt niet zo heel vaak voor een vrouwelijke CEO.
- *K: (1.341) Ja.
- *F: (.) Soit.
- *ONDERZOEKSTER: (2.333) [En umm]
- *K: [ja ik vind]=
- *ONDERZOEKSTER: =Ja ja ga maar (ECHO VAN MIJN STEM)
- *K: (1.045) Umm nee dat was alles. Ik vroeg het ik vroeg het me af of dat umm (ECHO VAN HAAR STEM)
- *ONDERZOEKSTER: //Umm ik wou vragen dus nu moeten vrouwen mm als zij zwanger zijn (ECHO VAN MIJN STEM) hun werkgever vertellen. Wat denkt u daarvan? (ECHO VAN MIJN STEM)
- *K: (1.201) Ouie. (.) Bedoel je een keuze of (ik moet wel) (...) (ECHO)
- *ONDERZOEKSTER: (1.747) Kunt kunt u herhalen (ECHO VAN MIJN STEM)
- *K: (1.149) Umm bedoel je dat (...) (ECHO) (1.782) Is dat de vraag? (ECHO)
- *ONDERZOEKSTER: (2.396) Umm *F ik heb een echo van van uw computer ik weet niet of het normaal is (ECHO).
- *F: Ik ga ik ga proberen van ik een (link) en hemd voor op te zetten hè (...)
- *ONDERZOEKSTER: Ja.=
- *F: =Ja ik ga een halen.
- *ONDERZOEKSTER: (.) Ja kunt u uw vragen herhalen? (ECHO) (.) Oké we wachten een beetje. ((lacht)).
- *K: (1.376) Ja het is goed ik ga nu een bericht antwoorden=
- *ONDERZOEKSTER: =((lacht))
- *F: Hallo
- *ONDERZOEKSTER: (.) Aah [ja]&
- *K: [ja]
- *ONDERZOEKSTER: &we horen u perfect ((lacht))
- *F: (.) Is het beter?=
 *ONDERZOEKSTER: =Ja ja beter. Dank u ((lacht))=
- *K: =Oké (1.393) [Oké]
- *F: [Ja sorry] het is een beetje een (drukke) hour hè=
- *ONDERZOEKSTER: =Ja het is niks. Umm dus
- *F: //Ja ja=
- *ONDERZOEKSTER: *F kan kant u kunt u uw vraag herhalen alsj... alstublieft?
- *K: (.) Ah ja kan jij u vraag op dat omdat ik heb gevoel dat ik de vraag dat ik de vraag goed begrijp en dat was dus dat dat een vrouw als

- ze zwanger wil worden dat ze eigenlijk (.) moet overleggen aan zijn (gezin). Was dat de vraag?
- *ONDERZOEKSTER: (.) Nee dat was het feit dat nu umm (.) ja als een vrouw, als ik zwanger wordt (.) moet ik [absoluut]&
- *K: [ja]
- *ONDERZOEKSTER: &mijn werkgever vertellen om niet umm (.) ja van het w... umm om mijn werk niet te (.) verliezen. Wat denkt u daarvan?
- *K: (2.525) Umm ja ja (.) *F doe maar ((lacht))
- *F: ((lacht))
- *K: ((lacht)) Is dat is dat een wettelijke verplichting want umm
- *ONDERZOEKSTER: (.) Ik weet niet maar ik weet dat (.) dat we dat (.) umm op school leren dus dat we absoluut als vrouw (.) ons werkgever moeten (.) ja (.) vertellen.
- *K: (1.55) Ja=
- *F: //Umm (1.201) Oh op zich vind ik dat niet een echte allé een slechte zaak umm (.) omwille van het feit dat dat allé u (wit) mogelijks heeft heeft dat te maken met veil allé met met veiligheid of zo hè of met (.) het hangt ervan af in welke in welke in welke functie dat je werk denk ik (.) umm (.) Als je bijvoorbeeld in een arb in een productieproces zit (.) umm zeg maar iets als je als verpleegster of als doctor werkzaam zijt. Ja dan moet je het op (.) dat denk ik dat dat puur ter bescherming is. Allé umm dat men die verplichting heeft dat te melden. (.) Dus allé op zich (.) je kunt ook niet ontslagen worden omwille van het feit dat je zwanger bent hè dus umm
- *K: //(.) [Nee]
- *F: [Ik denk] dat ik denk dat dat umm dat dat (met geld wordt) gecompenseerd dus ik denk dat die meldingsplicht te maken heeft ja een stuk umm een stuk umm de (.) de de verplichting (.) umm om om om om eventueel (.) allé te beschermen. Maar ik kan me niet voorstellen dat je (1.341) dat dat je ontslaan kunt worden omwille van het feit dat je zwanger zijt hè. Allé dat denk ik niet dus umm ((lacht)). (.) Dus (ik zeg) dat [mij]&
- *K: [(ja)]
- *F: &vergis (.) maar soit allé ik ben niet zo (.) op de hoogte van die van die van die wetgeving. (1.044) Maar allé ik zie echt niet iets umm (1.479) Ik (dacht eens) ik denk ook niet ook niet pff vanaf wanneer moet je dat moet je dat melden hè dus umm (.) pff ik weet dat niet (.) ik ken de (.) ik kan dat (.) misschien kan je dat soms ietske, ONDERZOEKSTER kun je daar iets meer allé duiden zit daar umm (1.515) of is dat een al dat is een algemene stelling dat je hebt poneert?
- *ONDERZOEKSTER: (.) Ja dat is een algemene stelling (.) [dus het]&
- *K: [ja]
- *ONDERZOEKSTER: &is over het algemeen
- *K: (1.051) Ja ik dat a a (althans gezien) (ECHO) de niet iets mis (mee) ik vind dat ook wel een goede zaak dan (.) ik denk ook praktisch gezien op lange termijn gaat die (.) die mama ook wel haar zwangers

- aan haar zwangerschapsverlof moeten [nemen ik denk dat (dingen)]&
- *F: [ja het is waar. Mhm]
- *K: &umm goed is voor bedrijven dat vooraan te weten inderdaad ook voor de veiligheid of voordat onverwacht iets gebeurt of zo want een zwangere persoon is een kwetsbaar iemand (.) Dus op zich vind ik dat helemaal geen slechte zaak. Ik vind dat zelf goed.
- *F: (1.486) Ik denk dat dat ook wel (ingeburgerd) is ter bescherming van allé van de vrouw hè van moederschap dus umm
- *K: //(.) Ja
- *F: (1.097) Maar dan natuurlijk wel allé waarschijnlijk (wel gebeurd) (.) dus umm is dat inderdaad mensen ontslagen worden omwille van het feit dat ze dat ze zwanger umm zwanger zijn. Dus umm ik kan mij ik kan goed inbeelden dat het af en toe wel gebeurt. (.) hhh (.) Maar umm allé dat heeft dan [eigenlijk]&
- *K: [ja]
- *F: &niets te maken met die zwangerschapsbescherming dan dat heeft dat heeft daar niets te maken met ja de werkgever die dan het werk niet (kan doen) denk ik umm=
- *K: //Ja want dat ik daarvoor merk dat dat (.) [Ik weet niet of dat wel]&
- *F: [nee dat maakt niet((lacht)) (ik ken)] de man [dus umm ja]
- *K: [Ah wel] (.) Ja dan (...) voor (dat beroep) natuurlijk
- *F: //(.) Mmm
- *ONDERZOEKSTER: (.) Oké (.) Vrouwen zijn slechte chauffeurs'.
- *F: (1.113) [((lacht))]&
- *K: [(dat ook niet waar)]
- *F: &dat is een (...) hè. hhh=
- *K: ((lacht)) (.) Niet akkoord.
- *F: (.) ((lacht)) hhhh (.) Umm nee daar ben ik eigenlijk niet mee akkoord umm nee ik zeg wel wij mannen hè ik spreek nu in het algemene termen hè we lachen wel vaak mee hhh (.) Umm (.) Maar over het algemeen denk ik dat dat je evenveel slechte mannelijke chauffeurs hebt dan echte vrouwelijke umm slechte vrouwelijke chauffeurs. En omgekeerd hè. Dus je hebt (.) Ok zijn er goede vrouwelijke chauffeurs hhh en ook hier allé zijn er zijn er goede mannelijke chauffeurs (.) hhh
- *K: //(.) Ja [inderdaad]
- *F: [dus]
- *K: (1.293) Mhm (3.679) M.
- *ONDERZOEKSTER: (1.468) Wat heb je ge gezegd? (.) Je had een probleem met de connectie *K?
- *K: (1.538) Ik? Ah ik ben daar dus niet mee akkoord. Ja dat het zoiets is dat je over zo wat van alles kunt zeggen umm vrouwen doen dit beter of mannen doen dit beter die (dacht ik gewoon) (.) Umm goed zoals *F zegt umm goede mannelijke chauffeurs en goede vrouwelijke chauffeurs. (.) Dus ik ben daar echt niet mee akkoord met die stelling.

*ONDERZOEKSTER: (2.02) Oké (.) Oké goed umm ik ga u nu (.) beelden tonen dus het principe is hetzelfde dat zijn beelden over genderstereotypen (.) en u moet umm op deze (.) beelden reageer reageren. (1.033) Het [eerste beeld]

*F: [Oké]

((Ik deel het beeld met de deelnemers → NIEMAND SPREEKT (12.516))).

*ONDERZOEKSTER: Kunt u het beeld zien?

*F: (1.069) Ja

*ONDERZOEKSTER: (.) Oké

*F: (.) [Dat]&

*K: [Ja]

*F: &is een reclame voor Kenwood. Hhh. Hè ((lacht)) dat zijn van die [keukenrobots]&

*K: [Mhm]

*F: (.) Umm pff ja pff (.) Dat is umm (.) pff

*K: (1.318) Ja=

*F: //Ik vind dat dat umm iets is die dat wel van een tijd geleden dateert (.) [hhhh]&

*K: [Mhm]

*F: &umm (.) ja dat is een vrij stereotype voorstelling van umm de man-vrouw relatie (.) hhh (.). Dus de chef is zagezegd de man en umm en de koek is de vrouw hhhh (.) umm en de vrouw moet umm allé koken. (.) Dus uiteraard umm (.) allé (.) ((lacht)) (.) Niet mijn umm allé hoe moet ik dat zeggen niet mijn beeld over umm hhh (.) over de wereld en umm over de (.) de situatie (.) hhh (.) En umm ik moet zeggen allé dat spreekt mij dan ook niet echt aan (.) dus humm (1.142) Ja dat is [mijn stelling hè]

*K: [(ja het is)] (wel oud) (.) Ook ja ik denk dat dat ja ik denk dat dat een vereist is of een regel of en dus soit maar ik heb wel een soort van (.) ik ik ik heb er wel iets voor van d d de vrouw die zorgende persoon is hè dus dat dat eten op tafel zet en zo. Dat zoiets misschien uit de cultuur maar ik ik heb daar wel iets voor dat vrouwen (samen) hebben. Dat moet ik wel zeggen. Umm (.) in een van de andere (...) dat is umm mijn mening daarover maar of dat het zo moet zijn of een standaard moet zijn voor elk gezin nee, maar daarvoor vind ik heb ik dat wel (.) voor. (.) Maar ja (1.010) niet altijd hè. Ja ik ik (denk) soms dat ik ik toen dat ik getrouwd was (soms)... deed ik dat ook graag. Ik deed dat graag zo koken voor heel mijn gezin en dan (.) umm en dan (.) en dan al dat eten op tafel. Als ik bezoek krijg, vind ik dat ook heel leuk om dat zelf te doen. Maar dat is (niet altijd) zo ik denk dat dat afhankelijk is van je eigen keuzes.

*F: (.) Ja maar ik doe dat ook graag hè allé [ja ik kook graag ik ook graag]&

*K: [Ja (wel)]

*F: &hè (((lacht)))

*K: [(Ik weet niet dat je moet dat vragen) aan] aan je vrouw,

- maar allé ik weet het niet nee (.) umm=
- *F: //Ik heb dat ik weet niet allé (.) ik vind dat ook plezant voor te koken voor te koken dus umm hhh=
- *K: //Mhm=
- *F: =dat ik ben af en toe de koek trouwens dus umm allé (.)
[ja dus dus (.) ja ik moet het]&
- *K: [ja ja ja (...)]
- *F: &nu wel altijd vragen (.) dus=
- *K: //Ja maar het kan heel leuk zijn hè dats (.) dat vrouwen (...) (.)
Ik [denk dat wel]
- *F: [Ja nee nee] het is dus inderdaad dus inderdaad. Pff maar ik sta ook wel vast allé (2.228) dat dat dat dat dat ook wel aan het veranderen allé is umm als ik mijn ouders zie
- *K: //(.)[Mhm]
- *F: [Hè dus] mijn ouders die zijn umm (.) ondertussen vijftientig allé zesentachtig en zevenentachtig
- *K: //(.) Ja
- *F: (.) Umm (.) Mijn mmmm mama vroeg die die was ook degenen die
- *K: //Ja=
- *F: =umm (.) ja (.) die kookt hè. Dus mijn vader die deed dat niet hè dus umm
- *K: //(.) Ja=
- *F: =hhhh (.) die heb ik nooit zien koken thuis umm. (.) En nu ja mijn mama die ook was slecht umm allé die was slecht van gezondheid en zo dus mijn pa die neemt dan nu wel op hè dus die doet dat nu wel.
- *K: //(.) Ja
- *F: (.) Umm maar ik wil maar zeggen het is inderdaad een... volgens mij (.) is dat een (.) een beeld uit de jaren (1.003) zeventig denk ik
- *K: //[Ja de klassieke]&
- *F: [dus umm]
- *K: &klassieke rolverdeling binnen een gezin dat was dat was vroeger (.) allé [anders (ik denk wel dat) (...)]
- *F: [het is het is aan het evolueren] het is aan het evolueren dus. Nu merk ik ook bij (.) bij jongeren (1.38) nu (ben ik verast), bij mijn zonen bijvoorbeeld mijn jongste die kookt allé die kookt echt wel graag (.) en mijn oudste die kan dat dus niet hè dus umm dat is (...) gemak allé dat is gemak zeker
- *K: Hij moet daar een vrouw zoeken dat het (doet) ((lacht))
- *F: (.) Ja maar ja het is juist hè hij heeft ondertussen al een vriendin die dat ook niet echt graag doet dus dat wordt daar een probleem [((lacht))]
- *K: [(...)]
- *F: ((lacht)) (.) Maar umm (.) hhh nee het is umm (.) pff (.) ik weet dat niet allé (.) ik vind dat daar eigenlijk stereotiep umm (.) en allé hier dus (.) hhh (.) dat wil niet zeggen dat elke man niet kunnen koken hè verre van maar allé daar is toch wel mannen die dat (...)

ietske ((lacht)) als je [dan een beetje kunt]&

*K: [Ja]

*F: &vind ik hhh maar ja

*K: //(.) Ja (...) (ECHO) ja dus dus qua (.) dat is wel leuk hè (dat heeft charme) hè als je dat kunt.

*F: //(.) Mhm.

*K: (.) Is dat een (...) zou goed zijn

*ONDERZOEKSTER: (1.19) Oké (.) oké (.) Oké het tweede beeld umm het tweede beeld (1.01) Umm ((Ik deel het beeld met de deelnemers → NIEMAND SPREEKT (11.198)))

*F: (Kamahotka) (2.606) Ja (1.335) dus is werkelijk wel grappig maar umm (.) dat is humor hè allé dus umm het is van umm de (Parijse) allé de Vlaamse (.) hhh umm (.) (Kamahotka) (.) dus die 'k'

*K: (2.332) Ja dat is ja

*F: //(.) als ik het zie nu in die COVID hè (1.004) als ik als ik zie hoeveel vrouwen dat op tv komen allé het uit in de pers zijn. Umm (1.004) allé als je ziet umm in de Vlaamse pers Erika Vlieghe (.) umm pff die is gewoon die is gewoon niet uit Vlaamse pers weg ja. (.) Umm als ik haar zie dat ze helemaal op de nieuws komt, maar ik merk net dan daar eigenlijk dat in de wetenschap (.) meer vrouwen bezig zijn umm dan dan mannen allé dus umm [hhhh dus]&

*K: [ja]

*F: & dat is dat ik zeg het umm

*K: //(.) Ja [ik vind dat echt]

*F: [dus (...)] allé (.) ik vind dat wel dat is natuurlijk wel grappig omdat ik in (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) die umm (.) allé ik denk niet dat dat de realiteit is dus.

*K: //(.) Nee ik denk dat ook niet. (.) Ik vind dat lichtjes ja beledigend zal ik ook niet zeggen, maar dat toch wel (.) (...) (1.439) ik voel dat wel ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: ((lacht))

*K: Ja ik vind dat niet [waar ja]&

*F: [ik pff]

*K: &Hoor mij niet hè dat ik zelf (...) [ja]

*F: [dat is] humor

*K: Kortzichtig ja. (2.877) Niet mee akkoord natuurlijk. (1.538) vind ik het niet.

*F: (.) Nee nee

*K: (.) (...)

*F: //(.) Ja maar allé pff (.) het heeft (1.039) Dat is humor dus allé (Kamahotka) is altijd iemand die umm

*K: // (.) Is dat [altijd hetzelfde]&

*F: [iemand die umm]

*K: &(.) dus (.) is het van hem? (.) Of niet?

*F: (.) Umm ik weet niet ik ken de dus die k daar onderaan dus [umm dus umm het is van]

*K: [(dat heb ik al gehoord) denk ik maar] maar (...) dat die juist hoor hè dat weet

- ik niet.
- *F: (.) Umm die is die is een kunstenaar die ook die zit hij zit altijd aan de extreme kant dus [umm]
- *K: [Ah] ja. (.) Ca va. (.) Oké.
- *ONDERZOEKSTER: (.) Oké (.) het laatst beeld (.) Umm ((Ik deel het beeld met de deelnemers → NIEMAND SPREEKT (18.036)))
- *K: Ja ik vind dat (.) ja (.) umm ik vind dat niet pff (1.086) ik vind dat ja een betekenisloos (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) al ik dat zo mag zeggen in de zin van (.) ik denk niet dat dat de man superieur is op een vrouw ik denk dat iedereen zijn (.) rol heeft en iedereen even waardig moet zijn. (.) En sommige taken of (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) of (.) sommige taken pakken beter bij het (.) karakter of de persoon dat van een vrouw die iets gevoeliger is en sommige van een man. (.) Ik denk zo maar dat is niet dat de ene op de (...) moet gaan voor de anders. (.) Dat is dat is volledig verkeerd volgens mij hè. (.) Ik vind dat echt dat het niet is een (...) (.) foto
- *F: (3.495) Ik daar minder allé ik heb probleem mee omwille van het feite dat umm ze alle twee in de (1.295) allé hè zowel de mannen als de vrouwen zijn n... n... afhankelijk van de situatie (.) umm allé als ik het zie als ik het zie denk ik dat men de vergelijking wil maken (1.196) umm (1.533) dus de de linker (.) reclame is volgens mij een oude reclame (.) hè dus umm
- *K: //Ja=
- *F: =een reclame van in de jaren vijftig of iets of zestig ik weet het niet. (.) En de rechtse reclame is denk ik umm een een een meer recente reclame hè dus umm (1.148) Allé ik vind niet umm dat het umm de man wil aantonen dat ook de situatie veranderd is umm=
- *K: //Ja
- *F: =en dat misschien ook vrouwen (...) daar hè dus umm=
- *K: //Mhm
- *F: (.) Het heeft (.) maar mij stoort dat niet dus allé ik de (.) ik zie dat pff (.) ik vind ook ik vind op zich ook allé (wit) umm. (.) Ik zie daarmee een soort evolutie hè [(het is vooral)]&
- *K: [ja]
- *F: &waar ((lacht)) (.) Allé ook [(dat is het)]&
- *K: [...]
- *F: &maar je hebt gelijk iedereen is het waar in een relatie gelijkwaardig
- *K: //(.) Ja
- *F: (.) Dus (.) ik vind dat dat beeld dat eigenlijk ook wel mooi aantoont allé omdat er een omdat er een
- *K: //(echt staat)=
- *F: //Ja
- *K: (.) Ja dat wel [hè]
- *F: [omdat je] krijgt een evolutie in die uitbeeld allé als je rechtse kant ziet (.) het ziet ook wel meer modern uit

allé dan umm dan [het linker]&
 *K: [ja]
 *F: &linker [(...)]
 *K: [ja maar] dat is ook (...) dat is wel (1.806) Ja zo een
 ouder denk je.
 *ONDERZOEKSTER: (.) Ja (.) Umm dat is een kunstenaar uit Amerika denk ik
 (.) die umm oude reclames heeft genomen
 *F: //Ah=
 *ONDERZOEKSTER: =en in nieuwe reclame veranderd om te tonen dat de
 vrouw ook nu (.) een positie heeft in de maatschappij dus ja (.) het was juist
 ((lacht))
 *F: (.) Ja ik vind dat er een evolutie inzit hè
 *K: //M [Ja]
 *F: [dus het] (.) hhh
 *K: //(.) Dat is juist *F.
 *F: (2.125) Ja het is toevallig hè (.) ik heb gezien dat een iets
 een bleker was ((lacht)) dat is zot hè ((lacht)). Ik weet niet. Ik draag
 niet veel dat *K dat eist op dat hè ((lacht))
 *K: nee ((lacht))
 *F: ((lacht)) toch niet
 *ONDERZOEKSTER: ((lacht)) (2.130) Oké goed dat was het laatste beeld (.)
 dus we zijn klaar met het gesprek. (1.190) Umm ik stop de opname.

@End

Appendix 6: Transcripties van de gesprekken per vijf

Gesprek groep i:

@Begin

@Languages: Nederlands

@Participants: J Male, A Male, F Male, E Female, V Male,

ONDERZOEKSTER

Narrator

@Options

@ID: Nederlands|change_corpus_later|J|23;|male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|A|53;|male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|F|52;|male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|E|49;|female|||Female|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|V|23;|female|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ONDERZOEKSTER|||Narrator|||

@Media: 210422_0314, audio

*ONDERZOEKSTER: Weer neem ik het gesprek op (.) en deze opname ga ik voor mijn scriptie gebruiken. (.) En umm (.) kunt u uw voorstellen alstublieft dus naam, voornaam en leeftijd.

*J: (3.681) ((lacht))

*F: (2.334) Ik zal [beginnen]

*E: [(we beginnen) met de] oudste

*F: (.) Ja fin ik weet niet. Ja dat kan.

*E: ((lacht))

*F: [((lacht))]

*E: [Ja zeker dan zeker voor mij] jij mocht beginnen. ((lacht))=

*F: =(Ah ben ça va) dus hè. Dus ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) (.) hhh (.) umm ik woon in Oost-Vlaanderen. Hhh umm en ik umm ben 53 jaar umm umm 52 voor de 53 sorry. (schrappen van zijn keel).

*E: (2.234) En ik ben (.) Mijn naam is (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN). (.) Ik word 50 dit jaar. (.) Woon ook in Oost-Vlaanderen, Dendermonde. (1.258) Ja.

*A: (1.033) En ik ben umm (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) (.) Ik ben al 53 (.) en ik woon in Zemst.

*F: (1.432) Dus tegen Brussel hhh=

*A: =Ja Mechelen.

*F: (.) Mechelen ja. (.) (schrappen van zijn keel)

*J: (.) Ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN). Ik ben 23 en ik woon in West-Vlaanderen in Roeselare

*E: (.) Mhm

*V: (2.501) En ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN). Ik ben ook 23 en ik woon in Helissem in Waals-Brabant.

*F: (.) Mhm.

*ONDERZOEKSTER: (1.236) Oké goed. Umm dus zoals vorige keer gaat het gesprek (ECHO) om genderstereotypen (1.266) En umm ik heb umm (ECHO)

- het principe is hetzelfde dus ik heb umm genderstereotypen gekozen (.)
en ik wil dat u op deze (.) reageert en op wat de andere personen
zeggen. (.) Dus dat is opnieuw een soort debat over
genderstereotypen. (.) Ik weet niet of u vragen hebt.
- *E: (3.715) Nee
- *ONDERZOEKSTER: (1.382) Oké
- *F: //Nee.
- *ONDERZOEKSTER: (.) Oké. Oké dus we beginnen met een algemene vraag
en die vraag hebben so sommige van u al beantwoord. Dat is umm (.) wat
denkt u over het algemeen van genderstereotypen?
- *F: (11.359) Ja ((lacht))
- *V: (3.999) Ja dat gaat ja dat zijn allemaal clichés dus op zich (1.649)
niet altijd positief. (2.508) Voor mij toch.
- *J: (.) ((inademt)) Ik denk dat er vaak wel (.) ergens misschien een vorm
van waarheid in inzit maar dat die uitvergroot worden. (.) Umm (.)
en ik denk dat belangrijk is om die te kunnen nuanceren en
relativeren (.) umm er soms de humor van in te zien ten zij
natuurlijk (.) op een kwetsende manier gebruikt wordt. (1.132) Maar
ik denk wel ja het is iets die die daar is en die altijd gaat
blijven denk ik. (1.079) Dus umm moeten we (.) het kunnen
relativeren denk ik.
- *A: (2.467) En dat zijn dat zijn zo gezegd (.) vaak voorkomende visies
over bepaalde (.) visies of problematiek of umm (.) of issues zo umm
(.) maar die eigenlijk umm (.) meer allé vaak van van het verleden
Umm=
- *F: //Ja=
- *A: =dateren zo. (.) En umm eigenlijk vaak vandaag de dag (.) umm meer
bestreden worden dan dan umm dan toegejuicht.
- *V: (.) //Mhm.
- *F: (2.525) Ja dat klopt. Het gaat meestal over beelden uit umm
stereotypen allé dit woord zegt hetzelfde. Dat betekent dat het een
uitvergroting is of een umm een een umm een beeld die umm (1.033)
ja die vergroot wordt (.) en die vaak gebaseerd is op (geen) (...)
(.) maar misschien in het verleden daar aan (daar omtrent???)
gebeurd is, umm maar die nu momenteel toch vooral een (.) denk ik
eerder negatieve connotatie heeft dan umm ((inademt)) (.) dan het
(optimistisch) is. Allé (.) zover dat ik umm maar het allé het komt
uiteraard toch wel voor allé dus umm hhh (.) het wordt nog wel ik
denk dat het nog wel allé (.) zoals een stuk onder huids misschien
(niet) altijd uitgesproken (.) maar toch nog af en toen ik in naar
umm allé (toch af en toen) nog wel umm hhh (.) umm naar boven komt
(voor direct toch). (.) Misschien zonder dat we het bewust allé zelf
beseffen. (.) ((inademt)) (.) ((hoest))
- *A: (1.057) Het heeft toch heel vaak een een negatieve connotatie
eigenlijk hè
- *E: (.)//Mhm=
- *A: =Het is umm dat heeft een ondertoon van umm (.) ja dat dat men nie

*E: (.) //Mhm
 *A: (.) in niet kan nuanceren of nie niet breed genoeg denkend is
 *E: //(.)[Ah ja]
 *A: [Zelfs men] zo in vakjes denkt.
 *E: (.) [Ja]&
 *V: [Mhm]
 *E: &ja ik denk dat dat dat de karikatuur is vooral ja zoals (reeds gezegd), gebaseerd zijn op het verleden (.) waarbij daar de vrouw dan hè de vrouw aan de haard thuis voor de kinderen keuken s s hè zo een beetje (1.387) slaaf hè. (.) en en en en ja in hedendaagse westerse wereld is dat natuurlijk umm niet meer umm niet meer umm (.) actueel (.) beide werken (.) en de taakverdeling is meer naar wie heeft tijd om=
 *F: =//[Mhm]
 *E: [wat] te doen en [wie]&
 *F: [Mhm]
 *E: &doet dat goed en graag. (.) En [niet meer]&
 *V: [Ja]
 *E: &van jij moet dit of jij moet dat (.) dus in die zin zijn die karakatures (...) iets om (wel) umm (.) (opwekkend) en wel ja. Ik denk wel in onze westerse cultuur want ik denk in bepaalde culturen hè dat dat wel nog actueel is. (.) ((inademt)) Alles umm alles moet je een plaats geven in zijn tête en in zijn
 *V: (1.324) (...)
 *E: (.) in zijn [(kop ja)]
 *F: [pff] (1.602) Dat doet mij altijd denken aan umm de nieuwe man hè ((snuift))
 *E: //M.=
 *F: =Daar was in de tijd ook zo een umm (.) allé er is nu een (ietske) of wat minder maar tien jaar geleden ((inademt)) (.) hè we zijn (hierin) over de nieuwe man bezig hè dus ja ((lacht)) (.) Ik heb (eigenlijk) nooit mee kunnen associëren met de nieuwe man allé [gewoon omdat ik]&
 *E: [((lacht))]
 *F: &daar ook een stereotype vind allé [dus umm]&
 *E: [Ah ja]
 *F: &((snuift)) (1.492) allé pff als ik weet het niet hè ik von dat de nieuwe man was dan (eigenlijk) de man die moest kunnen umm ((snuift)) (1.028) umm pff koken en en wassen en dit en dat (.) allé maar dat hij normaalgezien eigenlijk al doet allé dus umm pff ik vond dat ook wel een umm ((snuift)) vrij stereotype, maar (wat) kan nu (het) momenteel wel verminderd is [umm]&
 *E: [ja]
 *F: &allé (.) hè
 *E: //(.) Mhm
 *F: (1.091) Soit.
 *ONDERZOEKSTER: (1.694) Oké. (.) Oké dus de eerste stereotyp (.) umm

stereotype is dat alle mannen ontrouw zijn.

*J: (.) ((lacht))

*E: ((lacht))

*V: (1.033) (((lacht)))

*F: [Ja (hè)] dat klopt natuurlijk hè hè dus dus umm dus umm
(((lacht)))

*E: [Ah ja] ((lacht))

*V: ((lacht))

*F: ((lacht)) wel dan ja kan je
daar [niets]&

*A: (((lacht)))

*F: & anders vaststellen eigenlijk ((lacht)) [allé nee]&

*A: (((lacht)))

*F: & dat zal dat zal allé ((inademt)) (.) dat zijn dat is goed te lachen
hè ONDERZOEKSTER dat umm (((lacht)) niet)&

*A: (((lacht)))

*F: & in je scriptie schrijven hè dus umm ((snuift))

*A: ((lacht))

*F: (.) Nee dat is inderdaad allé dat is ook zo hier een extreem die umm
(.) ((inademt)) volgens mij umm ik weet het niet umm allé pff ik weet
op wat dat gebaseerd is het is (ook) een stereotype denk ik die (.)
((inademt)) allé die verwacht dat umm mannen zozegd umm ik weet het
niet umm ((snuift)) van de (helfte) wilden en die umm allé die op
(rooftop) gaan en allé soit. Het is umm pff (.) (ik ben daar)
volledig umm ((snuift)) niet mee akkoord [uiteraard]

*E: [ja]

*J: =En dat is ook wel een een beeld dat (straks) naar voorkomt in in de
media en films en in series. (.) Het zijn heel vaak umm de mannen
(.) die (.) de partner bedriegen ((inademt)) (.) en ik denk dat dat
ook zo een beeld dus die gecreëerd geweest is op het zal sowieso in
in de werkelijkheid ook gebeuren (.) maar ik weet niet of daar
mannen dat meer doen of (.) dan dan vrouwen. (.) Dus ik weet weet
nie en zeker niet om te zeggen dat alle mannen wel ontrouw zijn das
das allé (.) das quatsch

*E: (.) Dat wordt dan altijd met (twee) zijn hè. Het is (relatief)
vrouwen dat echt [wel]

*J: [Ik wil] zeggen ja dat
[kan alle (antwoorden)]

*E: [het het het is] echt wel verschillen dat mannen doen en wie zijn dan
de slechte? Dus [ja]

*A: (((lacht)) inderdaad ja]

*E: ((lacht))

*A: ((lacht))

*E: (.) ((lacht))

*F: (1.515) Tja=

*V: =Of het is misschien dat mannen het vroeger (.) ik weet niet dat ze
misschien daarover (stoeften) of zo umm, terwijl dat vrouwen das

(voor) (.) zich houden en dat dan ja

*J: // [Misschien misschien dat mannen (.) sneller of meer] &

*V: [(weer) (...)]

*J: & betraapt worden en dat vrouwen misschien meer in in het geniep doen

*V: (.) Misschien ook.

*A: (.) ((lacht))=

*V: =Wie weet.

*J: [((lacht))]

*E: [nee] (.) Ik heb daar geen ervaring mee ((lacht))

*A: (.) Nee inderdaad ja

*ONDERZOEKSTER: (4.609) Oké

*E: //(.) Ja blijkbaar denken mannen wel meer aan seks hè. Allé ((lacht))
(dat lees je toch) over zoveel minuten kan ik mij niet
voorstellen (wacht) [((lacht))]

*A: [((lacht))]=

*ONDERZOEKSTER: =(lacht) Dat was de volgende stereotype maar ja
((lacht)). Dus [de volgende] &

*E: [((lacht))]

*ONDERZOEKSTER: & stereotype is dat alle mannen umm alleen maar aan
seks denken.

*F: (.) [Oké]

*A: [((lacht))]

*E: [((lacht))]=

*F: =Vaker is (anderszins) hè=

*E: //(lacht))

*ONDERZOEKSTER: ((lacht))

*F: (.) Umm

*E: (.) ((lacht))

*V: (.) Ik denk dat mannen niet altijd aan seks denken, maar ik denk dat
ze wel (.) vaker aan seks denken dan vrouwen. (.) We zouden dat
moeten vergelijken. (1.543) Allé dat is mijn mening.

*A: (.) Dat is waarschijnlijk ook voor een stuk genetisch bepaald hè

*E: (.) // [Mhm]

*A: [Hè] dat [we zo] &

*V: [Ja]

*A: & geprogrammeerd zijn (.) hè

*V: (2.037) (Ik weet niet)

*F: (.) Pff ik heb daar eigenlijk weinig umm weinig over te zeggen. Ik
weet dat nie allé umm (.) pff (1.150) Ik vind umm (1.265) Alleen
maar aan seks denken allé dat is umm pff dat is sowieso een
[uitvergroting] &

*E: [ja]

*F: & umm [hhh] &

*V: [(Mhm)]

*F: & umm pff (1.399) ik weet nie ik denk dat vrouwen ook wel aan seks
denken eigenlijk gezegd dus umm ((snuift)) (1.416) ik weet niet of er
wetenschappelijke studies zijn die bewijzen umm allé of die umm die

die vergelijking maken tussen ((1.370) inademt). Ik heb zeer allé ik heb heb gemerkt eerlijk gezegd een nieuwe (type) maar die zullen waarsch... die zullen er waarschijnlijk wel studies over bestaan ongetwijfeld.

*V: //Mhm (ja) inderdaad (.) [(lucht)].

*F: [Umm] (1.584) Maar umm allé (.)
het is een het is een ja het is een uitvergroting dus zo pff. Er zal waarschijnlijk wel ergens een bron van waarheid in zitten [hhh]&

*A: [Mhm]

*F: &maar het is een uitvergroting ja.

*A: (1.690) Daarom is 't en (.) stereotypen hè

*F: (.) Inderdaad.

*A: (.) (lacht)

*ONDERZOEKSTER: (5.508) Oké (.) umm volgende. Vrouwen zijn praatziek.

*A: (1.346) Zijn wat?

*F: (.) praatziek ja=

*ONDERZOEKSTER: =Ja praatziek.

*F: (.) ((snuift))=

*E: =Praatziek ah

*A: (.) Praatziek ah

*E: (.) Ah (1.202) Ja pff (.) allé als vrouw mag ik dan zeggen ik

*F: //(hoest)

*E: (.) denk dat vrouwen in het algemeen om hetzelfde te zeggen meer woorden gebruiken (1.346) of of of (.) in dat (.) algemeen denk ik (1.464) Ah (.) niet iedereen hè maar (.) ja ik denk dat dat toch wel umm (.) een waarheid inzit hè (.) Dat vrouwen meer

*F: //(.) Ja maar nee pas op hè E je moet opleggen allé praatziek das allé [dat is (...)]

*E: [Ja dat is] alweer [uitvergroot hè maar]

*F: [der zijn der zijn (...)]
dat heeft een negatieve [connotatie dus hè]

*E: [dat weet ik] maar maar ik probeer
het zo een beetje (.) te linken aan (.) de waarheid die erin [zit]&

*F: [pff]

*E: &en dan m misschien (.) toch wel dat vrouwen eerder allé zaten er ook vrouwen bijeen als zaten nog nog mannen bijeen. (.) Ik denk dat er bij vrouwen wel meer gekwekt is. (.) Ja

*A: (2.380) Ja

*F: (.) Ik denk niet hè ik denk niet=

*J: =//Maar der der zijn ook studies die dit aantal woorden dat de man zegt op een dag vergeleken met de vrouw en er zit daar echt een heel groot verschil [in]

*E: [ik] denk het wel hè ja=

*J: //Ja maar (.) ik weet ik weet niet of daar vrouwen (.) meer woorden nodig hebben om hetzelfde te zeggen (.) of dat ze gewoon graag of liever babbelen dat weet ik niet=

*E: //Ik denk dat laatste [zo]&

*J: [ja]

*E: &maar [kwekken]&

*J: [ja]

*E: &en babbelen en blabla en er doet er niet toe of dat belangrijk is gewoon gezellig blablablabla=

*J: //Ik merk ik merk dat soms thuis ook als ik dan gewoon puur (.) naar mijn ouders kijk. (.) Papa kan even goed genieten vanavond gewoon een zetel zitten aan het voetbal te kijken (.) en toch gaat mama altijd zowel verhaaltjes vertellen van dingen die de dag gebeurd zijn. (.) En papa heeft dat echt veel minder.

*E: (.) [Ja]

*V: [dat] is [(ik heb)]&

*J: [ja]

*V: &(ik heb dat voilà)

*E: (.) Ja ik denk dat (.) ja (.) dat daar wel iets of (wat) niet iedereen natuurlijk hè (uiterste) allé uit uitzonderingen (.) maar over het algemeen denk ik wel dat vrouwen per dag (1.920) als ze samen zijn ((lacht))

*F: ((lacht))

*V: ((lacht))

*E: Ja hier nu Corona ik zit hier (...) met de (...) waarom boos maar ik zeg niet veel te (reden hè) (.) umm maar ja.

*A: (1.197) Ja der is een fond van waarheid (.) laat ons zeggen.

*E: (1.764) Mhm.

*V: (.) Ik denk het ook. (.) En ik maar denk nu ook wel dat het zo een beetje afhankelijk is van uw karakter. Sommige (.) mannen babbelen ook wel graag [en]

*E: [Ja]

*V: &sommige vrouwen ook wel minder&

*F: //Ja

*E: &(.) dus dat heeft daar ook een beetje mee te maken maar ik denk allé dat nu in het algemeen dat (.) inderdaad misschien vrouwen zowat meer (.) babbelen en praten dan mannen. (1.3) Maar dat dat een exceptie is of niet

*E: (.) Mhm (.) Ja.

*V: ((lacht))

*E: Dat is waar. (.) Het gaat gewoon over (.) het aantal gemiddeld woorden per dag in een (.) gesprek in groep (en dus ja)

*F: (1.062) De stelling is (ook) nu een overdrijving (.) denk ik allé dus umm

*E: // Ja [praatziek is als]

*F: [praatziek is over] overdreven hè dus umm ja die is ook allé dat is ook een stereotype (...) [ik zelf spreken]

*E: [Ja het (...)]

*F: (.) Ik ben umm allé af en toe (gewoon) dat niet vaak dat gebeurt niet vaak per jaar (ga ik bij hem) naar umm naar de kapper ((.) inademt) hè en umm (.) als je ziet dat er daar ver dat is een

- mannensalon hè dus umm dus we gaan alleen met mannen naartoe.
 ((snuift)) (.) Hè wat er daar verteld wordt allé dat is wel
 verstaanbaar dus hè allé maar dat valt mij altijd op dat er zijn
 alleen maar met mannen hè maar we vertellen allemaal over de meeste
 (onbedoeling in). (.) Kunnen die daar gewoon een half uur vullen
 ((.) inademt) Umm het [is]&
- *E: [((lacht))]
- *F: &misschien één (aan) kappers maar allé ik wil maar zeggen mannen
 kunnen ook wel umm (.) kunnen ook wel over allé (.) weinig dingen of
 over weinig inhoud lang babbelen dus eerlijk gezegd dus [umm]
- *A: [((lacht))]
- *F: (.) rochelt. (1.201) Maar het zal inderdaad ook wel inderdaad
 afhangt van uw karakter en uw persoonlijkheid ((inademt))
- *ONDERZOEKSTER: (4.929) Oké (.) Hebt u nog andere dingen te zeggen
 daarover of...? (5.683) Oké ik neem dat voor een nee ((lacht))
- *E: ((lacht))
- *ONDERZOEKSTER: ((lacht)) U mm ja vrouwen kunnen er beter multitasken.
- *A: (1.69) Ah (.) [Ja]
- *F: [dat] is umm (((snuift)) (4.406))
 [tutumm]
- *E: [Ja] (.) ((inademt))
- *A: (.) Daar ben ik persoonlijk niet niet er overtuigd maar
- *F: //Ja
- *A: (.) Ja dat wordt inderdaad gezegd hè
- *F: (.) hm
- *A: (.) Maar man maar maar één één ding tegelijk umm kunnen doen
 (1.138) en vrouwen kunnen (.) koken en umm naar televisie kijken
 en/of umm (1.382) of umm ja ik weet niet umm (.) ((lacht))
 verschillende zaak tegelijk (.) wat (...) ik weet niet
- *E: (.) Mhm
- *J: (.) ((inademt)) Ik denk (...) dat dat wel nog (.) kan zijn omdat
 volgens een man het is natuurlijk te zien wat hij doet (.) umm maar
 een man gebuikt voornamelijk de linker hersenhelft ofwel de rechter
 (.) en ik denk dat vrouwen veel betere (.) wisselwerking tussen
 heeft. (.) Dus (.) Natuurlijk als het activiteiten zijn (.) die bij
 die (delen) elkaar anderen denk ik dat daar klein verschillen zit
 (.) umm maar neem umm (.) echt twee uiteenlopende dingen (.) denk ik
 wel dat vrouwen daar beter kan.
- *F: (1.927) En omwille van genetische
- *J: //(.) [(waarheid) ja]
- *F: [(...)] (.) hè=
- *J: =Ja.
- *F: (1.636) Mhm (1.951) Ja dat kan.
- *E: (2.582) Ja dat (kan ook) (.) ik doe regelmatig verschillende dingen
 (.) tegelijk ((lacht)). (Dat lukt).
- *V: (.) Misschien komt het ook van het cliché van vroeger dat vrouwen ook
 voor de kinderen moesten zorgen, voor het [huishouden als]&

- *F: [Mhm ik denk dat ook]
- *V: & (...) (.) en dat vroeger mannen gewoon moesten gaan werken als ze thuis kwamen gewoon met (hun brood op de tafel) en de afwas (.) misschien komt het daarvan (.) Ik weet [niet]
- *A: [Mhm]
- *F: (1.444) Ja ik denk ook dat dat voor een stuk allé (1.039) daaruit voorkomt allé umm ((snuift)) (.) ik denk dat umm de (1.124) allé pff (.) dat het gezegd ov over het algemeen allé umm pff we zeggen het komt het kl het klinkt bekend in de oren als het gezegd wordt dat vrouwen kunnen beter multitasken ((snuift)) of kunnen meer dingen tegelijk doen gewoon (want) dat komt van het gezin. ((snuift)) (.) Umm (.) ja ik weet het niet. Bij v het feit dat dat genetische bepaald zijn. (.) Daar heb ik eigenlijk niet echt iets gewoon umm (2.408) van gelezen of zo den denk ik maar (.) ik denk dat dat eerder hoe moet ik het zeggen sociologisch umm allé sociologisch gegrond is door het feit inderdaad dat umm (inademt: (1.010)) de vrouw umm of de vrouwen meestal meer (.) (opnemen) in het huishouden of in in de opvoeding. (.) of in het huishouden tout court en daardoor ook meer taken krijg... allé ja opnemen hè (inademt: (1.010)). Umm misschien komt het allé (.) in (.) is wat iets uit het verleden komt. Het is waarschijnlijk daarvan denk ik=
- *E: =//Mhm [mhm]&
- *F: [((snuift))]
- *E: &Ja (liefst)
- *F: (1.678) ((rochelt)) en misschien dat is daar ook beter allé (1.074) Inderdaad umm allé (voor het gerust) genetisch dan ((snuift)) (.) Umm ja ik denk dat dat ook wel afhangt van met welke taken of over welke taken dat het daar (op zich gaat) (.) ((inademt)) soit.
- *E: (.) Mhm
- *A: (.) Ja
- *E: (.) Ja (1.774) Ja ik denk dat (.) dat niet echt zo uitgesproken wordt (1.074). (ik denk) dat dat (...) (1.497) te maken heeft met het verleden.
- *ONDERZOEKSTER: (4.648) Oké (1.165) Umm mannen kunnen niet tegen pijn.
- *A: (1.381) ((lacht))=
- *E: =Dat moeten we allemaal een keer aan een kindje kopen hè dan weten ze wat pijn is hè dan weten ze wat dat pijn is daar wordt dat heel gezegd hè (((lacht)))&
- *A: [ja inderdaad]
- *E: &Komt [dat ook wel umm]&
- *F: [...]
- *A: &daarmee daarmee
- *E: //(.) ((inademt))
- *A: (.) umm te maken hebben hè
- *E: (.) Ja ja
- *A: (.) De pijn van umm

*E: //(.) ((lacht))=
 *A: =van (.) van ja (.) een bevallen.
 *E: (.) Ja. (3.331) Mm=
 *A: =En dat mannen dan klaar bij het minstje hè minste (.) (caricatures)
 of zo (.) (lacht) aandacht hebben dan (.) ander aandacht nodig
 hebben [(lacht)]&
 *E: [ja]
 *A: &Dat is heel die cliché dan hè
 *E: (.) Ah ja (.) aandacht is wel daar anders (denk ik ja)
 *A: (.) ((lacht)) Ja. (1.225) Dat ze daar niet [(bereid worden)]
 *E: [(...) dat minder] ja
 en dat is naar (eigen) umm oh (.) Ik ben niet (...) [((lacht))]
 *A: [((lacht))]=
 *E: =oh nee
 *F: //((snuift))
 *E: (.) ja (.) ik denk ik dat dat ook wel umm quatsch zijn ((lacht))
 (2.529) Ah ja. (6.061) Ja ja ik denk dat dat echt (1.370) ik denk
 dat dat niet zo is
 *A: (.) Zou de pijngrens van mannen vrouwen (1.026) verschillend zijn?
 *E: (2.316) [Nee ik denk dat]&
 *F: [Maar het is niet]
 *E: &de [pijn is (anders) bij een man]&
 *F: [ik denk dat]
 *E: &toch wel
 *F: (.) pff ik denk dat dat individueel bepaald
 [is. Ik weet dat niet. Ik denk ja]
 *E: [Mhm (inderdaad)] (.) Ja [maar (...)]
 *F: [maar het moet dan] van
 persoon tot persoon afhangen. Ik denk dat vrouwen in umm ((snuift):
 (1.131) allé umm toch ook wel umm (.) als je ziet umm momenteel
 (1.102) umm in de sport bijvoorbeeld allé ik volg al een
 beetje het wielrennen (.) umm maar als je ziet dat vrouwen
 wielrennen, er komt meer en meer umm meer en meer (op wel terecht)
 hè dus er is echt een umm (.) er is echt een een ja hoe moet ik het
 zeggen een (.) een fenomeen. (Waar) wij spreken van de laatste umm
 (.) de laatste (vooral) hè vijf jaar eigenlijk nog maar dus umm dus
 er is eigenlijk nog een enorme groei potentieel umm (.) in die umm
 allé in die sporttak (.) s sowieso denk ik sport v allé voor
 vrouwen tout court (.) umm (.) als je ziet (.) allé sport ik spr... ik
 spreek vooral over umm wielwedstrijd. Ik maak dan nu wat ik beter
 ken. (.) Umm maar (.) tot tot vijf jaar geleden (.) die vrouwen hè
 die waren allé ze geven geven een zwaar aantal ((lacht)) (...) om die
 mannen allé weliswaar zijn die trajecten korter (.) maar je zag dat
 dus niet op televisie hè allé der werd tegelijk maar zowel er
 minder over gedaan ((snuift)) (.) en nu wordt allé ik denk (zelfs) als
 ik spreek daar wordt live uitgezonden. Allé voor de voor de allé voor
 de grote wedstrijden vind ik dat een zeer positieve tendens (.) en

- daar zie je dat de vrouwen ook wel redelijk de de
pijngrens kunnen gaan (lacht) dus umm ((inademt)) (.) allé (.) pff (.)
ik denk dat het umm (.) het pijnniveau bij bij bij vrouwen ook wel
redelijk umm redelijk hoog ligt umm allé (.) afhankelijk van
((snuift)) (.) dus ik denk dat dat eigenlijk ook wel een beetje de
cliché is. (.) Umm (1.846) maar dat dat op dat dat individueel
bepaald heeft... is dat dat eigenlijk niet [zoveel]&
- *V: [Mhm]
- *F: &allé (.) en niet zoveel meer (met anderen) te maken heeft denk ik.
(.) Allé (.) op [basis van]
- *J: [nee] denk ik ook. (1.051) Ik denk ook wel dat
het eerder individueel bepaald is dan umm (.) dan op een andere vlak
(PROBLEMEN MET DE INTERNETVERBINDING)
- *V: (2.055) Ja ik dat gewoon mensen zo een beeld hebben van (.) ((hoest))
sorry mannen die (.) veel sneller klagen over (.) over iets dan
vrouwen die zoiets zeggen van 'Oh ik mag nu niet klagen want ik heb
nog zoveel dingen te doen'. En dat dat dan (.) umm denk ik een
cliché zal... dat veel mensen hebben (.) [wat]&
- *F: [Mhm]
- *V: &(.) misschien vandaar komt of zo=
- *E: =Mhm (.) ja ja waarschijnlijk ook weer (.) vanuit dat
- *F: (3.152) Ja dat kan.
- *E: [Daarom (...)]
- *A: [Het cliché] van de van de verpleegsters die dan de (.) de gekwetste
moet umm ((lacht)) moet voor zorgen ((lacht))
- *F: (1.109) Ja dus [hè (dus ja)]
- *V: [misschien ook] wel.
- *F: (.) Dat is nog wel zo allé als je ziet umm in de in de zorgsector
(.) hè we zitten toch nog altijd umm allé (.) dus als als je daar de
man-vrouw verhouding ziet umm (1.190) daar zijn de vrouwen maar toch
wel oververtegenwoordigd umm (.) hetzelfde in het onderwijs (.) allé
(.) mijn vrouw die [werkt in]&
- *V: [Mhm]
- *F: & het onderwijs dus (schijnend) ja (inademt (.)). Dat zijn
noodzakelijk umm (.) allé vrouwen hè. We zijn zeer weinig mannen
die daar invloed (te weinig) want eigenlijk (in het werk) dus umm
((snuift)) (1.341) dus misschien ja ik weet het niet maar ik denk maar
dat heeft niets met pijn dan te maken, maar dat heeft dan umm ik
denk dat umm de zorgfunctie denk ik ook (minder mannen) toe
aantrokken. (.) (veel moeten kan) ((snuift)) (.) ((hoest))
- *ONDERZOEKSTER: (7.140) Oké (.) Umm m mannen in tegenstelling tot
vrouwen hebben het richt umm (.) sorry het richtinggevoel
- *F: (2.194) Het [richtingsgevoel]&
- *J: [Ah ja]
- *F: &kennen nu de weg.
- *E: (.) Ja ja ja ja (.) [ja]
- *F: [Umm] (.) oriëntatie (1.509) gevoel voor

oriëntatie het is wat je bedoelt hè?

*ONDERZOEKSTER: (.) Ja ja precies=

*A: =[Ja]

*F: [(...)] (.) ja. (1.45) Umm pff (1.752) Ja mijn vrouw die heeft inderdaad een zeer slecht gevoel voor oriëntatie [(lucht)) dat is wel een feit]

*A: [(lucht))]

*F: ((lucht))

*A: De mijne ook ((lucht))=

*F: =Ja dus daar is (zo ook wel) een [ondergrond umm]&

*A: [(lucht))]

*F: &dus (jullie) liever te zeggen umm ((snuift)) (.) umm dat is zo misschien allè (.) m m ja ik weet het niet (.) allé. (.) Mijn ervaring umm ((inademt)) (.). Ik weet niet waar dat komt misschien is dat ook gewoon allé pff (1.393) een stuk van umm ja oké umm pff. Het zal wel juiste zijn (wanneer) we sluiten een stuk (klaar) te leren en ja een stuk meer vertrouwd. Ik weet dat niet allé maar ((inademt)) (.) maar ik denk dat heel veel allé ik denk dat ook wel veel vrouwen die wel een gevoel voor oriëntatie hebben. ((inademt)).

*A: (.) Of een stuk umm een stuk evolutie ook dat de mannen [in de jaren]&

*F: [Ja (precies)]

*A: & zo hè=

*F: //Misschien komt [dat vandaar]

*A: [is umm zijn ze]

*F: (.) [Misschien komt dat]

*A: [zijn hoogste] vers van het huis gaan (jagen) en dan het huis terugvinden.

*F: (.) Ja.

*A: (.) ((lucht)) dat [umm ja dat het zo]&

*F: [(ik weet het niet)]

*A: &(.) van generatie tot generatie zo een umm een een zintuig is ontwikkeld umm

*F: //(.) Dat zou kunnen

*A: (.) van umm ((lucht)) van de oriëntatievermogen hè ja.=

*J: =Ik denk ook wel dat daar een stuk inderdaad ontwikkeling is (.) umm want (.) dat is een een (.) eigenschap dat een vrouw vroeger niet echt nodig had. (.) En en als je het niet nodig hebt (.) oefen je toch niet en (lern je) toch niet. (.) Dat is misschien dat wij als man wel meer (.) met (.) oriëntatie en (...) denken (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING)

*A: (1.887) En [(het is) nie]

*V: [ja als ik mijn]

*A: (.) Het is nu niet met de GPS in de auto dat dat ze het gaan leren hè ((lucht)).

*F: (.) Ja hè=

*E: =Ja [(...)]

*V: [Ja maar als] ik nu bijvoorbeeld meer thuis met mijn ouders en mijn broer en mezelf moet vergelijken of zo mijn papa en mijn broer kunt je echt (.) overal kwijt ja. Ik heb dan die [hebben dan]&

*A: [Is 't waar]

*V: &totaal niet, terwijl mijn mama en ik dat wel hebben.

*F: //(misschien)=

*V: =Voor mijn [mama ik]&

*A: [(ja maar)]

*V: &(ben het) net heel visueel dus heeft dat er misschien mee te maken dat zij eerder auditief zijn en wij visueel en dat we dan ja (.) beter onze weg terug kunnen of zo. (.) Of dan soms (weten als) 'Ah ja hier zijn we gepasseerd hè'. Hè (is echt) allé ik weet daar niet wat dat wil zeggen. Allé zo van die dingen. (.) Dus (.) Allé

*A: //((lucht))=

*V: =Ik weet niet ((lucht))

*A: (.) Ja

*F: (3.802) Ja (.) [Dat is]&

*V: [Ja]

*F: &al waarschijnlijk. Misschien is het ook gewoon een umm allé een umm ((inademt)) (.) een premisse die [eigenlijk]&

*V: [Ja ja]

*F: &allé naar voren gebracht is (.) (dus vanuit) een stereotype allé. Dus vanuit effectief ja de mannen moeten umm ((inademt)) (.) zijn en (.) zijn 'Ah ja. Vroeger ik heb daardoor beter een (of heb daar) een beter gevoel voor oriëntatie, terwijl dat gewoon totaal niet zo is hè ((snuift)).

*V: //[Mhm]

*F: [Allé] dus umm pff

*A: (1.428) Ja. (1.479) (Als het ze) (ECHO) Als vroeger een (...) (hoofd) hè dat je dan nu (.) ((lucht)) in (staat) moet moest lijden ((lucht)) (.) van A naar B. Ik weet het niet ((lucht))

*F: (1.15) Wie weet ja ((lucht)). ((snuift) (1.972)) Ja

*A: (2.374) Ja dat is ook een stereotype hè dat het dat (...) ((lucht))=

*F: //Ja het is waar het was [misschien een]&

*A: [((lucht))]

*F: &het was misschien wel een vrouw hè dus [umm]

*A: [((lucht))]

*ONDERZOEKSTER: (3.429) Oké (1.428) Hall umm alle vrouwen hebben een moederinstinct.

*F: (3.662) Ja pff

*A: //Ja ik vind ook veel hè

*F: //Ik vind dat [daar vrouwen wel meer een]&

*A: [((lucht))]

*F: &moederinstinct hebben dan mannen [allé]&

*A: [((lucht))]

*F: &dus umm [pff]

- *E: [Ja ja] dat is zeker wel een (woordelijk)
moederinstinct ja ja
- *F: //Der is nu wel iets die umm die denk ik toch wel klopt allé toch
veel meer dan mannen. (((snuift)) (2.752)) Allé ik denk de relatie
tussen umm een umm een moeder en een kind dat het toch nog wel iets
anders is dan een (.) een man en een kind allé zeker in het begin
van umm (.) na de geboorte (((snuift)) (.) allé dat is ook natuurlijk
wel leuk maar allé de affiniteit tussen de man en een een zijn baby
dat is toch iets anders denk ik dan een mama ((lacht)) en umm en de
baby ((inademt) (1.056)) [allé zo]&
- *V: [Mhm]
- *F: &zo (...) dat toch umm (1.741) allé zo is dat toch hè der is der is
(.) pff dus de twee jaar als man ah ja denk ik nu niet ((lacht)) dat
dat zo umm ((inademt) (.) hè dus dat het zo intensief was. (.) Ja
ik denk natuurlijk (vrouwen dat wel) maar umm (2.292) Dus (1.278)
allé (.) ik denk dat dat wel umm (.) dat daar ook wel volgens mij
toch wel iets van(uit)
- *E: (2.548) Ja inderdaad ook wel ja. Er zijn natuurlijk hè
uitzonderingen ja ik denk (in de vrouwen) (2.392) (ook wel umm) (.)
ja iets bijzonders is hè dat is (2.206) ja. (.) En dat blijft wel
(in de) (...)
- *V: (1.277) Ja [ik denk het ook]
- *J: [(Ik denk ook)] (1.039) Zeg maar hoor.
- *V: (.) Ah ((lacht)) dank u. Ja ik denkt dat dat ook een beetje (.) ja
genetisch bepaald is of zo (.) en met al die hormonen als je als je
bevalt of als je zwanger zijt dan dat je ook heel wat hormonen die
vrijgesteld worden en dan (.) ja dat helpt daar ook heel een
beetj... heel veel voor. (.) En er zijn daar wel inderdaad ook
vrouwen die dat nie hebben (.) (vanaf) het begin en dan voelen zich
ook super schuldig omdat dat ook iets is van ja (1.933) ja (sowieso)
als super erg maar (.) die heb daar eigenlijk ook niets aan doen
(.) dat is ook wat (ECHO) (.) soms met de tijd ook komt, maar dat is
heel uitzonderlijk natuurlijk.
- *J: (2.449) Ik denk dat die connectie ook wel (.) begint eigenlijk
tijdens de zwangerschap want als (.) vaders zijn daar toch allé ik
kan niet zeggen dat ze buiten staat, maar (.) het is wel (hij
beleeft) het wel op een andere manier (.) denk ik dan als dan als
moeder. (.) Umm misschien dat dat daar al (.) ook ook van de kant
van de moeder dan (.) het (gevoel) dan heel snel, heel sterk wordt
(MENSEN UIT HET GESPREK PRATEN IN DE KAMER VAN F)
- *J: (.) terwijl als man (.) denk ik (het wordt) (MENSEN UIT HET GESPREK
PRATEN IN DE KAMER VAN F) moeilijk tijdens de zwangerschap echt al
(1.149) daar is (geen) gevoel bij te krijgen. (MENSEN UIT HET
GESPREK PRATEN IN DE KAMER VAN F --> NIET
GETRANScribeerd)
- *V: (2.276) Mhm
- *A: (.) Mhm

*V: (.) Ja ik denk ook echt dat hormonen en zo daar (.) heel veel
(1.27) ja (.) impact of hebben op hebben

*A: (6.27) Ik weet niet of umm of je (.) hormoon kun je associëren met
instinct van (.) er is misschien nog (wat) anders (.) oh (.) ja het
wordt misschien te technisch.

*V: (.) Ja ik weet niet. Ik denk dat dat (.) dat er hormonen erin (.)
invloed op [hebben maar dat het enige]&

*A: [ja uiteraard]

*V: &oorzaak zijn waarschijnlijk niet, maar ik denk dat die daar ook ah
ja oxytocine en zo die vrij komen (.) umm en al ja (1.068) Ik weet
niet (.) das wat ik nu denk maar

*ONDERZOEKSTER: (4.621) Oké (.) en de laatste stereotype (.) is dat mannen
vuil zijn.

*J: ((lacht))

*A: ((lacht))

*J: ((lacht))=

*E: =Nee [nee]

*ONDERZOEKSTER: [Oké] ik heb de stereotypen gekozen, maar ze zijn niet
van mij ((lacht))

*J: [(Ja) ((lacht))]

*A: [((lacht))]

*J: (.) [Anders ONDERZOEKSTER je]&

*E: [(Dat heb ik niet)]

*J: &was echt een mannenhater

*A: ((lacht))=

*E: =Nee [(dat is niet echt)]&

*A: [((lacht))]

*E: &eigenlijk dat allé deze stereotype vind ik er echt (heel dat wel)
(.) heel (steekfout) (.) denk ik (.) en op niks gebaseerd (.) er
zijn wel vuiler mannen dan (er zijn) vuiler vrouwen (1.450) Nee=

*A: =Dat heeft ook te maken met de met de type activiteit misschien hè
umm (.) misschien meer buiten werkt umm (.) op het veld zo vroeger en
zo hè met de met de boter terug [die]&

*E: [ja]

*A: &daar komen en zo umm (.) allé dat dat cliché zo hè

*E: (1.324) Mhm (.) Ja

*A: (.) zweten umm hè door de fysieke arbeid misschien

*E: (.) Ja ja ja ja

*A: //zwaar fysiek arbeid en zo en dus een een een v (.) vuil voorkomen
eigenlijk ((lacht))

*E: //[Ja]

*A: [op het] einde van de dag.

*F: (.) Ja (.) dat [klopt]

*E: [Ja] (1.890) (...) ja allé [(ik vind dat)]&

*F: [((snuift))]

*E: &ook wel

*F: //Ja (.) het is een lichte allé een lichte overdrijving denk [ik]&

*E: [ja]

*F: &een (vooral uw mening)

*E: (.) Ja nee=

*F: =die (1.457) allé pff ja die waarschijnlijk inderdaad gebaseerd is op stereotypen dus umm ((lacht)) (1.196) Umm (.) ja (.) nu ik heb twee zonen en umm allé pff (1.243) die zijn af en toe ook wat redelijk vuil maar (mijn) umm ((lacht))

*E: (.) (((lacht)))

*F: [mijn] zus die heeft twee dochters en die zijn ook vuil dus allé [weet ik]

*A: (((lacht)))

*E: [ik heb ik heb (niet dat)] ik heb drie dochters. Twee vuil en een proper hè [dus]

*F: [ja] voilà kijk eens ((lacht))

*E: ((lacht))=

*A: =En er zijn vandaag de dag in de winkel umm (.) bijna evenveel verzorgingsproduct voor umm voor mannen dan voor [vrouwen]

*F: [ja nee] het is dat. Ja maar dat is ook wel [tendens]&

*E: [ja]

*F: &van umm allé het is wel opgekomen dus umm dat was denk ik umm vijftig jaar geleden waarschijnlijk wel anders maar umm ((snuift)) (.) [Der is]&

*A: [Ja]

*F: juist, der is wel meer aandacht aan allé en er wordt ook allé reclames voor umm ((inademt)) (.) voor allé voor umm pff (.) ah ik weet nie umm ((inademt)) (.) verzorgingsproducten voor mannen (.) af en toe zien ze dat een keer allé dus umm (.) dat (.) allé dat er nu niet zoveel maar umm ((inademt)) (.) umm (.) ja je ziet dat wel meer dan vroeger dat is dus umm ((snuift)) (.) dat klopt wel ((snuift)) (.) ((hoest))

*A: (.) Het is zo aan het verdwijnen dus (.) die stereotype

*E: (.) Nee=

*A: =Ja=

*F: =Ja dat (.) pff ja

*V: (.) Die hoor je ook niet veel hè (.) op zich allé. (2.061) Ik persoonlijk

*F: (2.264) Nee

*E: (3.685) Nee hè dat is wel de eerste keer dat ik dat hoor

*F: (.) Maar dat [dat meestal te (horen) (kan)]

*A: (((lacht)))

*E: Dat dat dat echt dat dat gezegd wordt dat mannen vuiler zijn dan [vrouwen]

*F: [Ah] (((inademt)) (1.271)) Dat ja en zijn [de]&

*A: [ja]

*F: &ook (.) Pss pff allé dus dus de stereotypen dus umm (((snuift)))

*E: [Ah ja]

allé als we nu zien met vorige keer en nu denk ik (.) zo één van de
(.) dingen dat we zeggen van 'ja daar zit misschien waarheid in'
is van (1.451) hè dat die betere chauffeurs zijn mannen. (.) Ik
denk wat (minder in) betere chauffeurs hè. En dat met die
oriëntatie dat is daar een (...) fin fin (1.092) en dat ja met dat
moederinstinct en verschillende dingen tegelijk dat zijn zo
twijfelgevallen hè maar=

*A: =//Mhm=

*E: =Dat dat al wetenschappelijk onderbouwd is, ah dat niet. (.) Ah nee.
(1.231) Ja nee (3.756) Nee (.) ((lacht))

*ONDERZOEKSTER: (5.039) Oké umm we zijn klaar met het gesprek. Dat was
het. Het was (.) kleiner dan wat ik dacht (.) maar het is goed. Umm ik
stop de opname.

@End

Gesprek 2

@Begin

@Languages: Nederlands

@Participants: K Female, C Female, AN Female, ED Male, AL Male,
ONDERZOEKSTER Narrator

@ID: Nederlands|change_corpus_later|K||female|||Female|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|C||female|||Female|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|AN||female|||Female|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ED||male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|AL||male|||Male|||

@ID: Nederlands|change_corpus_later|ONDERZOEKSTER|||Narrator|||

@Media: 210423_0315, audio

*ONDERZOEKSTER: Zoals vorige keer herhaal ik dat ik het gesprek opneem
(.) en dat ik deze opname voor mijn scriptie ga gebruiken. (1.3) En
ja, kunt U U snel voorstellen, dus naam, voornaam en leeftijd
a.u.b.?

*AL: (4.168) Ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN), ik ben 53
jaar

*AN: (2.374) Ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN), ik ben 28
jaar

*K: (.) Ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) en ik ben 37
jaar

*C: (1.26) Ik ben (.) (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) en ik ben
59 jaar

*ED: (.) Ik ben (DEZE INFORMATIE MOET GEHEIM BLIJVEN) en ik ben 56

*ONDERZOEKSTER: (1.096) Oké, perfect. (.) Goed. Umm dus het gesprek
vandaag gaat om genderstereotypen, dus zoals vorige keer (.) en het
principe blijft hetzelfde. (.) Dus umm ik heb enkele
genderstereotypen gekozen, deze keer meer genderstereotypen over
mannen (.) [En ik wil]&

*C: [Mm]

*ED: [(Ah ja)]

*ONDERZOEKSTER: &dat U daarop reageert en ook op wat de andere
personen zeggen. Dus het prin het princi, ah, 1 2 3 Het principe blijft
hetzelfde. Hebt U vragen?

*AL: (1.498) [Nee]

*K: [Nee]

*ONDERZOEKSTER: (.) oké perfect. Dus het eerste de eerste genderstereotype
is dat alle mannen ontrouw zijn.

*AN: (.) ((lacht))

*AL: (.) ((lacht)) Nou, beter de eerst ding de de definitie
van ontrouw (.) zou moeten worden gegeven denk ik. Umm nou ontrouw
betekenis (dat is voort) nou dat lijkt (vooral) een beetje sterk
hoor=.

*C: //Nee

- *K: (1.213) Nee ik vind dat ook niet. (.) Ik denk het niet (.)
Allé ik wil toch (hoog vol) genoeg zijn om te denken dat dat niet
((lacht)) Nee nee ik denk dat (.) ik ben daar niet mee
akkoord.
- *AN: (1.584) Ik denk dat heel veel mensen (.) umm (.) af en toe umm buiten
hun eigen relatie omgaan en (.) dat dat niet per se het geslacht
gebonden is.
- *ED: (2.396) Ja, ik denk het ook. Als
een man ontrouw is, is er ook altijd een vrouw inspel of toch
meestal umm
- *AN: (.) M
- *ED: [Dus]&
- *C: (.) [Ja]
- *ED: &umm ((lacht)) denk ik niet dat echte stereotypen
is ((lacht))
- *AL: (.) //Heel de mannen zijn.
- *ED: (.) Ja ja ((lacht))
- *C: (.) Voor mij ook niet dat is umm (.) voor mij klopt dat niet
echt umm. (1.155) Daar zijn er, maar dat is umm (.) das (1.196)
[vanzelfsprekend]
- *AL: [Ja] (1.578) Ja ben ik ook wel, pff wat ik ook vind is dat je ook wel
de definitie van ontrouw (door) als je de nacht gaat buiten de
deur de neus sluiten (.) ja oké dan is het inderdaad umm dat dat nee
dat nee dat is zeker niet zo (.), maar goed als je
ontrouw heel erg strikt gaat nemen dat je nooit aan een ander zou
mogen denken ja dan wordt (dubbel al vast)
- *ED: (.) Ja
- *AN: (2.055) [Ja]
- *C: [(Maar)] [(dan) kan je]&
- *AL: [dat wordt er (...)]
- *C: &kan je niet meer dromen ook hè
- *AL: (1.009) Wat zegt U?=
=Dan mag je al niet meer dromen ook=
- *AL: //Nou, precies. Dan mag je niet meer eens umm omkijken. Ja kijk umm
het is ook mooi te zien door ja ((lacht)).
- *AN: (1.060) Maar ook dan umm denk ik dat het echt moeilijk zou
worden voor voor de vrouw om umm
- *AL: (1.021) [Ja dat klopt]
- *AN: [(de tijd te hebben)] of daten of af en toe de fantasie
hebben umm voor iemand de (keffen) geven of (.) en umm iets (niet
in de hand)
- *K: (2.332) Ja
- *ONDERZOEKSTER: (1.248) Oké=
- *ED: //Ja ik denk denk dat voor beide seks umm umm
- *K: (1.062) Ja (.) (genau).
- *ONDERZOEKSTER: (1.392) Oké. (.) Umm vrouwen zijn praatziek.
- *K: (1.265) Zijn wat?=
=Dan mag je al niet meer dromen ook=

*AN: =Praatziek zei ze
 *ED: (.) Ah praatziek=
 *C: =[Ah].
 *AN: [((lucht))]
 *AL: [Nou ik] ken ik ken ik ken een jongentje dat ook praatziek is
 *ED: [((lucht))]
 *K: [Nee] umm [nee]&
 *AL: [nee]
 *K: &daar ben ik niet mee akkoord (.) helemaal niet.
 *AL: (.)//Nee
 *K: (.) Nee ik [ken]&
 *ED: [Nee]
 *K: &(dus daar wel) mannen dat dat het probleem hebben, dus hè ((lucht))
 *AL: (.) //[[Oké]
 *K: [Nee] ik ga er niet mee akkoord.
 *AN: (.) Ik zou ik heb wel eens in mijn omgeving (bedoeld) dat ik dat
 meer bij vrouwen zie dan bij umm ik ik ben zelf denk wel praatziek
 ((lucht)) maar (.) umm (genoeg maar dat zijn dan toch).
 *AL: (.) Ja
 *K: (.) Ja umm
 *ED: (2.432) (umm wel)
 *C: (2.143) Tja (.) Umm ((zucht)) (.) ik praat ook graag, maar ik zwijg
 ook graag ((lucht))=
 *ED: //==precies
 *K: (.) (Ja beide ook) ((lucht)) (Volgens mij) dat er er zoveel (...)
 ja. (.) Helemaal niet (nou)=
 *ED: //[[Ja]
 *K: [Maar wel] on on (...) blijven praten of zo. Nee ik zie ook echt
 niet dat het typische vrouwen is (.) denk ik.
 *ED: (.) Maar ik denk dat als je met iemand umm praat umm waar je goeie
 band mee hebt=
 *K: //Ja=
 *ED: =Dat je daar waarschijnlijk veel vlotter praat, [veel]&
 : [Mhm]
 *ED: &meer praat, veel meer te vertellen hebt
 *K: (.) //[[Ja]
 *ED: [Dan in] in een ja (.) in een omgeving waar je mensen
 eigenlijk heel sporadisch maar umm
 *K: (.)//Ja met mij gaat het (vooral) als (iemand vriendelijk mij lijkt)
 dan umm dan kan ik veel meer praten dan (...) dan (.) is van nee dat
 [komt]&
 *ED: [Nee]
 *K: &dan eigenlijk van (...) ((lucht))
 *C: (1.08) Ja (.) Als ik zie op het werk umm bijvoorbeeld daar roddelen
 mannen veel meer dan vrouwen.
 *K: (.) Ja ik heb dat ook (wel) (.) al gezien dat mannen toch wel dus wat
 roddelen ((lucht))=

*C: //Mhm
 *K: (1.869) Dus ja, ik ben niet mee eens ((lacht))
 *ED: (1.062) Roddelen mannen?=
 *C: =Ja ((lacht))
 *ED: ((lacht))
 *C: (.) Ja ja ((lacht))
 *ONDERZOEKSTER: (.) Umm mannen kunnen niet tegen pijn
 *C: (1.943) Dat [is waar]&
 *AN: [(tegen pijn?)]
 *C: &((lacht))
 *AN: [((lacht))]=
 *ED: [Ja daar is] wel iets van waarheid ja ja=
 *C: //Nee ze zijn (.) iets flauwers
 *K: (.) [Ja]&
 *ED: [Ja ja]
 *K: & hier is [dan]
 *ED: [Als we] pijn hebben, dan praten we veel [zo]
 *C: [Ja] ja=
 *AN: =Als ik de pijn in mijn omgeving zie dan (zou) ik wel (eens huilen)
 *K: (.) Ja ik ook wel.
 *C: (.) [Ja]
 *AN: [Mijn] umm vader mijn vader (moet gewoon een grap doen)
 ((ECHO)) voor hetzelfde (moet opbellen) ((ECHO)) als ik niet (...)
 *K: (.) ((lacht))
 *C: (.) (Ik heb niets begrepen)
 *ED: (1.416) Ja er zit een micro
 open.=
 *C: =Mhm
 *AN: (.) Ja ik denk dat (1.544) iedereen misschien ze zichzelf moet muten
 als ze niks zeggen.=
 *ED: =Ah ja goed idee ja=
 *K: =[Misschien]
 *AN: [Ik weet] niet of dat kan maar
 *ED: (.) Ik zal eigenlijk de microfoon afzetten als we
 niet praten.=
 *C: //Ah ja.
 *AL: (.) (Doe ik graag even kijken hoor (.) mute (.) ah (2.502) Umm [nee]
 *K: [Ja] op die
 dingetjes of.
 *AN: (1.033) Umm bij mij is het een (.) een afbeelding van een microfoon
 en (.) umm (.) anders hoor ik mij... (.) mijn eigen stem in iemand
 anders microfoon du als ze (.) dat het op deze manier is dat goed
 om gewoon jezelf unmute als je iets zou zeggen.
 *AL: (2.856) We zijn net zijn net in zo een grote vergaderzaal, ja
 *ONDERZOEKSTER: (4.557) Oké, volgende stereotype is dat umm mannen
 alleen seks aan denken
 *AN: (2.721) Alleen?

*ONDERZOEKSTER: (.) [Of]&
 *AN: [((lacht))]
 *ONDERZOEKSTER: &altijd ((lacht))
 *AN: ((lacht))
 *C: (.) [((lacht))]
 *ED: [Alleen maar] (onder elke tweede) seconden
 *C: //((lacht))=
 *ED: =((lacht))
 *C: (.) ((lacht))
 *ED: (.) ((lacht))
 *K: (3.628) Nee ik ben daar ook niet mee akkoord.
 *C: (.) //[Nee]
 *K: [Het] zou echt een probleem zijn als het zo dan ging.
 (.) Allé, hoe dat je het zo stelde hè met 'altijd'. (.) Umm nee dat denk ik niet.
 *AN: (2.755) [(...)]
 *AL: [Ja ik] denk in mijn vak zitting dat het lastig zou verlopen als ik umm dat probleem zou hebben ja. Het lijkt mij wel pathologisch heerlijk gezegd als als dat zo is, dus ik denk dat het niet zo is.
 *AN: (3.849) Ik kan me wel voorstellen dat er misschien (.) hormonaal gezien een verschil is (.) in de mate waar zo iets opkomt, (.) gegeneraliseerd tussen mannen en vrouwen, (.) maar wil ik het niet omdat ik heb weinig verstand van biologisch gezien ((lacht)). Umm maar altijd is sowieso net heel onzin dus dat is met dit soort stereotypische dan dan wordt al meteen gerechercheerd dus. ((lacht)) (.) Ik umm ik vind dat er een verschil zou zitten tussen mannen en vrouwen daarin, maar (.) dat dat mannen dat altijd doen sowieso umm lijkt me onzin.
 *AL: (3.519) Nou het wordt inderdaad wel interessanter als we inderdaad umm over meer of minder (worden gestoken) ja dan wordt het al al lastig hè dan ja. Maar dan dan ja dan (.) ouïe daar moet je wel een gedragskundig onderzoek umm denk ik laten uitvoeren. En ik ken dat eerlijk gezegd niet als ik in mijn eigen omgeving kijk dan (.) merk ik het niet zo (in mijn geval).
 *K: (3.994) Ja als je het woord daar 'altijd' gebruikt dat is dat is vrij zwaar hè dat is dat is eigenlijk (.) het gaat 'altijd' gaat het bijna niet hè. Niet altijd denk ik want inderdaad is er wel onderzoek of z... zo zal onderzoek naar gedaan (in hoeverre dan) mannen en vrouwen daar een verschil hebben. Maar altijd lijkt me echt (...)
 *ONDERZOEKSTER: (8.126) Oké (.) umm (1.486) mannen umm zijn vuil.
 *AL: (2.99) Umm eerst een vraagje, vuil in de zin van gemeen of vuil in de zin van vies?
 *ONDERZOEKSTER: (.) Umm (.) m... mijn eerste indruk was vuil in de men umm in de mening van (.) vies maar we kunnen ook gemeen nemen voor de

- volgende ((lacht)).
- *C: (2.438) Vuil?
- *ED: (.) Ja (.) ik... (1.487) Het het kan wel zijn dat mannen misschien minder hygiënisch zijn umm dan vrouwen (.) umm of (.) algemeen gesproken dan.
- *C: (.) Daar ben ik niet mee akkoord[d]
- *ED: [Nee?]
- *C: (1.254) Als ik zie op kantoor (.) hoeveel vrouwen hè soms buiten komen zonder hun handen te wassen, excuseer dat gaat het voor mij niet eens. (1.335) Van mannen zie ik dat ook hè (.), maar als je voor een farmaceu... enfin (.) je kan dat nergens doen vind ik, maar umm (.) ik werk voor een farmaceutisch bedrijf en ik vind dat dus echt niet kunnen hè. (1.759) Enfin, ja dat kan ner ik ik bedoel dat kan nergens, maar mij stoort het (1.207) wanneer een een farmaceutisch bedrijf te zitten en (.) dat vrouwen uit het toilet komen en dat ze kijken of hun haar goed zit en dat ze buiten gaan. (.) Ja dat stoort mij geweldig dan kan ik zeggen: 'heb je niks vergeten?' (.) van umm ja. (2.019)
[Dus dan]&
- *AN: [Ja]
- *C: &ik vind niet dat dat (.) enkel mannen missen. (.) Ja bij mannen zie ik dat zie je dat ook natuurlijk maar umm
- *AN: (2.246) Als ik kijk naar umm (1.085) huizen in Amsterdam wonen veel jongeren, jonge volwassenen nog samen om het geld te delen (.) dan is het wel over algemeen dat umm vrouwens huizen schoner zijn, (.) umm minder vies zijn dan de mannen huizen. (.) Als ik naar het toilet ga daarheen dan (.) vind ik het moeilijk op het mannen toilet omdat die vaak veel onhygiënisch is. (.) Maar dat is (al) over het algemeen getrokken. (.) Umm ik ken ook genoeg mannen die juist die waarde op die hygiëne zitten dus. (.) Maar als je het echt over het algemeen moet trekken en (.) je dan een gemiddeld moet kijken naar naar wie daar misschien net hygiënischer zou zijn dan de andere is misschien net vaker zo dat de vrouw meer hygiënisch is dan de man, (1.057) minder vies is dan de man. (.) Maar dat de mannen altijd vies zijn is natuurlijk (.) ja (.) onzin. (.) ((lacht)) Dus ik weet niet meer wat de vraag was maar=
- *C: //((lacht))
- *AN: (.) dat mannen visser zijn dan vrouwen?
- *ONDERZOEKSTER: (2.6) Ja.
- *K: (.) Ik (.) Ik ga helemaal niet mee akkoord.
- *C: (.)//Nee
- *K: (.) Ik heb daar wel voorstel dat de vrouw umm ordelijker is of zo. In die zin ja (het is waar). (.) Allé zelfs (is dat niet), maar nee ik (ben daar) niet mee akkoord.
- *AL: (2.328) Ja ik (herinner me) dat vrouwen meer op hun hygiëne letten dan mannen, maar of ze daarmee ook minder vies

zijn, weet ik niet. Maar ik herken wel een beetje wat *AN zegt uit ja uit mijn studententhuis umm studententhuis waren veel of alleen jongens (.) daar let ik inderdaad op de (...) en de (...) (PROBLEMEN MET DE INTERNETVERBINDING) is wel altijd op Inderdaad ja ja. Bij m pff umm bij huis waren (.) voornamelijk meiden of ja vrouw... jonge vrouwen (.) of alleen de jonge vrouwen (woonden) (.) maar de laatste kwam niet zo vaak poetsen. Umm daar had ik dat duidelijk minder.

*ED: (1.434) Ja ik denk dat er een verschil is tussen (.) ja adolescenten, jong volwassenen=

*C: //Ja=

*ED: =en umm ja en volwassenen wanneer je eigenlijk een beetje gesetteld bent en een gezin hebt umm ja.

*ONDERZOEKSTER: (4.968) En nu het feit dat mannen misschien gemener zijn dan vrouwen ((lacht))

*ED: (.) Oh nee (.) umm=

*C: //Nee

*ED: [((lacht))]

*C: [(Dames zijn)] (1.602) Nee (.) Vrouwen kunnen ook bitches zijn hè

*AN: (1.083) Ja juist misschien

*C: (.) Ja [((lacht))]

*ED: [Ja is] de [vrouw]

*AL: [Daar zat ik] ook aan te denken [((lacht))]

*ED: [((lacht)) Vandaag] (is het gewoon).=

*C: =((lacht)) (.) Nee (.) nee (.) ik (.) begrijp eigenlijk die, dat dat stereotype niet. (.) Waarom? Ik heb dat eigenlijk ook nog nooit gehoord.

*ONDERZOEKSTER: (1.167) Ah ik nooit... ik ook niet maar ik had [umm]&

*C: [ja]

*ONDERZOEKSTER: &*ALs voorstelling genomen dus ja ((lacht))

*C: (1.73) Nee=

*AL: //Nou umm umm umm ik kan me wel iets bij voorstellen dat (.) umm vrouwen conflicten onderling anders oplossen dan mannen. (.) Ik zit te denken aan kauwgummi in het haar smeren, (.) aan umm rare dingen in de tas stoppen, terwijl umm jongens (zei ik dat ook als levenservaring) (...), maar jongens die gaan eerder umm ((toont een dreul))

*ED: (.) //Ja=

*AL: =denk ik umm op de vuist, maar

*ED: (3.849) Ja umm jongens of mannen gaan inderdaad fysieker umm, gewelddadiger zijn of ook verbaal misschien gewelddadiger (.) of assertiever, (.) terwijl umm meisjes of vrouwen misschien (.) het subtieler gaan doen, maar dus umm om het om hetzelfde ((lacht)) resultaat te brengen.

/!\ *K VERLAAT HET GESPREK VANWEGE EEN PROBLEEM MET HAAR INTERNETVERBINDING

*C: (1.243) Ja

*AN: (.) Als ik kijk naar ik umm met mannen en vrouwen en als ik (.) umm (.) ik date met mannen en vrouwen en als ik met (.) mannen date of met vrouwen date dan zijn ze wel (1.242) zachtaardiger (.) over het algemeen, (.) meer bezig met emotie en hoe je je voelt dan als ik met mannen date. Dus ik vind dat dat soms lastiger (.) te bergrijpen. (.) Umm of komen op een minder (diep level) dan dan mannen dat ze gemeen zijn, is niet zo... is niet waar ((lacht)). Umm absoluut niet ((lacht)). (.) Umm maar misschien minder zachtaardig, (.) als ik het vergelijk met mijn persoonlijke

*ED: (.) //Mhm.

*AN: (.) herleving.

*AL: (2.58) ((Spreekt maar vergeet zijn micro aan te zetten))

*C: (.) Hij (opent niet zijn micro)

*ONDERZOEKSTER: (.) [Oké]

*AN: [*AL jouw] micro is on mute (ECHO)

*ONDERZOEKSTER: (1.69) Umm (.) ik denk dat *K een probleem met zijn Internetverbinding heeft, met haar Internetverbinding heeft (.) dus we gaan verder. (.) Um (1.498) vrouwen hebben geen richtingsgevoel.

*C: (1.648) Hebben geen richting?=
 *ED: //Ja geen umm [...]
 *ONDERZOEKSTER: [Oriëntatie]=
 *ED: =Oriëntatiegevoel=
 *C: //Ah ja dat klopt. Ik toch ((lacht))
 *AN: (.) Voor mij klopt dat ook. Ik heb heel slecht umm oriëntatiegevoel=
 *C: =//Ik mag ergens 50 keer komen maar weet ik het nog niet. (.) Dat is ook [om]&
 *ED: [Ja ja]
 *C: & het is ook toch een verschil (.) bijvoorbeeld met de auto, als je nie... zelf niet rijdt, (.) ja dan let je ook niet op de weg. (1.473) Als je nu zelf moet rijden enfin tegenwoordig heeft men wel de GPS maar umm, (.) umm (.) ja ik heb dat gevoel niet en ik panikeer dan ook heel vlug als ik dan (.) een omgeving zie die ik niet echt ken dan panikeer ik wel umm. (.) Ik zal ook altijd zo dezelfde weg gaan nemen (.) voor ergens te komen. (.) en (.) ja (1.399) voor mij wel.
 *AN: (.) Ik heb eens gehoord dat dat mannen umm (.) beter umm gewoon echt op de richting af... gevoel (afgaan) (.) en dat vrouwen o... als je aan een wandeling denkt of zo (.) meer letten op (.) dat zie ik in de omgeving en daar je richting op vast knoopt en hier kan ik (peinzen) 'oh ja, bij dat gebouw moet ik rechts af voor (...) (in die) (...), terwijl mannen meer wordt het gevoel (.) umm (.) van een soort van (.) interne GPS umm (.) mochten hebben, een interne kompas. (.) Umm ik weet niet of dat

- waar is maar voor mij in elk geval geldt dat wel (.) dat ik veel meer kijk naar (.) daar kan ik (peinzen) en oh ja, daar moet ik links, daar moet ik rechts, umm maar dat ik dat gevoel niet goed kan zeggen (.) iemand ter andere kant van de stad gaat, iemand (zetten naar zijn huis) (1.846) ik weet niet meer.
- *ED: (1.08) Ja nee (1.318) Ik heb niet zo veel last nee als ik het zo (.) ((rochelt)) (.) met met de wagen o... o... of zelfs als ik gewoon wandel, (.) ja (.) heb ik wat voor een idee naar waar ik naartoe moet en (.) umm (2.409) dan kom ik wel op een punt dus dat wel herkenbaar is en dat je dan ja je de weg terugvindt dan. (.) Ja
- *C: (.) Ja maar dat hangt van persoon tot perso[on]&
- *ED: [Ja]
- *C: &(.) umm (1.852) Dat is ook wel umm... Je je bedoelt te voet of [met]
- *ED: [Ja ook] te voet, ja=
- *C: =Ja (1.428) mmm (.) nee het maakt mij onrustig. (2.108) Ik ben liever begeleid (1.056) of een chauffeur (1.62) ((lacht))
- *AL: ((spreekt maar zijn micro is uit))
- *AN: *AL you're mute.
- *ED: (.) Ja ((lacht))=
- *AL: =Ouïe in mijn ervaring ja ik heb een paar (...) maar daar was net (zo ik zeg) fin (soit). In mijn ervaringen umm (.) geloof ik (.) dat het wel vaak voorkomt dat umm (1.277) vrouwen moeite meer hebben om inderdaad een richting (van onder) te kunnen voel umm volgen (1.567) umm maar hebben dat is wel weer dat is mijn ervaring terug, maar ik denk dat umm voor de grote groep, als je dat onderzoek ook zou (uitkomen), maar dat is wel mijn idee. Maar goed ik heb... ik zie het ook als ik in mijn fietsgroep umm (maar goed ik ken meisjes) ook die kunnen perfect umm (.) zo uit de (loop) van een heel (gronden) zelfs compleet met umm met haar kilometerindicatie en umm tijdindicatie umm (.) maken, maar goed ik ik (.) mijn ervaring is dat het heel vaak mannen zijn die daar goed wel of echt kunnen dan vrouwen.
- *ED: (1.411) Ja dat is waar=
- *C: //Ja ik ben daar eigenlijk ook mee eens (3.239) Ja.
- *ED: (.) Inderdaad.
- *ONDERZOEKSTER: (1.742) Nu dat we minder zijn umm kunnen we denk ik alle onze micro aandoen (.) umm anders worden mijn resultaten veranderd ((lacht))
- *C: ((lacht))
- *ED: ((lacht))
- *ONDERZOEKSTER: [((lacht))]&
- *C: [Ja]
- *ONDERZOEKSTER: &Ik kan niet zeggen waar umm waarover het gaat maar ((lacht)) het is beter als alle micro's aan zijn. [((lacht))]
- *AL: [Oké ah ah]
- *ONDERZOEKSTER: [Oké]&

*AL: [(dat zou moeten zijn)]

*ONDERZOEKSTER: &umm dus volgens U (.) zijn... hebben vrouwen minder het oriëntatiegevoel dan?

*ED: (.) Ja

*AN: (.) Ja (1.248) In mijn [ervaring dus]

*AL: [ja]

*C: (2.553) Ja (1.967) Maar ik weet daar eigenlijk niet of ik daarmee... dat maakt ver... voor... over het algemeen want ik spreek uiteraard voor mezelf (.) dus ik weet niet (.) maar ik heb de indruk.

*AN: (1.166) Ja (.) ik zou het ook zeker dat er (...) (een paar zijn tegen mij) kunnen zeggen. (.) Dat is puur gebaseerd op mij heen (.) zie en ervaar, wat ik zelf merk aan mezelf.

*ED: (.) Mhm

*AL: (1.903) Ja ook voor mij (zoals ik al zei) het zijn wel mijn persoonlijke ervaringen en dat we zouden laten onderzoeken umm in het hoofd dat het net zo uitkomt ja dat vind ik ook gevaarlijk umm (1.335) ja

*ONDERZOEKSTER: (1.423) Ja (.) Dat is een beetje umm dezelfde stereotype als de vrouwen zijn slechte chauffeurs dat ik volgende keer had gegeven umm vorige keer had gegeven, dus ja ((lacht)).

*AN: (.) Ik vind wel anders=

*AL: //[Ja ik ook]&

*AN: [het is wel anders]

*AL: &(.) ja ik zeg het. Er zit wel iets in denk ik.

*AN: (.) //[Dat (ingaat) om een]&

*AL: [Ik voel (aanwijzing) in]

*AN: &techniek van een voet aan de bestuurder en rustig kunnen blijven in de auto en opletten (.) en de andere gaat om (.) te weten hoe je daaraan (mee kunt) en of je [dat]&

*AL: [ja]

*AN: &van (inschatten is maar) [(het)]&

*AL: [Ja]

*AN: &(beste getuigen)

*AL: (1.109) Ja ik denk ook dat verkeersinzicht voetenbeheersing en ook zelfbeheersing (normaal rijdt) dat dat wel een belangrijke umm belangrijke eigenschappen zijn die je ook dan meetel als je gaat een chauffeur zijn. (.) Umm ja. (.) Ja ik zie ook wel het verschil, maar ik vind het wel (interessant) als het gaat om (.) om een umm om een stellingraad die heel (.) duidelijk umm nor... normatief achtergrond heeft dan is iedereen (eens daar is geen verschil), als het minder normatief is en meer ja (.) dat dat meer abstract of meer (.) zakelijker ja dan mogen er verschillen zijn. (.) Dat idee heb ik wel een beetje. (.) Maar omdat je even gelijk in de mate maken tussen het gevoel umm of tussen umm oriëntatievermogen en een slechte chauffeur. Dat umm=

*AN: =//[Ja]

*AL: [dat moet] ik wel eens denken umm dat dit inderdaad zal wel (.) dat meestal meestal wordt gezegd: 'Nee er is geen verschil echt'. Maar met deze wordt dat wel gedaan. (1.945) Maar goed dat is (.) iets dat van mij niet het geval is. Maar er zijn daar wel een onderzoek misschien (.) of misschien juist wel ik denk [niet]

*AN: [((lucht))]
((lucht))=

*AL: =Dus ik houd mijn reden daarover op de vlak=

*AN: =((lucht))

*ONDERZOEKSTER: =Ja, Oké. Umm (1.301) vrouwen kunnen er beter multitasken (.) dus ze kunnen meerdere dingen tegelijk... tegelijkertijd doen.

*AN: (1.231) Het geldt niet voor mij

*C: (.) (Geldt dat?)

*ED: (.) Ja (.) het is dat mannen niet umm één ding gelijktijdig en that's it ((lucht))

*AN: //Maar ik ook doe ik maar een ding tegelijk

*C: (.) ((lucht))

*ED: ((lucht))

*AN: ((lucht))

*C: (.) Ik kan meerdere dingen ((lucht))=

*AN: =Ja mijn stiefmoeder kan ook heel veel dingen tegelijk dus het... ik denk dat ik de vreemde eend in de bijt ben.=

*ED: =((lucht))=

*C: =((lucht))

*AL: (1.614) Ja umm ik (1.752) ik zie wel dat umm dat ik meer moeite heb inderdaad als ik mijn aandacht moet verdelen (.) dan anderen om mij heen, dat het vaker vrouwen zijn die makkelijker hun aandacht kunnen verdel... kunnen verdelen. (1.044) Dus ja ik denk inderdaad dat dat wel zou kunnen (.) dat umm inderdaad (.) het umm het... met de linker hand het ene doet en de rechter hand een ander doet dat dat voor vrouwen iets makkelijker is dan voor mannen (.) ja. Het zou wel ook kunnen.

*AN: (1.386) Ik hoor dat ook vaak ja ((lucht))

*C: (1.73) ((lucht))

*ONDERZOEKSTER:(3.547) En de laatste stereotype is dat alle vrouwen een moen... moederinstinct hebben

*C: (2.264) Nee=

*AL: // Ja een vaderinstinct (moet lastig) zijn (1.098) Het zit een beetje in de de [woord in de woord]&

*ED: [...]

*AL: &in het woord zelfs (al zegt het) hè. Alle vrouwen [moederinstinct ja juist]&

*ED: [(nee nee) dat is een] moeilijke=

*AL: //[Ja ja]&

*ED: [formulering]

*AL: &het gaat om dat allemaal moeder zouden willen worden. Ah dat weet

- ik niet. Nee dat denk ik niet.[Ik ik]&
- *ED: [Ja ja]
- *AL: &dat [dat]&
- *C: [nee]
- *AL: &hoor ik niet, maar ik denk het niet. (.) nee
- *C: (.) Nee=
- *AN: //Ik denk ook niet dat alle moeders (.) moeder willen worden. Ik denk wel dat als we (zien) een beetje wat de definitie van wat het woord is, maar (.) ik denk wel als je (.) zwanger bent (.) en een kind baart dat je dan heel sterk dat (.) instinct hebt umm wat erbij hoort en die die (zorgt daaraan een nest daaraan) (.) umm omdat dat gewoon letterlijk biologisch verklaarbaar is in de hormonen die dan op spelen umm (.) bij een zwangerschap en (.) de baren dus dat zijn hier misschien een aantal die dat umm dat attachment hebben, maar over het algemeen (.) omdat opmars (.) om de beslissing om om moeder te worden dat niet dat hoeft niet voor iedereen. Ja ik denk.
- *ED: (3.169) Umm Nee ik denk...
- *C: (.)//Ja ik vind ook dat er vrouwen zijn ja umm (.) die wel kinderen op de wereld zetten maar die daarom geen moederinstinct hebben. Umm ik ken zo mensen in mijn omgeving (.) umm die eigenlijk niks aan hun moeder gehad omdat ze eigenlijk geen kinderen wilden en dat ze toch zwanger is geworden. (.) Dus van...
- *AN: (.) //Ja=
- *C: =Ja
- *AN: (1.718) Er zijn ook heel veel.
- *AL: (1.375) Ja ik denk inderdaad dat een als je een als een je echt een ouder wil zijn (weer zin). Maar toch niet in duidelijke overtuiging is dat nou dat misschien toch wel (.) leuk zou kunnen zijn of tenminste leuk zou kunnen zijn om kinderen te hebben (.) en dat je daar echt een zin hebt dan denk ik dat je inderdaad dat dat dat een moederinstinct niet zou komen, maar ik geloof wel dat (.) als je umm umm eenmaal umm (.) dat dan zouden wel die hormonale veranderingen wel zo sterk zijn (.) dat er een moederinstinct kan ontstaan. (.) (...) geen aversie vat. Maar ook zelfs als een aversie is geweest, kan wel ontstaan. Maar ik denk wel dat umm (.) dat de hormonale ontwikkelingen bij vrouwen in het algemeen zo zijn op het moment dat de conceptie plaatsvindt (.) (Dan denk ik wel) dat die hormonen (hopeke) die gaan... Als het gaat bij... bij mannen ook wel een beetje maar op een heel ander moment denk ik. Maar dat zijn dan ook anders (...) hormonen. (.) Maar ja dat vaderinstinct - moederinstinct. (1.968) Kijk als ik (.) denk aan (.) hoe het bij ons thuis is dan bij ons (bij het) (...) van onze kinderen dan is het gelijk op dat moment dat (.) mijn vrouw zwanger werd, (.) was het duidelijk dat ja alles gericht was op umm op het kind dat komen gaat. (.) Bij mij niet zo, ik ging mee naar de naar de verloskundige en dan de gynaecoloog uiteraard was ik de bevalling en

(in dergelijke), kind komt ter wereld hij heeft ook eens gehuild.
Nou leuk kind=

*AN: //=((lacht))

*AL: (.) Het was het moment dat (.) het zijn ogen open deed en je contact legde, (.) toen boef ook wel bij mij hormonen. Maar dat is daar ook heel sterk. (.) Maar dat het al vast was dus toen dat moment dat de ogen open gingen en je contact (kon leggen). Terwijl bij (.) mijn vrouw dat het al (.) vanaf eigenlijk het moment dat de conceptie was. Dus je ziet het heel duidelijk wel hormonale (.) umm effecten achter die te maken hebben met verschillen tussen mannen en vrouwen denk ik. Of daar ben ik echt wel zeker van. (.) Ja (.) Ja=

*AN: =Ja

*C: (1.51) Ja

*AN: (.) Ja dat denk ik ook wel

*ONDERZOEKSTER: (5.59) En het idee dat in de samenleving bestaat umm dat mannen niet voor hun kinderen zorgen en (.) hen niet echt opvoeden in tegenstelling tot de vrouwen. Wat denk U daarvan?

*C: (.) Nee dat klopt (.) [dat klopt niet]

*AN: [Pff Nee] (.) Dat geloof ik niet.

*C: (.) Dat [klopt niet]

*ED: [Nee nee]

*AL: (1.405) Ik [geloof umm]&

*C: [(Ik ken)]

*AL: &het tot umm in de jaren 60, 70 vaak (.) vaak voorkwam. (1.161) Dat geloof ik wel. (.) Heel vaak zelfs. (.) [Vanwege die verdeling]&

*C: [Ja het is waar]

*AL: &die daar was. (.) Maar ik denk dat umm die (...) in de jaren 70 (...) (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) en dat je dat je dat nu niet meer kunt zeggen. (.) Nee.

*AN: //[[Misschien]

*AL: [(Voor iedereen is)] dat (...) (letten)

*AN: (1.021) Misschien zijn er nog wel (.) gebieden in Nederland, België umm die wat ruraler zijn waar die (.) traditionele verdeling tussen mannen en vrouwen nog iets meer ingebakken zit in (.) in de community. (1.196) Maar over het algemeen in mijn (bewust) (.) niet (.) nee wel verschil.

*ED: (1.713) Ja ik... ik denk momenteel dat het eigenlijk umm=

*C: =//Ja=

*ED: gelijkaardig is tussen mannen en vrouwen (.) umm (1.554) als het [op de]&

*C: [Ja]

*ED: &over de opvoeding van de kinderen geldt dan umm

*C: (.) //Ja=

*ED: =Nemen ze (steeds) genoeg af ((afdeling van de intonatie)=

*C: =Ik zie ook veel umm mannen ook die echt intensief met hun kinderen bezig umm (.) ja en ik vi... ik vind zo moet het gaan umm (1.341)

- umm (2.555) ja.
- *AL: (5.845) Ja ik denk dat inderdaad ik denk in Bel... in België heb je daar misschien iets zo een (...) (PROBLEEM MET DE INTERNETVERBINDING) heel specifieke (streng gemeenten) vaak, maar (streng streng misselijke) (.) of conservatie streng conservatieve regio's (.) die heb je in Nederland nog wel (.) en daar zou het kunnen... anders kunnen zijn dat kan ook zijn. (.) Maar over het algemeen [umm]
- *ED: [Ik heb] dat (niet) gezien dan=
- *C: //Nee.
- *AL: (.) Nee Nee, voor mij [niet]
- *C: [Nee]
- *AN: (2.13) Ja=
- *ONDERZOEKSTER: =//Oké. En de laatste vraag dat is een algemene vraag en ik denk dat (.) *C en *ED deze vraag al hebben beantwoord maar ik ben niet zeker... Ik ben er niet zeker van dat is 'Wat denk U over het umm over het algemeen van genderstereotypen?' (ECHO)
- *ED: (2.049) Umm=
- *C: //Nee (we hebben al beantwoord) [en]
- *ED: [Ah] oké.
- *AN: (2.007) Wat umm wat ik denk dat die stereotypen bestaan? Wat ik van denk daarover?
- *ONDERZOEKSTER: (.) Ja (.) U kunt alle beantwoorden dus zelfs *C en *ED.=
- *ED: =Ah oké.
- *AN: (2.275) Ik (.) i.i... ik vind het over het algemeen umm niet nuttig dat die stereotypes bestaan umm ik denk dat het ook de samenleving dan tegen werkt om om die manier te denken over mannen en vrouwen (.) en dat dat het ons allemaal goed zou doen dat gelijk te kijken en dat los te laten en (.) te kijken naar personen en wat hun karakter is en hun eigenschappen en niet dat baseren of op hangen aan het (.) feitelijke geslacht dat de persoon heeft.
- *AL: (2.937) Umm (.) ja umm gen... genderstereotypen bestaan nog altijd. Ze zijn umm ik (vind ook over) over (het hart) een beetje dat ze ze bestaan nog en nog wel zullen bestaan. (.) Ik (.) ja kijk de... het het de term stereotype geeft wel een beetje aan dat er een (dilemma) zit. Ik denk wel dat umm onderz... umm dat de (.) de verschillen tussen mannen en vrouwen wel moeten (.) blijven onderkend als ik het zo moet zeggen door (.) umm kijk eens umm als het gaat om gen... genderstereotypen vooroordeel dat inderdaad umm (.) suggereert dat alle of (.) negentig procent van de (.) mannen of vrouwen deed (.) zo is (.) dat staat inderdaad in normale ontwikkeling, in normale samenleving umm en en in normale samen... samenleving in de weg. (.) Maar ik denk dat we overal moeten oppassen dat we niet onderschatten dat er wel belangrijke verschillen zijn tussen mannen en vrouwen en dat die wel moet

blijven worden (bekend)

*AN: (3.441) Ja [biolog..]&

*AL: [(...)]

*AN: &umm biologische verschillen

*AL: (.) Ja

*AN: (.) Ja

*AL: (.) Die zijn er wel ja=

*AN: =Ja

*C: (.) Ja mhm=

*ED: =Ja

*AN: (.) Ja (.) om (...) ja.

*AL: (.) Ja nee maar kijk het gaat (mee op de) poppen tussen de stereotypes en umm het het verschil umm. (.) De stereotypen mogen niet (lijden) dat nee het het het (.) het wille het wille (.) umm uitbannen van een negatieve stereotype (.) moeten niet (door) lijden dat ee een een soort gelijkheid wordt gesuggereerd van dat t... t... niet (...)

*AN: (1.635) Ja dat is daar inderdaad wel het geval o... op sommige vlakken. Ze denken wel ev... echt gelijkheid te ontwaarden en (.) m... mannen kunnen net zo goed koken als vrouwen zeg maar en [en ook]&

*AL: [Ja]

*AN: &al dat soort dingen denk ik dat je heel kunt zeggen daar is een gelijkheid en (.) op andere vlakken inderdaad misschien umm op mate van kracht is over het algemeen (.) niet per se gelijkheid of zo te hebben van een gebaarmoeder of niet, ja dat is natuurlijk ook anders.=

*AL: =//Nee wel je (bedoelt) ook dan meer gelijkwaardigheid. En uiteraard (..) en dat neem ik wel om een umm (.) een mannelijke umm umm (direct) (bestuur) moet ik zeggen dat umm meer zou moeten zien dan dan een vrouwelijke bestuur (voorzitten) want ze hebben dezelfde taak hè voor zo hè umm... (.) Ze voelen zich misschien anders uit (...) dat (beleef ik al) ook. Maar ze moeten wel dezelfde taken doen hè. Ze hebben dezelfde doelstelling hè, ze hebben dezelfde umm (.) doel te begaan. (.) Dus dat dat is wat ik bepaal niet hè de de de gelijkheid is er niet, maar de gelijkwaardigheid wel.

*AN: //(.) Ja [ja]&

*C: [Mhm]

*AL: [Ja]

*AN: &inderdaad (2.404) ja.

*C: (1.916) Ja daar zijn ze nu tegenwoordig toch bij ons in België veel mee be bezig (.) om die om die lonen proberen gelijk te trekken (.) maar umm ja zover zijn we nog niet dacht ik hè. Umm

*AL: (.)/[Nee]&

*C: [(België)]

*AL: &[Nee]

*ED: [Ik denk in] de lonen dat er niet zoveel verschillen meer zijn

*AL: (.) //Mmm [Ik denk het wel hoor]
 *ED: [dan umm]
 *C: (.) [Nee]
 *AL: [Ik denk veel]
 *AN: [Ik denk dat wel] in Nederland wel.
 *AL: (.) Ja [inderdaad het is]&
 *C: [Ja het is zo]
 *AL: &in Nederland ja [ja]
 *ED: [ja ja]
 *C: (.) Bij ons ook, maar ze zijn daar wel mee bezig maar (.) ja dat is
 toch iets dat aan (uit) umm=
 *ED: //Ja ja
 *ONDERZOEKSTER: (6.914) Oké umm we zijn klaar dat was het. Ik stop de
 opname.
 @End

Appendix 7: Gegevensbank gesprekken per twee

GR	ID	GSL	N overlappen	N onderbrekingen	N onderbrekingen (mhm, ja nee, ah)	N Ondergaande onderbrekingen	N stopt te praten na een ondergaande onderbreking	N pauzes	N pauzes (+ 1 sec.)	duur pauzes + stiltes (+ 1sec)	duur pauzes en stiltes (+ 1 sec)	N reactietijd (- 1sec)	N reactietijd (+1 sec.)	Duur van de reactietijd (+1 sec)	Gemiddelde reactietijd (+1 sec.)	N woorden	N beurten
i	*J	M	40	9	1	31	14	152	22	29,161	1,326	17	23	47,389	2,06	2457	97
i	*V	V	30	31	23	9	8	109	29	52,603	1,814	18	29	67,272	2,32	1580	113
ii	*AL	M	24	13	5	18	12	62	16	22,497	1,406	12	17	37,373	2,336	2271	82
ii	*AN	V	24	18	14	10	11	73	17	22,739	1,338	19	9	16,964	1,885	2063	86
iii	*A	M	43	16	10	21	16	130	7	11,395	1,628	14	12	18,056	1,505	1291	109
iii	*E	V	22	26	16	15	10	169	15	19,503	1,374	34	7	8,985	1,284	2185	105
iv	*ED	M	53	50	20	53	44	124	16	30,116	1,882	39	16	34,829	2,177	1772	180
iv	*C	V	63	56	27	51	42	136	29	45,791	1,579	42	19	29,349	1,545	1759	206
v	*F	M	27	16	7	35	27	204	27	38,016	1,408	28	17	33,675	1,981	2848	99
v	*K	V	47	36	19	16	12	82	9	17,124	1,903	26	17	25,212	1,483	1585	119

Appendix 8: Gegevensbank gesprekken per vijf

GROEPEN	ID	GSL	Aantal overlappingsen op mannen	Aantal overlappingsen op vrouwen	Totaal overlappingsen	Aantal onderbrekingen op mannen	Aantal onderbrekingen op vrouwen	Totaal aantal onderbrekingen	Aantal beurten	N pauzes en stiltes binnen een beurt (-1 sec)	N pauzes en stiltes (+1 sec.) binnen een beurt	Totaal aantal pauzes en stiltes binnen een beurt	Duur van de pauzes en stiltes (+1 sec.) binnen een beurt	Gemiddelde duur van de pauzes en stiltes (+1 sec.) binnen een beurt
Groep i	*F	M	6	20	26	7	9	16	100	116	37	153	56,33	1,523
Groep i	*A	M	20	13	33	1	3	4	85	47	5	52	6,25	1,25
Groep i	*J	M	2	5	7	2	3	5	26	46	6	52	7,383	1,231
Groep i	*V	V	10	4	14	2	0	2	40	34	6	40	42,981	1,954
Groep i	*E	V	29	2	31	14	1	15	92	60	22	82	10,099	1,683
Groep ii	*C (tot 14 m)	V	4	3	7	6	4	10	37	22	7	29	9,118	1,684
	*C (vanaf 14m)		6	2	8	7	1	8	39	21	11	32	16,799	
Groep ii	*AN (tot 14m)	V	6	1	7	0	0	0	25	28	3	31	3,686	1,483
	*AN (vanaf 14m)		3	2	5	6	2	8	38	48	5	53	7,936	
Groep ii	*K	V	4	1	5	3	0	3	27	13	0	13	0	0
Groep ii	*ED	M	9	15	24	1	6	7	72	17	4	21	6,768	1,692
Groep ii	*AL	M	1	18	19	3	8	11	59	86	11	99	17,227	1,566

				Totaal antal beurten met een reactietijd +1 sec.	Aantal reactietijd (+1 sec) op uitingen van mannen	Aantal reactietijd (+1 sec) op uitingen van vrouwen	Duur reactietijd (+1 sec.) op uitingen van mannen	Duur reactietijd (+1 sec.) op uitingen van vrouwen	Gemiddelde reactietijd (+1 sec)	Gemiddelde reactietijd (+1 sec) op uitingen van mannen	Gemiddelde reactietijd (+1 sec) op uitingen van vrouwen	N woorden
1	GROEPEN	ID	GSL									
2	Groep i	*F	M	18	6	12	9,779	35,557	2,519	1,63	2,963	2075
3	Groep i	*A	M	13	7	6	13,283	12,917	2,015	1,898	2,153	522
4	Groep i	*J	M	2	0	2	0	6,13	3,065	0	3,065	601
5	Groep i	*V	V	8	4	4	10,367	6,135	2,063	2,592	1,534	676
6	Groep i	*E	V	8	6	2	12,768	7,4	2,521	2,128	3,7	917
7	Groep ii	*C (tot 14 m)	V	7	3	4	3,397	8,451	1,762	1,538	1,844	351
8		*C (vanaf 14m)		7	2	5	2,753	11,829				301
9	Groep ii	*AN (tot 14m)	V	10	3	7	9,338	13,66	1,871	1,905	1,833	476
10		*AN (vanaf 14m)		10	5	5	11,62	4,672				774
11	Groep ii	*K	V	7	3	4	9,297	5,466	2,109	2,324	1,822	325
12	Groep ii	*ED	M	11	3	8	9,09	12,381	1,952	2,273	1,833	443
13	Groep ii	*AL	M	16	2	14	3,308	38,849	2,635	1,654	2,775	1840

Appendix 9: Standaardafwijking (gesprekken per vijf)

Tabel 28 – Standaardafwijking van de overlappingsen in groep i en ii naargelang van het geslacht

		Standaardafwijking van het gemiddelde aantal overlappingsen	
Groep \ Gender		Mannen	Vrouwen
Groep i		10,99	12,02
Groep ii		2,5	2,44

Tabel 29 – Standaardafwijking van de overlappingsen op uitingen van mannen en op die van vrouwen naargelang van het geslacht in groepen i en ii

		Standaardafwijking van de overlappingsen op uitingen van mannen		Standaardafwijking van de overlappingsen op uitingen van vrouwen	
Gr \ Gender		Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i		7,72	9,5	6,19	1
Groep ii		4	2,44	2,5	2,44

Tabel 30 – Standaardafwijking van de onderbrekingen in groep i en ii naargelang van het geslacht

		Standaardafwijking van de overlappingsen	
Groep \ Gender		Mannen	Vrouwen
Groep i		0	6,5
Groep ii		2	4,19

Tabel 31 – Standaardafwijking van de onderbrekingen op uitingen van mannen en op die van vrouwen naargelang van het geslacht in groepen i en ii

		Standaardafwijking van de onderbrekingen op uitingen van mannen		Standaardafwijking van de onderbrekingen op uitingen van vrouwen	
Gr \ Gender		Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i		2,63	6	6,19	1
Groep ii		1	2,95	1	2,39

Tabel 32 – Standaardafwijking van het aantal pauzes en stiltes binnen beurten en standaardafwijking van de duur van deze pauzes naargelang van het geslacht in groepen i en ii

		Standaardafwijking van het aantal pauzes en stiltes (+1sec) binnen beurten		Standaardafwijking van de duur van de pauzes en stiltes (+1sec) binnen beurten	
Gr \ Gender		Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i		14,85	8	0,133	0,14
Groep ii		3,5	5,868	0,063	0,75

Tabel 33 – Standaardafwijking van het aantal reactietijd (+1 sec) op uitingen van mannen en op die van vrouwen naargelang van het geslacht in groepen i en ii

Gr \ Gender	Standaardafwijking van het aantal reactietijd (+1 sec) op uitingen van mannen		Standaardafwijking van het aantal reactietijd (+1 sec) op uitingen van vrouwen	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Groep i	3,09	1	4,11	1
Groep ii	0,5	1,5	3	1,41

Appendix 10: Gegevensbank vragenlijst

1	GSL	Mannen en vrouwen spreken anders				Vraag 2 belangrijkste verschil tussen het taalgebruik van mannen en dat van vrouwen	Vraag 3 redenen voor overlappingen	Vindt u overlappingen negatief?				Indruk als u overlapt wordt	
2		Sterk mee oneens	Oneens	geen mening	eens	Sterk mee eens				Het hangt van de context	Ander antwoord		
3	Man					X	Mannen spreken assertiever, vrouwen subtieler	Zijn of haar argumenten zwaarder laten doorwegen			X	Meestal respectloos naar anderen toe	
4	Vrouw				X		Vrouwen gebruiken meer woorden, praten meer	Niet altijd kwaad bedoeld, vooral tijdens small talk			X	Soms storend als de info die je mist belangrijk is	
5	Man				X		Vrouwen spreken bedachtzamer, voorzichtiger	omdat ze op hetzelfde momenten willen reageren, op een prikkel dus, en in geval van discussies door ervaren debaters: bewust elkaar in rede vallen, om elkaar van slag te maken			X	In alledaagse conversaties: kan gebeuren, niet erg, soms grappig. In beroep: uitermate irritant en meestal te kwader trouw. --> in dit geval powerplay	
6	Man		X					Omdat de stelling van een andere persoon een reactie of idee uitlokt die wij willen delen				Neen, als het niet als een onderbreking over komt maar een toevoeging die op een collegiale manier wordt gebracht	Als het als een onderbreking overkomt ben ik gefrustreerd. Als het overkomt als een beleefde toevoeging neem ik het als een bewijs ervan dat naar mij geluisterd werd.
7	Vrouw	X						Om inhoudelijk in te spelen op elkaar en verder te gaan in het onderwerp of om te bevestigen wat de ander zegt		X			Goed, bevestigend van wat ik zeg
8	Man				X		Ik denk dat mannen over het algemeen trager spreken en meer moeten "zoeken" naar woorden, terwijl vrouwen sneller gezegd krijgen wat ze willen zeggen. Ook denk ik dat vrouwen over het algemeen een bredere woordenschat hebben dan mannen.	Omdat mensen het gevoel hebben dat zij steeds hun eigen mening moeten verkondigen over elk onderwerp. We vinden het belangrijk om te tonen dat we kennis hebben over het onderwerp.	X				Ik vind het respectloos als iemand je niet laat uitspreken, zeker als deze persoon al snel zijn/haar eigen mening wil opdringen.
9	Vrouw				X		Ik denk dat mannen meer zelfzeker zijn als ze praten terwijl vrouwen eerder "ik denk dat" of "volgens mij" gebruiken	Wanneer mensen opgewonden of boos zijn zou ik zeggen			X		Onbeleefdheid? Ambetant!
10	Vrouw		X				vrouwen staan op hun strepen om gelijk te staan met mannen, vrouwen spreken meer uit emotioneel gevoel	komt voor bij meningsverschillen		X			dit kan onbeleefd overkomen, maar het uit wel een meningsverschil

						Mannen zijn soms wat directer in hun communicatie. Vrouwen zijn meer indirect	Verschillende oorzaken: ofwel is men ongeduldig, ofwel denkt men het beter te weten, ofwel is men enthousiast				X		overlapping voegt iets toe: te aanvaarden. Voegt niets toe: storend
11	Man				X								
12	Vrouw				X	Vrouwen praten meer	Mensen zijn enthousiast om hun ingeving te delen, misschien zijn mensen bang dat iemand anders al eerder zegt wat jij eigenlijk wilde zeggen, dus doe je snel jouw eigen zegje. Soms gaat dit dan tegelijk.						

[illegible]

			X	X	Er is altijd een soort "momentum" om iets te zeggen als het ter sprake valt. Timing is belangrijk in een gesprek								
6	Man					X					X		
7	Vrouw				Om in te spelen op het onderwerp/punt	X					X		
8	Man		X			X					X		
9	Vrouw		X			X					X		
10	Vrouw				een andere visie, maar wel eerst de andere laten uitpraten	X				X		moeilijk bespreekbaar, misschien iets emotioneler	soort van verlegenheid, ook moeilijk bespreekbaar of zo
11	Man	X	X			X					X		
12	Vrouw												